

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 2

รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี
Developmental Model of Community Products Experience
by Using Local Arts to promote Thainess Tourism on the
base of Mae Klong River basin's Community Culture in
Ratchaburi Province

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด และคณะ

ตุลาคม 2562

เลขที่สัญญา RDG60T0031

รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์

โครงการวิจัยย่อยที่ 2

รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี
Developmental Model of Community Products Experience
by Using Local Arts to promote Thainess Tourism on the
base of Mae Klong River basin's Community Culture in
Ratchaburi Province

คณะวิจัย สังกัด

1. ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. อาจารย์ปัญญาจรัส สำนวนเสน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

สนับสนุนโดย สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.)

และสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม (สกสว.)

(ความเห็นในรายงานนี้เป็นของผู้วิจัย วช. สกสว. ไม่จำเป็นต้องเห็นด้วยเสมอไป)

รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

โดย

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองมุด, อาจารย์ปัญจรัศมี สามนเสน
คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

บทสรุปผู้บริหาร

1. บทนำ

จากเป้าหมายจะสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยด้วยการท่องเที่ยวภายในปี 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแนว Local Experience หรือท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น และกำหนดทิศทางการส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวกับการท่องเที่ยววิถีไทยเพราะ “วิถีไทย” เป็นจุดเด่นของประเทศไทยที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ทั้งยังเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสความเป็นไทยแท้ดั้งเดิม โดยต่อยอดนำเสนอสินค้าการท่องเที่ยวที่ผูกโยงกับวิถีไทยแต่ลงลึกให้มากขึ้น เพื่อนำรายได้และความเข้มแข็งสู่เศรษฐกิจฐานราก ทำให้คนในชุมชนท้องถิ่น เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว นำไปสู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจสังคมในอนาคต การจัดการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี จึงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนต่าง ๆ ที่มีประสบการณ์ท้องถิ่น แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ที่ผ่านมามีแนวโน้มการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก ในขณะที่ปัจจุบันแนวโน้มการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการที่จะมาสัมผัสท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในวิถีชุมชน ดังนั้นการท่องเที่ยววิถีไทยโดยการท่องเที่ยวชุมชนกำลังเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) เป็นการท่องเที่ยววิถีชุมชนที่ต้องลงมือทำ เรียนรู้ ต้มตำในความรู้แลกเปลี่ยนแบ่งปัน โดยให้นักท่องเที่ยวได้มาเปิดประสบการณ์ใหม่ชมวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชาวบ้านที่นักท่องเที่ยวไม่เคย ดังนั้นการค้นหาประสบการณ์ท้องถิ่นนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวจะช่วยส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจลึกซึ้งในวิถีทางวัฒนธรรมและกลับมาเที่ยวซ้ำ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี 2) พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี 3) หาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเน้นกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี จำนวน 400 คน ใช้การสุ่มแบบบังเอิญ

(Accidental Sampling) โดยใช้แบบสอบถาม และนักท่องเที่ยวที่สนใจเข้าร่วมกิจกรรมทดลองรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบสมัครใจ (Volunteer Sampling) เก็บข้อมูลใช้แบบประเมินความพึงพอใจวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และข้อมูลเชิงคุณภาพเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 30 คน โดยสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกต ประชุมกลุ่มวิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนา

2. สรุปผลการวิจัย

2.1 ผลการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้การท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ การทอดผ้าจากไทยยวน การจักสาน การตอกกระดาศมอญ การแสดงหนังใหญ่ การรำผีมอญ จิตรกรรมวัดใหญ่นครชุมน์ โบราณสถานหมายเลข 18 วัดโขลงสุวรรณคีรี ประเพณีกินโตก ประเพณีไหว้พระทางน้ำ ประเพณี ตักบาตรข้าวกระยาสารท ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง เทศกาลหนังใหญ่ วิถีชีวิต การแต่งกายตามชาติพันธุ์ไทยมอญ ไทยยวน ไทยจีน อาหารพื้นบ้านมอญ อาหารพื้นบ้านไทยยวน อาหารพื้นบ้านไทยจีน กิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น ได้แก่ การเคียนน้ำตาลมะพร้าว การล่องเรือชมวิถีริมคลอง การท่องเที่ยวเชิงเกษตร นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ศาลเจ้าตี่ล้วย ศาลเจ้าแม่ทับทิม ไหว้พระหลวงพ่โต วัดราษฎร์เจริญธรรม การแสดงหนังใหญ่ การฟ้อนไทยยวน การรำกลองยาว รับประทานอาหารมอญ การเที่ยวชมตลาดวัฒนธรรม การเรียนรู้สถาปัตยกรรมสมัยทวารวดี โบราณสถานหมายเลข 18 วัดโขลงสุวรรณคีรี การชมจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่นครชุมน์

ผลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ระดับดีมาก ($\bar{x} = 4.21$) เมื่อพิจารณารายด้านเรียงตามลำดับคือ ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.28$) ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.22$) ด้านการบริการนำเที่ยว ($\bar{x} = 4.21$) ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.19$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.19$) และด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.17$) ข้อเสนอแนะต่อประสบการณ์ท้องถิ่นคือ ต้องการท่องเที่ยวสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สัมผัสชุมชนวิถีชาวสวน เรียนรู้ภูมิปัญญาทอดผ้าจากไทยยวน สานของเล่นจากทางมะพร้าว การทำอาหารจากน้ำตาลมะพร้าว ร่วมกิจกรรมการแสดงหนังใหญ่ ทำอาหารมอญ เช่น ข้าวแช่ อาหารคาวและอาหารหวาน การแต่งกายมอญ การเรียนรู้การปักผ้าสไบมอญ และงานหัตถกรรมอื่น ๆ เน้นการรักษาวิถีชุมชน กิจกรรมต้องไม่เกิน 1 - 2 ชั่วโมง มีความสนุกสนานน่าสนใจสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวแตกต่างไปจากชีวิตประจำวัน แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง ชุมชนควรเป็นผู้จัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น โดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนงานการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น กำหนดรูปแบบและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ด้วยการนำทุนเดิมของวัฒนธรรมชุมชนมาต่อยอดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้ลงมือทำ ประเมินผลหลังจากปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ และสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการส่งเสริมผู้รู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ท้องถิ่นถ่ายทอดเรื่องราวชุมชน

2.2 ผลการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง มีชื่อว่า “C THAINESS Model” มีองค์ประกอบได้แก่ C = Culture (วัฒนธรรม) T = Tourism (การท่องเที่ยว) H = Happiness (มีความสุข) A = Activity (กิจกรรม) I = Identity (อัตลักษณ์) N = Network (เครือข่าย) E = Experience (ประสบการณ์) S = Sage Villager (ปราชญ์ท้องถิ่น) S = Sharing (การร่วมมือกัน) นำข้อมูลของชุมชนท่องเที่ยววิถีไทยจัดในองค์ประกอบแสดงตารางที่ 1 จัดทำโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น จำนวน 5 โปรแกรมแสดงตารางที่ 2 และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว ได้ 2 แบบ คือ 1) เส้นทางแบบ One Day Trip (ไปกลับ-วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง แสดงตารางที่ 3 และ 2) เส้นทาง Two Day Trip (2 วัน 1 คืน) จำนวน 1 เส้นทาง “วิถีชุมชน ชมงานศิลป์ถิ่นราชบุรี” และแสดงภาพรวมเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย ได้แสดงภาพที่ 1

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบ C THAINESS Model ของ 5 ชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย

C THAINESS Model	ชุมชน				
	ตลาดน้ำ เหล่าตักลัก	บ้านคูบัว	บ้านวัดปรก เจริญ	บ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอน หนังใหญ่)	วิถีมอญบ้าน ม่วง – บ้าน นครชุมน์
Culture	วิถีชีวิตริม คลอง	วิถีชีวิตชาว ไทยยวนบ้านคู บัว	วิถีเกษตร พอเพียง	ศิลปะหนัง ใหญ่	วิถีชีวิตไทย มอญ
Tourism	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม
Happiness	-	-	-	-	-
Activity	นั่งเรือชม วิถีคลอง	การทอดผ้าจาก ไทยวน	เรียนรู้วิถี เกษตร	การแสดง หนังใหญ่	เรียนรู้วิถีชีวิต ศิลปะและ วัฒนธรรม อาหารมอญ
Identity	ชาติพันธุ์ ไทย-จีน วิถีคลอง วิถีเกษตร	ชาติพันธุ์ ไทยยวน ผ้าจาก การแต่งกาย ภาษางาน ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม	วิถีเกษตร ภูมิปัญญา เคี้ยวน้ำตาล มะพร้าว การแสดง กลองยาว วิหารหลวง พ่อแดง	การแสดง หนังใหญ่	ชาติพันธุ์ ไทยมอญ วัฒนธรรม ประเพณี สงกรานต์ มอญ ภาษาอาหาร การแต่งกาย

C THAINESS Model	ชุมชน				
	ตลาดน้ำ เหล่าตึกถัก	บ้านคูบัว	บ้านวัดปรก เจริญ	บ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอน หนังใหญ่)	วิถีมอบบ้าน ม่วง – บ้าน นครชุมน์
Network	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน
Experience	การสัมผัสวิถี ชีวิตริมคลอง	เรียนรู้วิถีการ ทอผ้าจาก	เรียนรู้วิถี เกษตร	เรียนรู้และฝึก ปฏิบัติการ แสดงหนังใหญ่	เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีมอญ
Sage villager	ปราชญ์ ชาวบ้าน ถ่ายทอด ความรู้ให้กับ นักท่องเที่ยว	ปราชญ์ ชาวบ้าน ถ่ายทอด ความรู้การทอ ผ้าจากให้กับ นักท่องเที่ยว	ปราชญ์ ชาวบ้าน ถ่ายทอด ความรู้ภูมิ ปัญญา การเกษตร	ปราชญ์ ชาวบ้าน ถ่ายทอด ความรู้การ ตอกหนัง และ การแสดง หนังใหญ่	ปราชญ์ ชาวบ้าน ถ่ายทอด ความรู้วิถีมอญ อาหารมอญ และศิลปะ มอญ
Sharing	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน

ตารางที่ 2 โปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นของชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย

โปรแกรม	กิจกรรม
1	ฟังเรื่องเล่า..เก็บเรื่องราว...วิถีชุมชนคนริมคลองดำเนินสะดวก
2	สัมผัสสากวิถีชุมชนคนเดินดิน กินโตกินเที่ยววิถีไทย ใช้จ่ายวิถีพุทธ อิ่มทั้งกาย ได้ทั้งบุญ อุดหนุนประชาชน
3	ไหว้หลวงพ่อด่าง แหล่งวังมัจฉา พาเที่ยวชมสวน ชวนสัมผัสวิถีชุมชนคนตาหลวง
4	ศิลปะการแสดงหนังใหญ่และตลาดด้านขนอน
5	ศิลปะพื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น วิถีไทยมอญ

ตารางที่ 3 เส้นทางแบบ One Day Trip (ไป-กลับ-วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง

เส้นทาง	ชื่อเส้นทาง
1	“ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีไทยวน”
2	“เลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ”
3	“ภูมิปัญญางานศิลป์ถิ่นราชบุรี”
4	“ชมงานศิลป์ ปั่นเหนียว กาดวิถีชุมชน”
5	“ศิลปะท้องถิ่นราชบุรี”

ผลการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม พบว่า ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.63$) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.57$) และด้านให้บริการการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.52$) ข้อเสนอแนะควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละแหล่ง เน้นการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว เพื่อจุดเด่นของเส้นทางและสถานที่นั้น การจัดเส้นทางไม่ควรจัดแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ควรจำแนกแหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่ให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง ควรจัดเส้นทางอย่างน้อยหนึ่งเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแล้วเชื่อมโยงไปยังแหล่งใกล้เคียง ด้านบริการการท่องเที่ยว ควรให้แต่ละแหล่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้จัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ควรมีผู้ประสานงานแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการเดินทางในแต่ละแหล่ง ควรกำหนดเวลาให้ชัดเจนและควรปรับปรุงป้ายให้ข้อมูลในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวภูมิปัญญาท้องถิ่น

2.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ควรกำหนดตำแหน่งทางการตลาดของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยให้ชัดเจน กำหนดกลุ่มเป้าหมายให้สอดคล้องกับกิจกรรม พัฒนาบุคลากรให้มีเจตคติและทักษะการบริการท่องเที่ยว จัดทำแผนการท่องเที่ยวที่หลากหลาย จัดทำป้ายความรู้ของกิจกรรม จัดทำศูนย์บริการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นไม่ต้องเยอะแต่ให้ลึกซึ้ง และพัฒนาผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชน ด้านการกำหนดราคาและการบริการในแหล่งการท่องเที่ยววิถีไทย ควรสร้างจุดเด่น จุดขายเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้คุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมมาร้อยเรียงเรื่องราวและให้ได้เรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่น เพราะหากนักท่องเที่ยวพึงพอใจในกิจกรรมและการบริการก็พร้อมที่จะจ่ายในราคาที่สูงขึ้น การกำหนดราคาต้องวิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายในภาพรวม ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรสร้างความร่วมมือเครือข่ายกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบการท่องเที่ยว เพื่อเพิ่มช่องทางการจำหน่าย จัดทำช่องทางออนไลน์ (Online) ในรูปแบบ คลิปวิดีโอ Email Line Facebook Youtube ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรเน้นการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายกิจกรรมการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จัดประชาสัมพันธ์แบบออฟไลน์ (Offline) แบบช่องทางออนไลน์ (Online) นำเสนอกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น เพิ่มช่องทางสื่อสารกับแหล่งท่องเที่ยว นำเสนอปฏิทินการท่องเที่ยว และจัดกิจกรรมเสริมในแหล่งท่องเที่ยว

3. ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย

3.1 ชุมชนต้องค้นหาทุนวัฒนธรรมและศักยภาพของชุมชนนำมาพัฒนาเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่นเป็นจุดเด่นของการท่องเที่ยววิถีไทยแล้วจัดการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ให้ครอบคลุมพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง โดยคณะกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยแต่ละชุมชนร่วมกันสำรวจข้อมูลที่มีอยู่ในชุมชน เช่น อาหารพื้นบ้าน เรื่องเล่า การละเล่นหรือการแสดง

พื้นบ้านแล้วนำมาจัดกิจกรรมหรือโปรแกรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เที่ยวชมสัมผัส แต่ละชุมชนสามารถดำเนินการได้ทันที

3.2 ชุมชนต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเยาวชน กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ โดยคณะกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยแต่ละชุมชนต้องสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแล้วออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับวัย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมตักบาตรทางน้ำ ชมวิถีชาวสวน ชมอาหารพื้นบ้านและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และต้องจัดการบริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์การท่องเที่ยวการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย โดยเฉพาะด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวในชุมชนที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ความปลอดภัย เช่น มีการเดินทางที่สะดวกปลอดภัย มีจุดบริการบริการประสานงานนักท่องเที่ยว เป็นต้น ใช้ระยะเวลา 1 – 3 ปี

3.3 ชุมชนต้องจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยของชุมชนโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยววิถีไทยของแต่ละชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณการจัดการท่องเที่ยวในเรื่องการเตรียมความพร้อม สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายข้อมูลของการท่องเที่ยว การจัดร้านค้าสินค้าชุมชนและเตรียมบุคลากรในชุมชนเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นนักร้องชุมชน เป็นเจ้าบ้าน ที่ดีในการต้อนรับและให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในการร่วมประสบการณ์ท้องถิ่น ภายในระยะเวลา 4 ปี

3.4 ชุมชนสามารถนำประสบการณ์ท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจ เช่น เรื่องราวประวัติศาสตร์ ตำนาน ความเชื่อ อาหาร มาพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวได้อีกและปรับลดหรือเพิ่มเส้นทางท่องเที่ยวได้ตามความเหมาะสม เพื่อสร้างจุดเด่น จุดสนใจ มีความหลากหลายตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คณะกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยของแต่ละชุมชนนำเรื่องราวที่ค้นพบในชุมชนมา เช่น อาหารพื้นบ้านคัดเลือกอาหารที่โดดเด่นเป็นที่รู้จัก จัดทำโปรแกรมกิจกรรมอาหารพื้นบ้านให้กับนักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมทำอาหารพื้นบ้านและรับประทาน เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนทั้งนี้แต่ละชุมชนสามารถทำได้ทันที

3.5 ชุมชนต้องหากิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมเรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่น อาจใช้ตลาดชุมชนที่จัดเป็นตลาดท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวที่มีบุคคลรับผิดชอบชัดเจน แล้วจัดทำโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ มีโอกาสเข้าไปท่องเที่ยวชุมชน สัมผัสเรียนรู้วิถีชุมชนอย่างแท้จริง ก็จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ท่องเที่ยววิถีไทยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน โดยคณะกรรมการท่องเที่ยวแต่ละชุมชนนำโปรแกรมการท่องเที่ยวที่เป็นแผนพับหรือจัดทำป้ายประชาสัมพันธ์แนะนำแหล่งท่องเที่ยวชุมชนพร้อมเบอร์โทรติดต่อผู้ที่ทำหน้าที่ต้อนรับนักท่องเที่ยวหรือนำไปยังจุดบริการนักท่องเที่ยว จัดการประชาสัมพันธ์ผ่านสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรี และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ ช่องทาง Online อย่างต่อเนื่องในทันที

3.6 หน่วยงานภาครัฐที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวนำรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นไปใช้ขยายผลในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนอื่น ๆ และใช้จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์ท่องเที่ยววิถีไทยอย่างลึกซึ้ง (Local Experience) โดยสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีนำโปรแกรมการท่องเที่ยวไปใช้เผยแพร่ในชุมชนท่องเที่ยวอาจจัดเป็นโครงการหรือกิจกรรมของแผนงานการท่องเที่ยว ใช้ระยะเวลา 4 ปี เพื่อให้ชุมชนเห็นแนวทางของการนำวัฒนธรรมชุมชนใช้จัดกิจกรรมท่องเที่ยว ทั้งนี้ให้ชุมชนร่วมกันจัดให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือทำเกิดความประทับใจและกลับมาเที่ยวซ้ำอีกครั้ง

3.7 คณะกรรมการการท่องเที่ยววิถีไทยของแต่ละชุมชน ร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี ต้องประชาสัมพันธ์เชิงรุกนำเสนอภาพแหล่งท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวผ่าน Website ที่มีการ Update และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง คณะกรรมการท่องเที่ยวแต่ละชุมชนต้องเตรียมบุคลากรหรือกรรมการหรือคนในชุมชนที่มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ทำหน้าที่คอย Update ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ติดต่อประสานและตอบโต้กับนักท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้สะดวกเร็วและถึงกลุ่มเป้าหมายแต่ละกลุ่ม เช่น วิทยากร วิทยากรครอบครัว ผู้สูงอายุ จัดทำช่องเพจแหล่งท่องเที่ยวหรือกลุ่มไลน์ที่สามารถติดต่อกับนักท่องเที่ยวได้ทันที

4. ผลสำเร็จและความคุ้มค่าของงานวิจัย

4.1 ได้ชุดความรู้ประสบการณ์ท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน

4.2 ได้รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมเป็นโปรแกรมการท่องเที่ยวไปใช้ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

4.3 ได้เส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย จำนวน 5 เส้นทางที่นำไปจัดโปรแกรมการนำเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ

4.4 ได้จัดทำแผนผังเพื่อเผยแพร่ประชาสัมพันธ์โปรแกรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชน

4.5 ได้แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด

4.6 ได้เผยแพร่ผลงานวิจัยในรูปแบบของผลงานวิชาการได้แก่

4.6.1 บทความวิจัยเรื่อง ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี ในการประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ “ราชภัฏวิจัย ครั้งที่ 7” ในวันที่ 1 มีนาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

4.6.2 บทความวิจัยเรื่อง กระบวนการสร้างเส้นทางและกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมแบบมีส่วนร่วมของชุมชนเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัด

ราชบุรี ในการประชุมวิชาการระดับชาตินานาชาติ “ราชภัฏวิจัย ครั้งที่ 7 ” ในวันที่ 1 มีนาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

4.7 ได้จัดเผยแพร่สาธิตงานศิลปหัตถกรรมที่นำไปใช้เป็นกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวและประชาชนทั่วไป ในงานวัฒนธรรมประเพณีของชุมชนต่าง ๆ เช่น ประเพณีกินอยู่บุญ ครั้งที่ 4 ของชุมชนมอญนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี และเผยแพร่ความรู้ทางเผยแพร่ผลงานวิจัยในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย

4.8 ได้เผยแพร่ศิลปวัฒนธรรม อาหาร การแต่งกาย ศิลปหัตถกรรมในงานแข่งขันทักษะวิชาการ พ.จ.น.ก สัมพันธ์ ครั้งที่ 41 “ตาลโตนดเกมส์” ระหว่างวันที่ 19 – 20 มีนาคม 2562 ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี

4.9 ได้นำเนื้อหาศิลปะและวัฒนธรรมไปจัดการเรียนการสอนถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับนักศึกษา สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ในรายวิชา AE 54622 ศิลปหัตถกรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ภูมิภาคตะวันตก PC 58203 สุนทรียภาพของชีวิต นำเนื้อหาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นไปจัดการเรียนการสอนในรายวิชา TI 58602 ลักษณะพฤติกรรมนักท่องเที่ยวและรายวิชา TI 54502 หลักการมีคฤเทศก์ของสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

4.10 ได้นำนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง จำนวน 10 คน มาเป็นผู้ช่วยนักวิจัยมาร่วมเก็บข้อมูลประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน และนักศึกษาสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรมจำนวน 10 คน มาร่วมเป็นผู้ช่วยนักวิจัยเก็บข้อมูลพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นและมาร่วมจัดกิจกรรมทดลองเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น ซึ่งเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการเรียนการสอนให้นักศึกษาได้เรียนรู้กระบวนการวิจัยและการทำงานในอนาคต

5. การนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

5.1 ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีข้อมูลเชิงวิชาการเกี่ยวกับศิลปะและวัฒนธรรม รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น เส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยเป็นแนวทางในการจัดประสบการณ์หรือกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ให้สอดคล้องกับวัฒนธรรมของชุมชน และความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง

5.2 ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยและนำไปใช้ในการวางแผนบริหารจัดการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชน

5.3 หน่วยงานภาครัฐ องค์การปกครองส่วนท้องถิ่น สามารถนำผลการศึกษาไปใช้วางแผนสนับสนุน ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย การท่องเที่ยวชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ประชาสัมพันธ์ให้เกิดการจัดการท่องเที่ยวในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง

5.4 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยสามารถนำผลการศึกษาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนประชาสัมพันธ์ และการตลาดเพื่อสนับสนุนส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยให้เชื่อมโยงกันการท่องเที่ยวเมืองหลักและเมืองรองตามนโยบายการท่องเที่ยววิถีไทยประสบการณ์ท้องถิ่น

5.5 บริษัทนำเที่ยวสามารถนำโปรแกรมการท่องเที่ยว เส้นทางการท่องเที่ยวไปใช้วางแผนการตลาดจำหน่ายผ่านช่องทางสื่อต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ได้

5.6 มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงจัดเผยแพร่องค์ความรู้ โดยจัดทำเป็นบทความวิจัย บทความวิชาการเอกสาร แผ่นพับและงานวิชาการในรูปแบบอื่น ๆ

บทคัดย่อ

รหัสโครงการ : RDG60T0031
ชื่อโครงการ : รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี
ชื่อนักวิจัย : ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อาจารย์ปัญญาจรัส สามนเสน มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
E- mail Address : pp_budsaba@hotmail.com, panjarat70@yahoo.co.th
ระยะเวลาโครงการ : 1 มิถุนายน 2560 ถึง วันที่ 31 พฤษภาคม 2561

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี 2) พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม โดยกระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน และ 3) หาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี ใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน คือ เชิงปริมาณเก็บข้อมูลนักท่องเที่ยว จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และเชิงคุณภาพ เก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่หน่วยงานภาครัฐ และภาคเอกชน จำนวน 30 คน โดยสัมภาษณ์เชิงลึก สังเกต การประชุมกลุ่ม วิเคราะห์เนื้อหา นำเสนอข้อมูลด้วยการพรรณนา ผลการวิจัยพบว่า

ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ได้แก่ ทอผ้าจากไทยยวน ตอกกระดาศ การเคียวน้ำตาลมะพร้าว การล่องเรือชมวิถีริมคลอง ไหว้พระนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ จิตรกรรมวัดใหญ่นครชุมน์ สถาปัตยกรรมโบราณสถานหมายเลขที่ 18 การแสดงหนังใหญ่ การฟ้อนไทยยวน การรำกลองยาว การทำอาหารมอญ การแต่งกายชาติพันธุ์ และภาษาที่นำไปพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม มีชื่อว่า “C THAINESS Model” ได้แก่ “C = Culture (วัฒนธรรม) T = Tourism (การท่องเที่ยว) H = Happiness (มีความสุข) A = Activity (กิจกรรม) I = Identity (อัตลักษณ์) N = Network (เครือข่าย) E = Experience (ประสบการณ์) S = Sage Villager (ปราชญ์ท้องถิ่น) S = Sharing (การร่วมมือ) ได้ 5 โปรแกรม และจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว 2 แบบ คือ เส้นทางแบบ (ไป-กลับ-วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง และเส้นทาง (2 วัน 1 คืน) จำนวน 2 เส้นทาง แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ควรกำหนดตำแหน่งทางการตลาดท่องเที่ยววิถีไทยและพัฒนาผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับอัตลักษณ์ชุมชนให้ชัดเจน ด้านราคา ควรเพิ่มมูลค่าทางการตลาดให้คุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์ชุมชน วิเคราะห์ต้นทุนค่าใช้จ่ายในภาพรวม ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ควรจัดทำช่องทางออนไลน์ (Online) คลิปวิดีโอ Email Line Facebook Youtube ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จัดประชาสัมพันธ์แบบออฟไลน์ (Offline) เพิ่มช่องทางการสื่อสารแหล่งท่องเที่ยวโดยตรง

คำหลัก : รูปแบบการพัฒนา, ประสบการณ์ท้องถิ่น, ศิลปะและวัฒนธรรม, การท่องเที่ยววิถีไทย

ABSTRACT

Project Code :RDG60T0031
Project Title : Experience-Based Development Model through Arts and Cultures for Promoting Indigenous Thai Tourism along Mae Klong River Basin in Ratchaburi
Investigator: PreeyapornThongphud E- mail Address : pp_budsaba@hotmail.com
PanjaraSamanasenE- mail Address:Panjaratnlo@yahoo.co.th
ChombuengRajabhat University
Project Period : June 1, 2017 – May 31, 2018

Abstract

The purposes of this research were 1) to survey and analyze the current condition of arts and culture experiences to promote Thainess tourism on MaeKlong basin in Ratchaburi provinces) 2) to develop experiences based on arts and culture through the community participated process and 3) find the way to develop network Thainess tourism based on local cultures of MaeKlong river basin. Both qualitative and quantitative research strategies were used in the research. Questionnaires were used to collect data from 400 tourists. Percentage and standard deviation were used to analyze data in qualitative research. Deep interviewing, observing, group meeting were used to collect data and content analysis and description were used in qualitative research. The research findings were as follows.

1) Local experiences based on arts and cultures on Thainess tourism on MaeKlong basin in Ratchaburi province were Thai-Yuan making cloth, paper sculpture, making coconut sugar sightseeing the way of life along the canal visiting the temple, seeing painting at WatYaiNakonchum, ancient historic places number 18, Big shadow showing, Thai-Yuan dance, long drum dance, Mon food cooking, local native dressing and the words for developing the model of experiences based on arts and culture were C THAINESS Model, C = Culture, T = Tourism, H = Happiness, A = Activity, I = Identity, N = Network, E = Experience, S = Sage villager and S = Sharing and can be derived 5 tourism programs And 2 types of the tourism routes those were 5 routes for one day trip and 5 routes for two days - one night trip. About the way to promote Thainess Tourism to be network in Ratchaburi province about the tourism products, should provide the marketing position of Thainess Tourism and developing

product those congruous with the identities of the communities. About the cost of the products should add marketing value on arts and cultures those were identities of the community. About distributing channels should have many channels online such as VDO-clip, Email, Line, Facebook and Youtube. About marketing promoting should join with marketing promoting activities of both government and private tourism organization offices, giving information through offline and online and try to contact with the tourism places directly.

Keyword: Developmental model Local experience, art and cultures, Thainess tourism.

กิตติกรรมประกาศ

รายงานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรีได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากเครือข่ายองค์การบริหารงานวิจัยแห่งชาติ (คอบข.) ประจำปีงบประมาณ 2560 สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์วิจัยและนวัตกรรม (สกสว) สำนักงานวิจัยแห่งชาติ (วช) และได้รับการพิจารณาให้คำปรึกษาแนะนำจากกรรมการผู้พิจารณาชุดโครงการ ผู้ทรงคุณวุฒิจากโครงการวิจัยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริหาร และคณะกรรมการผู้ทรงคุณวุฒิทุกท่าน ที่ทำหน้าที่เป็นพี่เลี้ยง ให้คำแนะนำในการเขียนรายงานวิจัยให้มีความสมบูรณ์มากที่สุด ในการดำเนินงานวิจัยตลอดโครงการได้รับความช่วยเหลือในการทำงานจากคณะทำงานสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมท่องเที่ยวและบริการทุกท่านที่ประสานงาน กำกับติดตามในการทำงานวิจัยอย่างใกล้ชิด

ขอขอบคุณผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยฤทธิ์ ศิลาเดช อธิการบดีมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ดร.สุทธิรักษ์ หงส์สมบัติ หัวหน้าสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี คุณธิดา กวงเม็ยะ ประธานบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด คุณผ่องศรี ชัยชนะ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี คุณแสงจันทร์ แก้วประทุมรัสมิ์ หัวหน้าสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี และคุณวิศรุต อินแหยม ผู้อำนวยการสำนักงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดกาญจนบุรี ที่อำนวยความสะดวกช่วยเหลือการดำเนินงานจนแล้วเสร็จ

ขอขอบคุณกลุ่มผู้จัดการท่องเที่ยวท่องเที่ยววิถีไทยในพื้นที่ 5 แห่ง ได้แก่ ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ชุมชนตลาดเก่าเหล่าตึกถัก ชุมชนบ้านคูบัว ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอนหนังใหญ่) และชุมชนมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ บ้านคิ่งพะยอม ที่ให้ความร่วมมือให้ข้อมูลและเข้าร่วมโครงการในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยในพื้นที่จนเสร็จสิ้น และกลุ่มนักท่องเที่ยวทุกท่านที่ให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและประสบการณ์ท้องถิ่นจนได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ขอบคุณอาจารย์ไตรตรึงษ์ พลอยม่วง ที่ช่วยแก้ไขและพิมพ์รายงาน อาจารย์ ดร. ณัชฎากัญจน์ รัตนวรกานต์ ที่ตรวจทานและให้คำปรึกษา อาจารย์นภธิรา จวอรรถ ช่วยตรวจสอบบทคัดย่อภาษาอังกฤษและขอใบนักศึกษาสาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์และสาขาวิชาการท่องเที่ยวและโรงแรม คณะวิทยาการจัดการที่ให้ความร่วมมือในการทำงานเก็บข้อมูลภาคสนามในฐานะผู้ช่วยนักวิจัย

สุดท้ายวิจัยขอขอบพระคุณทุกท่านและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องไว้ ณ โอกาสนี้ และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าการวิจัยครั้งนี้ จะเป็นประโยชน์ต่อสังคม ชุมชน จังหวัดราชบุรีและประเทศชาติต่อไป

คณะผู้วิจัย

23 ตุลาคม 2562

สารบัญ

	หน้า
บทสรุปผู้บริหาร	(ก)
บทคัดย่อภาษาไทย	(ง)
Abstract	(ง)
กิตติกรรมประกาศ	(จ)
สารบัญ	(ฅ)
สารบัญตาราง	(ด)
สารบัญภาพ	(ท)
บทที่ 1 บทนำ	1
1.1 ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา	1
1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย	4
1.3 ขอบเขตของการวิจัย	4
1.4 นิยามศัพท์	6
1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย	7
1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ	9
บทที่ 2 แนวคิดทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	10
2.1 แนวคิดเกี่ยวกับประสบการณ์ท้องถิ่น	10
2.2 แนวคิดศิลปะและวัฒนธรรม	14
2.3 แนวคิดการนำเสนอการท่องเที่ยววิถีไทย	24
2.4 แนวคิดการท่องเที่ยว	33
2.5 แนวคิดกลยุทธ์การตลาด	56
2.6 บริบทจังหวัดราชบุรี	59
2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง	63
บทที่ 3 วิธีการดำเนินงานวิจัย	74
3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง	74
3.2 พื้นที่ของการศึกษา	75
3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย	76
3.4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย	80
3.5 การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้	84
บทที่ 4 ผลการวิจัย	86
4.1 สสำรวจและวิเคราะห์สภาพประสบการณ์ท้องถิ่นพื้นฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง	86
4.2 พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี	134

สารบัญ(ต่อ)

	หน้า
4.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำ แม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี.....	168
บทที่ 5 สรุปผล อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ.....	175
5.1 สรุปผล.....	175
5.2 อภิปรายผล.....	180
5.3 ข้อเสนอแนะ.....	188
บรรณานุกรม.....	192
ภาคผนวก ก เครื่องมือวิจัย.....	198
ภาคผนวก ข รายชื่อผู้เชี่ยวชาญ ผู้เข้าร่วมกิจกรรม.....	214
ภาคผนวก ค หนังสือราชการ.....	228
ภาคผนวก ง ภาพกิจกรรมการวิจัย.....	235
ภาคผนวก จ ภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น.....	244
ประวัติผู้วิจัย.....	256

สารบัญตาราง

ตารางที่	หน้า
1 ตารางเปรียบเทียบ C THAINESS model ของ 5 ชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย.....	ค
2 โปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นของชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย.....	ง
3 เส้นทางแบบ One Day Trip (ไป – กลับ – วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง.....	ง
2.1 ขั้นตอนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน.....	52
3.1 กำหนดการศึกษาชุมชนต้นแบบ	81
4.1 ข้อมูลชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก	87
4.2 ข้อมูลชุมชนบ้านคูบัว.	92
4.3 ข้อมูลบ้านสร้อยฟ้า	96
4.4 ข้อมูลบ้านวัดปรกเจริญ.....	99
4.5 ข้อมูลบ้านม่วง บ้านนครชุมน์.	104
4.6 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ	106
4.7 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ.....	106
4.8 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ	107
4.9 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา	107
4.10 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ	108
4.11 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	108
4.12 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามภูมิลำเนา.....	109
4.13 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยว .	109
4.14 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลท่องเที่ยว	110
4.15 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและ กิจกรรม.....	110
4.16 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเคยเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดชลบุรี	111
4.17 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทาง ท่องเที่ยว.....	111
4.18 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะการเดินทาง	111
4.19 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามยานพาหนะในการเดินทาง	112
4.20 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการพักค้างคืนในการเดินทาง.....	112
4.21 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทที่พัก.....	113
4.22 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระยะเวลาในการพักผ่อน	113
4.23 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามค่าใช้จ่ายการท่องเที่ยว.....	113
4.24 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ.....	114
4.25 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ.....	115
4.26 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ.....	116

สารบัญตาราง(ต่อ)

ตารางที่		หน้า
4.27	ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา.....	117
4.28	ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ.....	118
4.29	ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	119
4.30	ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามภูมิลำเนา	120
4.31	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม โดยภาพรวม	121
4.32	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นด้าน บริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย.....	122
4.33	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านรูปแบบ กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น	123
4.34	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านลักษณะการ จัดประสบการณ์ท้องถิ่น.....	124
4.35	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านการบริการ ท่องเที่ยว	125
4.36	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	126
4.37	ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านข้อมูล ข่าวสารและการประชาสัมพันธ์.....	127
4.38	สรุปประเด็นสภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย	128
4.39	รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมและประโยชน์	131
4.40	เปรียบเทียบ C THAINESS Model ของ 5 ชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย	136
4.41	โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก	138
4.42	โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านคูบัว.....	139
4.43	โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ	140
4.44	โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอนหนังใหญ่).....	141
4.45	โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนวิถีมอญบ้านม่วง – นครชุมน์	142
4.46	เส้นทางที่ 1 วิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีชุมชนคูบัว	144
4.47	เส้นทางที่ 2 งานศิลปะและวัฒนธรรมวิถีไทยมอญริมแม่น้ำแม่กลอง	147
4.48	เส้นทางที่ 3 ภูมิปัญญางานศิลปถิ่นราชบุรี	149
4.49	เส้นทางที่ 4 ชุมงานศิลป์ ปั่นดินเหนียว กาดวิถีชุมชน	151
4.50	เส้นทางที่ 5 ศิลปะเมืองราชบุรี	153
4.51	เส้นทาง 2 วัน 1 คืนวันที่ 1 ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีไทยวนและ เส้นทาง เลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ	156

สารบัญตาราง(ต่อ)

4.52	ผลการประเมินการอบรมเตรียมความพร้อมการจัดโปรแกรมกิจกรรม ประสบการณ์ท้องถิ่น.....	159
4.53	ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ	160
4.54	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ.....	160
4.55	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวจำแนกตามการศึกษา.....	160
4.56	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ	161
4.57	ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน.....	161
4.58	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม	162
4.59	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการ ท่องเที่ยว.....	162
4.60	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจการ ท่องเที่ยว.....	163
4.61	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ด้านการให้บริการการ ท่องเที่ยว.....	164
4.62	แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของ นักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	165
4.63	สรุปประเด็นและปรับปรุงรายการกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น	167
4.64	ปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยในแหล่งท่องเที่ยว 5 แหล่ง	172
5.1	แสดงเส้นทางแบบ One Day Trip (ไป-กลับ-วันเดียว)	177
5.2	แสดงเส้นทาง Two Day Trip (2 วัน 1 คืน)	178

สารบัญภาพ

ภาพที่	หน้า
1	จ
1.1	8
2.1	16
2.2	26
2.3	28
2.4	29
2.5	37
2.6	45
4.1	89
4.2	90
4.3	91
4.4	91
4.5	94
4.6	95
4.7	97
4.8	98
4.9	98
4.10	102
4.11	102
4.12	103
4.13	146
4.14	148
4.15	150
4.16	152
4.17	154
4.18	155

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ความสำคัญและที่มาของปัญหา

ศิลปวัฒนธรรมเปรียบเสมือนอารมณ์อันล้ำค่าระดับสังคมช่วยสร้างความภาคภูมิใจ จรรโลงใจ เสริมสร้างสุนทรีย์ความคิดสร้างสรรค์ กล่อมเกลาจิตใจและเป็นสื่อกลาง สร้างมิตรภาพเชื่อมความสัมพันธ์อันดีทุกระดับ ในปัจจุบันศิลปวัฒนธรรมถือเป็นต้นทุนสำคัญที่ช่วยสร้างรายได้และภาพลักษณ์ของประเทศไทยให้เป็นที่ประจักษ์ มีเอกลักษณ์โดดเด่นหลากหลายประเภท ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม นาฏศิลป์ ดนตรี และประเพณีต่าง ๆ ซึ่งล้วนเป็นต้นทุนทางวัฒนธรรมอันล้ำค่า หากนำมาประยุกต์ต่อยอดและพัฒนาให้เกิดประโยชน์จากทุนดังกล่าวอย่างรู้คุณค่า จะนำมาซึ่งการสร้างคุณค่าและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ นำไปสู่ความเข้มแข็งของประเทศอย่างมั่นคงและยั่งยืน (สำนักศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย, 2559, หน้า 5) การนำทุนทางวัฒนธรรมมาเป็นรากฐานในการพัฒนาประเทศไทย ได้มีการกำหนดนโยบายผ่านการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติในหลายฉบับ ที่ผ่านมาเพื่อสร้างรากฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่เข้มแข็ง สร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศที่ยั่งยืน ตลอดจนการสร้างจิตสำนึกที่ดีงามต่อมรดกวัฒนธรรมของชาติให้กับประชาชนทั่วไป ทุนทางวัฒนธรรมมาจากรากฐานของอัตลักษณ์วัฒนธรรมที่มีอยู่ในท้องถิ่นและชุมชน ซึ่งสะท้อนออกมาในรูปแบบของมรดกวัฒนธรรม วิถีชีวิต ความเชื่อ ภาษา วรรณกรรม ภูมิปัญญา ศิลปหัตถกรรม สถาปัตยกรรม ประวัติศาสตร์ โบราณคดี (สายันต์ ไพรชาญจิตร, 2550, หน้า 10) โดยทุนทางวัฒนธรรมที่กล่าวมานับได้ว่าเป็นยุทธศาสตร์ประการสำคัญในการพัฒนาประเทศและชุมชนท้องถิ่นในมิติต่าง ๆ ได้เป็นอย่างดี เช่น การพัฒนาทุนทางสังคมและชุมชนท้องถิ่น การส่งเสริมความเข้มแข็งของชุมชนและวัฒนธรรมชุมชน การส่งเสริมระบบเศรษฐกิจแบบฐานราก (ประเวศ วะสี, 2558, หน้า 20) โดยเครื่องมือสำคัญอีกประการหนึ่งของการนำทุนทางวัฒนธรรมของชาติมาพัฒนา สร้างสรรค์ สร้างมูลค่าและใช้ประโยชน์นั้นคือการท่องเที่ยว (กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา, 2558, หน้า 3)

ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2558 รัฐบาลประกาศวาระแห่งชาติให้เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย โดยที่ต้องเร่งพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติ ภายใต้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ให้การเติบโตของชาติเป็นไปอย่างยั่งยืน ประกอบกับการวิเคราะห์ผลการก้าวเข้าสู่ประชาคมอาเซียน แม้ประเทศไทยจะมีความได้เปรียบในเชิงภูมิศาสตร์และการเชื่อมโยง แต่ในด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งมนุษย์สร้างขึ้นและสิ่งเป็นธรรมชาติ อาจมีความเสียเปรียบประเทศเพื่อนบ้านอยู่บ้าง แต่การใช้ “วิถีไทย” เป็นจุดเด่นทางการตลาดท่องเที่ยว จะทำให้ประเทศไทยมีความแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ และสามารถตรงความได้เปรียบในการแข่งขันไว้ได้ นอกจากนั้นการท่องเที่ยววิถีไทยจะไปเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยวชุมชน หมู่บ้าน ตำบลต่าง ๆ ที่มีการพัฒนานักท่องเที่ยวให้เข้าไปเยี่ยมชมความเป็นอยู่และซื้อสินค้าต่าง ๆ ถือเป็นการกระจายรายได้และลดความเหลื่อมล้ำที่สำคัญเป็นการสร้างความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และปลูกฝังให้เยาวชนได้เรียนรู้ถึงคุณค่าในสิ่งใกล้ตัวเสริมสร้างการรักท้องถิ่นชุมชนของตนเองอีกด้วย

จากเป้าหมายที่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ได้ยกแหล่งท่องเที่ยวให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยด้วยแนวคิดรายได้ก้าวกระโดดด้วยวิถีไทยนำวิถีไทยหรือ Thainess มาสร้างเอกลักษณ์และจุดเด่นให้กับการท่องเที่ยวไทย เพื่อสร้างความแตกต่างไปจากประเทศอื่น โดยมีเป้าหมายที่จะสร้างรายได้ให้กับการท่องเที่ยว 24 ล้านล้านบาท ภายในปี 2560 ดังนั้นการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) เปิดนโยบายส่งเสริมการท่องเที่ยวแนว Local Experience หรือท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ท้องถิ่น และยังคงกำหนดทิศทางการส่งเสริมการตลาดของการท่องเที่ยวกับการท่องเที่ยววิถีไทยอย่างต่อเนื่อง เพราะ “วิถีไทย” เป็นจุดเด่นของประเทศที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ทั้งยังเป็นที่ยอมรับของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสความเป็นไทยแท้ดั้งเดิม โดยต่อยอดนำเสนอสินค้าการท่องเที่ยวที่ผูกโยงกับวิถีไทยแต่ลงลึกให้มากขึ้น เพื่อนำรายได้และความเข้มแข็งสู่เศรษฐกิจฐานราก ทำให้คนในชุมชนท้องถิ่น เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการท่องเที่ยว นำไปสู่ความยั่งยืนของเศรษฐกิจสังคมในอนาคต ทั้งนี้ยังได้นำเสนอแนวทาง “วิถีไทย” ผ่านการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจจากท้องถิ่นไทย (Local Experience) เป็นการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่เน้นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมและสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวจากท้องถิ่นหรือ “วิถีไทย” เห็นถึงคุณค่าอันเป็นเอกลักษณ์ของแต่ละท้องถิ่นและส่งผลต่อประสบการณ์ ความรู้ ความประทับใจให้กับคนรอบข้าง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559, หน้า 1) ทั้งนี้ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) หรือภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง องค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุงเปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา เช่น การเกษตร หัตถกรรม อาชีพ ทรัพยากรสิ่งแวดล้อม (อาภรณ์ รัชไชย, 2560) เช่น ชุมชนภูฏีจีนเป็นชุมชนเก่าแก่ย่านฝั่งธนบุรีมีเอกลักษณ์คือ ขนมฝรั่งภูฏีจีนมีต้นตำรับมาจากชาวโปรตุเกสที่เคยอาศัยเมื่อกว่า 200 ปีที่แล้ว ปัจจุบันหลงเหลือร้านเพียงไม่กี่ร้าน ประสบการณ์ที่สำคัญคือ การชิมและเรียนรู้ประวัติความเป็นมา กระบวนการขนมวิธือด้วยเตาถ่านแบบโบราณ เกาะพิทักษ์ อำเภอหลังสวน จังหวัดชุมพร เป็นวิถีชาวประมงพื้นถิ่นมีกิจกรรมดำน้ำตกปลา ไดรฟ์หมึก ทำเครื่องมือจับสัตว์น้ำ การทำน้ำมันมะพร้าว ไปจนถึงการร่วมประเพณีทำบุญสวดกลางบ้าน (Namsai Supavong, 2017) อาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ท้องถิ่นมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยววิถีไทยเป็นอย่างยิ่งในการสร้างภาพลักษณ์ ความสุข ความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เห็นคุณค่าและความสำคัญของการท่องเที่ยวทำให้นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจ กลับมาเที่ยวและการบอกต่อ จะส่งผลให้การท่องเที่ยวของประเทศไทยเจริญเติบโตอย่างมีคุณภาพและยั่งยืน (ภัทรพร ทิมแดงและวินัย ปัญจจรศักดิ์, 2554, หน้า 95)

ในการจัดกิจกรรม “ท่องเที่ยววิถีไทย” จะช่วยพัฒนาคุณภาพการท่องเที่ยวของไทยให้เพิ่มขึ้น ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาจับจ่ายใช้สอยและพักนานวันขึ้น รวมถึงช่วยเพิ่มจำนวนนักท่องเที่ยวทั้งในกลุ่มเดินทางครั้งแรก และกลุ่มที่เคยเดินทางมาประเทศไทยตัดสินใจเดินทางกลับเข้ามายังประเทศไทยอีกครั้ง (พิมพ์ชนก ยิ่งสกุล, 2559, หน้า 1) จังหวัดราชบุรีเป็นหนึ่งใน “12 เมืองต้องห้าม...พลาด” ตามแนวคิดปีท่องเที่ยววิถีไทยที่นำจุดเด่นของจังหวัดที่นักท่องเที่ยวยังไม่เคยรับรู้หรือเคยรู้ว่ามีอะไรมีเรื่องราวน่าสนใจ เป็นเอกลักษณ์ท้องถิ่น มาทำให้เป็นที่รู้จัก เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีทุนทางวัฒนธรรมนำจุดเด่นของศิลปะร่วมสมัยเชื่อมโยงกับศิลปะพื้นบ้าน เช่น ชุมชนคน

อาร์ต หอศิลป์ดีคูน เซรามิก แก้วองไถ่ พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรี ตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน หนึ่งใหญ่วัดขนอน สุรินทร์แลนด์แดนตุ๊กตา เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีกลุ่ม 8 ชชาติพันธุ์ที่มีวิถีชีวิต ประเพณีและวัฒนธรรมที่มีอัตลักษณ์โดดเด่น เช่น ประเพณีสงกรานต์ชาวไทยมอญ ประเพณีกินข้าว ห่อชาวไทยกะเหรี่ยง ประเพณีเสนเรือนของชาวไทยทรงดำ ประเพณีตรุษจีนของชาวไทยจีน เป็นต้น จึงส่งผลให้จังหวัดราชบุรีเป็นจุดหมายปลายทางสำคัญของนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวในราชบุรี

การจัดการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี จึงมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจเป็นอย่างมาก เนื่องจากมีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวชุมชนต่าง ๆ ที่มีประสบการณ์ท้องถิ่น แต่การพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านมา ได้มุ่งเน้นการพัฒนาปัจจัยพื้นฐานแหล่งท่องเที่ยวเป็นหลัก ในขณะที่ปัจจุบันแนวโน้มการท่องเที่ยวได้เปลี่ยนไปจากการท่องเที่ยวเพื่อชมสถานที่ท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวต้องการที่จะมาสัมผัสท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในวิถีชุมชน ดังนั้นการท่องเที่ยววิถีไทยโดยการท่องเที่ยวชุมชนกำลังเข้ามามีบทบาทมากขึ้น โดยเฉพาะประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) เป็นการท่องเที่ยววิถีชุมชนที่ต้องลงมือทำเรียนรู้ ต้มตำในความรู้แลกเปลี่ยนแบ่งปัน โดยให้นักท่องเที่ยวได้มาเปิดประสบการณ์ใหม่ ชมวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตชาวบ้านที่นักท่องเที่ยวไม่เคยสัมผัสสอดคล้องกับวิถีลักษณะ เสรีตระกูล (2550, หน้า บทคัดย่อ) กล่าวว่า นักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจกับวิถีชีวิตสามัญ เพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่น ร้านอาหารพื้นถิ่น ตลาด บ้านเรือน วิถีชุมชน ที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสมีส่วนร่วมใน “กิจกรรมที่เป็นประสบการณ์แท้” โดยทิศทางดังกล่าวนี้ เป็นแนวโน้มใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบันและยังเป็นเครื่องมือที่ช่วยสนับสนุนให้นักท่องเที่ยวมีความเข้าใจลึกซึ้งในวิถีทางวัฒนธรรมของเมืองที่เดินทางไปเยือน

จากการศึกษาแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่อยู่ในชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรีและจากการสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชน เกี่ยวกับสภาพประสบการณ์ท้องถิ่น การจัดการประสบการณ์ท้องถิ่น และแนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นพบว่าชุมชนท่องเที่ยววิถีไทยมีทรัพยากรการท่องเที่ยวเป็นเอกลักษณ์ค่อนข้างโดดเด่นชาติพันธุ์ วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ภาษา อาหาร การแต่งกาย ศิลปหัตถกรรมที่อยู่ในชุมชน นับเป็นทุนวัฒนธรรมของชุมชนที่นำมายกระดับสู่การท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยแต่ละชุมชนได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ ได้เกิดการรวมกลุ่มจัดทำท่องเที่ยวชุมชน เปิดเป็นตลาดประชารัฐหรือตลาดต้องชม มีการจำหน่ายสินค้า อาหาร พืชผักผลไม้ ผลิตภัณฑ์ในชุมชน กิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวมาชม ในระยะแรกก็จะมีนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวตามกระแสของการประชาสัมพันธ์ผ่านโลกโซเชียล เกิดการกระจายรายได้ เกิดชุมชนที่ต้องการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยมากขึ้นแต่เมื่อผ่านไปสักระยะหนึ่งจำนวนนักท่องเที่ยวก็จะลดลง เนื่องจากมีความซ้ำของผลิตภัณฑ์ที่จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว ขาดความหลากหลายเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น การจัดการกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวคล้ายคลึงกัน ขาดความดึงดูดใจในแหล่งท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวพบแต่ตลาดมาครั้งเดียวไม่น่าสนใจ นักท่องเที่ยวจึงค่อย ๆ หายไปไม่กลับไปท่องเที่ยวอีก ชุมชนที่เปิดเป็นตลาดจึงค่อย ๆ ปิดตัวลงในที่สุด อีกทั้งยังประสบปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยที่จัดโดยชุมชนที่ถูกต้อง (บ้านวัดปรกเจริญ, 2559, หน้า 23) จะเห็นได้ว่าแต่ละชุมชนยังไม่มีจัดการประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเข้าไปร่วมหรือสัมผัสอย่างแท้จริง ที่สำคัญคือชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวยังไม่รู้จักตัวตนของตนเอง ไม่สามารถดึงศักยภาพของชุมชนให้ดึงดูดความสนใจจากนักท่องเที่ยวมาแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน ผลจากชุมชนไม่รู้ตนเองทำให้ไม่มีกิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม

ประสบการณ์ท้องถิ่น เมื่อนักท่องเที่ยวไม่มีส่วนร่วมจึงไม่เกิดความประทับใจ หรือความผูกพันกับท้องถิ่น จึงไม่มีการบอกต่อ และกลับมาเที่ยวซ้ำ อีกทั้งขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐอย่างต่อเนื่องและขาดการดำเนินงานวางแผนการที่เชื่อมโยงกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ อีกด้วย

จากสภาพการณ์ดังกล่าวชุมชนท่องเที่ยววิถีไทยจึงเสนอแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อมาหนุนเสริมการท่องเที่ยวที่มีอยู่ชุมชน ต้องการจะค้นหาประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น ภูมิปัญญาเคียว น้ำตาล การทำสวนมะพร้าว การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้าน การแต่งการ ประเพณีวิถีความเชื่อที่มีอยู่ในชุมชนร่วมกันแล้วมาร่วมกันสร้างกิจกรรมท่องเที่ยวโดยใช้ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) ให้นักท่องเที่ยวได้มาเยี่ยมชมหรือสัมผัสประสบการณ์ที่มีในชุมชนแล้วกลับมาเที่ยวซ้ำ หรือมาเที่ยวในชุมชนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้แต่ละชุมชนจะมีประสบการณ์ท้องถิ่นก็จะนำเสนอกิจกรรมท้องถิ่นที่มีเอกลักษณ์แตกต่างกันไปด้วยความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องดำเนินการวิจัยรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อค้นหาสภาพประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมที่ใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง สภาพเดิมมีไหมเป็นอย่างไร การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นมีวิธีการทำอย่างไร และหากส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เชื่อมโยงกันควรเป็นอย่างไร ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรีที่เชื่อมโยงกับชุมชนแหล่งท่องเที่ยวได้มีรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยสร้างความดึงดูดใจ ความสนใจของนักท่องเที่ยวให้มาท่องเที่ยวกลับมาเที่ยวในชุมชนอีกครั้ง รวมถึงผลการวิจัยช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทุกภาคส่วน ในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านประสบการณ์ท้องถิ่นจากศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ทั้งยังเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชน กระตุ้นเศรษฐกิจฐานรากให้เกิดความความมั่งคั่งและยั่งยืนสืบไป

1.2 วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.2.1 เพื่อสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

1.2.2 เพื่อพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

1.2.3 เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี

1.3 ขอบเขตของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยกำหนดขอบเขตในการวิจัย ดังนี้

1.3.1 ขอบเขตเนื้อหา

1.3.1.1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมที่นำมาใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทย ศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านลักษณะการจัด

ประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านการบริการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลข่าวสาร ประชาสัมพันธ์

1.3.1.2 พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำมาใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

1.3.1.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว ด้านการกำหนดราคาและการบริการในแหล่งการท่องเที่ยววิถีไทย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด

1.3.2 ขอบเขตพื้นที่

การวิจัยครั้งนี้เลือกพื้นที่ศึกษาคือ ชุมชนท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี ได้แก่

1.3.2.1 ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก

1.3.2.2 ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ตำบลคลองตาหลวง อำเภอดำเนินสะดวก

1.3.2.3 ชุมชนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง

1.3.2.4 ชุมชนมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง

1.3.2.5 ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม

1.3.3 ขอบเขตประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ เป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐาน ศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม ดังนี้

1.3.3.1 กลุ่มนักท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี จาก ข้อมูลสถิติการท่องเที่ยว ปี พ.ศ. 2559 มีจำนวน 1,442,874 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2559)

1) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ศึกษาความต้องการรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นและพฤติกรรม นักท่องเที่ยว คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี โดยการกำหนดขนาดจากตารางเครซี่แอน มอร์แกน (Krejcie and Morgan, 2970, หน้า 608) ได้กลุ่มตัวอย่างเท่ากับ 400 คน การได้มาของกลุ่ม ตัวอย่างใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยเจาะจงเฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่พักค้างคืน และไม่พักค้างคืนที่มาท่องเที่ยวในสถานที่ท่องเที่ยววิถีไทย

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองใช้รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น คือ นักท่องเที่ยวที่ เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี จำนวน 40 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) พิจารณาจากเกณฑ์จากการรับสมัครนักท่องเที่ยวที่มีความสนใจการท่องเที่ยววิถีไทยด้วยรูปแบบการจัด ประสบการณ์ท้องถิ่น และเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวตามรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นได้เต็มเวลา กิจกรรม และเต็มใจ

1.3.3.2 กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย ประกอบด้วย เจ้าอาวาส ผู้นำ ชุมชน ปราชญ์ท้องถิ่น ผู้รู้หรือผู้รับผิดชอบศิลปะและวัฒนธรรมในท้องถิ่น กำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้บริหาร องค์การบริหารส่วนตำบล

1.3.3.3 กลุ่มผู้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย ประกอบด้วย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องหรือหน่วยงานที่ เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในพื้นที่ภาครัฐและเอกชน ได้แก่ ผู้ประกอบการด้านธุรกิจการท่องเที่ยวและบริการ มัคคุเทศก์ ประธานชมรมท่องเที่ยว สมาคมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและบริการ เจ้าหน้าที่สำนัก

วัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี เจ้าหน้าที่สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี เจ้าหน้าที่สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี

1.4 นิยามศัพท์

วิถีไทย หมายถึง แนวทางการดำรงชีวิต วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม ประเพณีและภูมิปัญญาไทยที่คนไทยได้ประพฤติปฏิบัติสืบทอดกันมาสู่รุ่นต่อรุ่นและถูกปรับปรุงให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตปัจจุบัน เป็นแนวทางในเรื่องที่ดำรงที่สังคมยอมรับเป็นบรรทัดฐาน วิถีไทยมีลักษณะแบบดั้งเดิม (Traditional) และแบบร่วมสมัย (Contemporary) แบ่งออกได้ 8 ประเภท ได้แก่ 1) ขนบธรรมเนียมประเพณี 2) การแสดงและการละเล่นพื้นบ้าน 3) ศิลปกรรมและศิลปหัตถกรรม 4) อาหารไทย 5) นิทาน ภาษา วรรณกรรม 6) งานอาชีพ เครื่องมือเกษตรกรรม 7) กีฬาภูมิปัญญาไทย 8) วิถีชีวิตและภูมิปัญญาไทย

ประสบการณ์ท้องถิ่น หมายถึง ประสบการณ์ของชุมชนหรือกิจกรรมที่ชุมชนเสนอให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสัมผัสความเป็นวิถีไทยหรือวิถีท้องถิ่น เช่น อาหาร การเกษตร ศิลปะ ความเชื่อ ประเพณี เป็นต้น ให้เกิดเป็นประสบการณ์ประทับใจเห็นคุณค่าของแต่ละท้องถิ่น แล้วส่งประสบการณ์ความรู้ ความประทับใจให้คนรอบข้าง

รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น หมายถึง โปรแกรมหรือกิจกรรมที่ชุมชนจัดให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมหรือสัมผัส แลกเปลี่ยนร่วมกับชุมชน โดยชุมชนนำวิถีชีวิตของท้องถิ่น ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชนมาจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว เช่น ตอกหนังใหญ่ เคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว ทำอาหารพื้นบ้าน ทอผ้าจก และการใช้ชีวิตร่วมกับชุมชน เป็นต้น ให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจวิถีไทยหรือวิถีท้องถิ่น เห็นคุณค่าเอกลักษณ์ความเป็นไทย แล้วส่งต่อให้คนรอบข้าง ภายใต้กรอบแนวคิดรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เรียกว่า “C THAINESS Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ C = Culture (วัฒนธรรม) T = Tourism (การท่องเที่ยว) H = Happiness (มีความสุข) A = Activity (กิจกรรม) I = Identity (อัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว) N = Network (เครือข่าย) E = Experience (ประสบการณ์) S = Sage Villager (ปราชญ์ท้องถิ่น) S = Sharing (การร่วมมือกันของชุมชน)

การท่องเที่ยววิถีไทย หมายถึง การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวชมและร่วมประสบการณ์ของชุมชนหรือกิจกรรมที่ชุมชนเสนอให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสัมผัสความเป็นวิถีไทยหรือวิถีท้องถิ่น (Local Experience) โดยผ่านประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เช่น ตอกหนังใหญ่ เคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว ทำอาหารพื้นบ้าน ทอผ้าจก เป็นต้น เพื่อการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมไทยควบคู่กับกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการท่องเที่ยวที่สนุกสนานและประสบการณ์ใหม่ๆ

ศิลปะ หมายถึง การสร้างสรรค์ความงามหรือการสร้างอารมณ์ต่าง ๆ ในรูปแบบงานจิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม ดนตรี นาฏศิลป์ ภาษา และศิลปหัตถกรรม งานวิจัยครั้งนี้ศิลปะในจังหวัดราชบุรี แบ่งออก 2 ประเภท คือ 1) ศิลปะท้องถิ่นแบบดั้งเดิม (Traditional) ได้แก่ จิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม สถาปัตยกรรมวัดมหาธาตุ ประติมากรรมนูนต่ำที่เขางู ผนังใหญ่วัด

ขนอน ทอผ้าจากไทยยวน เป็นต้น 2) ศิลปะแบบร่วมสมัย (Contemporary) ได้แก่ ชุมชนคนอาร์ต หอศิลป์ดีคูน เซรามิกเก้าอี้ไม้ ตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน สุนทรียแลนด์แดนตุ๊กตา เป็นต้น

วัฒนธรรม หมายถึง แบบแผนการดำรงชีวิตร่วมกันของคนในสังคมที่สืบทอดต่อกันมา มีทั้ง วัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมที่ปรับปรุงพัฒนาให้ร่วมสมัย แบ่งออกได้ 3 กลุ่ม ได้แก่ 1) ทรัพยากรทางโบราณคดี 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ศิลปวัฒนธรรมหรือทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดง เช่น ศิลปะ วรรณกรรม ดนตรี การละเล่น การแสดง ปรัชญาคติ นิทาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมตามความเชื่อ ฯลฯ

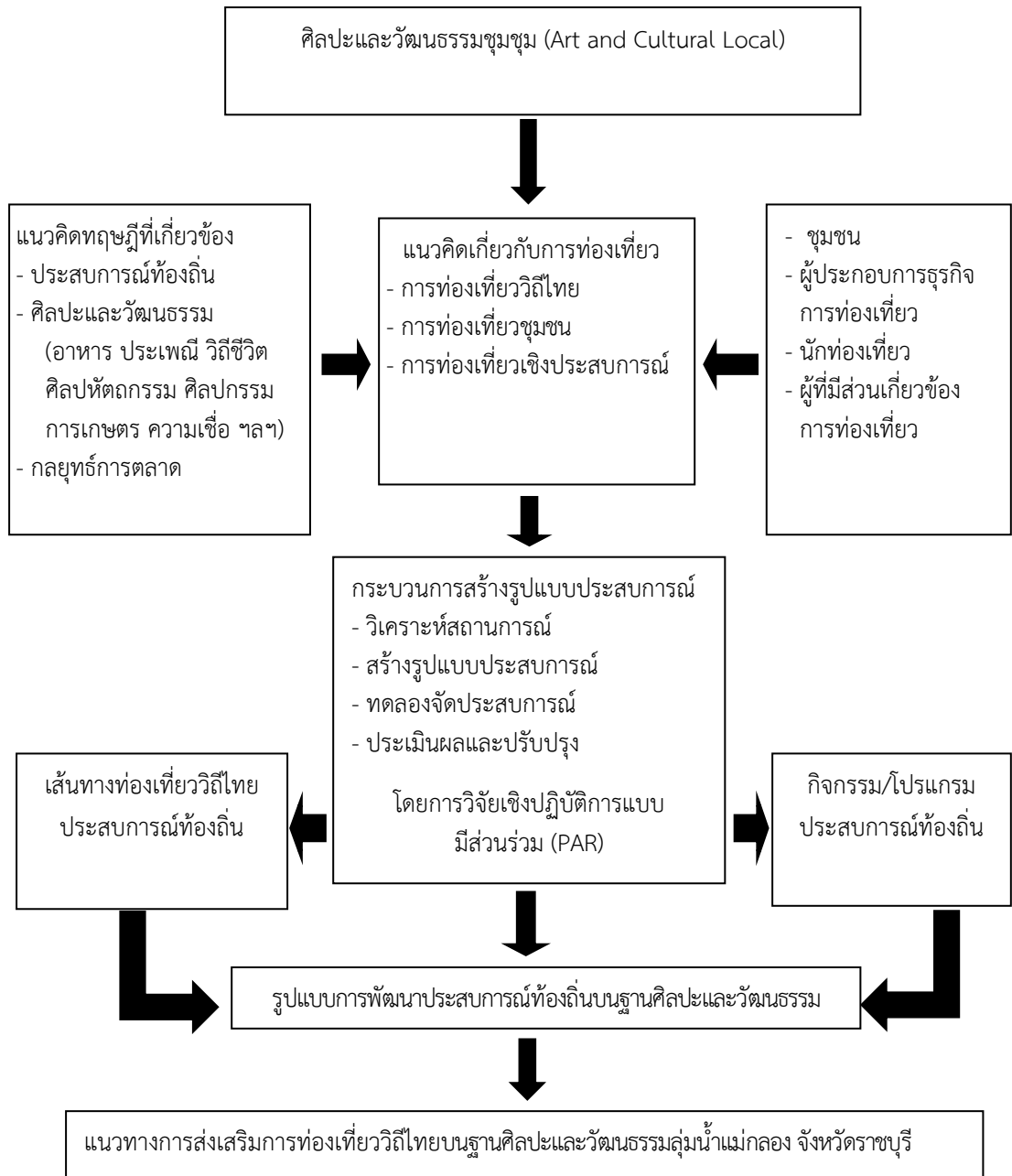
ลุ่มน้ำแม่กลอง หมายถึงแม่น้ำ แม่กลองที่ไหลผ่านพื้นที่ 5 อำเภอ ได้แก่ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมือง อำเภอดำเนินสะดวก อำเภอวัดเพลง จังหวัดราชบุรี

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย หมายถึง วิธีการหรือแนวปฏิบัติเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยกับประสบการณ์ท้องถิ่น ใช้แนวคิดตามหลักการตลาด 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์และการบริการ ด้านการกำหนดราคาและบริการในแหล่งการท่องเที่ยววิถีไทย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด

การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การให้ชุมชนและคณะบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทย ได้มีส่วนร่วมทุกขั้นตอนของกิจกรรมการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย ตั้งแต่การคิดริเริ่ม ร่วมวางแผน ตัดสินใจและปฏิบัติตามแผน ร่วมตรวจสอบ การใช้รูปแบบประสบการณ์ ร่วมติดตามประเมินผลและรับผิดชอบในเรื่องต่าง ๆ ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

1.5 กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดประสบการณ์ท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม กลยุทธ์ทางการตลาด แนวคิดการท่องเที่ยววิถีไทย การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชน บริบทชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองในพื้นที่ อำเภอบ้านโป่ง อำเภอโพธาราม อำเภอเมือง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี โดยดำเนินงานร่วมกับชุมชนท้องถิ่นและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยวในการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย คณะผู้วิจัยได้แสดงความสัมพันธ์ของกรอบแนวคิดในการดำเนินงานวิจัยไว้ แสดงภาพที่ 1.1

ภาพที่ 1.1 กรอบแนวคิดรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย

1.6 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1.6.1 ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม นำไปใช้จัดกิจกรรมหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวที่จัดการท่องเที่ยววิถีไทยให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวและทรัพยากรการท่องเที่ยว

1.6.2 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวหรือบริษัทนำเที่ยวได้เส้นทางการท่องเที่ยววิถีไทยที่นำไปจัดโปรแกรมนำเที่ยวกับประสบการณ์ท้องถิ่นไปออกแบบจัดรายการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

1.6.3 กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวได้แนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยโดยชุมชนนำไปใช้เป็นนโยบายวางแผนการท่องเที่ยวหรือส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย

1.6.4 ชุมชนที่มีศิลปะและวัฒนธรรมได้เสริมสร้างศักยภาพชุมชนให้มีความเข้มแข็งตามแนวทางอนุรักษ์และพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

1.6.5 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องได้สร้างงานอาชีพให้กับชุมชน กระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานรากเกิดความภูมิใจศิลปะและวัฒนธรรมกับการนำไปประยุกต์กับการท่องเที่ยววิถีไทย

1.6.6 ชุมชนในพื้นที่ได้มีส่วนร่วมในการสร้างรูปแบบการจัดประสบการณ์ท่องเที่ยวและแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เป็นทุนทางวัฒนธรรมสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจ

1.6.7 หน่วยงานการศึกษาได้องค์ความรู้ใหม่ที่สามารถนำมาต่อยอดในการวิจัยครั้งต่อไปเพื่อการพัฒนาพื้นที่ในจังหวัดราชบุรีและพื้นที่ใกล้เคียง เป็นต้นแบบในการประยุกต์ใช้การจัดประสบการณ์ท่องเที่ยววิถีไทย โดยใช้ประสบการณ์ท้องถิ่นที่มีทุนศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนไปสู่การท่องเที่ยวอื่น ๆ

บทที่ 2

แนวคิดทฤษฎีและเอกสารที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี คณะผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอข้อมูล ตามลำดับดังนี้

- 2.1 แนวคิดประสบการณ์ท้องถิ่น
 - 2.1.1 ความหมายประสบการณ์ท้องถิ่น
 - 2.1.2 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น
- 2.2 แนวคิดศิลปะและวัฒนธรรม
 - 2.2.1 วัฒนธรรมลุ่มน้ำ
- 2.3 แนวคิดการนำเสนอการท่องเที่ยววิถีไทย
 - 2.3.1 ความเป็นมาของการท่องเที่ยววิถีไทย
 - 2.3.2 แนวคิดของหลักการท่องเที่ยววิถีไทย
 - 2.3.3 ความหมายของ Thainess
 - 2.3.4 ตราสัญลักษณ์การท่องเที่ยววิถีไทย
- 2.4 แนวคิดการท่องเที่ยว
 - 2.4.1 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์
 - 2.4.2 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์
 - 2.4.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม
 - 2.4.5 การท่องเที่ยวโดยชุมชน
- 2.5 แนวคิดหลักการตลาด
- 2.6 บริบทจังหวัดราชบุรี
- 2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1. แนวคิดประสบการณ์ท้องถิ่น

คำว่า “ประสบการณ์” (Experience) เป็นสิ่งที่เคยผ่านพบและเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่เคยพบเห็นหรือเคยสัมผัสโดยตรงหรือจากคำบอกเล่าเรื่องราว คำว่า ประสบการณ์ท้องถิ่น” (Local Experience) เป็นสิ่งที่เคยผ่านพบหรือสัมผัสมีส่วนร่วมกับสิ่งที่มีในชุมชน เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน เพื่อให้เกิดความเข้าใจประสบการณ์ท้องถิ่นจึงใคร่ขออธิบายดังนี้

2.1.1 ความหมายประสบการณ์ท้องถิ่น

ประสบการณ์ท้องถิ่น คือ การสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกิจกรรม และสัมผัสประสบการณ์การท่องเที่ยวจากวิถีท้องถิ่นหรือ “วิถีไทย” เห็นถึงคุณค่าและมีส่วนร่วมกับประสบการณ์อันเป็นเอกลักษณ์แต่ละท้องถิ่นและส่งต่อประสบการณ์ ความรู้ ความประทับใจที่ได้จากท้องถิ่นไทยให้กับคนรอบข้าง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558, หน้า 1 – 2)

ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) หมายถึง ทักษะหรือกิจกรรมต่างๆ ที่คนในพื้นที่คิดและจัดขึ้น โดยพาผู้เข้าร่วมไปเยี่ยมชมสถานที่และชุมชนต่างๆ ในเมืองเพื่อสัมผัสประสบการณ์พิเศษในแบบเฉพาะของคนท้องถิ่น ประสบการณ์ที่จัดขึ้นมีทั้งแบบหนึ่งวันและหลายวัน โดยประสบการณ์ที่จัดขึ้นหลายวัน จะไม่สามารถเปลี่ยนแปลงกำหนดการได้ ประสบการณ์แบบหนึ่งวันอาจกินเวลาเพียงไม่กี่ชั่วโมงก็ได้ ประสบการณ์ที่จัดมีได้หลายแบบ ตั้งแต่เวิร์คช็อปไปจนถึงการเดินป่า มีหลากหลายระดับตามความสนใจและทักษะที่แตกต่าง (Airbnb, 2018)

จากที่กล่าวมาข้างต้น อาจกล่าวได้ว่า ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) หมายถึง ประสบการณ์ของชุมชนหรือกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกิจกรรม การใช้ชีวิตหรือสัมผัสความเป็นวิถีไทยหรือวิถีท้องถิ่น ให้เกิดเป็นประสบการณ์ที่ประทับใจ เห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ความเป็นไทยของแต่ละท้องถิ่น เช่น ด้านอาหารการกิน ด้านการเกษตร ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัยด้านประเพณี ด้านภาษา ด้านอาชีพ ด้านความเชื่อ ด้านศิลปกรรม ด้านนาฏศิลป์ การแสดงและดนตรีพื้นบ้าน ด้านศิลปหัตถกรรม ด้านกีฬาและศิลปะการต่อสู้ เป็นต้น และส่งต่อประสบการณ์ ความรู้ ความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว

2.1.2 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น

เป้าหมายของประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) คือ การจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสวิถีไทย เพื่อให้เกิดความประทับใจและบอกต่อเรื่องราวแก่คนรอบข้าง และได้ย้อนกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้ง กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นเป็นการเรียนรู้เรื่องราวหรือสิ่งที่มีในท้องถิ่นเป็นภูมิปัญญา วิถีชีวิต ศิลปหัตถกรรม ประเพณี ในที่นี้จะขอเสนอตัวอย่างกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่มีรูปแบบที่หลากหลาย ดังนี้

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ร่วมกับคณะสังคมวิทยาและมานุษยวิทยา มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์ได้จัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวชุมชน (Trip Travelgang, 2018) มีดังนี้

1. การเรียนรู้วิถีชีวิตมุสลิมจาก บ้านน้ำเขียว เป็นชุมชนมุสลิมที่ได้รับการขนานนามว่า “ชุมชนสองศาสนา สามวัฒนธรรม” มีกิจกรรมเรียนรู้ท้องถิ่น คือ การทำอบบ้านน้ำเขียว ฆมหอยปากเปิด ดึงตังเมกรอบ และทำขนมน้ำยา ขนมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะในวัฒนธรรมมุสลิมจากบ้านน้ำเขียว ใช้วัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่เป็นวิถีวัฒนธรรมเดิมของชุมชน

2. การเรียนรู้วิถีชีวิตประมงพื้นบ้าน บ้านละมุง เป็นชุมชนชาวประมงที่สืบทอดภูมิปัญญาและวิถีชีวิตชาวประมงชายฝั่ง และจัดตั้งธนาคารปูม้า กิจกรรมเรียนรู้ท้องถิ่นคือ การเรียนรู้การถักอวน การทำจั่นดักปูการเลี้ยงหอยหวาน การตกหมึก และกิจกรรมทางทะเลต่าง ๆ เป็นการสืบสานการเรียนรู้อาชีพประมงของเมืองพัทยา ยังเป็นการทำความเข้าใจจิตวิญญาณดั้งเดิมของพื้นที่เมืองพัทยาด้วย

3. การเรียนรู้นาฏศิลป์สุโขทัย ของวิทยาลัยนาฏศิลป์สุโขทัย ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากลวดลายเครื่องถ้วยสังคโลก ปูนปั้นประดับบนโบราณสถาน ในอุทยานประวัติศาสตร์ สุโขทัย – ศรีสัชนาลัย ได้จัดกิจกรรมการแต่งกายนาฏศิลป์ไทย การเรียนรู้ภาษานาฏศิลป์ ฝึกทำนาฏศิลป์ ชมและทดลองรำรำ ระบายสีลายประดับปูนปั้น

4. การเรียนรู้สังคโลกบ้านเกาะน้อย ตั้งอยู่ในอุทยานประวัติศาสตร์ศรีสัชนาลัย ริมฝั่งแม่น้ำยม จังหวัดสุโขทัย เป็นแหล่งผลิตเครื่องปั้นดินเผาหรือเครื่องสังคโลกในช่วงพุทธศตวรรษที่ 19 – 20 เนื่องจากค้นพบเตาทุเรียงเครื่องสังคโลกเป็นจำนวนมาก ริมฝั่งน้ำยม มีกิจกรรมเรียนรู้ท้องถิ่นคือเรียนรู้เรื่องราวความเป็นมาของแหล่งผลิตเครื่องสังคโลก การทำเครื่องสังคโลกแบบบ้านเกาะน้อย การปั้นขึ้นรูปอิสระเป็นตุ๊กตา พร้อมกับเรียนรู้รูปแบบและความเชื่อของชุมชนเกี่ยวกับ “ตุ๊กตาเสียดบาล”

5. การเรียนรู้พระเครื่องเมืองสุโขทัย บ้านพระพิมพ์ลักษณะศิลป์ เป็นแหล่งเรียนรู้รูปแบบลักษณะศิลปะของพระพิมพ์แบบต่าง ๆ มีกิจกรรมท้องถิ่น คือ รูปแบบพุทธศิลป์สุโขทัย ในแบบต่าง ๆ การเตรียมดิน การพิมพ์พระและการเผา กิจกรรม “พิมพ์พระ” เป็นกระบวนการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมของพื้นที่ และยังเป็นการสืบทอดอายุพระพุทธศาสนา

6. การเรียนรู้เซรามิกสุโขทัย ปั้นสัตว์มงคลสุโขทัย เป็นกิจกรรมที่ได้รับแรงบันดาลใจมาจากตุ๊กตารูปสัตว์สังคโลกขนาดเล็ก สมัยสุโขทัย เป็นศิลปะพื้นบ้านที่มีคุณค่าทางประติมากรรม ท้องถิ่นได้เรียนรู้การผสมผสานวิธีการปั้น การเคลือบแบบดั้งเดิม ให้เป็นผลงานเซรามิคร่วมสมัยที่มีเนื้อหาเชื่อมโยงกับคติความเชื่อและตำนานของกรุงสุโขทัยในอดีต

7. การเรียนรู้งานปั้นและเขียนลายสังคโลก จังหวัดสุโขทัย จัดกิจกรรมศึกษาความเป็นมาการผลิตเครื่องสังคโลก รูปแบบ ลวดลาย ทดลองเขียนสี

8. การเรียนรู้เขียนลายสังคโลกบนผืนผ้า บ้านปรีดาภิรมย์ มีกิจกรรมคือ เรียนรู้รูปแบบ ความหมายของลวดลายสังคโลก เช่น ลายสัตว์ ลายพืชพรรณ ลายเรขาคณิต ที่แสดงความสัมพันธ์กับวิถีชีวิตสังคมและรูปแบบเฉพาะของสุโขทัย นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการออกแบบที่เกี่ยวข้องกับพื้นที่และอัตลักษณ์ของสุโขทัย

9. การเรียนรู้งานปั้นและเขียนลายเซรามิก เป็นเครื่องเคลือบดินเผาสมัยสุโขทัยที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกในนามเครื่องสังคโลก ได้เรียนรู้วิธีการปั้นด้วยมือ การใช้แป้นหมุน การวาดลวดลาย และการเคลือบให้เป็นผลงานเซรามิคร่วมสมัยของสุโขทัย

10. การเรียนรู้การทำอาหารพื้นบ้านด้านซ้ายของแม่น้ำพิน อ่อนนุทัย ด้านซ้ายเป็นเมืองหุบเขาผสมผสานวัฒนธรรมล้านช้าง ล้านนาและสยาม มีอาหารที่เรียกว่าน้ำกกสะท้อน ได้มาจากการตำ หมักต้ม เคี้ยวจากใบต้นกกสะท้อน ได้นำปรุงที่มีกลิ่นหอมประจำถิ่น ประสพการณ์ท้องถิ่นที่น่าสนใจคือการทำอาหารพื้นเมืองด้านซ้าย แกงขี้หมู ขุบหน่อไม้ แจ่วปลา ลาบหมู หมกไก่ โดยใช้น้ำผักสะท้อนปรุงรส

11. การเรียนรู้การทำผ้าหม่นวมเชียงคาน เมืองเลย ผ้าหม่นวมเป็นภูมิปัญญาชุมชนที่มีมาแต่อดีต ประสพการณ์ท้องถิ่นคือ การเรียนรู้ปูแผ่นฝ้ายบนตารางเส้นด้ายให้ขึงตึงกับกง แผ่นด้ายบนเส้นด้าย เดินเส้นด้ายอีกครั้งจะได้ผ้าหม่นวม

12. การเรียนรู้การทำตุ๊กตาคิง วัดพระเกิด ชุมชนวัดพระเกิด จังหวัดน่าน ตุงเป็นธงแขวนวัฒนธรรมล้านนา ใช้ประกอบพิธีกรรม มีกิจกรรม ศึกษาความหมาย ความสำคัญของตุง รูปแบบของตุง และลงมือทำตุ๊กตาคิง เป็นการเรียนรู้มรดกวัฒนธรรมชุมชนและการเข้าร่วมความเชื่อพิธีกรรมของชุมชน

13. การเรียนรู้ลูกปัดโบราณของเมืองโบราณอู่ทอง อำเภออู่ทอง จังหวัดสุพรรณบุรี ประสบการณ์เรียนรู้ร้อยลูกปัดและการผลิตลูกปัด ความเป็นมาและความสำคัญลูกปัดทวารวดีที่แสดงถึงความมั่งคั่งของชุมชนในอดีต

Airbnb (2559, หน้า 3) ได้นำเสนอกิจกรรม “ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่” มีหลายกิจกรรมนำเสนอได้ดังนี้

1. การสัมผัสวิถีชีวิตชนเผ่าเรียนรู้และเยี่ยมชมหมู่บ้านชาวเขาเผ่าม้งและกะเหรี่ยงชมบ้านไม้ไผ่ยกพื้นสูงแบบชาวเขา เทียวดูสวนฟาร์มและโรงเรียนในหมู่บ้านชาวเขา
2. การสักรักยันต์ไทยโบราณ – เยี่ยมชม “สำนักยันต์” เรียนรู้ลวดลายสักยันต์แบบต่างๆ รวมถึงความหมายของรอยสักยันต์ทั้งลายสัตว์ เทวดา และรูปทรงเรขาคณิตแบบไทยโบราณ ภูมิปัญญานี้มาใช้เพื่อเป็นช่องทางเสริมสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน
3. เรียนรู้วิถีทำลูกประคบ – เกี่ยวกับน้ำมันสกัดต่าง ๆ รวมถึงคุณสมบัติของน้ำมันแต่ละประเภทที่ใช้ในการทำลูกประคบ แล้วลองใช้ลูกประคบอุ่น ๆ นวดกดจุด “ประสบการณ์ท้องถิ่นมีเอกลักษณ์ไม่เหมือนใคร
4. ทอผ้ากับชาวเขา ร่วมกิจกรรมทำสีย้อมผ้าธรรมชาติจากชนเผ่าอาข่า
5. เรียนรู้การทำข้าวซอย – ร่วมกิจกรรมทำอาหารข้าวซอยจากสูตรต้นตำรับของอาหารเหนือ

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่เกิดขึ้นในชุมชนมีหลายรูปแบบ เช่น การเรียนรู้วิถีชีวิต การเรียนรู้ศิลปหัตถกรรม การเรียนรู้อาชีพ และการเรียนรู้อาหารพื้นบ้าน กิจกรรมดังกล่าวจะสร้างประสบการณ์ใหม่บนฐานวัฒนธรรมของแต่ละท้องถิ่น

2.1.3 องค์ประกอบของประสบการณ์ท่องเที่ยว

องค์ประกอบของประสบการณ์ท่องเที่ยว 3 ด้าน ดังที่ ปราณี เอี่ยมลออภักดี (2548, หน้า 78) ได้กล่าวถึง ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่จะสร้างความประทับใจแก่นักท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับระดับความรู้สึกของผู้บริโภค การมุ่งเน้นสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวคือ การสร้างการรับรู้ ความรู้สึก พฤติกรรมและคุณค่าแก่นักท่องเที่ยว บนพื้นฐานของความรู้ความเข้าใจในคุณค่า/บริการท่องเที่ยว คือ

1. Functional Experience คือ ความพึงพอใจที่นักท่องเที่ยวมีต่อการบริการหรือการท่องเที่ยวที่ได้รับประโยชน์ถึงความคุ้มค่าของเงิน เช่น ด้านคุณภาพราคา การให้บริการของมัคคุเทศก์และการบริการนำเที่ยว เป็นต้น
2. Social Experience คือ คุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับและได้มีส่วนร่วม ในการทำประโยชน์ให้กับสังคม เช่น การอนุรักษ์ สิ่งแวดล้อมและการช่วยเหลือสังคม เป็นต้น
3. Emotion Experience คือ ความรู้สึกและคุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับเมื่อเลือกมาทำกิจกรรมท่องเที่ยวแล้วรู้สึกว่ามี ความแตกต่างจากที่อื่นที่เคยสัมผัสมา

ทั้งนี้การสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 3 ระยะ คือ (อินยา พรหมบุรุษย์ และณฤมล กิมภากรณ์, 2558, หน้า 85)

1. ระยะก่อนใช้บริการ (Before) คือ ประสบการณ์ในกระบวนการก่อนการท่องเที่ยว เกิดจากจุดสัมผัส ได้แก่ การหาข้อมูลเพื่อการวางแผนก่อนการเดินทางมาท่องเที่ยว การหาข้อมูลในพื้นที่ การหาวิธีการเดินทาง การหาความต้องการประสบการณ์ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว

2. ระยะระหว่างใช้บริการ (During) คือ ขั้นตอนที่ส่งมอบเรื่องราวให้กับนักท่องเที่ยว เป็นจุดที่มีการปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจการลูกค้าหรือนักท่องเที่ยว การสร้างประสบการณ์ความประทับใจผ่านการเล่าเรื่องราว การให้ความรู้ การบริการขนส่งเดินทาง มีความสะอาดปลอดภัย การบริการที่ดีของบุคลากรให้การบริการท่องเที่ยว การสร้างประสบการณ์ที่ดีด้วยการนำเสนอผ่านการมองเห็น การได้ยิน การได้สัมผัส การได้รสชาติและการได้กลิ่น ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับมีหลายประสบการณ์ในเวลาเดียวกันทั้งประสบการณ์ทางโสตสัมผัส (Sensory Experience or Sense) ประสบการณ์ทางความรู้สึก (Affective Experience or Feel) ประสบการณ์ทางพฤติกรรมและวิถีชีวิต (Physical Experience, behaviors and Lifestyle or ACT) และประสบการณ์ในเชิงอัตลักษณ์สังคม (Social-identity Experience) จากการได้มีปฏิสัมพันธ์กันในระหว่างเดินทาง

3. ระยะหลังใช้บริการ (After) คือ เมื่อนักท่องเที่ยวกลับ มีการสร้างความประทับใจ กระตุ้นให้เกิดการบอกต่อ ความประทับใจผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง มีการประกวดภาพถ่าย อาจมีการแจกรางวัลเพื่อจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวอีก และควรมีการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาปรับปรุงสินค้าและบริการท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ ความทรงจำ มีประสบการณ์ใหม่เพิ่มขึ้นที่ดีแล้วจะเกิดการบอกต่อและกลับมาเที่ยวซ้ำอีก ดังนั้นการสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) จะต้องคำนึงถึงการบริการการท่องเที่ยว คุณค่าที่นักท่องเที่ยวได้รับ และความรู้สึกถึงคุณค่าที่นักท่องเที่ยวเสีย ในการจัดประสบการณ์ดำเนินการ 3 ระยะ คือระยะก่อนบริการ ระยะระหว่างบริการและระยะหลังบริการ

ในการวิจัยครั้งนี้ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปวัฒนธรรมเป็นการจัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสมีส่วนร่วมวิถีถิ่นไทย วิถีท้องถิ่นในจังหวัดราชบุรี เน้นสร้างความรู้ ความประทับใจ ความรู้สึกที่ดี เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้กลับมาเที่ยวซ้ำอีก

2.2 แนวคิดศิลปะและวัฒนธรรม

ในการศึกษาครั้งนี้จะขออธิบายความหมายของคำว่า “ศิลปะ” และ “วัฒนธรรม” ดังนี้ “ศิลปะ” หมายถึง งานศิลปะ จะรวมถึงชิ้นงานหลาย ๆ ชนิดโดยผู้สร้างตั้งใจสร้างขึ้นงานเพื่อสื่อสาร, สื่ออารมณ์, หรือใช้สัญลักษณ์เพื่อให้ผู้ชมชิ้นงานตีความ ผู้สร้างงานศิลปะ มักเรียกรวม ๆ ว่าศิลปิน ศิลปะอาจรวมไปถึงงานในรูปแบบต่าง ๆ เช่น งานเขียน บทกวี การเต้นรำ การแสดง ดนตรี งานปฏิมกรรม ภาพวาด - ภาพเขียน การจักสานหรืออื่น ๆ อย่างไรก็ตามส่วนใหญ่แล้วศิลปะจะหมายถึงงานทางทัศนศิลป์ประเภท ภาพวาด-ภาพเขียน งานประติมากรรม งานแกะสลัก รวมถึง conceptual art และ installation art (วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี, 2560, หน้า 1) ศิลปะท้องถิ่น หมายถึง ผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ของคนในท้องถิ่นนั้น ๆ โดยอาศัย ความรู้ความสามารถที่มีอยู่ โดยนำเอาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์กับสภาพแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรม การดำเนินชีวิต ซึ่งงานศิลปะในแต่ละท้องถิ่นจะมีลักษณะแตกต่างกันไป ผลงานศิลปะในท้องถิ่นมีหลายรูปแบบ เช่น

เครื่องจักสาน ภาพเขียน (จิตรกรรม) เครื่องประดับ เครื่องใช้สอยในครัวเรือน ของใช้ส่วนตัว ของเล่น เป็นต้น สอดคล้องกับวิโรฒ ศรีสุโร (2528, หน้า 86) กล่าวว่า ผลงานของชาวบ้านที่มีคุณค่าทางศิลปะพอสมควร เป็นการบ่งบอกให้เห็นถึงความเฉลียวฉลาดของช่างระดับชาวบ้าน ที่สามารถแก้ปัญหาธรรมดาให้ดูดี มีลักษณะสืบทอดกันต่อมาหลายชั่วอายุคน ส่วนใหญ่เป็นผลงานเครื่องมือเครื่องใช้ในการยังชีพ และจรรโลงใจในพุทธศาสนา ผลผลิตของงานศิลปะพื้นบ้านเน้นประโยชน์ใช้สอย และความงามแสดงออกมาเรียบง่าย และมน โปษุทธิรัตนานนท์ (2529, หน้า 4) กล่าวว่า ผลงานศิลปะที่ชาวบ้านหรือกลุ่มคนในชุมชนแต่ละพื้นที่ประดิษฐ์สร้างตามความจำเป็นและความรู้สึกนึกเห็นของตนเอง เพื่อตอบสนองความต้องการในด้านดำรงชีวิตและความต้องการคุณค่าความงาม ศิลปะแบ่งออกได้ 2 ประเภท คือ วิจิตรศิลป์ และ ศิลปะประยุกต์ มีรายละเอียดดังนี้

1) วิจิตรศิลป์ (Fine Art) หมายถึง จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณคดี และ ดุริยางคศิลป์ (คีตศิลป์) ที่เกิดขึ้นจากธรรมชาติที่มีส่วนช่วยส่งเสริมให้ศิลปินเกิดความคิดสร้างสรรค์ในงานศิลปะ และสร้าง ผลงานออกมาได้ตามความต้องการ วิจิตรศิลป์เป็นศิลปกรรมที่เป็นศิลปะชั้นสูง เป็นศิลปะบริสุทธิ์ หรือประณีต มี 3 ประเภท คือ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม เป็นศิลปะกินพื้นที่กว้าง บางครั้งก็อาจจะเรียกว่า หัตถศิลป์

2) ศิลปะประยุกต์ (Applied Art) หมายถึง ศิลปะที่ผู้สร้างตั้งใจสร้างหรือสร้างขึ้นมาเพื่อประโยชน์ใช้สอยอย่างใดอย่างหนึ่ง โดยเป็นการนำเอาศิลปะมาดัดแปลงให้เป็นประโยชน์ต่อชีวิตประจำวัน ซึ่งอาจแบ่งย่อยออกเป็น 1) อุตสาหกรรมศิลป์ การผลิตงานเพื่อใช้ในงานอุตสาหกรรม 2) พาณิชยศิลป์ ศิลปะที่ทำขึ้นเพื่อการค้าขาย 3) มัณฑนศิลป์ ศิลปะประดับ หรือ ตกแต่งในอาคารสถานที่ต่าง 4) นิเทศศิลป์ งานที่เกี่ยวข้องกับวงการธุรกิจและวงการโฆษณา 5) ศิลปหัตถกรรม เป็นศิลปะที่สร้างด้วยมือ หรืองานหัตถศิลป์ เช่น เครื่องปั้นดินเผา รมบ่อสร้างผลิตภัณฑ์จากกระดาษสา การทำเรือกอลและ ตุ๊กตาดินเผา เป็นต้น

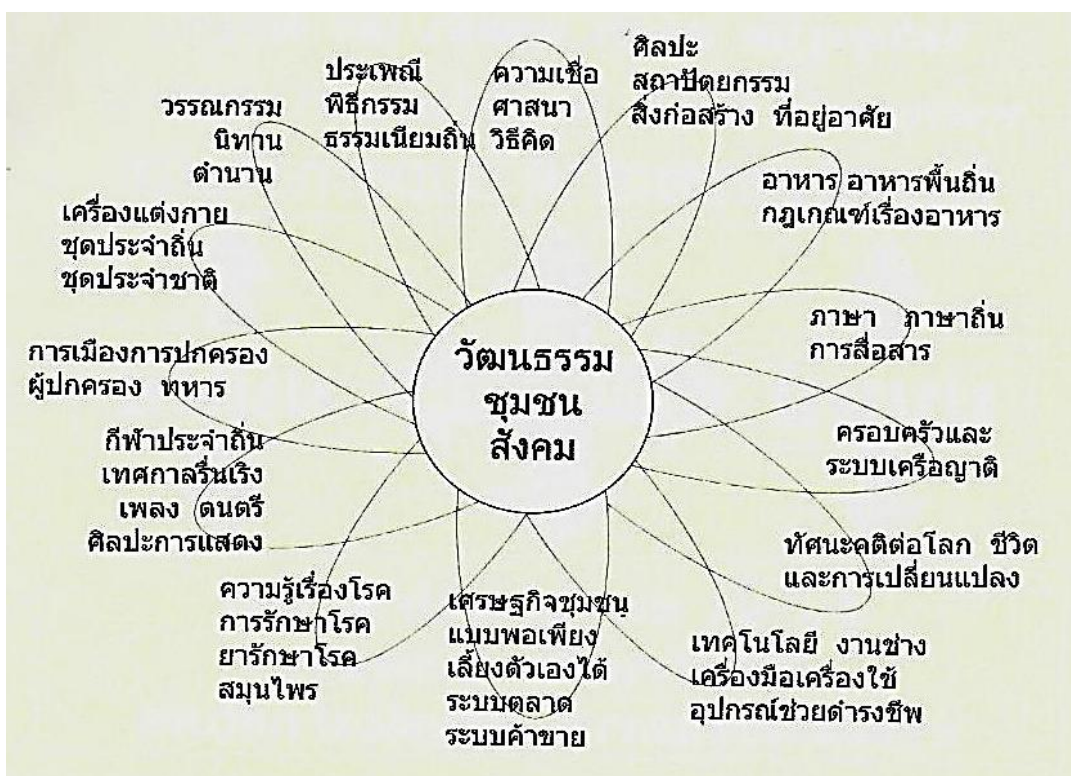
จากที่กล่าวมาข้างต้น ศิลปะ หมายถึง ผลงานศิลปะที่เกิดขึ้นจากการสร้างสรรค์ที่เน้นความงามและประโยชน์ใช้สอย การสร้างงานศิลปะแสดงออกมีหลายรูปแบบ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม วรรณกรรม ดนตรีและการแสดง และศิลปหัตถกรรม โดยเฉพาะงานศิลปะท้องถิ่น ต้องใช้ความรู้ความสามารถและนำเอาวัสดุท้องถิ่นมาใช้ให้เกิดประโยชน์เหมาะสมกับสภาพแวดล้อม ประเพณี วัฒนธรรมและการดำเนินชีวิต เกิดเป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น

คำว่า “วัฒนธรรม”(Culture) คือ ส่วนรวมของมนุษย์ในการอยู่ร่วมกันเป็นชุมชน โดยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างคนกับคน คนกับธรรมชาติ และคนกับสิ่งเหนือธรรมชาติ ประกอบไปด้วยองค์ประกอบ 2 ส่วนที่แยกจากกันไม่ออก คือ ส่วนที่มองเห็นได้ ซึ่งสามารถรับรู้ได้เลยโดยไม่ต้องมีการวิเคราะห์ ตีความ ปรากฏต่อสายตาของเราโดยตรง คือ วัตถุ คำพูด แบบแผน เช่น การศึกษา สื่อมวลชน ภาษา กีฬา การหุงหาอาหาร เสื้อผ้า พิธีกรรม และส่วนที่มองไม่เห็น เป็นส่วนที่ไม่สามารถรับรู้ได้โดยตรงต้องอาศัยการวิเคราะห์จึงจะเข้าใจกันได้ ได้แก่ ความหมาย เหตุปัจจัย แก่น และเนื้อหาของวัฒนธรรม (กาญจนา แก้วเทพ, 2538, หน้า 28)

สายันต์ ไพรชาญจิตร์ (2550, หน้า 8) กล่าวว่า วัฒนธรรม (Culture) เป็นเรื่องเดียวกันกับคำว่าสังคม (Social) เป็นเรื่องเดียวกันกับคำว่าชุมชน (Community) และเป็นเรื่องเดียวกันกับคำว่าชาติพันธุ์ (Ethnicity) ที่หมายถึง ระบบความสัมพันธ์และกระบวนการจัดระบบความสัมพันธ์ระหว่าง

มนุษย์กับมนุษย์ มนุษย์กับธรรมชาติกายภาพ และมนุษย์กับสิ่งเหนือธรรมชาติ ให้อยู่ในสภาวะสมดุล เอื้อเพื่อเกื้อกูล ทำนุบำรุงกันและกันให้เจริญอย่างต่อเนื่องยาวนาน

วัฒนธรรมชุมชนโดยพื้นฐานมีทรัพยากรวัฒนธรรมประเภทหลัก ๆ ทั้งเป็นมรดกและทรัพยากร วัฒนธรรมร่วมสมัยสร้างสรรค์และพัฒนาขึ้นใหม่พบเห็นได้ในปัจจุบัน 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรทางโบราณคดี 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ศิลปวัฒนธรรมหรือทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก ได้แก่ ศิลปะ วรรณกรรม ดนตรี การละเล่น การแสดง ประณีประคต นิทาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมตามความเชื่อ ฯลฯ (สายันต์ ไพเราะจิตร์, 2550, หน้า 14) แสดงรูปภาพที่ 2.1 ระบบวัฒนธรรมและทรัพยากรวัฒนธรรมที่ดำรงอยู่ในวัฒนธรรม ชุมชน สังคม

ภาพที่ 2.1 แผนผังวัฒนธรรม

ที่มา : สายันต์ ไพเราะจิตร์ (2550, หน้า 10)

ชุมชนตามพระราชบัญญัติ สภามงคลชุมชน พ.ศ. 2551 ชุมชน หมายความว่า กลุ่มประชาชนที่รวมตัวกันโดยมีผลประโยชน์และวัตถุประสงค์ร่วมกันเพื่อช่วยเหลือหรือสนับสนุนกัน หรือทำกิจกรรมอันชอบด้วยกฎหมายและศีลธรรมร่วมกัน หรือดำเนินการอื่นอันเป็นประโยชน์ร่วมกันของสมาชิกมีการดำเนินการอย่างต่อเนื่องและมีระบบบริหารจัดการและการแสดงเจตนาแทนกลุ่มได้

ชุมชนท้องถิ่น หมายความว่า ชุมชนที่อยู่รวมกันในพื้นที่หมู่บ้านหรือตำบล

ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม หมายความว่า ชุมชนท้องถิ่นซึ่งเกิดขึ้นก่อนประกาศใช้รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2540

องค์กรชุมชน หมายความว่า องค์กรซึ่งเป็นการรวมของชุมชน ชุมชนท้องถิ่น หรือ ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิม ซึ่งจัดแจ้งการจัดตั้งตามพระราชบัญญัตินี้ ทั้งนี้ ไม่ว่าประชาชนจะจัดตั้งกันขึ้นเอง หรือ โดยการแนะนำหรือสนับสนุนของหน่วยงานของรัฐ เอกชน หรือองค์กรพัฒนาเอกชน

ผู้นำชุมชน หมายความว่า ประธานกรรมการของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือชุมชนอื่น หรือหัวหน้ากลุ่ม หรือผู้ดำรงตำแหน่งที่เรียกชื่ออย่างอื่นที่มีฐานะเป็นผู้นำของชุมชนท้องถิ่น ชุมชนท้องถิ่นดั้งเดิมหรือชุมชนอื่นในลักษณะเดียวกัน

สมาชิก หมายความว่า สมาชิกสภาองค์กรชุมชนตำบล “หมู่บ้าน” หมายความว่า หมู่บ้าน ตามกฎหมายว่าด้วยลักษณะการปกครองท้องที่ และให้หมายความรวมถึงชุมชนที่จัดตั้งขึ้นตามประกาศของทางราชการ

ตำบล หมายความว่า เขตพื้นที่ในความรับผิดชอบของเทศบาล องค์การบริหารส่วนตำบลเขต ในกรุงเทพมหานคร หรือเขตพื้นที่ที่กฎหมายเรียกชื่อเป็นอย่างอื่น

“จังหวัด” หมายความว่า กรุงเทพมหานคร

ชุมชน (Community) หมายถึง กลุ่มคนที่มาอยู่ร่วมกันในเขตหรือบริเวณเดียวกันที่แน่นอน มีวิถีการดำเนินชีวิตคล้ายกัน มีความรู้สึกเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน มีปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกันอยู่ภายใต้กฎระเบียบกฎเกณฑ์เดียวกัน ดังนั้นชุมชนจึงมีองค์ประกอบดังต่อไปนี้ (กรมการพัฒนาชุมชน, 2547)

- 1) คน (People) คนเป็นองค์ประกอบสำคัญยิ่งของชุมชน หากปราศจากคนเสียแล้วจะเป็นชุมชนไม่ได้
- 2) ความสนใจร่วมกัน (Common Interest) คนที่อยู่ในชุมชนนั้นจะต้องมีความสนใจอย่างใดอย่างหนึ่งร่วมกัน และความสนใจดังกล่าวเป็นผลมาจากการอยู่ร่วมกันในอาณาเขตบริเวณเดียวกัน
- 3) อาณาบริเวณ (Area) คนและสถานที่เกือบจะแยกกันไม่ได้ ต่างก็เป็นส่วนประกอบสำคัญและมีส่วนสัมพันธ์กันมีกันก็ต้องมีสถานที่ แต่การจะกำหนดขอบเขตและขนาดของสถานที่ของชุมชนหนึ่งๆเป็นเรื่องยาก
- 4) ปะทะสังสรรค์ต่อกัน (Interaction) เมื่อมีคนมาอยู่ร่วมชุมชนเดียวกันแต่ละคนจะต้องมีการติดต่อแลกเปลี่ยนและปฏิบัติต่อกัน
- 5) ความสัมพันธ์ของสมาชิก (Relationship) ความสัมพันธ์ต่อกันของสมาชิกในชุมชนเป็นสิ่งที่ผูกพันให้สมาชิกอยู่ร่วมกันในชุมชนนั้น
- 6) วัฒนธรรมขนบธรรมเนียมประเพณี (Cultural Traditions) ตลอดจนแบบแผนของการดำเนินชีวิตในชุมชน (Pattern of Community Life) ซึ่งส่วนใหญ่มีลักษณะคล้ายคลึงและเป็นรูปแบบเดียวกัน

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า วัฒนธรรมชุมชน หมายถึง แบบแผนการดำรงชีวิตร่วมกันของคนในสังคมที่สืบทอดต่อกันมา มีทั้งวัฒนธรรมดั้งเดิมและวัฒนธรรมที่ปรับปรุงพัฒนาให้ร่วมสมัย วัฒนธรรมชุมชน มีทรัพยากรวัฒนธรรมแบ่งได้แก่ 3 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ทรัพยากรทางโบราณคดี 2) ภูมิปัญญาท้องถิ่น 3) ศิลปวัฒนธรรมหรือทรัพยากรวัฒนธรรมที่แสดงออก ได้แก่ ศิลปะ วรรณกรรม ดนตรี การละเล่น การแสดง ปรัชญาคติ นิทาน ขนบธรรมเนียม ประเพณี ความเชื่อ พิธีกรรมตามความเชื่อ ฯลฯ

2.2.1 วัฒนธรรมลุ่มแม่น้ำ

ในที่นี้จะขอกกล่าวถึง วัฒนธรรมลุ่มน้ำคลองดำเนินสะดวกของจังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

2.2.1.1 ประวัติความเป็นมาคลองดำเนินสะดวก

คลองดำเนินสะดวกได้ถือกำเนิดขึ้นในปี พ.ศ. 2409 จากพระราชปรารภของพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ที่ว่าการเดินทางจากกรุงเทพฯ ไปยังจังหวัดสมุทรสาครนั้นมีคลองภาษีเจริญ ทำให้การเดินทางไปมาได้สะดวกดี แต่ถ้ามีคลองเชื่อมโยงระหว่างกรุงเทพฯ จังหวัดสมุทรสงคราม และจังหวัดราชบุรีก็จะยิ่งสะดวกขึ้นอีกมาก โดยมีนายแห่งจุดประสงค์ของพระราชปรารภที่ต้องการเชื่อมโยงแม่น้ำหลัก 3 สาย อันได้แก่ แม่น้ำเจ้าพระยา แม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลอง ด้วยคลองเพื่อความสะดวกในด้านคมนาคมทางน้ำ โดยแต่เดิมมีคลองภาษีเจริญเชื่อมระหว่างแม่น้ำเจ้าพระยา และท่าจีนอยู่แล้ว

ต่อมาในปีเดียวกันนั้นเอง พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 จึงได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระประสาธสิทธิ์ (เดิมชื่อ ช่าง บุนนาค ต่อมาได้เลื่อนบรรดาศักดิ์เป็น พระยาศรีสุริยวงศ์ และสมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ตามลำดับ เป็นต้นตระกูล บุนนาค) เป็นผู้อำนวยการในขุดคลองเพื่อเชื่อมแม่น้ำท่าจีน และแม่น้ำแม่กลองโดยใช้งบประมาณจากทุนทรัพย์ส่วนพระองค์พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 จำนวน 400 ชั่ง และทุนทรัพย์ของพระประสาธสิทธิ์ผู้อำนวยการขุดคลองอีก 1,000 ชั่ง รวม 1,400 ชั่ง หรือ 112,00 บาท (1 ชั่ง เท่ากับ 80 บาท) ซึ่งคิดตามค่าเงินในปัจจุบันต้องเอา 1,000 คูณเข้าไป (สมัยนั้นกวยเดียว ขามละ 2 – 3 สตางค์ ปัจจุบันขามละ 20 – 25 บาท) ทั้งนี้งบประมาณดังกล่าวไม่ได้นับรวมแรงงานของประชาชนที่เอาแรงมาช่วยขุดด้วย

ในการขุดคลองครั้งนั้นได้ว่าจ้างแรงงานชาวจีนเป็นผู้ขุดคลองเป็นส่วนใหญ่ โดยใช้วิธีขุด 2 วาเว้น 1 วา แล้วปล่อยให้ น้ำไหลจากเขาให้ทะลุต่อกัน โดยเริ่มต้นขุดจากปากคลองบางยางแม่น้ำท่าจีน จังหวัดสมุทรสาคร (อำเภอบ้านแพ้วในปัจจุบัน) ผ่านจังหวัดราชบุรี (อำเภอดำเนินสะดวกในปัจจุบัน) และสิ้นสุดที่บางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม (อำเภอบางคนทีในปัจจุบัน) รวมระยะทางทั้งสิ้น 33.6 กิโลเมตร ใช้เวลาในการขุดรวม 2 ปี เสร็จสิ้นในปี พ.ศ. 2411

ทำไมจึงชื่อคลองดำเนินสะดวก เมื่อเจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ ได้ขุดคลองเสร็จแล้ว ได้จัดทำแผนผังในการขุดคลองยาว 840 เส้น กว้าง 6 วา ลึก 1 วา 2 ศอก (2 ศอก = 1 เมตร, 2 เมตร = 1 วา, 1 เส้น = 40 เมตร) ขึ้นทูลเกล้าถวายพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 เมื่อพระองค์ได้ทอดพระเนตรดูแผนผังแล้วทรงเห็นว่าคลองที่ขุดใหม่มีความยาวมาก และขุดได้ตรงไม่คดเคี้ยว สะดวกต่อการสัญจรไปมา จึงพระราชทานนามให้เป็นมงคล แก่คลองนี้ว่า "ดำเนินสะดวก" จึงได้ชื่อว่า คลองดำเนินสะดวก นับตั้งแต่นั้นมาจวบจนปัจจุบัน

วันเปิดคลองดำเนินสะดวก หลังขุดคลองเสร็จและได้รับพระราชทานนามว่า "คลองดำเนินสะดวก" แล้ว จึงได้ฤกษ์ทำพิธีเปิดคลอง เมื่อวันที่ 25 พฤษภาคม พ.ศ. 2411 ณ ปากคลองดำเนินสะดวกเชื่อมแม่น้ำแม่กลอง บริเวณบางนกแขวก อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม ในปัจจุบัน โดย ๗ ฝน สมุหกลาโหมในขณะนั้นเป็นประธานในการเปิดคลอง

ลักษณะคลองดำเนินสะดวก คลองดำเนินสะดวกเป็นคลองขุดที่ค่อนข้างตรง เดิมกว้าง 6 วา ต่อมาถูกน้ำกัดเซาะตลิ่ง ปัจจุบันจึงกว้าง 10 – 20 วา เป็นคลองที่มีคลองซอยเชื่อมต่อกัน จำนวนมากกว่า 200 คลอง อันเกิดจากการเข้ามาจับจองที่ดิน หลังขุดคลองเสร็จแล้วของผู้คน

จำนวนมาก รวมทั้งเจ้านายชั้นผู้ใหญ่ ซึ่งหลังจากเข้ามาจับจองแล้ว ก็ทำการขุดคลองขอยเชื่อมต่อคลองใหญ่ (คลองดำเนินสะดวก) และเชื่อมต่อคลองขอยซึ่งกันและกัน เพื่อความสะดวกในการสัญจร

นอกจากนี้คลองดำเนินสะดวกยังมีการแบ่งหลักเขตทั้งหมด 9 หลัก โดยเริ่มหลักแรกเป็นหลักศูนย์ ที่บริเวณปากคลองบางยาง และสิ้นสุดหลักสุดท้ายที่ หลักแปด แต่ละหลักจะห่างกัน 4 กิโลเมตร หลักเขตทั้ง 9 หลักยัง ปรากฏให้เห็นอยู่ในปัจจุบัน โดยหลักศูนย์ถึงหลักห้า อยู่ในเขต อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร หลักหก และหลักเจ็ดอยู่ในเขตอำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี และหลักแปดอยู่ที่ อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม

ของดีดำเนินสะดวก

คลองดำเนินสะดวกเป็นคลองเก่าแก่แม้อายุเวลาที่ผ่านมา จะมีความเจริญด้วยวัตถุมามากมายเข้ามาแทนที่ แต่คลองดำเนินสะดวกยังคงเป็นคลองที่ยังคงมีความงดงามตามธรรมชาติอยู่เป็นอันมาก คลองดำเนินสะดวกมีตลาดน้ำที่ได้ชื่อว่าใหญ่และสวยที่สุดในโลก ตลาดน้ำดำเนินสะดวก คือตลาดนัดทางน้ำ จากการบอกเล่าตลาดน้ำได้เกิดขึ้นตั้งแต่ มีคลองดำเนินสะดวกในบริเวณชุมชน และบริเวณปากคลองต่างๆ ตลาดน้ำให้เห็นอยู่ 2 แห่ง คือ ตลาดน้ำหลักห้าอยู่ที่บริเวณปากคลองบัวงาม หรือบางคนเรียกว่า คลองโพหัก ปัจจุบันตลาดน้ำหลักห้าได้เลิกแล้ว และตลาดน้ำอีกแห่งคือ ตลาดน้ำหลักแปด หรือศาลาแดง เหตุที่เรียกว่าศาลาแดง เพราะบริเวณนี้ เจ้าพระยาศรีสุริยวงศ์ ได้เคยสร้างเรือนพัก 5 ห้อง มุงหลังคาสีแดงไว้เป็นที่พักคนงานขุดคลองบริเวณใกล้ปากคลองลัดราชบุรีในปัจจุบัน โดยตลาดน้ำศาลาแดงนั้นเดิมจะอยู่ที่ปากคลองลัดราชบุรี แต่ด้วยความเจริญด้านวัตถุ ปัจจุบันตลาดน้ำศาลาแดงหรือตลาดน้ำหลักแปดได้ย้ายมาอยู่ฝั่งตรงข้าม บริเวณปากคลองต้นเข็ม ทั้งนี้เพราะมีถนนเข้าถึงบริเวณนี้ทำให้การเดินทางสะดวก แต่ในเร็วนี้ด้วยความร่วมมือของชุมชนได้มีการฟื้นฟูตลาดน้ำคลองลัดราชบุรีขึ้นใหม่ที่บริเวณ วัดราษฎร์เจริญธรรมหรือวัดสุน มีชื่อเรียกว่า ตลาดน้ำเล่าตักลัก ในปัจจุบันจึงเหลือตลาดน้ำที่สำคัญอยู่ 2 แห่ง คือ ตลาดน้ำคลองต้นเข็ม และตลาดน้ำเล่าตักลักคลองลัดราชบุรี (ประวัติคลองดำเนินสะดวก, 2562)

2.2.1.2 ความสัมพันธ์กับคลอง

คลองดำเนินสะดวก เป็นคลองที่มีประวัติอันยาวนานครั้งหนึ่งพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ก็เคยเสด็จประพาสต้น ณ คลองแห่งนี้ นับจากวันเปิดคลองจวบจนถึงปัจจุบัน (พ.ศ. 2558) คลองดำเนินสะดวกมีอายุครบ 147 ปี วิถีชุมชนริมคลองดำเนินสะดวกที่เป็นชุมชนเก่าแก่มาดั้งแต่รัชกาลที่ 4 เรียกอีกชื่อหนึ่งว่า “คลองใหญ่” ชาวบ้านผูกพันกับน้ำใช้ประโยชน์จากน้ำได้อย่างมากมาย แต่ปัจจุบันเมื่อความเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้น จากชุมชนที่ใช้น้ำจากแม่น้ำลำคลอง ทั้งใช้ดื่มกิน อาบน้ำได้ เด็ก ๆ สามารถลงเล่นน้ำได้ ในอดีตการใช้ชีวิตคนริมน้ำ ริมคลอง ทุกบ้านทุกครัวเรือนจะมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ครอบครัวอบอุ่น และน้ำก็ใสสะอาด ซึ่งชุมชนริมคลอง ปัจจุบันก็ยังคงมีบางส่วนที่สามารถพบเห็นวิถีชีวิตแบบดั้งเดิมของชาวบ้านแถบนี้ได้ ไม่ว่าจะเป็นบ้านไม้ชั้นเดียวรูปทรงเก่า วัดวาอารามที่ตั้งติดอยู่ที่ชายฝั่งน้ำ จะขอกว่าความสัมพันธ์กับคลองดำเนินสะดวกดังนี้ (พิพัฒน์ รุ่งกานต์วิวัฒน์, 2558 , หน้า 84 - 113)

1) พิธีแห่หลวงพ่อดำรัตนโรจน์ฤทธิ์ทางน้ำ วัดปราสาทสิทธิ์ ตำบลประสาทสิทธิ์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี “หลวงพ่อดำรัตนโรจน์ฤทธิ์” เป็นพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์

คูบ้านคูเมืองแห่งวัดปราสาทสิทธิ์ เลขที่ 326 หมู่ที่ 5 ริมคลองดำเนินสะดวก ตำบลปราสาทสิทธิ์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ที่ชาวบ้านให้ความเคารพศรัทธา และมีประวัติความเป็นมาอันยาวนาน ตั้งแต่ในสมัยพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 3 หลวงพ่อไตรรัตน์โรจน์ฤทธิ์ องค์พระประธานคูบ้านคูเมืองที่ประดิษฐาน ณ วิหารใหม่ วัดปราสาทสิทธิ์ ริมคลองดำเนินสะดวก นั้น เป็นพระพุทธรูปหินเขียวปางสมาธิ ศิลปกรรมสมัยอยุธยา มีหน้าตักกว้างประมาณ 60 นิ้ว สูง 3 ศอก คืบ พระพักตร์กลมอ้อมยิ้ม พระอังสะและพระอุระใหญ่กว้างและผิ้วผายสง่างาม พระเพลาเป็นแบบสมาธิธรรมดา พระหัตถ์ขวาวางหงายบนพระหัตถ์ซ้าย พระพุทธลักษณะได้สัดส่วนงดงาม ไม่ปรากฏหลักฐานการสร้างและผู้สร้าง แต่สันนิษฐานตามพุทธลักษณะเชื่อว่าพระพุทธรูปเก่าแก่โบราณ มีอายุยาวนานมาตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานี

2) ประเพณีแห่พระทางน้ำวัดปราสาทสิทธิ์ จัดครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. 2539 ช่วงเทศกาลตรุษจีน ในวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 ของจีน (วันชีวะชา) บริเวณริมคลองดำเนินสะดวก หน้าวัดปราสาทสิทธิ์ โดยการริเริ่มของพระครูประสาทสิทธิ์รักษ์ เจ้าอาวาสวัดปราสาทสิทธิ์ (ปัจจุบันเสียชีวิตไปแล้ว) ตั้งแต่นั้นมาทุกวันขึ้น 3 ค่ำ เดือน 3 หรือช่วงเทศกาลตรุษจีน ซึ่งเป็นวันที่ได้ัญเชิญหลวงพ่อไตรรัตน์โรจน์ฤทธิ์มาประดิษฐานที่วัดปราสาทสิทธิ์ ชาวบ้านได้ร่วมใจกันจัดประเพณีแห่พระทางน้ำเชิงอนุรักษ์ เพื่อสืบสอด บำรุงพระพุทธศาสนา ให้ประชาชนริมสองฝั่งคลองดำเนินสะดวกได้สักการบูชา และชื่นชมบารมี โดยได้นำองค์จำลองหลวงพ่อไตรรัตน์โรจน์ฤทธิ์ ขนาดหน้าตัก 29 นิ้ว ประดิษฐานในขบวนเรือที่ตกแต่งสวยงาม พร้อมขบวนเรือแห่ไปตามคลองดำเนินสะดวก ตั้งแต่หลักห้าถึงประตูน้ำบางยาง จังหวัดสมุทรสงคราม ตลอดเส้นทางไปจนถึงประตูน้ำบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม แห่ให้ประชาชนตลอดสองฝั่งคลองดำเนินสะดวก ระยะทาง 32 กิโลเมตร ได้ตั้งโต๊ะสักการบูชา และจุดประทัดเพื่อความเป็นสิริมงคลแก่ตนเองและครอบครัว ปัจจุบันชาวชุมชนตำบลปราสาทสิทธิ์ยังอนุรักษ์ และสืบสานประเพณีแห่พระทางน้ำ เพื่อใช้เป็นกุศโลบายในการให้คนในชุมชนได้ทำกิจกรรมร่วมกัน เพื่อเสริมสร้างความสามัคคี ความสัมพันธ์ที่ดี ตลอดจนส่งเสริมให้ชุมชนตระหนักในความสำคัญของ และคุณค่าของแม่น้ำ

3) พิธีแห่พระทางน้ำ หลวงพ่อโตวัดหลักสี่ วัดหลักสี่ ราษฎร์สโมสร ตั้งอยู่ริมคลองดำเนินสะดวก อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร มีหลวงพ่อโตวัดหลักสี่เป็นพระพุทธรูปโบราณสมัยอุทอง เนื้อหินทรายแดงฉาบปูน ปางมารวิชัย มีพระพักตร์อ้อม หน้าตักกว้าง 81 นิ้ว สูง 99 นิ้ว (เป็นที่อัศจรรย์ถึงสัดส่วนของหลวงพ่อโตที่ช่างสมัยโบราณได้กำหนดไว้ล้วนเป็นเลขมงคลทั้งสิ้น เช่น ขนาดความกว้างของตักเมื่อนำตัวเลขมารวมกันได้ 9 ส่วน สูงรวมกันได้ 9 อีก เมื่อนำส่วนกว้างรวมกับส่วนสูงก็ได้ 9 ซึ่งเลข 9 คนทั่วโลกถือว่าเป็นเลขสุดยอดของพุทธปรัชญา เลข 9 ในพุทธปรัชญาหมายถึงนวโลกุตตรธรรม ธรรมะสูงสุดของพระพุทธเจ้าประกอบด้วย มรรค 4 ผล 4 นิพาน 1 หลวงพ่อแพ่ง เจ้าอาวาสวัดดอนมโนรา ตำบลขุนพิทักษ์ อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี ซึ่งเป็นศิษย์เอก หลวงพ่อคงวัดบางกะพ้อมพระอาริยสงฆ์ชื่อดังในสมัยนั้น ได้เดินทางไปพบวัดร้างแห่งหนึ่งบริเวณริมแม่น้ำแม่กลอง อำเภอบางคนที จังหวัดสมุทรสงคราม เมื่อตรวจด้วยทางในแล้วพบว่ามีความศักดิ์สิทธิ์มาก จึงทำพิธีอัญเชิญมาประดิษฐานยังวัดดอนมโนรา ต่อมาเมื่อปี พ.ศ. 2470 หลวงพ่อแพ่งได้ย้ายมาดำรงตำแหน่งเจ้าอาวาสวัดหลักสี่ จึงได้อัญเชิญพระพุทธรูปโบราณดังกล่าวมาประดิษฐานในวิหารหลังคามุงจากหน้าวัดหลักสี่บริเวณริมคลองดำเนินสะดวก ชาวบ้านคงเห็นว่าเป็นพระพุทธรูป

องค์แรก และองค์โตที่สุดในลุ่มน้ำคลองดำเนินสะดวก จึงพากันขนานนามว่าหลวงพ่อดำวัดหลักสี่ตั้งแต่นั้นมา

4) ชุมชนคนจีน ชาวจีนมาอาศัยอยู่ คือ เมืองราชบุรี โดยเฉพาะบริเวณริมคลองดำเนินสะดวกจะปรากฏเป็นหลักฐานของบ้านเมืองว่าชุมชนคนจีนย่านการค้า และมีศาลเจ้าต่าง ๆ เรียงรายอยู่ในลำคลองแห่งนี้เป็นจำนวนมากมาย รวมไปถึงบ้านเจ๊กฮวดมหาดเล็ก สถานที่ได้รับการบันทึกเอาไว้อยู่ในประวัติศาสตร์ในคราวที่รัชกาลที่ห้า เสด็จประกาศต้นคลองดำเนินสะดวก และเสด็จขึ้นมาเยี่ยมบ้านเรือนของชาวจีนแซ่เล่าหลังนี้ เมื่อเกือบหนึ่งร้อยปี นี่คืออัตลักษณ์ที่มีความสำคัญซึ่งบ่งบอกให้ผู้คนรุ่นหลังที่มาคลองดำเนินสะดวก ให้รับรู้ถึงสถานที่แห่งนี้มีชุมชนชาวจีนอาศัยอยู่จำนวนมากและเต็มไปด้วยความสำคัญมากเพียงใด

บรรพชนชาวจีนที่ตั้งรกรากอยู่ในดำเนินสะดวกพวกแรก คือ แรงงานที่มารับจ้างในการขุดคลองดำเนินสะดวก ต่อมาอีกพวกหนึ่งโยกย้ายมาจากนครชัยศรี เข้าตั้งถิ่นฐานทำสวนผัก สวนผลไม้ดำเนินสะดวก ชาวไทยเชื้อสายจีนในราชบุรีส่วนมากจะนับถือศาสนาพุทธ รองลงมาคือศาสนาคริสต์ นอกจากนี้ยังนับถือเทพเจ้าต่าง ๆ ตามคติความเชื่อของแต่ละเชื้อชาติพันธุ์ จึงทำให้มีเทพเจ้า เทพธิดาประจำกลุ่มของตน เช่น ชาวจีนแต้จิ๋ว นับถือเทพเจ้าเฉิงเทียนซ่งตี้ ชาวจีนฮกเกี้ยนบูชาเทพมาจู และชาวแคะบูชาเทพเจ้ากวนอู ชาวไหหลำบูชาเทพธิดาจุ้ยบู๋เมี้ยว จึงทำให้บริเวณราชบุรีปรากฏว่ามีศาลเจ้าต่าง ๆ ตั้งอยู่ในเมืองอย่างมากมาย รวมถึงบริเวณที่อยู่ในเมืองดำเนินซึ่งตลอดทั้งคลองดำเนินสะดวกและคลองซอยที่มีจำนวนนับร้อยสาย จะเห็นศาลเจ้าต่าง ๆ เต้นอยู่ริมคลองจำนวนมากจนปรากฏเป็นอัตลักษณ์ซึ่งอยู่คู่คลองใหญ่แห่งนี้มาช้านาน

5) ข้าวแห้งดำเนิน เป็นอาหารพื้นบ้านของชาวริมคลองดำเนินสะดวก ที่มีชาวจีนเป็นต้นตำหรับ เกิดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 (พ.ศ. 2409) ที่มีการเริ่มขุดคลองดำเนินสะดวก ระหว่างขุดคลองได้ทำข้าวต้มเลี้ยงแรงงานโดยซึ่งเป็นแรงงานชาวจีน ข้าวต้มเป็นอาหารซึ่งกินไม่อิ่มท้องจึงใช้ข้าวสวยราดด้วยน้ำเครื่องปรุงที่ทำมาจากไก่ ราดด้วยกระเทียมเจียว กุ้งทอด พริกทอง พริกไทย ต่อมาได้นำไปเป็นอาหารจานเดียวเรียกว่า “ข้าวแห้ง” ทำขายกันในเขตอำเภอดำเนินสะดวก ไปถึงจังหวัดสมุทรสงคราม

เครื่องปรุง / ส่วนผสม

ข้าวสวย	ไก่หั่นเป็นชิ้น	เลือดไก่หั่นเป็นชิ้น
เกลือ	ซีอิ๊วหวาน	กระเทียมเจียว
ตั้งฉ่าย	ผักชี ต้นหอม ขึ้นฉ่าย	กุ้งทอดกรอบ

พริกไทยป่น

ขั้นตอนวิธีการทำ

1. นำไก่ที่หั่นเป็นชิ้น ๆ ผัดให้หอม ใส่เลือดไก่ ใส่ซีอิ๊วหวาน และเกลือนิดหน่อย
2. นำใส่หม้อพอประมาณตั้งไฟ พอน้ำเดือดใส่ไก่ที่ผัด และใส่เลือดไก่ที่หั่นเป็นชิ้นๆ ปรุงรสด้วยซีอิ๊วหวาน และเกลือ ชิมรส
3. ในขณะที่ต้มไก่จะมีฟอง ต้องคอยหมั่นช้อนฟองทิ้งเมื่อเดือด

4. ตักข้าวสวยใส่ถ้วย ราดด้วยไก่กับเลือดที่ต้มแล้ว โรยด้วยกระเทียมเจียว ตั้งฉ่าย ต้นหอม และผักชี และกุ้งทอด พริกไทยป่น และตามด้วยพริกน้ำส้ม (สำหรับคนที่รับประทานเผ็ด) จากนั้นรับประทานได้

เทคนิคในการทำ (เคล็ดลับ) ข้าวสวยจะต้องไม่แฉะ

6) ก๋วยเตี๋ยวเรือดำเนิน ผูกพันกับวิถีชีวิตคนไทยมานาน ในสมัยก่อนจะขายกันในเรือพายตามคลอง จึงเป็นที่มาของชื่อ สมัยก่อนแม่ค้าก๋วยเตี๋ยวเรือใน 1 ลำ มีเพียง 1 คนเท่านั้น ทำทุกอย่างตั้งแต่พายเรือ ลวกเส้น ปรงก๋วยเตี๋ยว เสิร์ฟ เก็บตังค์ เก็บขามล้างขาม ทั้งหมดที่กล่าวมาทำโดยไม่ได้ขยับเลยแม้แต่บ่อย คือ พายเรือมา พอมีคนเรียกก็มาจอดเทียบท่าเอาขาข้างหนึ่งยันบันไดทำน้ำเป็นฐานไว้ แล้วเริ่มลวกก๋วยเตี๋ยว ส่วนกระบวนการล้างขามนั้นก็แค่แกว่ง ๆ จุ่ม ๆ ในคลองนั่นเอง (เพราะเมื่อก่อนน้ำในคลองสะอาดจึงล้างได้) สภาพด้านนิเวศวิทยาของดำเนินสะดวกประกอบด้วยคลองซอย สาขาของคลองดำเนินสะดวกกว่า 200 คลอง แต่ละคลองเกี่ยวข้องกับสัมพันธกับวิถีชีวิตของชีวิตของคนริมคลองและพื้นที่ใกล้เคียง เพราะมีการใช้น้ำในการอุปโภคบริโภค และการสัญจร นอกจากนี้ก็ยังพบกับกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับสายน้ำลำคลอง แสดงให้เห็นวิถีชีวิตของคนริมคลอง เป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ของชุมชนคลองดำเนินสะดวก

7) วันลอยกระทง เป็นวันสำคัญวันหนึ่งของชาวไทย ตรงกับวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 12 ประเพณีนี้กำหนดขึ้นเพื่อเป็นการสะเดาะเคราะห์และขอขมาต่อพระแม่คงคา บางหลักฐานเชื่อว่าเป็นการบูชารอบพระพุทธรูปที่ริมฝั่งแม่น้ำนัมทามหานที สำหรับประเทศไทยประเพณีลอยกระทงได้กำหนดจัดในทุกพื้นที่ทั่วประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งบริเวณที่ติดกับแม่น้ำ ลำคลอง หรือ แหล่งน้ำต่าง ๆ ซึ่งแต่ละพื้นที่จะมีเอกลักษณ์ที่น่าสนใจแตกต่างกันไป

8) แข่งเรือยาว สายน้ำกับชีวิต คนไทยมีวิถีชีวิตที่ผูกพันอยู่กับสายน้ำ และธรรมชาติ การสร้างบ้านสร้างเมือง สร้างชุมชน แต่โบราณกาล จะเลือกทำเลที่มีแม่น้ำลำคลอง และแหล่งน้ำเป็นสำคัญ เพื่อใช้ในการอุปโภคบริโภค และการเกษตรกรรมยังชีพแห่งชีวิตและชุมชน เรือกับวิถีชีวิตไทย แม่น้ำลำคลอง เป็นเส้นทางสำคัญในการสัญจรติดต่อไปมาค้าขายซึ่งกันและกันมาแต่บรรพกาล เรือจึงเป็นพาหนะสำคัญในชีวิตของชาวไทยที่เกิดจากภูมิปัญญาของบรรพชนที่ประดิษฐ์ขึ้นมาเพื่อใช้ในการสัญจรระหว่างบ้านและชุมชน เรือเป็นพาหนะที่มีบทบาทสำคัญแต่อดีต จวบจนปัจจุบันทั้งในวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ การคมนาคม ตลอดจนก่อให้เกิดวัฒนธรรมประเพณีอันดีงามแห่งสายน้ำ บุญแข่งเรือ ด้วยความศรัทธาในพระพุทธศาสนา ซึ่งเป็นศาสนาประจำชาติ เป็นพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรม และวิถีชีวิตอันดีงามของชาวไทย ในฤดูน้ำหลาก วังเวนจากการเพาะปลูก ปักดำทำนา ในเทศกาลงานบุญประเพณีออกพรรษา ด้วยนิสสัยรักสนุกอันเป็นเอกลักษณ์ประจำชาติ ก่อให้เกิดการละเล่นทางน้ำ อาทิ การเล่นเพลงเรือ การแข่งขันเรือยาวประเพณีขึ้นอันเป็นกีฬาของชาวบ้านในชุมชนชนบท ชาวคลองดำเนินสะดวกในช่วงเทศกาลออกพรรษาลำคลอง ที่อยู่หน้าวัดก็จะถูกประดับตกแต่งด้วยริ้วธงจัดเป็นสนามแข่งเรือขนาด 7 ฝายพาย ไว้ให้ผู้คนได้มาดูกัน และยังมีกีฬาทางน้ำอีกหลายอย่าง เช่น มวยทะเล การแข่งเรือร่น้ำ เพื่อสืบสานอนุรักษ์ประเพณีอันดีงามและเห็นความสำคัญของแม่น้ำลำคลองอีกด้วย

9) การทำสวนยกร่อง เป็นวิธีการปลูกพืชด้วยการขุดคันดินล้อมรอบแปลงเกษตร และขุดร่องเป็นร่างแหเพื่อยกแปลงด้านในให้สูง โดยร่องที่ขุดจะใช้สำหรับกักเก็บน้ำและ

ให้น้ำแก่พืช การปลูกพืชแบบยกร่อง ถูกพัฒนา และดัดแปลงมาจากแนวคิดของเกษตรกรในพื้นที่ลุ่มภาคกลางที่มีการขุดคันดินล้อมรอบแปลงเกษตร เพื่อป้องกันน้ำท่วมในแต่ละปี ด้วยการขุดแนวร่องเพิ่มขึ้นในแปลงเกษตรของตนเองเพื่อให้สามารถกักเก็บน้ำ และเป็นแหล่งน้ำให้แก่พืช รวมถึงการเพิ่มความสะดวกในการให้น้ำแก่พืชที่ง่ายขึ้น พืชที่นิยมปลูกด้วยระบบนี้ ได้แก่ ไม้ผลและพืชผักชนิดต่าง ๆ การยกร่องจะทำการขุดคันดินบริเวณรอบแปลงเกษตรทั้งสี่ด้านให้มีความสูงประมาณ 1 – 1.5 เมตร เพื่อป้องกันน้ำท่วม และขุดร่องรอบทั้งสี่ด้าน ให้ลึก 0.5 – 1 เมตร กว้างประมาณ 1 – 2 เมตร ตามความเหมาะสม โดยไม่ต้องยกคันดินสูงสำหรับพื้นที่ไม่มีปัญหาเรื่องน้ำท่วม การยกร่องในแปลงจะทำการขุดร่องขนานแปลงลึก 0.5 – 1 เมตร กว้าง 1 – 2 เมตร โดยนำดินที่ขุดมาถมแปลง ซึ่งความกว้างของแปลงประมาณ 3 – 6 เมตร ความยาวตามความเหมาะสมของพื้นที่ ขณะทำการขุดถมแปลงควรให้รถขุดบีบอัดขอบแปลงให้แน่นทุกครั้งเพื่อป้องกันดินทรุดตัว และพังลงได้ง่าย การดูแลรักษาร่องจะต้องทำการขุดลอกร่องน้ำ ด้วยการตักโคลนตมจากท้องร่องมาถมบริเวณขอบร่องทุก ๆ 1 – 2 ปี บนคันดินรอบสวนจะปลูกพริก มะม่วง มะพร้าว ถั่วลิสง ข้าวโพด และพืชสวนครัว เช่น โหระพา มะกรูด ตะไคร้ ในร่องน้ำจะมีสวอยบัว สำหรับกล้วยน้ำว้าและมะม่วง นั้นรากของมันจะช่วยไม่ให้คันดินกันน้ำพัง และลำต้นกำบังลมได้ดี โดยเฉพาะมะม่วงอกร่องนิยมปลูกมาก ถ้าเปรียบเทียบกับที่อื่น ๆ แล้วรสชาติของมะม่วงอกร่องดำเนินสะดวกจะมีรสดีกว่า หอม และหวาน

10) มะม่วงดำเนิน สมัยนั้นมะม่วงปลูกตามคันสวอยเตียน (ปลูกพืชล้มลุก เช่น พริก หอม เป็นต้น) มีคันสำหรับป้องกันน้ำท่วม และปลูกไม้ยืนต้น เช่น มะม่วง เพื่อยึดคันดินให้แน่นหนา และใช้กันลมทำความเสียหายต่อพืชล้มลุกเหล่านั้น มะม่วงถูกขนส่งโดยทางน้ำ ที่นิยมที่สุดในตอนนั้นใช้เรือหางยาวเป็นพาหนะขนถ่ายสินค้า ลัดเลาะระหว่างคลองซอย แยกจากคลองดำเนินรอบผ่านประตูน้ำบางนกแขวก (มีช่วงเวลาเปิด - ปิด) หรือบางครั้งเข้าคลองลัดตาเมี้ย ซึ่งเป็นคลองที่คดและมีตอปริมน้ำมากมาย อันตราย ใครไม่ชำนาญก็เลือกเรือประตูลอยน้ำเปิด เพื่อกันน้ำแม่กลอง ขึ้นท่าที่ตลาดเทศบาลเมืองราชบุรี การบรรจุและขนส่งใช้วิธีการตอกลังไม้ฉำฉา ส่งขึ้นรถไฟผ่านทางไกลไปขายในมาเลเซีย การซื้อขายใช้วิธีนับร้อย ทุก ๆ หนึ่งร้อยมีการแลก เพื่อกันความเสียหาย 10 ผล ผลเล็กใช้วิธีนับควบ (สองผลนับเป็นหนึ่งผล) ตอนนั้นซื้อขายกันในราคาผลละ 4 – 4.5 บาท น้ำหนัก อยู่ที่ 500 – 700 กรัมต่อผล หรือมากกว่านั้น ขณะที่มะม่วงเป็นที่นิยมบริโภคภายใน (รับประทานสด) ได้แก่ มะม่วงอกร่อง

11) วิถีชีวิตริมคลอง สายน้ำที่เป็นเสมือนสายใยหล่อเลี้ยงชาวดำเนินก็คือ คลองดำเนินสะดวก ดังนั้นในการประโยชน์จากแหล่งน้ำให้ได้คุณค่ามากที่สุด จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ชาวดำเนินปฏิบัติสืบทอดกันมาจนกลายเป็นวิถีชีวิต ที่บ่งบอกความเป็นตัวตนคนดำเนินได้อย่างชัดเจน ไม่ว่าจะเป็นการอาบน้ำ เล่นน้ำ หรือซักผ้าในคลอง การใช้สอยในรูปแบบที่หลากหลายเช่นนี้ ทำให้ชาวบ้านได้เรียนรู้และเข้าใจระบบนิเวศวิทยาของชุมชนตัวเอง เพื่อทำความเข้าใจของสภาพของแหล่งน้ำ โดยมีวิธีการสังเกตสีและกลิ่นของน้ำตลอดจนสัตว์น้ำที่พบ ทั้งหมดนี้ก็เพื่อที่จะนำน้ำที่ใสและมีความสะอาดมาใช้กันอย่างปลอดภัยที่สุด ทั้งนี้ในช่วงเวลาใดก็ตาม ที่มีจังหวะเหมาะสมสำหรับการลงเล่นน้ำ ไม่ว่าจะเป็นช่วงเช้าหรือช่วงเย็น จะมีชาวบ้านละแวกนั้นลงไปใช้น้ำกันอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะเด็กๆ จะมีการจับกลุ่มเล่นน้ำกันตลอดเวลา ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวถือได้ว่าเป็นการบ่งบอกถึงวิถีชุมชนคนดำเนินได้เป็นอย่างดี ความสัมพันธ์ของคนกับคลองมีหลายรูปแบบที่ถูกหล่อหลอม

กลมกลืนทั้งวัฒนธรรม ประเพณี สัมมาอาชีพชาติพันธุ์ โดยมีสายน้ำลำคลองดำเนินเป็นตัวกลางในการสานสัมพันธ์ระหว่างคนกับคลองให้คงอยู่ตลอดไป

2.3 แนวคิดการนำเสนอปีท่องเที่ยววิถีไทย

การท่องเที่ยววิถีไทยเป็นการสร้างภาพลักษณ์การท่องเที่ยวทั่วไทยที่เชื่อมโยงเข้ากับความรู้สึกรักของนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงวิถีไทย (Thainess) อันจะเป็นการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอย่างยั่งยืน ควบคู่กับการกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเดินทางท่องเที่ยว เปิดประสบการณ์ใหม่ของนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเรียนรู้สัมผัสเอกลักษณ์วิถีความเป็นไทย ในที่นี้จะขอกกล่าวถึงการท่องเที่ยววิถีไทยในประเด็นดังนี้

2.3.1 ความเป็นมาของการท่องเที่ยววิถีไทย

สืบเนื่องจากการชะลอตัวของจำนวนนักท่องเที่ยว ซึ่งเป็นผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบทางการเมืองที่เกิดขึ้นในประเทศไทย เป็นผลให้รายได้หลักของประเทศที่มาจากภาคอุตสาหกรรมท่องเที่ยวต้องถดถอยไม่บรรลุตามเป้าหมาย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) ในฐานะหน่วยงานรัฐวิสาหกิจที่มีบทบาทในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคม ตระหนักถึงความจำเป็นที่จะเร่งขับเคลื่อนการตลาด และการประชาสัมพันธ์ภาพลักษณ์ สร้างความเชื่อมั่นแก่นักท่องเที่ยว รวมทั้งส่งเสริมและฟื้นฟูการท่องเที่ยวให้คึกคักอย่างต่อเนื่อง ประกอบกับนโยบายการบริหารราชการแผ่นดินภายใต้รัฐบาล พลเอกประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี มีแนวทางการทำงานที่มุ่งแก้ปัญหาเร่งด่วนเฉพาะหน้า ทั้งงานด้านความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ภายใต้แนวคิด “คืนความสุขให้กับประชาชน” และเป็นที่น่ายินดีว่าบรรยากาศทางการท่องเที่ยวเริ่มฟื้นกลับคืนสู่ภาวะปกติ จึงเป็นช่วงเวลาที่เหมาะสมยิ่งต่อการกระตุ้นการเดินทางของนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติ อันจะส่งผลให้เศรษฐกิจของประเทศขยายตัวต่อไป ดังนั้น คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ (ท.ท.ช.) จึงมีมติอนุมัติเห็นชอบให้ประกาศ “ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558” เป็นวาระแห่งชาติ

ในปี 2559 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยยังยึดจุดขาย “ท่องเที่ยววิถีไทย” ต่อเนื่องจากปี 2558 “เพราะอัตลักษณ์ของไทยเป็นจุดแข็งที่ทำให้แตกต่างจากการท่องเที่ยวประเทศอื่น ๆ” นายยุทธศักดิ์ สุภสร ผู้ว่าการการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) กล่าวว่า ในปี 2559 ททท. มีกลยุทธ์หลักในการทำตลาดท่องเที่ยวในประเทศ โดยมุ่งเน้นการกระตุ้นรายได้ทางด้านการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน ควบคู่ไปกับความเข้มแข็งของชุมชนและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับนโยบายของรัฐบาล ในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น โดยจะนำเสนอมิติทางการท่องเที่ยว ผ่าน 3 โครงการใหญ่แห่งปี ประกอบด้วย โครงการ “เมืองต้องห้ามพลาต...PLUS” โครงการ “เขาเล่าว่า” และ โครงการ “Outdoor Fest” ซึ่งทุกโครงการพร้อมตอบโจทย์ “วันธรรมดา น่าเที่ยว” นำเสนอความคุ้มค่าของการท่องเที่ยวในวันธรรมดา เพื่อกระตุ้นการเดินทางให้เกิดความสมดุลเชิงพื้นที่ ส่งเสริมให้เกิดการกระจายตัวของนักท่องเที่ยวไปยังพื้นที่ท่องเที่ยวทางเลือก รวมทั้งเกิดการเดินทางแลกเปลี่ยนข้ามจังหวัด และเชื่อมโยงภูมิภาคมากยิ่งขึ้น (Jasminta, 2015)

ในปี 2560 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้เปิดยุทธศาสตร์แผนการตลาดท่องเที่ยว ยังคงนำเสนอจุดแข็งของประเทศคือ “วิถีไทย” อันเป็นจุดเด่นที่แตกต่างจากประเทศอื่น ๆ อีกทั้ง ยังเป็นที่ชื่นชอบของนักท่องเที่ยวที่ต้องการสัมผัสความเป็นไทยแท้ดั้งเดิม โดยต่อยอดนำเสนอสินค้าการท่องเที่ยวที่ผูกโยงกับวิถีไทยแต่ลงลึกมากขึ้น เจาะตรงกลุ่มเป้าหมายศักยภาพสูง ในประเทศ ต่างประเทศเน้นกลุ่มคุณภาพ ทำทนายด้วยตัวเลขโต 10% พร้อมชวนเที่ยวแบบลึกซึ้งกับประสบการณ์ ท้องถิ่นไทย ทั้งนี้ ททท.ได้มีแนวทางในการนำเสนอ “วิถีไทย” ผ่านการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจ จากท้องถิ่นไทย (Local Experience) ซึ่งมีหลายระดับขึ้นอยู่กับความชื่นชอบ ที่แตกต่างของ นักท่องเที่ยว โดยกำหนดกรอบประสบการณ์ที่ไม่จำกัดเพียงการท่องเที่ยวชุมชน (CBT: Community Based Tourism) เท่านั้น แต่หมายรวมถึงทุกพื้นที่ ทุกจังหวัด ทุกองค์ประกอบ ที่สร้างประสบการณ์ ให้กับการท่องเที่ยว ซึ่งแม้แต่กรุงเทพมหานคร ก็สามารถค้นหาประสบการณ์ท้องถิ่นได้เช่นกัน (Jasminta, 2016)

รัฐบาลโดยคณะกรรมการนโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติมีมติให้ปี 2561 เป็น "ปีท่องเที่ยว วิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน" หรือ "Amazing Thailand Tourism Year 2018" และให้การท่องเที่ยว สามารถเติบโตควบคู่ไปกับการตามรอยพระบาทด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม เพื่อให้เกิดความสมดุลเริ่ม ตั้งแต่วันที่ 1 พฤศจิกายน 2560 - 1 มกราคม 2562 เพื่อเน้นการท่องเที่ยวให้เป็นอุตสาหกรรมเรื่อง ความมั่นคง เศรษฐกิจ สังคม จิตวิทยา และการต่างประเทศ โดยบูรณาการร่วมกันจากทุกภาคส่วน เพื่อมุ่งสู่การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพระดับชั้นนำของโลก มีการเจริญเติบโตบนพื้นฐานของความ เป็นไทยและกระจายรายได้สู่ชุมชน นอกจากนี้ ยังเน้นส่งเสริมกิจกรรมที่มีเสน่ห์มีเอกลักษณ์ทางด้าน วัฒนธรรมและประเพณีท้องถิ่น รัฐบาลจึงได้วางแผนการขับเคลื่อนเศรษฐกิจไทยสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งการท่องเที่ยวเป็นสิ่งสำคัญในการสร้างรายได้ และความก้าวหน้าทางเศรษฐกิจ จึงมีนโยบายการจัด กิจกรรมและสนับสนุนการจัดกิจกรรมที่สร้างคุณค่าและรักษาจุดเด่นของประเทศด้านขนบธรรมเนียม ประเพณีวัฒนธรรม อัตลักษณ์ความเป็นไทย และกำหนดแผนการจัด "ขบวนท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน" เพื่อเปิด ปี "ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน" (สำนักข่าว กรมประชาสัมพันธ์, 2560)

2.3.2 แนวคิดหลักของการท่องเที่ยววิถีไทย

จากนโยบายของรัฐบาลที่จะให้ปี 2558 เป็นปีท่องเที่ยววิถีไทย การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้กำหนดแคมเปญให้ปี 2558 เป็น “ปีท่องเที่ยววิถีไทย” (2015 DISCOVER THAINESS) เพื่อสร้างการรับรู้ถึงภาพลักษณ์ด้านบวกจากความสงบเรียบร้อยของบ้านเมือง ความรัก ความสามัคคี ความปลอดภัยและมิตรไมตรีของคนไทย โดยเฉพาะความสุข ความรื่นเริง ความเป็นอยู่ แบบไทยที่พบเห็นได้ทุกถิ่นทั่วไทยที่เชื่อมโยงความรู้สึกของนักท่องเที่ยวให้เข้าถึงวิถีไทย (Thainess) อันจะเป็นการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรมอย่างยั่งยืนควบคู่กับการกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเดินทาง ท่องเที่ยวที่สนุกสนานและเบิกบานใจ รวมถึงการเปิดประสบการณ์ใหม่ๆ ของชาวต่างชาติทั้ง นักท่องเที่ยวกลุ่มเดินทางซ้ำ (Re-Visit) ที่รู้จักประเทศไทยดีอยู่แล้วและกลุ่มที่ไม่เคยรู้จักประเทศไทย (First Visit) ได้เข้ามาเรียนรู้ สัมผัสเอกลักษณ์ วิถีความเป็นอยู่แบบไทย ผ่านสินค้าและบริการ ' ทางการท่องเที่ยวที่ให้คุณค่าและมูลค่า โดยจัดหมวดหมู่ต่างๆ และโทสนีที่กระตุ้นอารมณ์ความรู้สึก ประกอบด้วย

Feel Energetic ใช้สีแดง นำเสนอการท่องเที่ยวที่ผจญภัย วิธีชีวิตยามค่ำคืน
 Feel Fun ใช้สีส้ม นำเสนอความสนุกแบบไทย ๆ ที่แฝงตัวอยู่ทุกซอกมุม (Thai Sanook ; Festivals, Street Food)

Feel Creative ใช้สีเหลือง นำเสนอการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ความเป็นไทยและศิลปะ (Thai Experience)

Feel Harmonious ใช้สีเขียว นำเสนอแหล่งท่องเที่ยวชุมชน วิธีชีวิต (Thai Way of Life) Feel Sophisticated ใช้สีฟ้า นำเสนอประวัติศาสตร์ ประเพณีภูมิปัญญา ได้แก่ นวดไทย สมุนไพรไทย อาหารไทย ผ้าไทย พิธีกรรมเกี่ยวข้องกับการเกษตร (Thai Wisdom)

Feel Prestigious ใช้สีม่วง นำเสนอแหล่งท่องเที่ยว โครงการพระราชดำริศิลปาชีพ มรดกของแผ่นดินในด้านองค์ความรู้ที่ทำให้คนไทยดำรงชีวิตอยู่ได้ด้วยความปลอดภัย (Thai Treasures)

Feel Peace of Mind ใช้สีขาว นำเสนอแหล่งท่องเที่ยว มุมสงบ ธรรมชาติศาสนา (Thai Hidden Beauty)

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) พร้อมทั้งผู้เกี่ยวข้องในภาครัฐและธุรกิจบริการ ทุกภาคส่วน ต่างภาคภูมิใจและพร้อมใจที่จะร่วมกันสร้างความประทับใจและประสบการณ์ที่น่าจดจำแก่ผู้มาเยือนอย่างต่อเนื่องตลอดทั้งปี 2558

Happiness Spectrum	Feel Energetic (แดง)	Feel Fun (ส้ม)	Feel Creative (เหลือง)	Feel Harmonious (เขียว)	Feel Sophisticated (ฟ้า)	Feel Prestigious (ม่วง)	Feel a Peace of Mind (ขาว)
ลักษณะคุณค่าที่ส่งมอบ	รู้สึกถูกกระตุ้นพลัง ทำหายความกลัว ตื่นเต้น เข้าใจ ทำให้เกิดความรู้สึกหรือแรงบันดาลใจ	รู้สึกสนุกสนานสบายๆ นอกกฎระเบียบ ช่างขัน	รู้สึกได้ถึงไอเดียใหม่ การคิดต่อยอด กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ นวัตกรรม	รู้สึกถึงความสงบกลมกลืนระหว่างคนกับคน คนกับสิ่งแวดล้อม การปรับตัวเข้าหากัน เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสันติ	รู้สึกถึงความน่าสนใจ นำศึกษา มีรากเหง้า มีประวัติศาสตร์ มีเรื่องราว ให้คนไทยเกิดความภูมิใจ และชาวต่างชาติที่แวะชมและยอมรับ รู้สึกเป็นเกียรติ	อลังการ รู้สึกซาบซึ้งในพระมหากรุณาธิคุณ รู้สึกภูมิใจในความเป็นไทย รู้สึกจงรักภักดี รู้สึกถึงความสงบ	สบายทางจิตใจ ตัวอย่างประเภท
 สินค้า -Thai Challenge	 Activity เช่น กิจกรรม อาทิ Soft Adventure ปีนผา ไรยตัว คำน้ำ เดินป่า คุนบก ตกปลา ล่องแก่ง เป็นต้น Outdoor Sports Extreme Activity Sport เช่น กอล์ฟ	 -Thai Festivity เช่น งานวัด ละครลิง การแสดงร่วมสมัยที่มีวัตถุประสงค์เพื่อความสนุก เช่น Tiffany, Cabaret, Street Food, Festival / Event ที่เป็นลักษณะร่วมสมัย หรือ สร้างพื้นที่ เช่น Street Festival Concert	 -Thai Creative Experience เช่น สอนทำอาหารไทย อาหารไทยประยุกต์ การสอนมวยไทย เป็นต้น Art & Design เช่น พิพิธภัณฑ์ศิลปะ Art of Paradise งานศิลปะ สินค้าที่ต่อยอดจากภูมิปัญญาไทย เช่น กระเป๋าผ้าไหม สินค้า OTOP	 -Thai Way of Life เช่น วิธีชีวิต คนเมือง วิธีชีวิตชาวประมง วิธีชาวมอญแก่ง ชุมชนริมน้ำ ชุมชนที่อยู่ป่า ชาวเขา เป็นต้น	 -Thai Wisdom ภูมิปัญญาไทย เช่น นวดไทย สมุนไพรไทย อาหารไทยดั้งเดิม การแสดงทางวัฒนธรรม ประเพณีดั้งเดิม สื่อถึงวัฒนธรรมพื้นถิ่น สิ่งที่แสดงให้เห็นถึงความเชื่อ ความศรัทธา โบราณสถาน โบราณวัตถุ พิพิธภัณฑ์ต่างๆ	 -Thai Treasures & Luxury อาทิ มรดกไทยที่ได้รับจากสถาบันพระมหากษัตริย์ เช่น สถาปัตยกรรม พระราชวัง วิชาการ ศิลปกรรมสาขาต่างๆ วรรณศิลป์ หัตถศิลป์ โครงการพระราชดำริ พระราชพิธีตามโบราณราชประเพณี ความหรรหาค่างๆ	 -Thai Serenity (Peace and Beauty) เช่น หัตถ์นิยภาพ ทะเลภูเขา น้ำตก กิจกรรมเชิงศาสนา เช่น การปฏิบัติธรรม พิธีกรรมต่างๆ ที่ให้ความสงบ

ภาพที่ 2.2 การคัดเลือกสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับคุณค่า (Value Proposition)

ที่มา : Tourist go home (2558)

2.3.3 ความหมายของ Thainess

คำว่า Thainess หมายถึง วัฒนธรรมไทยหรือ Thai Culture คือทุกสิ่งที่มีในประเทศไทย ไม่ว่าจะเป็นคน ประเพณี วิถีชีวิต สถาปัตยกรรม ธรรมชาติ ภาษา การแต่งกาย เป็นต้น ที่ถูกส่งมอบจากรุ่นสู่รุ่นหรือถูกปรับปรุง ให้สอดคล้องกับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน ซึ่งอาจจะมีในลักษณะที่เป็นแบบดั้งเดิม (Traditional) และแบบร่วมสมัย (Contemporary) (ดลฤทัย ไตรวรรณกุล, 2558 หน้า 2) วิถีไทย หมายถึง แนวทางการดำรงชีวิตที่บรรพบุรุษได้สืบทอดกันมาต่อ ๆ จากอดีตจนถึงปัจจุบัน เป็นแนวทางที่สังคมยอมรับเป็นบรรทัดฐาน (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2558, หน้า 2) อาจกล่าวได้ว่า วิถีไทยเป็นแนวทางการดำเนินชีวิตของคนไทย ตั้งแต่เกิดจนตาย เป็นแหล่งรวมความรู้เรื่องสังคม วัฒนธรรม ความเป็นอยู่ ภูมิปัญญาของคนไทย การประเพณี ปฏิบัติ การศึกษาอบรม และการสืบทอดวัฒนธรรมจากอดีตจนถึงปัจจุบัน

“วิถีไทย” คือสิ่งที่คนไทยรู้ ๆ กันว่าคืออะไร และเป็นสิ่งที่ใกล้ตัวคนไทยเรามาก ๆ นักวิชาการทางวัฒนธรรมได้รวมตัวกันคิดแล้วจึงระบุว่า วิถีไทยนั้นเป็นแนวทางการดำรงชีวิตของคนไทยที่บรรพบุรุษไทยได้สืบทอดกันต่อ ๆ มาจากอดีตจนถึงปัจจุบัน ที่สำคัญเป็นแนวทางในเรื่องที่ดีที่สังคมยอมรับกันเป็นบรรทัดฐาน และสำหรับวิถีไทยมีความสัมพันธ์ใกล้ชิดกับการท่องเที่ยวอาจแบ่งเป็นด้านสำคัญ ๆ คือ

ด้านอาหารและการกิน คือ วิธีการปรุงอาหาร มารยาท รสชาติ คุณค่าทางโภชนาการ ฯลฯ
 ด้านการแต่งกาย การแต่งกายที่ผิดแผกกันไปในแต่ละภูมิภาค วัสดุ วิธีการแต่งกาย ฯลฯ
 ด้านที่อยู่อาศัย ลักษณะของที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกันไปตามภูมิภาค ฯลฯ
 ด้านประเพณี งานบุญ งานประเพณี ตามแบบความเชื่อความนิยมของแต่ละท้องถิ่น ฯลฯ
 ด้านภาษา ภาษาที่แตกต่างกันในแต่ละท้องถิ่น ภาษาโบราณ ภาษาสมัยใหม่ภาษาอินเทอร์เน็ต ฯลฯ

ด้านอาชีพ การทำงานเพื่อการดำรงชีวิตในแนวทางต่าง ๆ การเกษตร การประมง การช่าง การค้า ฯลฯ

ด้านความเชื่อ เป็นความเชื่อและศรัทธาในสิ่งต่าง ๆ เช่น ศาสนา อิทธิปาฏิหาริย์ ปรากฏการณ์พิสดาร ฯลฯ

ด้านศิลปะพื้นถิ่น เป็นภูมิปัญญาด้านศิลปะ ดนตรี ทัศนศิลป์ ศิลปะการต่อสู้ ที่แตกต่างกันไปตามพื้นที่ ฯลฯ

สามารถสรุปได้ว่า วิถีไทยคือ ทุกบริบทของความเป็นไทยที่ได้รับการถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นและที่สำคัญเป็นเรื่องที่ดีที่สังคมให้การยอมรับเป็นบรรทัดฐาน

การนำเสนอคุณค่าของวิถีไทยกับการท่องเที่ยววิถีไทย พรหมเมธ นาคมทอง (2558, หน้า 2) ได้กล่าวว่า การนำเสนอคุณค่าวิถีไทยสู่สายตาและการรับรู้ของนักท่องเที่ยว คือ การเผยแพร่เกียรติภูมิและความภาคภูมิใจของคนในชาติ ให้รู้สึก ชื่นชมด้วยกับคนไทย และชื่นชมอย่างถูกต้องเข้าใจในคุณค่าและความหมาย ด้วยเหตุผลสำคัญ 2 ประการ คือ

1. เพื่อป้องกันการแสดงออก หรือการกระทำใด ๆ ของนักท่องเที่ยวที่อาจส่งผลกระทบต่อความรู้สึกของเจ้าบ้าน จากความไม่รู้ไม่เข้าใจ หรือเข้าใจผิด ๆ เรื่องวิถีไทย

2. เพื่อเพิ่มแรงดึงดูดความสนใจและสร้างความประทับใจจากเนื้อหาสาระ ที่ได้รับ รวมทั้งเกิดการเสริมสร้างกิจกรรมใหม่ ๆ จากเรื่องราวนั้น ๆ ที่นักท่องเที่ยว อาจร่วมมีประสบการณ์ ในการท่องเที่ยว และเรื่องเกี่ยวโยงไปถึงการนำเสนอสิ่งที่เป็นคุณค่าของแท้ด้วย เกิดการอนุรักษ์และ สืบทอดวิถีไทยอย่างถูกต้อง

ดังนั้นวิถีไทยในบริบทของการท่องเที่ยว จึงมิใช่สินค้าที่ตั้งวางและเลือกบริโภคดังเช่น สินค้าท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่อาจรับรู้ขึ้นชมเพียงกายภาพที่ปรากฏ เพื่อความสำราญ หารรรษา ผ่อนคลาย แต่วิถีไทยเป็นสิ่งที่แฝงความหมาย มีคุณค่าที่เกี่ยวโยงกับความรู้สึกรักนึกคิดของคนไทย การเรียบเรียง เนื้อหาสาระ (Content) และถ่ายทอดถึงนักท่องเที่ยว ผ่านสื่ออินเทอร์เน็ตและสื่อสังคมออนไลน์ รวมทั้งการอาศัยสื่อกระแสหลัก ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นเรื่องราวที่สำคัญที่สุด การเชิดชูวิถีไทยให้เป็น สิ่งดึงดูดใจทางการท่องเที่ยวที่สำคัญ เนื้อหาสาระที่จะกระตุ้นให้เกิดความอยากรู้ อยากเห็น อยากมี ประสบการณ์ร่วมและมีความสุขที่จะช่วยแบ่งปันตามวิถีปัจจุบัน เช่น งานเทศกาลประเพณีต่าง ๆ ที่ เกิดขึ้นในช่วงเวลาจริง เป็นแนวทางหนึ่งที่เหมาะสมในการสอดแทรกเนื้อหาสาระ ที่ต้องการนำเสนอ เป็นบรรยากาศที่มีความรู้สึกร่วมกัน ที่จะเผยแพร่และแลกเปลี่ยนเรียนรู้

ส่วนคำว่า “การท่องเที่ยววิถีไทย” ได้มีผู้ให้ความหมายที่สอดคล้องกัน ดังเช่น จิรพล สินธุนาวา (2558, หน้า 2) กล่าวว่า การท่องเที่ยววิถีไทย หมายถึง การเดินทางของนักท่องเที่ยวที่เข้าไป ท่องเที่ยวด้วยแรงจูงใจของเทศกาล ประเพณี อาหารและการเรียนรู้วิถีชีวิตความหลากหลายในแต่ละ ภูมิภาค ประวัติศาสตร์ สิ่งปลูกสร้างอื่น ๆ รวมถึงความอุดมสมบูรณ์ของธรรมชาติ มาเยี่ยมชมและ สัมผัสวิถีชีวิตไทยวิถีแห่งความพอเพียงในชนบท

2.3.4 ตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย

ในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยในปีการท่องเที่ยววิถีไทย 2558 การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.) จึงได้สร้างภาพลักษณ์เพื่อให้นักท่องเที่ยวจดจำและเข้าถึงวิถีไทย (Thainess) ควบคู่กับการกระตุ้นให้เกิดบรรยากาศการเดินทางท่องเที่ยวที่สนุกสนานและเบิกบานใจ รวมถึงการ เปิดประสบการณ์ใหม่ ๆ จึงได้ออกแบบตราสัญลักษณ์ ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558 จึงเป็นตราสัญลักษณ์ ที่สื่อถึงความเป็นไทยทั้งแง่ของศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีที่มีความงดงาม อีกทั้งยังมีความเป็น เอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนชาติใดในโลก เพื่อสร้างการรับรู้และจดจำ (ณัฐสิมา โทชน์, 2014)

ภาพที่ 2.3 ตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2560)

สี : เลือกใช้โทนสีทองเพื่อสื่อถึงความรุ่งเรือง งดงาม ของความเป็นไทย และสร้าง
ความสูงค่าสง่างามในตราสัญลักษณ์

ภาพ : ใช้ภาพตัดทอนส่วนหัวของเรือ “สุพรรณหงส์” เป็นตัวแทนแห่งความรุ่งเรือง
ล้ำค่าทางศิลปวัฒนธรรมของไทยที่ประณีตงดงาม เพื่อสะท้อนความงามอย่างไทยอันน่าประทับใจ
และการใช้เรือในการเดินทาง ซึ่งนับเป็นวิถีของไทยอย่างดั้งเดิมอย่างแท้จริง

ภาพดอกพุดตาน : เป็นองค์ประกอบการตกแต่งตราสัญลักษณ์ให้มีความอ่อนช้อยลง
ตัว และสื่อถึงความสดใส และการต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยจิตใจอันอบอุ่น

ตัวอักษร : ภาษาไทยใช้สัญลักษณ์ตัวอักษรที่มีหัวและขาที่อ่อนช้อย แต่สามารถอ่านได้
ง่ายแม้การเน้นจังหวะตัวอักษรด้วยสีและขนาดต่างกัน

อารมณ์ ความรู้สึก (Mood and Tone) รุ่งเรือง งดงาม มีความเป็นไทยร่วมสมัย

ปีท่องเที่ยววิถีไทย
amazing
THAILAND
Tourism Year 2018

ภาพที่ 2.4 ตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2561

ที่มา : การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (2561)

ตราสัญลักษณ์ “ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน” ปี 2561 เป็นตราสัญลักษณ์ที่
ต้องการสื่อสารความเป็นไทย ทั้งในแง่ศิลปะ วัฒนธรรม และประเพณีที่มีความงดงาม อีกทั้งยังมี
ความเป็นเอกลักษณ์ที่ไม่เหมือนชาติอื่นใดในโลก ทั้งยังต้องการสื่อสารภาพลักษณ์ด้านบวกของ
ประเทศ สร้างการรับรู้และจดจำตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย ให้นักท่องเที่ยวได้รู้สึกถึงความ
พิเศษที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยว และได้สัมผัสความเป็นไทยที่จะสร้างความสุข และความทรงจำ อันน่า
ประทับใจให้มากกว่าที่เคย

สี เลือกใช้สีที่มาจากสีของธงชาติไทยเป็นสีหลัก และใช้สีเขียวของธรรมชาติที่งดงาม
เป็นองค์ประกอบรอง เพื่อให้เกิดความแตกต่าง และเกิดจังหวะ ลดหลั่นกัน ทั้งนี้ เลือกใช้โทนสีแดง

น้ำเงิน เพื่อสื่อถึงความรุ่งเรืองงดงามของความเป็นไทย และสร้างความสูงค่า สง่างามให้กับตราสัญลักษณ์

ภาพใช้ภาพตัดทอนของเรือ“สุพรรณหงส์”ผสานเข้ากับ“ช้างไทย”และลายประจำยาม อันเป็นตัวแทนแห่งความรุ่งเรือง ล้ำค่าทางศิลปวัฒนธรรม และช้างยังเป็นสัญลักษณ์ประจำชาติของไทย ซึ่งนับเป็นงานศิลป์อันประณีตงดงาม มาใช้เป็นองค์ประกอบหลัก เรือใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวทางน้ำ ช้างใช้ในการเดินทางท่องเที่ยวทางบก สะท้อนถึงสถานที่ท่องเที่ยวทั่วไทย เพื่อสะท้อนความงามอย่างไทยอันน่าประทับใจ ซึ่งนับเป็นวิถีชีวิตของไทยดั้งเดิมอย่างแท้จริง

นอกจากนี้ยังได้เลือกใช้ภาพลายประจำยาม ซึ่งเป็นองค์ประกอบ ที่นำมาจากงานจิตรกรรมของไทยดั้งเดิมมาใช้เป็นองค์ประกอบรอง ในการตกแต่งตราสัญลักษณ์ให้มีความสวยงาม อ่อนช้อย ลงตัว และสื่อถึงความสดใส และการต้อนรับแขกผู้มาเยือนด้วยจิตใจอันอบอุ่น เป็นมิตรของเจ้าบ้านอีกด้วย

ตัวอักษร ลักษณะตัวอักษรที่ไม่มีหัว สามารถอ่านได้ง่าย มีการเน้นจังหวะ การวางของตัวอักษร ขนาดที่ต่างกัน

ภาพโดยรวมคล้ายกับเครื่องหมาย Infinity สื่อถึง ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน ที่นักท่องเที่ยวได้รู้สึกถึงความพิเศษที่ได้เดินทางมาท่องเที่ยว และได้สัมผัสความเป็นไทยที่จะสร้างความสุขและความทรงจำ อันน่าประทับใจ ให้มากกว่าที่เคย อย่างไม่มีที่สิ้นสุด

2.3.5 กิจกรรมการท่องเที่ยวของปีท่องเที่ยววิถีไทย

ตั้งแต่การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้ยกระดับแนวคิด “ปี ท่องเที่ยววิถีไทย 2558” เป็นต้นมา ได้มีการเปิดตัวโครงการที่เกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีไทย ดังนี้

ปี 2558 ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร โปรโมทจังหวัดท่องเที่ยวใหม่ภายใต้โครงการ “เมืองต้องห้าม...พลาด” คัดสรร 12 เมือง ได้แก่ ลำปาง เพชรบูรณ์ น่าน บุรีรัมย์ เลย สมุทรสงคราม ราชบุรี ตราด จันทบุรี ตรัง ชุมพร และนครศรีธรรมราช ทางเลือกจาก 5 ภูมิภาคทั่วประเทศ โดยเชื่อมโยงท่องเที่ยวเมืองหลักเดิม เน้นจุดเด่นศักยภาพจังหวัดที่มีความพร้อมทั้งแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ วิถีชีวิต และศิลปวัฒนธรรม (ผู้จัดการออนไลน์, 2558) โครงการ “เมืองต้องห้าม...พลาด” เกิดจากแนวคิดหลัก คือ นำจุดเด่นของจังหวัดต่าง ๆ อีกหลายจังหวัดที่คนไทยยังไม่เคยรับรู้ หรือไม่เคยรู้ว่ามียะไรที่น่าสนใจ โดยอาจถูกมองข้าม แต่แท้จริงเป็นเมืองที่มีศักยภาพ มีเรื่องราวที่น่าสนใจและมีเอกลักษณ์ของตัวเอง ไม่แพ้จังหวัดท่องเที่ยวที่เป็นที่รู้จักกันแพร่หลาย ซึ่งมั่นใจว่านักท่องเที่ยวจะเกิดมุมมองและได้รับประสบการณ์ใหม่ๆ ที่จะทำให้หลงรักประเทศไทยมากขึ้นทั้งนี้การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้คัดเลือกเมืองต้องห้าม...พลาด 12 แห่ง จาก 5 ภูมิภาค ดังนี้

1. ภาคกลาง เมืองสายน้ำสามเวลา จังหวัดสมุทรสงคราม ที่มีจุดเด่นเป็นตลาดน้ำที่มีให้เลือกชมวิถีชีวิตสองฝั่งคลอง เช่น ตลาดน้ำท่าคา ตลาดน้ำอัมพวา ชุมชนบ้านบางพลับ บทตอนชีวิตชาวสวนที่เรียนรู้ได้ไม่รู้จบ และตลาดเก่าบางนกแขวก ปลุกความร่ำรวยของตลาดโบราณให้ตื่นขึ้นมาอีกครั้ง

2. ภาคเหนือ ในจังหวัดลำปางที่ได้ชื่อว่า เมืองที่ไม่หมุนตามกาลเวลา ต่อให้เราจะก้าวเร็วแค่ไหน เมื่อมาถึงลำปางก็กลายเป็นคนเดินช้าที่อยากจะค่อย ๆ ซึมซับและสัมผัสความสวยงามของเมืองที่ไม่หมุนตามกาลเวลา เช่น ถนนสายวัฒนธรรม สัมผัสวิถีชุมชนคนลำปางอย่างใกล้ชิด และวัดพระธาตุลำปางหลวง วัดเก่าแก่คู่บ้านคู่มืองลำปาง (ภาคเหนือ 3 จังหวัด ได้แก่ ลำปาง : เมืองที่ไม่หมุนตามกาลเวลา เพชรบูรณ์ : ภูดอกไม้อายุมอก และ น่าน : กระชิบริกเสมอดาว)

3. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เย็นสุด...สุขที่เลย จังหวัดเลย นิยามใหม่ของภาคอีสานที่เล่าขานเรื่องราวเย็นสบายกลางทุ่งดอกไม้สีชมพูบนภูสูง มีภูให้เลือกขึ้นไปชมความงดงามมากมาย เช่น อุทยานแห่งชาติภูเรือ ภูกลมโล ภูกระดึง และภูป่าเปาะ รวมทั้งพระธาตุศรีสองรัก พยานแห่งมิตรภาพระหว่างไทย - ลาวผูกศรัทธาชาวด่านซ้ายไว้เป็นหนึ่งเดียว (ภาคอีสาน 2 จังหวัด ได้แก่ บุรีรัมย์ : เมืองปราสาทสองยุค และเลย : เย็นสุด...สุขที่เลย)

4. ภาคตะวันออก เมืองเกาะในฝัน ที่ จังหวัดตราด มีเกาะน้อยใหญ่ให้เลือกพักผ่อนชมความงามของทะเล อุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง เกาะที่มีเรื่องราวความยิ่งใหญ่ในตัวเอง และเป็นสวรรค์ของคนรักท้องทะเลอย่างแท้จริง เกาะหมาก เกาะกูด หรือจะเป็นสวนผลไม้ ให้เลือกอิ่มอร่อยกินไม่อั้นกับบุฟเฟต์ผลไม้สด ๆ จากสวน (ภาคตะวันออก 2 จังหวัด ได้แก่ ตราด : เมืองเกาะในฝัน และจันทบุรี : สวนสวรรค์ร้อยพันธุ์ผลไม้)

5. ภาคใต้ ยุทธจักรความอร่อยของจังหวัดตรังที่พบได้ตลอด 24 ชั่วโมง สิ่งที่อยู่คู่ตรังมายาวนานกับตำนาน “เมืองแห่งคนช่างกิน” วิถีวัฒนธรรมการกินที่เป็นเอกลักษณ์ ไม่ว่าจะเป็นหมูย่างหนังกรอบ ต้มช้ำคำโต ขนมเค้กมีรูเนื้อนุ่มลิ้น และเมนูพื้นบ้านอาหารพื้นเมืองจานเด็ด ที่ทุกท่านไม่ควรพลาดลิ้มลองอีกมากมาย (ภาคใต้ 3 จังหวัด ได้แก่ ตรัง : ยุทธจักรความอร่อย ชุมพร : หาดทรายสวยสี่ร้อยลิ้น และนครศรีธรรมราช : นครสองธรรม)

ในปี 2559 ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใครได้เปิดตัวโครงการส่งเสริมการท่องเที่ยวในพื้นที่ท่องเที่ยวรองและกลุ่มจังหวัดกับโครงการ "12 เมืองต้องห้าม...พลาด Plus" ซึ่งเชื่อมโยงกับโครงการ "12 เมืองต้องห้าม...พลาด" เพื่อให้นักท่องเที่ยวมีทางเลือกในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศมากยิ่งขึ้น โดยได้เพิ่มจังหวัด Plus อีก 12 จังหวัดที่มีเอกลักษณ์และเรื่องราวที่น่าสนใจไปในแนวทางเดียวกันกับ 12 จังหวัดแรก และมีเส้นทางเชื่อมโยงการท่องเที่ยวระหว่างจังหวัดเมืองต้องห้าม...พลาดเดิม และจังหวัดข้างเคียงที่เพิ่มเติมเข้ามา ได้แก่

1. ภาคเหนือลำปาง - ลำพูน เมืองที่ไม่หมุนตามกาลเวลา เน้นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวในความเป็นเมืองเก่า มีกลิ่นอายของวันวาน ชมวิถีชีวิตเก่า ๆ ชมสถาปัตยกรรมล้านนา/วัดวาอารามอนุรักษ์วิถีชีวิตแบบช้า ๆ ไม่เร่งรีบ วัฒนธรรมโบราณอย่าง รถม้า หอนาฬิกา สะพานข้ามแม่น้ำ สถานีรถไฟ และที่สำคัญคือ การเชื่อมกันด้วยรถไฟผ่านอุโมงค์ขุนตาน และเลือกชมเลือกซื้อผ้าทอพื้นเมืองเป็นของฝาก ภูดอกไม้อายุมอก เป็นจังหวัดที่มีธรรมชาติที่สมบูรณ์มีวิวทิวทัศน์ที่งดงาม ปกคลุมด้วยทะเลหมอก อากาศเย็นตลอดปี อีกทั้งยังมีสีสันของทุ่งดอกไม้บานาพรรณ ทั้งสองจังหวัดมีความเป็นธรรมชาติที่คล้ายกันจึงเชื่อมโยงการท่องเที่ยวด้วย ธรรมชาติสวยงาม ภูเขาดอกไม้ สายหมอก อย่างภูทับเบิก เขาคว๊ ไร้กะหล่ำปลี อุทยานแห่งชาติทุ่งแสลงหลวง อุทยานแห่งชาติภูหินร่องกล้า และเส้นทางเชื่อมโยง Route 12 น่าน - แพร่ กระชิบริกเสมอดาว น่านเป็นเมืองเก่าที่มีชีวิตและความโรแมนติกที่สุดเมืองหนึ่งของประเทศไทย มีเรื่องราวของความรักและความผูกพันของคู่รัก อย่างภาพกระชิบริกบันลือโลก

ที่วัดภูมินทร์ การถวายเทียนคู่มงคลต่อองค์พระประธานพันทวีวัดมงคล และไหว้สักการะวัด 24 พระธาตุ แห่งหนึ่ง ต่อด้วยการไปไหว้สักการะวัดพระธาตุซ่อแฮที่แพร่ ถือเป็นการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวด้วยตัวเอง แบบซ้ำ ๆ ต่อกับรายละเอียด

2. ภาคตะวันออกเฉียงเหนือบุรีรัมย์ - สุรินทร์ เมืองปราสาทสองยุค สองจังหวัดนี้ มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวด้วยปราสาทหินโบราณและอารยธรรมขอม มีแหล่งปราสาทหินโบราณที่สำคัญที่สุดในเมืองไทย เช่น ปราสาทหินพนมรุ้ง ปราสาทหินเมืองต่ำที่บุรีรัมย์ และปราสาทศีขรภูมิ ปราสาทตาเหมือนที่สุรินทร์และในปัจจุบันปราสาทยุคใหม่คือ ปราสาทสายฟ้า บุรีรัมย์ ยูไนเต็ต หรือ ไอโมบาย สเตเดียม หรือชื่ออย่างเป็นทางการว่า อินเตอร์ คาสเซิลสเตเดียม รวมถึงสนามแข่งรถ Buriram United International Circuit ที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียอีกด้วยเลย-ชัยภูมิ เย็นสุด...สุขที่เลย เชื่อมโยงการท่องเที่ยวด้วยธรรมชาติที่สวยงาม UNSEEN และ Adventure เลยมีแหล่งท่องเที่ยว อย่างอุทยานแห่งชาติภูกระดึง ภูหลวง ภูเรือ ภูมโนโล ภูสวนทรายภูป่าเปาะ และล่องแพชมวิวะระหว่าง รับประทานอาหารที่ห้วยกระทิง ส่วนชัยภูมิก็ต้องไปเที่ยวอุทยานแห่งชาติไทรทอง (ผาหำหด) ภูแล่น คาคา ตาดโตน ป่าหินงาม มอหินขาวและทุ่งดอกกระเจียวที่เป็น Highlight หลักของจังหวัดที่พลาดไม่ได้

3. ภาคกลางสมุทรสงคราม - นครปฐม เมืองสายน้ำสามเวลา เมืองเก่าริมน้ำกับวิถีชีวิตประจำวัน ริมแม่น้ำ ตลาดน้ำอัมพวา ตลาดดอนหวาย ตลาดทุ่งคา ตลาดร่มหุบ สายน้ำแม่กลอง สายน้ำนครชัยศรี มีจุดขายเป็นสายน้ำ 3 เวลา เชื่อมโยงการท่องเที่ยววิถีชีวิตสายน้ำเข้าต่อกับทางน้ำ กลางวันเที่ยว ชมตลาดน้ำและตลาดบก เย็นนั่งเรือดูหิ่งห้อย ชี้อัจฉริยะริมแม่น้ำลัดเลาะริมสวน เยี่ยมชมวิถีชีวิต ชุมชน เลือกชิมเลือกซื้อของได้ตลอดแนวริมน้ำ เป็นเสน่ห์ที่ดึงดูดให้ผู้คนเดินทางมาท่องเที่ยวแล้ว กลับไปด้วยความประทับใจบุรีรัมย์ - สุพรรณบุรี ชุมชนคนอาร์ต เมืองที่รวบรวมงานศิลปะไว้มากมาย มีจุดขายเป็นการนำศิลปะต่าง ๆ มาดึงดูดนักท่องเที่ยว เชื่อมโยงด้วยศิลปะพื้นบ้าน ศิลปะที่ถูกสร้างขึ้นใหม่และพิพิธภัณฑ์ระดับจังหวัดและชุมชนทั้งตลาดน้ำดำเนินสะดวก โรงโอง พิพิธภัณฑ์จิปาละ วัด ขอนอน จังหวัดราชบุรี ตลาดสามชุก (ตลาด 100 ปี) ตลาดเก่าห้อง อุทยานมังกรสวรรค์ พิพิธภัณฑ์ ลูกหลานพันธุ์มังกร วัดป่าเลไลยก์จังหวัดสุพรรณบุรี

4. ภาคตะวันออก ตราด-ระยอง เมืองเกาะในฝัน หมู่เกาะภาคตะวันออกมีความงดงามไม่แพ้ ทะเลอื่นในประเทศไทย เป็นแหล่งที่ได้รับความนิยมสำหรับนักเดินทาง หาดทรายขาว แหล่งดำน้ำดูปะการังได้ 25 ท้องทะเลที่สวยงาม มีที่พักระดับ Luxury สุดหรู สุดชิคคอยให้บริการอยู่จำนวนมาก หมู่เกาะทะเลตราด 52 เกาะ มีกิจกรรมดำน้ำชมปะการัง ดูเหยี่ยวแดงคอขาว ล่องเรือชมชนบ้านสลักคอก จังหวัดตราด เกาะเสม็ด เกาะมันนอก เส้นทางท่องเที่ยวชุมชนปากน้ำประแส จังหวัดระยอง เป็นต้น จันทบุรี - สระแก้ว สวนสวรรค์ร้อยพันธุ์ผลไม้ เมืองที่มีความอุดมสมบูรณ์ของผลไม้ตลอดทั้งปี และมีการนำผลไม้มาประกอบอาหารที่มีเอกลักษณ์และมีความเป็น Original ของท้องถิ่น เช่น มัสมันทุเรียน น้ำพริกกระก้า แต่นอกจากความสมบูรณ์ของผลไม้ เชื่อมโยงการท่องเที่ยวชายแดนก็เป็นจุดเด่นอีก อย่างหนึ่งของทั้งสองเมือง เส้นทางอุทยานแห่งชาติป่าเขาซอยดาว โป่งน้ำร้อน ต่อด้วยอุทยานแห่งชาติปางสีดา ปราสาทสด๊กก๊อกธม ตลาดการค้าชายแดน (ตลาดโรงเกลือ + ศูนย์การค้าอินโดจีน) ที่ห้ามพลาด

5. ภาคใต้ตรัง-สตูล ยุทธจักรความอร่อย ตรังเป็นเมืองที่รวบรวมอาหารอร่อยมากมาย ทั้งอาหารไทยจีน ต้มยำ หมูย่าง เค้ก ขนมเปี๊ยะ 'อาหารใต้พื้นเมือง โรตีสานปากแพ สามารถกินได้ 24

ข้าวโม่ง ตั้งแต่เขายันเที่ยงคืน ส่วนสตูลก็มีความหลากหลายของอาหาร เช่น โรตีสี มะตะบะ ซาซึก แกงตอแมะห์ (แกงกะหรี่ปลา) แกงพะ-ข้าวเหนียว ขนมหูหงาปุตะ ขนมลูกโดน เชื่อมโยงด้วยอาหารอร่อยขึ้นชื่อของพื้นที่อาหารทะเลสด ๆ ชุมพร-ระนอง หาดทรายสวยสี่ร้อยลี้ ชุมพรเป็นจังหวัดที่มีทะเลที่สวยงามของฝั่งอ่าวไทยมีหาดทรายยาวต่อเนื่อง ถึง 222 กิโลเมตร (1 ลี้ เท่ากับ 0.5 กิโลเมตร) มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจมากมาย คือ หาดหัวแล่น หาดทุ่งช้าง หาดทรายรี ยาวจนถึงหาดอรุณทัย รวมถึงเกาะกุลา เกาะง่ามเกาะรังกาจิ๋ว จังหวัดที่เชื่อมโยงกับชุมพร คือ จังหวัดระนอง มีเกาะที่สวยงามอย่างเกาะพยาม เกาะช้าง รอยต่อของสองจังหวัดที่กระบี่และเขาทะเล มีการเชื่อมโยงการท่องเที่ยวด้วยสวนกาแฟ แหล่งปลูกกาแฟโรบัสต้าที่ใหญ่ที่สุดในประเทศไทย ชมสวนกาแฟ วิธีการผลิตกาแฟ และนั่งจิบกาแฟหอมกรุ่นขึ้นชื่อของเมืองชุมพร นครศรีธรรมราช - พัทลุง นครสองธรรม เป็นจังหวัดที่โดดเด่นทั้งเรื่องทางธรรมะและธรรมชาติ ศิลปวัฒนธรรมที่เป็นเอกลักษณ์ของบ้านเมืองกระจายอยู่ทุกอำเภอ สิ่งที่เป็น Highlight สิ่งแรกคือ วัดพระมหาธาตุวรมหาวิหาร จังหวัดนครศรีธรรมราช กับประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุอันศักดิ์สิทธิ์และวัดเขียนบางแก้ว จังหวัดพัทลุง ก็มีประเพณีแห่ผ้าขึ้นธาตุเช่นเดียวกัน ด้านธรรมชาติทั้งสองจังหวัดมีความหลากหลาย เช่น อุทยานแห่งชาติเขาหลวง น้ำตกกรุงชิง หมู่บ้านคีรีวง อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช ส่วนจังหวัดพัทลุง มีการล่องเรือชมนกน้ำควายน้ำที่ทะเลน้อย และวิถีชีวิตลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นสิ่งที่ห้ามพลาดอย่างยิ่ง

ปี 2560 ท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋สไตล์ลิ้งค์ ได้ดำเนินโครงการ**“ประกาศักดาทำเที่ยวข้ามภาค”** ให้เกิดการเดินทางแลกเปลี่ยนพื้นที่ท่องเที่ยวและกระจายนักท่องเที่ยวไปทุกภูมิภาค ผ่านแคมเปญและกิจกรรมต่าง ๆ รวมทั้งกระตุ้นการเดินทางท่องเที่ยวในวันธรรมดา ด้วยแนวคิด**“เที่ยวได้งาน”** เพื่อเปลี่ยนบรรยากาศการทำงาน ช่วยสร้างแรงบันดาลใจใหม่ ๆ อาทิ การเดินทางศึกษาดูงาน การประชุมนอกสถานที่ทำงาน เป็นต้น พร้อมต่อยอดโครงการ**“12 เมืองต้องห้าม ... พลาด Plus”** ให้เกิดการท่องเที่ยวเชื่อมโยงและกระจายไปยังเมืองรอง\

จากที่กล่าวมาข้างต้นงานวิจัยการท่องเที่ยววิถีไทย (ThainessTourism) หมายถึงการท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ เพื่อให้เกิดประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยหรือทุกสิ่งทุกอย่างที่แสดงความเป็นไทยในด้านต่าง ๆ เช่น การเข้าร่วมประเพณีและวิถีชีวิตท้องถิ่น การรับประทานอาหารพื้นบ้าน การแต่งกายพื้นเมือง การสนทนาใช้ภาษาถิ่น การแข่งกีฬาพื้นเมือง นวด สปาแผนไทย การใช้ปรัชญาชีวิต การชื่นชมและสัมผัสงานศิลปกรรม การทำงานศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น การชมแสดงดนตรีและการแสดงพื้นบ้าน การร่วมพิธีกรรมทางศาสนาและการกระทำอื่นที่เกี่ยวกับวัฒนธรรมไทย เป็นต้น

2.4 แนวคิดการท่องเที่ยว

ในการวิจัยครั้งนี้ใช้ในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ท่องเที่ยววัฒนธรรม ท่องเที่ยวชุมชนเชิงประสบการณ์ มีรายละเอียดดังนี้

2.4.1 การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ในการวิจัยครั้งนี้เน้นการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นใช้หลักการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ (Experience Tourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ให้ประสบการณ์กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้

และสัมผัส เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว เกิดความรู้และความรู้สึกต่อการท่องเที่ยว ในที่นี้จะขออธิบาย ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หลักการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ ลักษณะการจัดท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ กระบวนการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยว ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ นำเสนอดังนี้

2.4.1.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นให้นักท่องเที่ยวได้รับผลลัพธ์ทางอารมณ์ระหว่างการท่องเที่ยว ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นอยู่กับระดับการมีส่วนร่วมที่นักท่องเที่ยวได้ทำ ได้สัมผัสในรูปแบบ รส กลิ่น เสียง เช่น การได้ชม ได้เห็น ได้ลงมือทำผลลัพธ์ทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นจะมีความแตกต่างกันไปแต่แต่ละบุคคลขึ้นอยู่กับพื้นฐานเดิมที่นักท่องเที่ยวมี (ประกอบศิริ ภักดีพินิจ, 2560, หน้า 17 - 19)

การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ หมายถึง เป็นการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวของชุมชน เป็นการสร้างคุณค่าด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว โดยเรียนรู้จากประสบการณ์ตรง และเป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เน้นการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น ในการบริหารจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว และการออกแบบรูปแบบการท่องเที่ยว ทั้งนี้เพื่อสร้างรายได้ให้กับชุมชน อันจะนำไปสู่เป้าหมายของการเป็นการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน

2.4.1.2 หลักการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

1) การท่องเที่ยวที่มีความสร้างสรรค์ (creation) เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสจากรูป รส กลิ่น เสียง ได้ดู ได้ทำ ในสิ่งที่ไม่ซ้ำซาก มีความแปลกใหม่จากชีวิตประจำวัน ได้ใช้ความคิดตนเอง ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากรูปแบบเดิม

2) การท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเล็ก (small) เป็นการท่องเที่ยวที่มีขนาดกลุ่มเล็ก ทำให้นักท่องเที่ยวสามารถรับรู้ความรู้สึกและบรรยากาศของการท่องเที่ยวได้เป็นกันเองมีโอกาสในการสื่อสารกับคนในท้องถิ่นและให้บริการการท่องเที่ยวได้มากกว่าการเป็นหมู่คณะใหญ่

3) การท่องเที่ยวแบบไม่เร่งรีบ (slow) เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่เร่งรีบ ใช้เวลาในพื้นที่ตามที่ต้องการหรือความเหมาะสม มีเวลาในการซึมซับประสบการณ์ใหม่ที่เกิดขึ้น ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกผ่อนคลาย และรู้สึกว่าได้หนีจากความวุ่นวายได้มากกว่าหมู่คณะใหญ่

4) การท่องเที่ยวที่มีเรื่องราว (story) เป็นการท่องเที่ยวที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ถึงที่มาที่ไป หรือประวัติศาสตร์กับที่เกี่ยวข้องหรือสัมพันธ์กับบริบทหรือกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ซาบซึ้ง (appreciate) ซึ่งเรื่องราว (story) เป็นต้นทางที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้มีอารมณ์ร่วมกับสิ่งที่กำลังอยู่หรือเห็นอยู่ อันจะนำไปสู่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น

5) การท่องเที่ยวที่นำไปสู่ความยั่งยืน (sustainability) เป็นกิจกรรมด้านสังคมและวัฒนธรรม ที่การท่องเที่ยวจะต้องช่วยรักษาวิถีชีวิตวัฒนธรรมความเป็นอยู่ของชุมชนไว้ด้านเศรษฐกิจ ที่ต้องเที่ยวควรสร้างรายได้ให้กับชุมชนท้องถิ่น และด้านสิ่งแวดล้อม ที่การท่องเที่ยวจะต้องสร้างผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมให้น้อยที่สุด

6) การท่องเที่ยวที่มีปฏิสัมพันธ์ (interaction) เป็นกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์ระหว่าง 1) นักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น 2) นักท่องเที่ยวกับผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว 3) นักท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว 4) นักท่องเที่ยวกับบริบทของพื้นที่ เช่น เรื่องราวประวัติศาสตร์ ความเชื่อ ลักษณะทางกายภาพ ซึ่งอาจเกิดขึ้นอย่างใดอย่างหนึ่งที่เกิดขึ้นพร้อมกันได้ ในส่วนการปฏิสัมพันธ์ที่เกิดขึ้นนั้นจะเป็นส่วนที่เติมเต็มให้เกิดผลลัพธ์ทางอารมณ์ให้กับนักท่องเที่ยวแต่ละคนที่แตกต่างกัน เช่น ความทรงจำ ประสบการณ์ใหม่มีตรึงภาพ แรงบันดาลใจ เป็นต้น

7) การท่องเที่ยวที่มีการแบ่งปันผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่น (benefit) ซึ่งนักท่องเที่ยวหรือบริษัทนำเที่ยวได้มีส่วนกระจายรายได้ให้กับคนในท้องถิ่น เป็นรายได้ทางตรงและทางอ้อมก็ได้ เช่น รายได้ทางตรงจาก ค่านำชม ค่าสินค้าของฝากที่ระลึก ค่าที่พัก ค่าอาหารและเครื่องดื่ม หรือเกิดการจ้างงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวในชุมชน เช่น ค่าจัดทำของ ค่าจ้างในการขนส่ง ค่าจ้างในการจำหน่ายสินค้า เป็นต้น

8) ผลลัพธ์ทางอารมณ์ของนักท่องเที่ยวที่จะได้รับกลับไป (emotional outcome) เป็นความรู้สึกของนักท่องเที่ยวได้มาเที่ยว สัมผัส ลงมือทำ เรียนรู้กับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าด้วยตนเอง ไม่มีใครหรือตัวแทนของนักท่องเที่ยวที่จำให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์และความทรงจำผ่านเรื่องราวผู้อื่นได้ เพราะประสบการณ์และความทรงจำเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล ทั้งนี้ผลลัพธ์ทางอารมณ์ที่เกิดขึ้น อาจเกิดขึ้นทั้งในด้านบวกและด้านลบทั้งนี้ขึ้นอยู่กับเวลา สถานการณ์ และการบริการทางการท่องเที่ยวที่ได้รับในขณะนั้นด้วย

2.4.1.3 ลักษณะการจัดท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ลักษณะของการจัดประสบการณ์ท่องเที่ยว มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

1) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยว สามารถเกิดขึ้นได้จากการที่นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น กิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการทอดผ้าพันเมืองของชาวเมารี ประเทศนิวซีแลนด์จะสร้างทักษะด้านการทอดผ้าให้กับนักท่องเที่ยว หรือในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการปรุงอาหารของเมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน ซึ่งมีชื่อเสียงด้านนี้นักท่องเที่ยวจะได้ทักษะการปรุงอาหารจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการ ประกอบอาหาร เป็นต้น

2) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีสินค้าหลักคือ “ทักษะและประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว” ประสบการณ์จะกลายเป็นสินค้า เช่น ประสบการณ์ ทางดนตรีพื้นเมืองและวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ได้จากการเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีของประเทศเม็กซิโก ประสบการณ์และทักษะด้านศิลปะการวาดภาพ การแกะสลัก จากการเข้าร่วมงานศิลปะในป่าของ ประเทศแคนาดา เป็นต้น

3) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากการขายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ เปลี่ยนจากการขายสินค้าที่เป็นวัตถุไปสู่การขายสินค้าที่เรียกว่า “ประสบการณ์” เช่น เปลี่ยนจากการขายมีดลักโยล (Laguirole) ซึ่งเป็นงานฝีมือแบบดั้งเดิมของ ประเทศฝรั่งเศส เป็นการขายการสอนทำมีดจากมืออาชีพในท้องถิ่น เป็นต้น

4) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่น และ

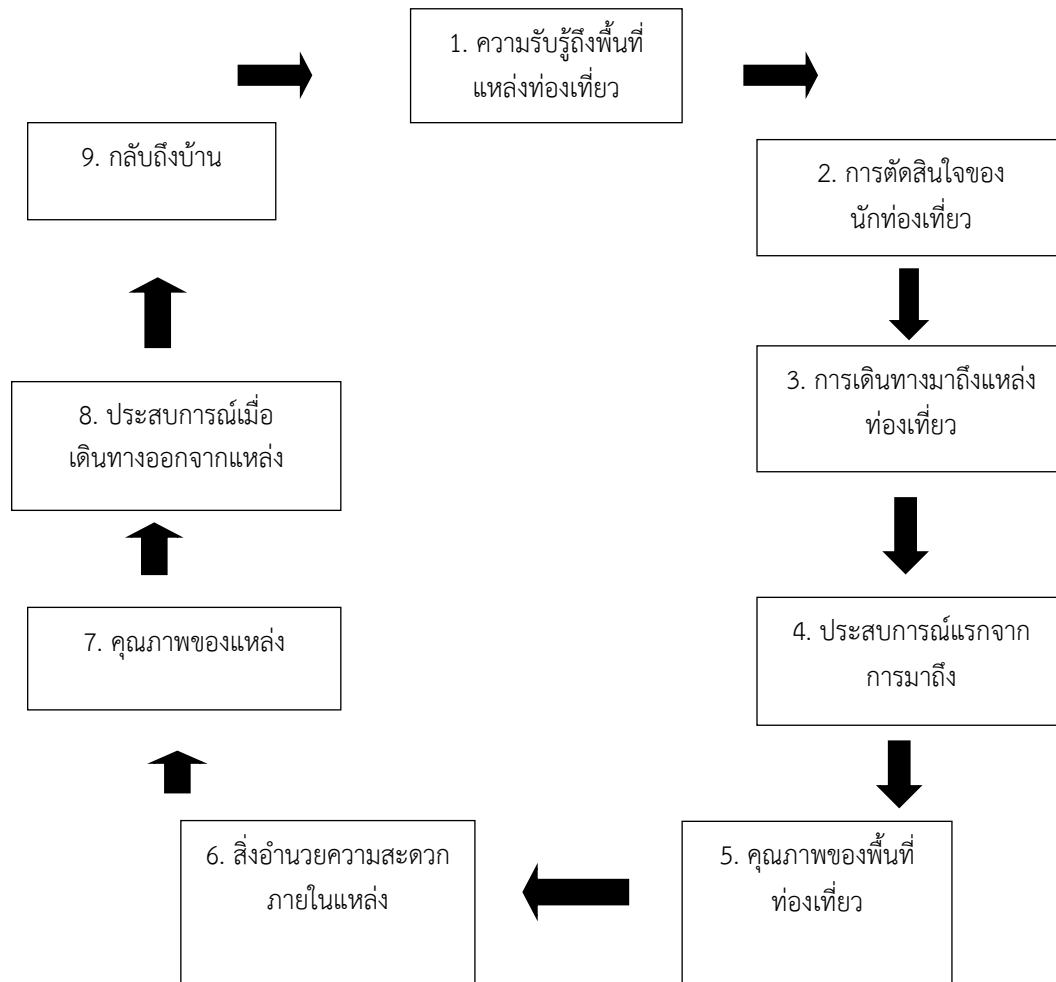
สร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น โดยวัฒนธรรมระดับสูง เป็นวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยว จำเป็นจะต้องไปเยี่ยมชม ได้แก่ พิพิธภัณฑ์อาคารแสดงผลงานศิลปอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ส่วนวัฒนธรรม ประจำวันจะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริงที่มีอยู่ตามชนบทในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ตลาดนัด ท้องถิ่น ร้านอาหารพื้นบ้านตามชนบท สภากาแฟ เป็นต้น

5) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม การท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในนิวซีแลนด์ได้จัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หลายรูปแบบ เช่น การแกะสลัก การเรียนภาษาเมารี การทอผ้า การสร้างงานไม้และการทำอาหาร นักท่องเที่ยวสามารถเลือกได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใด โดยแต่ละกิจกรรมมีชาวบ้านในท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ เป็นต้น

6) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยว เพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มี ความแตกต่างกัน อาทิ เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน มีความโดดเด่นด้านอาหารพื้นเมือง จึงนำจุดเด่นด้านนี้มาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยจัดให้มีกิจกรรมการสอนการทำอาหาร วิธีการปรุงอาหาร ทั้งอาหารคาวและอาหารหวานให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังกล่าวถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น

2.4.1.4 กระบวนการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยว

กระบวนการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ดีนั้นคือ เริ่มตั้งแต่นักท่องเที่ยวเดินทางมาถึงแหล่งและกลับออกไป มีขั้นตอนดังนี้

ภาพที่ 2.5 กระบวนการสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ
ที่มา : กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา (2558, หน้า 67)

2.4.1.5 ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

ประกอบศิริ ภักดีพิณิจ (2560, หน้า 17 - 19) ได้กล่าวถึง ลักษณะกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวมีรายละเอียดดังนี้

1) กิจกรรมที่อยู่บนฐานทรัพยากรในพื้นที่ (original) เช่น ทรัพยากรทางธรรมชาติ วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีวิถีชีวิตและสภาพบริบทของชุมชน

2) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีปฏิสัมพันธ์ (interaction) สร้างความสัมพันธ์มีส่วนร่วมในกิจกรรมทางการท่องเที่ยวกับคนในชุมชน ผู้ให้บริการทางการท่องเที่ยว หรือระหว่างนักท่องเที่ยวด้วยกันเอง ผู้ให้บริการนักท่องเที่ยว

3) การถ่ายทอดเรื่องราว (story) ที่เกี่ยวข้องหรือมีความสัมพันธ์กับกิจกรรมที่กำลังทำอยู่ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รู้ที่มาที่ไปและได้ซาบซึ้ง (appreciate) มีอารมณ์ร่วมกับสิ่งที่ทำอยู่ หรือเห็นอยู่ซึ่งจะนำไปสู่ประสบการณ์ที่เกิดขึ้น โดยมีลำดับขั้นตอนในการนำเสนอหรือให้ร่วมกิจกรรมที่เหมาะสม เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจสิ่งที่กำลังทำอยู่ มีการอธิบายขั้นตอนหรือการสาธิตให้ชม

4) เวลาในการทำกิจกรรมจัดสรรให้เหมาะสม (time) ไม่ใช่เวลายาวนานเกินไป เนื่องจากอาจทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความเบื่อหน่าย หรือสิ้นใจไปจนทำให้รู้สึกว่าเป็นเพียงการทำให้เห็น

5) กิจกรรมที่ให้และสร้างความรู้ในสิ่งที่ทำอยู่ (knowledge) เป็นการกระตุ้นให้เกิดทักษะในระหว่างที่ทำกิจกรรม ควรเป็นความรู้ที่นักท่องเที่ยวไม่รู้สึกรู้ว่าถูกบังคับให้เรียนรู้ ดังนั้นต้องเตรียมข้อมูลและวิธีการนำเสนอมาเป็นอย่างดี หรืออาจใช้วิธีการเปรียบเทียบกับสิ่งที่เห็นได้ในชีวิตประจำวัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เข้าใจมากขึ้นหรือสามารถนำไปสู่การประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ใหม่

6) กิจกรรมที่สนุก (fun) เป็นการออกแบบกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสนุกไม่เบื่อหน่าย ไม่เป็นความรู้เชิงวิชาการมากเกินไป หรือทำให้รู้สึกว่าการกิจกรรมนั้นไม่มีสาระใด ๆ เลย ทั้งนี้เพราะนักท่องเที่ยวต้องการบรรยากาศที่ผ่อนคลาย ขึ้นอยู่กับเวลา สถานการณ์และการบริการทางการท่องเที่ยวที่ได้รับขณะนั้น

7) สร้างผลลัพธ์ทางอารมณ์ให้นักท่องเที่ยว (emotional outcome) โดยกิจกรรมควรให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ลงมือทำเรียนรู้กับสิ่งที่อยู่ตรงหน้าด้วยตนเอง ทั้งนี้ผลลัพธ์ทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นนั้นเป็นสิ่งที่เกิดขึ้นเฉพาะตัวบุคคล ขึ้นอยู่กับเวลา สถานการณ์และการบริการทางการท่องเที่ยวที่ได้รับในขณะนั้น

8) กิจกรรมที่คนในท้องถิ่นได้รับ (benefit) อาจเป็นผลประโยชน์ทางตรงและทางอ้อมก็ได้

2.4.1.6 รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

รูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์นั้น พัฒนามาจากวิถีชีวิตประจำวันของชุมชน ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่นตามแนวทางการท่องเที่ยววิถีไทยมีกิจกรรมดังนี้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2559, หน้า 20 - 21)

1) เทศกาลประเพณีไทย (Thai festival) เป็นการจัดกิจกรรมพิเศษหรือเทศกาลในแต่ละช่วงเวลาโดยมีคนในชุมชนเป็นผู้ร่วมกิจกรรมและบริหารจัดการ ในขณะเดียวกันเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมด้วย

2) อาหารไทย (Thai Food) เป็นกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวได้ชิมหรือรับประทานอาหารพื้นถิ่นในชุมชน ชุมชนเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมมือทำอาหารพื้นถิ่นร่วมกับคนในชุมชน เพื่อส่งเสริมประสบการณ์เรียนรู้ทางด้านอาหารพื้นถิ่นแก่นักท่องเที่ยว

3) วิถีชีวิตไทย (Thai way of life) เป็นกิจกรรมในวิถีชีวิตชุมชน โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้เชิงปฏิบัติ หรือได้ลงมือทำ เช่น เก็บผักพื้นถิ่น การทำนา การหาปลาในลำน้ำโขง เป็นต้น

4) การศึกษาสุขภาพแบบไทย (Thai wellness) เป็นกิจกรรมเรียนรู้สมุนไพรและกระบวนการผลิตผลิตภัณฑ์แปรรูปสมุนไพรร่วมกับคนในชุมชนและผ่อนคลายด้วยสปาไทย เช่น การทำลูกประคบ กระบวนการ ต้มยาสมุนไพร การเก็บสมุนไพร และสมุนไพรประจำบ้านต่าง ๆ เป็นต้น

5) ศิลปะไทย (Thai arts) เป็นกิจกรรมเรียนรู้ศิลปะท้องถิ่นและร่วมลงมือปฏิบัติจริงกับปราชญ์ชุมชน เช่น การรำไทยล้านนา การฟ้อนเจิง การต๋อยมวย การรำดาบ เป็นต้น

6) ภูมิปัญญาไทย (Thai wisdom) เป็นกิจกรรมเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและร่วมลงมือปฏิบัติจริงร่วมกับปราชญ์ชุมชน เช่น การเรียนรู้ทอผ้า การเรียนย้อมสีธรรมชาติ การทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เป็นต้น

2.4.1.7 ตัวอย่างกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

การจัดกิจกรรมเพื่อสร้าง“ประสบการณ์ท้องถิ่น” (Local Experience) ให้กับนักท่องเที่ยว ที่จัดโดยการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้นำเสนอหลายรูปแบบ เช่น

1) โครงการเที่ยวตามรอยพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดชเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการสอนการทำเกษตรอินทรีย์ครบวงจร การปั่นน้ำผักผลไม้จากพลังงานจักรยาน การทำผ้าหมัดย้อมด้วยสีจากธรรมชาติ การทำสมุนไพรลูกประคบ การรับประทานอาหารอินทรีย์ การรับฟังเรื่องราวจากคนต้นแบบเกษตรอินทรีย์ที่มาแลกเปลี่ยนประสบการณ์ตรงการทำเกษตรอินทรีย์และผลความสำเร็จ เพื่อสร้างแรงบันดาลใจในการเปลี่ยนวิถีชีวิต

2) โครงการเรียนรู้กิจกรรมแบบวิถีไทยในพื้นที่ภาคกลางเป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร มีการจัดกิจกรรมวิถีไทยเรื่องข้าว โดยศึกษาความเป็นมาของเมล็ดข้าว ประเพณีที่เกี่ยวข้องกับการทำนา ทดลองหว่านข้าว การเก็บเกี่ยวการสำรวจงานข้าวและโรงสีข้าว

3) โครงการ A TOUCH OF THAI VEHICLES กิจกรรมท่องเที่ยวด้วยยานพาหนะท้องถิ่นกับเส้นทางสร้างสรรค์เที่ยววิถีไทยท้องถิ่น 4 จังหวัด 8 เส้นทาง ให้นักท่องเที่ยวสัมผัสได้จริงกับยานพาหนะท้องถิ่น ได้แก่ รถตุ๊กตุ๊ก เรือหัวโทง รถม้า ลำปาง และสกายแลป ต่อยอดการท่องเที่ยววิถีไทยสัมผัสวิถีท้องถิ่นว่า การนั่งรถม้าที่จังหวัดลำปาง จะไม่เพียงเป็นการเที่ยวชมเมืองเท่านั้น แต่จะได้เรียนรู้ย้อนรอยประวัติศาสตร์ลำปาง 3ยุค ในกรุงเทพมหานคร นั่งรถตุ๊กตุ๊กชมแสงสีที่สวยงามของโบราณสถาน สถานที่สำคัญและชีวิตของคนกรุงเทพฯยามค่ำคืน ซึ่งมีความสวยงามและแตกต่างจากกลางวัน สำหรับจังหวัดกระบี่ เอกลักษณ์ที่สำคัญคือ ความสวยงามของทะเล ซึ่งพาหนะที่ใกล้ชิดทะเลที่สุดคือ เรือหัวโทง จะช่วยให้สามารถสัมผัสจังหวัดกระบี่ในมุมมองแบบชาวเล เช่น การล่องคลองมะรุ่ยที่อำเภออ่าวลึก ซึ่งเป็นทิวทัศน์แบบทะเลในที่สวยงาม นอกจากนั้นเรือหัวโทงยังสามารถล่องผ่านอุโมงค์ป่าโกงกางที่สมบูรณ์ที่สุด ซึ่งล้อมรอบบ้านเกาะกลาง เพื่อเปิดสู่วิถีชีวิตชุมชนที่อบอุ่น ส่วนอำเภอเชิงคาน จังหวัดเลย สามารถเดินทางด้วยรถสกายแลปไปยังแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ ได้แก่ วัดต่าง ๆ แก่งคุตุ้ บ้านชาวไทดำที่บ้านนาป่าหนาด

ชุดิรัตน์ เจริญสุขและคณะ (2557, หน้า 80 - 86) ได้ศึกษาการจัดประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่เน้นการเรียนรู้ด้วยกิจกรรมเรียนรู้วิถีชีวิตชาวบ้านไทยทรงดำ ประกอบด้วย 1) กิจกรรมที่ปักโฮมสเตย์ 2) กิจกรรมการแสดง ชุดที่ 1 ชุดอิหล่า ชุดที่ 2 ชุดลาวกะเต็น ชุดที่ 3 ผู้สาวเอะเนาะ 3) กิจกรรมพิธีเรียกขวัญ 4) กิจกรรมเรียนรู้วิถีชุมชน แบ่งออกเป็น 5 ฐาน ได้แก่ ฐาน

ที่ 1 คຸ່ມ 5 ไหไทยทรงดำ ชมวัฒนธรรมการถนอมอาหารของไทยทรงดำที่สืบทอดมาแต่โบราณ ฐานที่ 2 คຸ່ມจักสานภูมิปัญญาท้องถิ่น สาธิตการจักสานเครื่องไม้ไผ่ ฐานที่ 3 คຸ່มก่อร่างสร้าง邑สู่เส้นไหมสักทอ ฐานที่ 4 คຸ່มเย็บปักถักร้อยที่เป็นงานฝีมือ สีสันสวยงามไทยทรงดำ ฐานที่ 5 การทอผ้าขาวม้าไทยทรงดำ สาธิตการทอผ้าขาวม้าแบบโบราณ ลวดลายไทยทรงดำ แปรรูปเป็นสินค้าตกแต่งและของที่ระลึก 5) กิจกรรมด้านอาหารพื้นบ้าน 4 อย่าง แกงส้มหน่อไม้ดอง แกงบอน แกงผำ ผักจู้บและขนมควายลุย

ผู้จัดการออนไลน์ (2556) ได้กล่าวว่า ไร่คุณมน เป็นแหล่งเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ที่ได้สัมผัสวิถีชุมชน เน้นเกษตรผสมผสานที่จัดกิจกรรมเน้นประสบการณ์ท้องถิ่น ดังนี้

1) กิจกรรมพาชมไร่ข้าวโพดและสนุกกับกิจกรรมเก็บข้าวโพดจากไร่ เป็นกิจกรรมที่เรียนรู้วิถีชีวิตเกษตรกร เก็บข้าวโพดสด ๆ จากไร่

2) กิจกรรมผลิตไอศกรีมหน้านมข้าวโพด เรียนรู้และลงมือปฏิบัติทำไอศกรีมหน้านมข้าวโพดแบบภูมิปัญญาชาวบ้าน

3) กิจกรรมสกัดน้ำมันงา เป็นการชมกระบวนการสกัดน้ำมันงาโดยวิธีสกัดเย็น สามารถชงคุณค่าน้ำมันงาได้อย่างครบถ้วน

4) กิจกรรมผลิตน้ำส้มควันไม้และเตาเผาถ่านอิวาเตะ เป็นการเรียนรู้วิถีชีวิตของคนไทยสมัยก่อนที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ ตลอดจนภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนที่มีความผูกพันกับธรรมชาติ ภูมิปัญญาของคนสมัยก่อนที่เผาถ่านมาทำเชื้อเพลิง การเผาถ่านด้วยเตาอิวาเตะจะทำให้ได้ถ่านไร้ควันคุณภาพดี น้ำส้มควันไม้ ที่ได้จากเผาถ่าน สามารถนำมาใช้เป็นปุ๋ยและสารป้องกันศัตรูพืชได้

5) กิจกรรมฐานบ้านดิน เป็นการเรียนรู้แบบวิถีพอเพียง สัมผัสไอนดินกลิ่นธรรมชาติ

6) การเรียนรู้ภูมิปัญญาไทยกับการห่อลูกประคบงาดำบด เรียนรู้การห่อลูกประคบงาดำบด เป็นภูมิปัญญาด้านสมุนไพรที่สืบทอดมาเป็นน้ำมันงา แล้วนำไปผสมกับสมุนไพรชนิดอื่น ๆ ถือเป็นสืบทอดวิถีแพทย์แผนไทยที่มีคุณค่า

2.4.2 การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

จากการศึกษาความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ได้มีนักวิชาการกล่าวไว้พอสรุปสังเขป ดังนี้ ยูเนสโก (UNESCO, 2006) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวสัมผัสวัฒนธรรมหรือประวัติศาสตร์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมและการเข้าไปมีส่วนร่วมในการเรียนรู้ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าเป็นคนในท้องถิ่นนั้นซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นต้องมีการเชื่อมโยงทางวัฒนธรรมนั้นๆกับนักท่องเที่ยวผ่านการเรียนรู้ที่เกิดขึ้น และยูเนสโก (UNESCO, 2008) ได้กำหนดนิยามของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในการประชุมนานาชาติเรื่องการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ณ เมืองซานตาเฟ รัฐนิวเม็กซิโก สหรัฐอเมริกา หมายถึง การท่องเที่ยวที่เน้นการเรียนรู้ในเรื่องศิลปะ วัฒนธรรม เอกลักษณ์ของสถานที่ผ่านประสบการณ์ตรง และการมีส่วนร่วมกับผู้คนเจ้าของวัฒนธรรม

ริชาร์ด แอนด์ เรย์มอน (Richards and Raymond, 2000) ได้นิยามความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ว่า เป็นการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้ผู้มาเยือนได้พัฒนาศักยภาพผ่าน

การเข้าร่วมกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้อย่างจริงจังที่สอดคล้องกับลักษณะของจุดหมายปลายทางที่ไปเยือนการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ผู้ประกอบการในอุตสาหกรรมท่องเที่ยวจะต้องจัดให้มีกิจกรรมต่างๆ ที่มีความเชื่อมโยงกับพื้นที่ด้วย ต่อมาริชาร์ดและวิลสัน (Richards and Wilson, 2006) ได้เพิ่มคำนิยามในแง่ของกระบวนการดึงเอาทักษะ (Skill) ความเชี่ยวชาญ (Expertise) ตลอดจนขนบธรรมเนียมประเพณี (Traditions) และนำเสนอในรูปแบบประสบการณ์การเรียนรู้การพัฒนาตนเอง และการเปลี่ยนแปลงจากภายในให้นักท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ จุดเน้น คือ กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จะต้องเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับทักษะ ความเชี่ยวชาญ ขนบธรรมเนียมประเพณีของท้องถิ่น และศักยภาพอันโดดเด่นของสถานที่ที่ไปเยือนมากขึ้น

2.4.2.1 ความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย (2553) กล่าวถึง การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นกระบวนการ “การต่อยอดเพิ่มค่าหาจุดต่างโดยใช้ความคิดเชิงสร้างสรรค์” กล่าวคือ “ต่อยอด” เป็นการต่อยอดจากฐานทุนเดิมที่มีอยู่ทั้งทุนทางสังคมและวัฒนธรรม “เพิ่มค่า” คือการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าแก่ทรัพยากรการท่องเที่ยวบนฐานอัตลักษณ์ความเป็นไทย “หาจุดต่าง” คือสร้างและพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่แปลกใหม่โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์เพื่อยกระดับศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวไทย ซึ่งเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) ที่นำไปสู่เศรษฐกิจเชิงสร้างสรรค์ (Creative Economy) ที่ทางรัฐบาลได้ริเริ่มดำเนินนโยบายตั้งแต่เดือนสิงหาคม 2552

สัจจา ไกรสรรัตน์ (2558, หน้า 22) กล่าวว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมคือ การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มีปัจจัยพื้นฐานแตกต่างจากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ขณะที่การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแบบเก่าจะขึ้นอยู่กับความเห็นการรับรู้ การไตร่ตรองเช่นเข้าชมพิพิธภัณฑ์ หอศิลป์คอนเสิร์ต เป็นต้น ส่วนการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นั้นจะขึ้นอยู่กับประสบการณ์การมีส่วนร่วมและการเรียนรู้ ที่ไม่เพียงแค่สังเกตการณ์เพียงอย่างเดียวแต่ยังต้องทำกิจกรรม ณ แหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ ด้วย

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนได้พัฒนา หรือได้ใช้ศักยภาพหรือความสามารถด้านแนวคิดสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวเอง โดยการเข้าไปมีส่วนร่วมอย่างมุ่งมั่นตั้งใจในวิถีทางและประสบการณ์เรียนรู้ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำกันอยู่เป็นประจำของผู้คนในแหล่งท่องเที่ยวนั้น ๆ โดยที่นักท่องเที่ยวอาสาเข้าไปทำหรือเข้าไปมีส่วนร่วมด้วย เป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมหรือผลิตภัณฑ์จากภูมิปัญญาดั้งเดิมของท้องถิ่นผสมผสานกับแนวคิดจินตนาการของนักท่องเที่ยว สร้างสรรค์กิจกรรมขึ้นมาใหม่การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวมิใช่เป็นเพียงผู้ดูหรือผู้สังเกตการณ์หรือไปปรากฏตัวในที่นั้น ๆ แต่เป็นผู้มีปฏิสัมพันธ์หรือเป็นผู้มีส่วนในการดำเนินกิจกรรมร่วมกับคนในท้องถิ่น

การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นหน้าที่ของนักท่องเที่ยว ที่จะต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาพแวดล้อมรอบตัว และใช้ความรู้ให้ เป็นประโยชน์เพื่อให้เกิดความชำนาญได้พัฒนาขึ้นกว่าเดิม (ธนรัตน์ ทับทิมไทย, 2561)

จากความหมายของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกี่ยวกับประวัติศาสตร์ ศิลปวัฒนธรรม วิถีชีวิตและเอกลักษณ์ของชุมชนหรือสถานที่นั้น ๆ จากประสบการณ์ตรง หรือร่วมกันสร้างประสบการณ์จากเจ้าของวัฒนธรรม หรือมีปฏิสัมพันธ์กับคนในพื้นที่จากการพูดคุย เรียนรู้ทดลองทำและการใช้ชีวิตร่วมกัน

หลักเกณฑ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Basic of Creative Tourism)

1. เป็นความคิดสร้างสรรค์ที่ไม่ได้เลียนแบบใครและเป็นต้นแบบอย่างแท้จริง (Originality) และมีความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity)
2. มีการจินตนาการ (Imagination) และมีความจรรโลงใจ (Inspiration) ที่แสดงออกเป็นความคิดอย่างสร้างสรรค์
3. มีองค์ความรู้ (Knowledge) ผ่องแผ้วด้วยศิลปะ (Arts) และกลิ่นอายของวัฒนธรรมท้องถิ่น
4. เกิดจากการฉลาดคิด (Ingenuity) กลายมาเป็นประดิษฐ์กรรม (Inventiveness)

5. เป็นทรัพย์สินทางปัญญา (Intellectual assets)

กระบวนการของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Process of Creative Tourism)

1. นักท่องเที่ยวเข้าไปมีส่วนร่วม (Active participation) และเรียนรู้ประสบการณ์ (Learning experience) ในวิถีชีวิตประจำวันของผู้คนในชุมชน และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน (Interaction)
2. นักท่องเที่ยวมีโอกาสแลกเปลี่ยนความคิดสร้างสรรค์และประสบการณ์กับชุมชนในท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ได้รับความรู้ประสบการณ์ ช่วยเพิ่มความชำนาญให้แก่นักท่องเที่ยวด้วย

2.4.2.2 ประเภทการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism)

1) ประเภทมรดกทางวัฒนธรรม (Cultural Heritage) เป็นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อันเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์โบราณคดี วัฒนธรรมประเพณี ความเชื่อ สภาพสังคม แบ่งเป็นกลุ่มย่อยคือ

1.1) กลุ่มแสดงออกทางวัฒนธรรมแบบดั้งเดิม (Traditional Cultural Expression) เช่น ศิลปะงานฝีมือ เทศกาล งานประเพณีต่างๆ

1.2) กลุ่มที่ตั้งทางวัฒนธรรม (Cultural sites) เช่น โบราณสถาน พิพิธภัณฑ์ เป็นต้น

2) ประเภทศิลปะ (Arts) เป็นกลุ่มการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์บนพื้นฐานของศิลปวัฒนธรรม แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อยคือ

2.1) งานศิลปะ (Visual arts) เช่น การวาดภาพ รูปปั้น และวัตถุโบราณ เป็นต้น

2.2) ศิลปะการแสดง (Performing arts) เช่น การแสดงดนตรีพื้นบ้าน การแสดงนาฏศิลป์ การแสดงละคร เป็นต้น

3) ประเภทวิถีชีวิต (Lifestyles) เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับวิถีชีวิต การดำรงชีวิตหรือวิถีการทำมาหากินของคนในชุมชนท้องถิ่นหรือชาวพื้นเมือง แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

3.1) วิถีชีวิตของสังคมเมือง เช่น ย่านการค้าโบราณ ย่านสาเพ็ง ย่านเยาวราช ย่านบางลำพู ย่านเมืองเก่า น่าน ย่านเมืองเก่าแปดริ้ว ย่านถนนนางงามสงขลา เป็นต้น

3.2) วิถีชีวิตสังคมชนบท เช่น หมู่บ้านช้างตากกลาง อำเภอดำรงวิทยะ จันทบุรี ตลาดน้ำดำเนินสะดวก การเลี้ยงนกเขา อำเภอจะนะ จังหวัดสงขลา การทำนา การทอผ้า การทำเครื่องปั้นดินเผา เป็นต้น

4) ประเภทสื่อ (Media) เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารกับกลุ่มคนกลุ่มใหญ่หรือสื่อสารกับนักท่องเที่ยวที่เป็นกลุ่มเป้าหมาย แบ่งเป็น 2 กลุ่มย่อย คือ

4.1) งานสิ่งพิมพ์ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Publishing and Printed Media) เช่น คู่มือท่องเที่ยว นิตยสารการท่องเที่ยวหรือสิ่งพิมพ์อื่น ๆ ที่มีส่วนสร้างความน่าสนใจเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวให้มีความน่าสนใจ และสามารถสื่อในสิ่งที่มีคุณค่าให้เกิดความน่าสนใจ เป็นต้น

4.2) งานโสตทัศน (Audiovisual) สื่อโฆษณาทางโทรทัศน์ วิทยุ หรืออื่นๆ ที่เกี่ยวกับการส่งเสริมความรู้ความเข้าใจการเป็นมาของต้นแบบ (Originality) ความเป็นของแท้ดั้งเดิม (Authenticity) ของแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่นั้น ๆ เป็นต้น

5) ประเภทการตอบสนองความต้องการของลูกค้า (Functional creation) เป็นกลุ่มท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่เป็นสินค้าและบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีความต้องการแตกต่างกัน แบ่งเป็น 3 กลุ่มย่อยคือ

5.1) กลุ่มการออกแบบ (Design) เช่น การออกแบบห้องพักในโรงแรม รีสอร์ท การออกแบบสินค้าของที่ระลึก ให้มีอัตลักษณ์ความเป็นท้องถิ่น หรือแหล่งท่องเที่ยวขึ้น ๆ

5.2) กลุ่มสื่อสมัยใหม่ (New media) เช่น ระบบดิจิทัล โซฟต์แวร์ เกมส์ต่าง ๆ

5.3) กลุ่มบริการทางความคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism Services) เช่น การบริการทางสถาปัตยกรรม โฆษณา นันทนาการ และบริการแนวคิดเชิงสร้างสรรค์อื่น ๆ

2.4.2.3 ลักษณะเฉพาะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วยคุณลักษณะเฉพาะ 6 ประการ (Richards, 2010a, อ้างถึงใน ภัยมณี แก้วสง่าและนิสาชล จันทศิริ, 2012, หน้า 98 - 103) ดังต่อไปนี้

1) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งการพัฒนาทักษะของนักท่องเที่ยวสามารถเกิดขึ้นได้จากการที่นักท่องเที่ยว เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น ในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการทอผ้าพื้นเมืองของชาวเมารี ประเทศนิวซีแลนด์จะ

สร้างทักษะด้านการทอดผ้าให้กับนักท่องเที่ยวหรือในกิจกรรมการท่องเที่ยวด้านการปรุงอาหารของเมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน ซึ่งมีชื่อเสียงด้านนี้นักท่องเที่ยวจะได้ทักษะการปรุงอาหาร จากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการประกอบอาหาร เป็นต้น

2) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มีสินค้าหลักคือ “ทักษะและประสบการณ์ด้านวัฒนธรรมที่เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว” ประสบการณ์จะกลายเป็นสินค้า เช่น ประสบการณ์ทางดนตรีพื้นเมืองและวัฒนธรรมท้องถิ่น ที่ได้จากการเข้าร่วมงานเทศกาลดนตรีของประเทศเม็กซิโก ประสบการณ์และทักษะด้านศิลปะการวาดภาพ การแกะสลัก จากการเข้าร่วมงานศิลปะในป่าของประเทศแคนาดา เป็นต้น

3) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากการขายทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องได้สู่ทรัพยากรการท่องเที่ยวที่จับต้องไม่ได้ เปลี่ยนจากการขายสินค้าที่เป็นวัตถุไปสู่การขายสินค้าที่เรียกว่า “ประสบการณ์” เช่น เปลี่ยนจากการขายมิดลักโยล (Laguiole) ซึ่งเป็นงานฝีมือแบบดั้งเดิมของประเทศฝรั่งเศส เป็นการขายการสอนทำมิดจากมืออาชีพในท้องถิ่น เป็นต้น

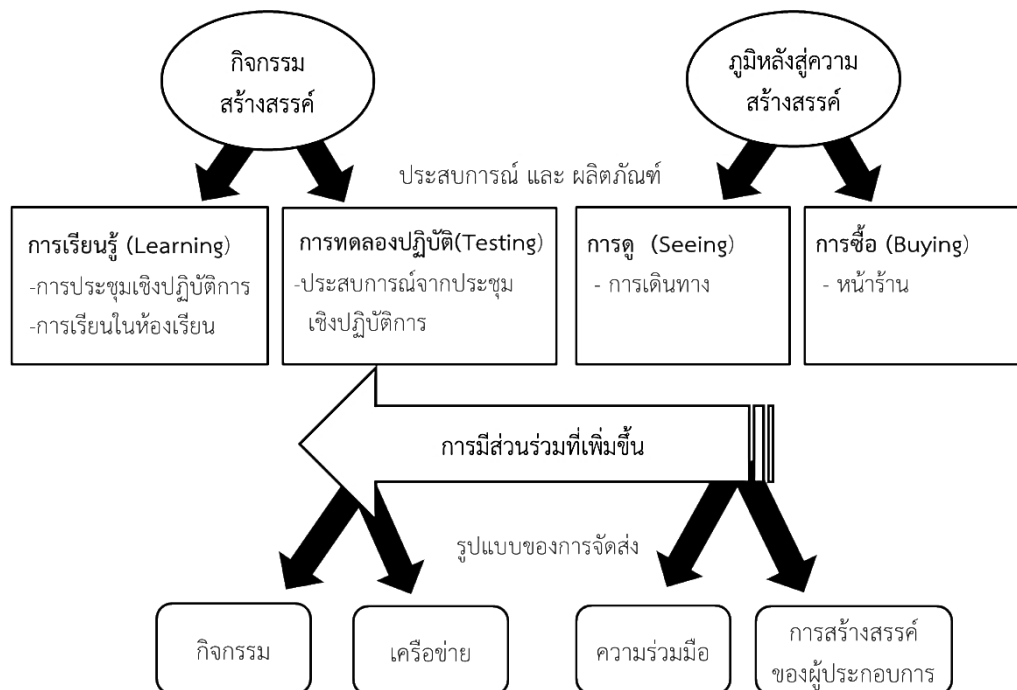
4) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปลี่ยนจากสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมระดับสูงไปสู่สินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเรียนรู้สัมผัสถึงความเป็นท้องถิ่น และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น โดยวัฒนธรรมระดับสูง เป็นวัฒนธรรมที่นักท่องเที่ยวจำเป็นต้องไปเยี่ยมชม ได้แก่ พิพิธภัณฑ์อาคารแสดงผลงานศิลปะอนุสาวรีย์ต่าง ๆ ส่วนวัฒนธรรมประจำวันจะเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นอย่างแท้จริงที่มีอยู่ตามชนบทในวิถีชีวิตประจำวัน เช่น ตลาดนัดท้องถิ่น ร้านอาหารพื้นบ้านตามชนบท สภากาแฟ เป็นต้น

5) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนท้องถิ่น นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสถึงวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่นอย่างแท้จริง เช่น การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในนิวซีแลนด์ได้จัดให้มีกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์หลายรูปแบบ เช่น การแกะสลัก การเรียนภาษาเมารี การทอดผ้า การสร้างงานไม้ และการทำอาหาร นักท่องเที่ยวสามารถเลือกได้ว่าการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวรูปแบบใด โดยแต่ละกิจกรรมมีชาวบ้านในท้องถิ่นคอยให้คำแนะนำในการดำเนินกิจกรรมนั้น ๆ เป็นต้น

6) เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่ต้องมีความโดดเด่นแตกต่างกันด้านทรัพยากรการท่องเที่ยวเพื่อสร้างเอกลักษณ์ให้กับแหล่งท่องเที่ยว เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่มีความแตกต่างกัน เช่น เมืองบาร์เซโลนา ประเทศสเปน มีความโดดเด่นด้านอาหารพื้นเมือง จึงนำจุดเด่นด้านนี้มาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์โดยจัดให้มีกิจกรรมการสอนการทำอาหารวิธีการปรุงอาหาร ทั้งอาหารคาวและอาหารหวานให้กับนักท่องเที่ยว ซึ่งกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวถือว่าเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวของท้องถิ่น

2.4.2.4 แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์

แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของริชาร์ด (Richards, 2010b, อ้างถึงใน ภิยมณี แก้วสง่าและนิสาชล จ่านศรี, 2012, หน้า 98 - 103) พัฒนาขึ้นมาเพื่ออธิบายกรอบแนวคิดของการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แสดงองค์ประกอบและความสัมพันธ์ของแต่ละองค์ประกอบดังแผนภาพที่ 2.6

ภาพที่ 2.6 แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, 2010b)

ที่มา : ภัยมนิ แก้วสง่า และนิศาชล จ่านงศรี (2558, หน้า 103)

แบบจำลองการจัดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ แบ่งการดำเนินงานออกเป็น 2 ระดับคือ ระดับของการสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์และระดับของการจัดส่งสินค้าและบริการ ระดับของการสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย 2 องค์ประกอบหลัก คือ ภูมิหลังสู่ความสร้างสรรค์และกิจกรรมสร้างสรรค์อธิบายได้ดังนี้

1) ภูมิหลังสู่ความสร้างสรรค์ได้แก่ ทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพจะนำมาพัฒนาเป็นการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นำไปสู่การสร้างประสบการณ์และผลิตภัณฑ์ใน 2 ลักษณะ คือ การดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) เช่น การเดินทางมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยว และซื้อของที่ระลึกจากหน้าร้านของสถานที่ท่องเที่ยว ซึ่งเป็นองค์ประกอบที่มีอยู่ในการท่องเที่ยวทั่ว ๆ ไป

2) กิจกรรมสร้างสรรค์เป็นกิจกรรมที่กำหนดขึ้นเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้ทักษะและประสบการณ์จากการท่องเที่ยว โดยกิจกรรมสร้างสรรค์ประกอบด้วย กิจกรรมที่เกิดจากการเรียนรู้ (Learning) และกิจกรรมที่เกิดจากการทดสอบหรือทดลองปฏิบัติ (Testing) เช่น การเรียนรู้ในห้องเรียน การอบรมในห้องประชุมเชิงปฏิบัติการหรือการลงมือทำในสถานที่จริง เป็นต้น

2.4.3 การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548, หน้า 70) กล่าวว่า แนวคิดของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมก็เหมือนแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยได้รับการตอบสนองเป็นอย่างดีทั้งภาครัฐและเอกชนในการตระหนักถึงการท่องเที่ยวที่ไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงก่อให้เกิดกระแสเรียกร้องหลัก 3 ประการ ดังต่อไปนี้

1. กระแสความต้องการของชาวโลกให้เกิดจิตสำนึกการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสนี้ความต้องการของประชาชนทั่วโลกให้เกิดการสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมระดับท้องถิ่นจนถึงขอบข่ายกว้างขวางไปทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งการอนุรักษ์ระบบนิเวศเพื่อคงความหลากหลายทางชีวภาพไว้

2. กระแสความต้องการของนักท่องเที่ยวให้เกิดการเรียนรู้ในแหล่งท่องเที่ยว เป็นกระแสนี้ความต้องการที่มีมากขึ้นกลุ่มนักท่องเที่ยว ที่ต้องการได้รับความรู้ความเข้าใจเรื่องการท่องเที่ยวมากกว่าความสนุกเพลิดเพลินเพียงอย่างเดียว เพื่อสร้างความพึงพอใจแก่นักท่องเที่ยวในรูปแบบใหม่

3. กระแสความต้องการของชุมชนท้องถิ่นในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เป็นกระแสนี้ความต้องการของชุมชนท้องถิ่น ที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาการท่องเที่ยว เพื่อเป็นหลักประกันให้การพัฒนาการท่องเที่ยวเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้อง และชุมชนท้องถิ่นยอมรับในผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่จะได้รับ เพื่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เหมาะสม จากกระแสนี้กล่าวก่อให้เกิดการตื่นตัวในการพัฒนาการท่องเที่ยวทางเลือกใหม่ขึ้น เพื่อมาทดแทนหรือแข่งขันกับการท่องเที่ยวแบบประเพณีนิยม จึงเป็นสาเหตุสำคัญให้เกิดการประชุมนานาชาติด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืนขึ้น ณ เมืองแวนคูเวอร์ ประเทศแคนาดา เมื่อเดือน มีนาคม ปี ค.ศ. 2990 (พ.ศ. 2535) จากผลของการประชุมครั้งนี้ได้ให้ความหมายของการพัฒนาการท่องเที่ยวแบบยั่งยืนไว้ว่า เป็นการพัฒนาที่สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวและเจ้าของท้องถิ่น ในขณะเดียวกันก็ปกป้องและสงวนรักษาโอกาสต่าง ๆ ของอนุชนรุ่นหลัง ซึ่งความหมายรวมถึงการจัดการทรัพยากรเพื่อสนองความจำเป็นทางเศรษฐกิจ สังคม และสุนทรียภาพพร้อมกับรักษาเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมและระบบนิเวศได้ด้วย

2.4.3.1 หลักของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

1) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการศึกษารวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับความสำคัญ คุณค่า ประวัติศาสตร์ ความเป็นมาของทรัพยากรวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยวนั้น เพื่อเป็นข้อมูลให้นักท่องเที่ยวในการเพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ในการเข้าชม ในขณะเดียวกันก็จะก่อให้เกิดความภาคภูมิใจในมรดกทางวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น

2) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการปลูกฝังสร้างจิตสำนึกของคนในชุมชนท้องถิ่นให้เกิดความรักหวงแหนรักษาและดึงดูดชุมชนท้องถิ่นเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารจัดการทรัพยากรของตนด้วย และได้รับประโยชน์ตอบแทนจากการท่องเที่ยวในรูปแบบต่าง ๆ เช่น การจ้างงานการบริการนำเที่ยว การให้บริการขนส่ง การให้บริการที่พัก การขายสินค้าที่ระลึก เป็นต้น

3) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเข้าใจในวัฒนธรรมและได้รับความเพลิดเพลิน พร้อมทั้งสร้างจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4) เป็นการท่องเที่ยวที่มีการเคารพวัฒนธรรมของเพื่อนบ้าน หรือของชุมชนอื่นรวมทั้งเคารพในวัฒนธรรม ศักดิ์ศรี และผู้คนของตนเองด้วย

2.4.3.2 ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมีอยู่ 9 ประการ คือ

1) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ทำให้ความสำคัญกับประวัติศาสตร์ โบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรมและประเพณี โดยยึดหลักที่ว่าต้องอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมไว้ให้ดีที่สุด เพื่อสามารถสืบทอดถึงอนุชนรุ่นหลัง

2) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการจัดการอย่างยั่งยืนทั้งเชิงเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยยึดหลักที่ว่าด้วยไม่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือกระทบน้อยที่สุด

3) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้คงไว้ซึ่งวิถีชีวิตของท้องถิ่นในแง่สังคมและวัฒนธรรม โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้เป็นจุดดึงดูดนักท่องเที่ยวที่ต้องการศึกษาความแตกต่างทางด้านสังคมและวัฒนธรรมอันหลากหลาย

4) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ทำให้ความรู้แก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ทั้งนักท่องเที่ยว ผู้ดูแลแหล่งท่องเที่ยว ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยวและประชาชนในท้องถิ่น โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้รับความรู้ และประสบการณ์จากการท่องเที่ยวพร้อมทั้งมีจิตสำนึกในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมและได้รับผลประโยชน์ โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการแหล่งท่องเที่ยวและได้รับผลประโยชน์จากการท่องเที่ยว อันจะเป็นการกระจายรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น

6) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่มีการตลาดของการบริการท่องเที่ยวครบตามเกณฑ์แห่งการอนุรักษ์อย่างแท้จริง โดยยึดหลักที่ว่าต้องให้ธุรกิจท่องเที่ยวเน้นในเรื่องอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

7) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่ให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เพิ่มคุณค่าของประสบการณ์ที่ได้รับ ทำให้ต้องการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก โดยยึดหลักที่ว่าต้องมีกิจกรรมท่องเที่ยวตรงตามความคาดหวังของนักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

8) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงขีดความสามารถรองรับของพื้นที่และความสะอาดของพื้นที่ โดยยึดหลักที่ว่าต้องไม่เกินขีดความสามารถรองรับของพื้นที่ในทุก ๆ ด้าน และต้องดูแลรักษาความสะอาดของแหล่งท่องเที่ยวอยู่เสมอ

9) การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องเป็นการท่องเที่ยวในลักษณะที่คำนึงถึงความปลอดภัยในชีวิตทรัพย์สินของนักท่องเที่ยว โดยยึดหลักที่ว่าต้องป้องกันรักษาความปลอดภัยแก่นักท่องเที่ยวอย่างเข้มงวด เพื่อให้นักท่องเที่ยวอบอุ่นใจ

2.4.3.3 องค์ประกอบของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญมี 6 ด้านดังต่อไปนี้

1) องค์ประกอบด้านแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เป็นการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น อันประกอบด้วยสิ่งดึงดูดใจ 10 ประการคือ 1.1 ประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น 1.2 โบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่างๆ 1.3 งานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่นและสิ่งปลูกสร้าง ผังเมืองรวมทั้งซากปรักหักพัง 1.4 ศิลปหัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และแกะสลัก 1.5 ศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา 1.6 ดนตรี การแสดงละคร ภาพยนตร์ มหรสพต่าง ๆ 1.7 ภาษา และวรรณกรรม รวมถึงระบบการศึกษา 1.8 วิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย การทำอาหาร ขนบธรรมเนียมการรับประทานอาหาร อาหาร 1.9 ประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ 1.10 ลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่มีการนำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น

2) องค์ประกอบด้านกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่มีกระบวนการศึกษาสิ่งแวดล้อมโดยมีการศึกษาเรียนรู้สภาพแวดล้อมและระบบนิเวศในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อปลูกจิตสำนึกที่ถูกต้องในการอนุรักษ์สภาพแวดล้อมให้แก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว

3) องค์ประกอบด้านธุรกิจท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการให้บริการทางการท่องเที่ยว โดยผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวเพื่ออำนวยความสะดวกแก่นักท่องเที่ยว และได้ผลตอบแทนในกำไรสู่ธุรกิจท่องเที่ยว ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยวจะต้องมีความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมศึกษา อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

4) องค์ประกอบด้านการตลาดท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการตลาดท่องเที่ยวคุณภาพ โดยแสวงหานักท่องเที่ยวคุณภาพให้เดินทางเข้ามาท่องเที่ยวยังแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม เพื่อให้ นักท่องเที่ยวคุณภาพได้รับรู้และได้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมอย่างพึงพอใจ อีกทั้งช่วยอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

5) องค์ประกอบด้านการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่น เป็นการตลาดท่องเที่ยวที่มีการคำนึงถึงการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยให้ชุมชนท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนั้นมีส่วนร่วมในการพัฒนาหรือการจัดการการท่องเที่ยวอย่างเต็มรูปแบบ และได้รับผลประโยชน์ตอบแทนเพื่อกระจายรายได้สู่ท้องถิ่น และยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในชุมชนท้องถิ่น

6) องค์ประกอบด้านการสร้างจิตสำนึกแก่ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว เป็นการท่องเที่ยวที่ต้องคำนึงถึงการปลูกฝังจิตสำนึกที่ถูกต้องทางการท่องเที่ยวแก่ผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยมีการให้ความรู้และสื่อความหมายในการอนุรักษ์ทรัพยากรท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความรักความหวงแหนทรัพยากรการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม

2.4.3.4 ประเภทของการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม

บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2548) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเป็นการท่องเที่ยว ชมโบราณสถาน ศิลปวัฒนธรรม ประเพณีของท้องถิ่นต่าง ๆ เพื่อได้รับความสนุกสนานเพลิดเพลิน อีกทั้งศึกษาความเชื่อ พิธีกรรมต่าง ๆ เพิ่มขึ้น ในขณะเดียวกันก็มีจิตสำนึกต่อการรักษาสภาพแวดล้อมและวัฒนธรรม โดยให้ชุมชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมต่อการจัดการการท่องเที่ยวด้วย โดยแบ่งการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมได้ 5 ประเภท คือ

1) การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (Historical Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังแหล่งท่องเที่ยวทางโบราณคดีและประวัติศาสตร์ เพื่อชื่นชมและเพลิดเพลินในสถานที่ท่องเที่ยว โดยได้รับความรู้และความเข้าใจต่อประวัติศาสตร์และโบราณคดีในท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยที่ชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

2) การท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมและประเพณี (Cultural and Traditional Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวเพื่อชมงานศิลปวัฒนธรรมประเพณีต่าง ๆ ที่ชาวบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ จัดขึ้น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลินตื่นตาตื่นใจในสุนทรียศิลป์และศึกษาความเชื่อ การยอมรับนับถือ การเคารพพิธีกรรมต่าง ๆ อีกทั้งได้รับความรู้ความเข้าใจต่อสภาพสังคมและวัฒนธรรม มีประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

3) การท่องเที่ยวเชิงวิถีชีวิตชนบท (Rural Tourism/ Village Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวในหมู่บ้านชนบทที่มีลักษณะวิถีชีวิต และผลงานสร้างสรรค์ที่มีเอกลักษณ์พิเศษโดดเด่น เพื่อให้ได้รับความเพลิดเพลิน ได้ความรู้ ดูผลงานสร้างสรรค์ และภูมิปัญญาพื้นบ้าน อีกทั้งมีความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

4) การท่องเที่ยวเชิงกีฬา (Sport Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือแข่งขันการกีฬา โดยมีกิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปแบบของการจัดรายการกีฬาตามเส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจ เพื่อให้ผู้เข้าร่วมกิจกรรมกีฬาได้สนุกสนาน เพลิดเพลินกับการออกกำลังกายหรือเล่นกีฬาหรือการแข่งขันกีฬา ในขณะเดียวกันก็ได้ไปยังแหล่งท่องเที่ยวตามเส้นทางรายการกีฬา ทำให้ได้รับความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นบนพื้นฐานของความรับผิดชอบ และมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่า

5) การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพทางวัฒนธรรม (Cultural Health Tourism) หมายถึง การเดินทางท่องเที่ยวไปเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม โดยมีกิจกรรมส่งเสริมสุขภาพหรือฟื้นฟูสุขภาพทางวัฒนธรรม เช่น การนวดตัว นวดฝ่าเท้า การอบสมุนไพร การประคบสมุนไพร การฝึกกายบริหาร การฝึกสมาธิ เป็นต้น เพื่อเสริมสร้างสุขภาพและคุณภาพชีวิตของนักท่องเที่ยวบนพื้นฐานของความรับผิดชอบและมีจิตสำนึกต่อการรักษามรดกทางวัฒนธรรมและคุณค่าของสภาพแวดล้อม โดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่าการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมมีวัตถุประสงค์เพื่อหาประสบการณ์การเรียนรู้จากแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ได้แก่ ประวัติศาสตร์ แหล่งโบราณคดี โบราณสถาน สถานที่จัดแสดงวัตถุ พิพิธภัณฑสถาน วิถีชีวิตของชาวบ้าน ศิลปกรรม ศิลปหัตถกรรม ดนตรีพื้นบ้าน การแสดงพื้นบ้าน ความเชื่อ ประเพณี พิธีกรรมทางศาสนาและการกระทำอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม เพื่อให้เกิดโลกทัศน์ใหม่ที่กว้างไกลจากการมีประสบการณ์ตรงและการมีส่วนร่วมกับเจ้าของวัฒนธรรมในแหล่งวัฒนธรรมชุมชน

2.4.4 การท่องเที่ยวชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางการท่องเที่ยวโดยสมาชิกในชุมชน จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเพื่อชุมชน และชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิ์ในการจัดการดูแลเพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรีและสมภพ ยี่จ่อหอ, 2556) การท่องเที่ยวเป็นเรื่องราวของการส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกันของคนในชุมชนท้องถิ่นกับผู้มาเยือน รวมถึงการดูแลรักษาทรัพยากรด้านต่าง ๆ ของชุมชน โดยการท่องเที่ยวชุมชนเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนให้เกิดความยั่งยืน การมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในชุมชน เพื่อประโยชน์แก่ชุมชน (วีรพล ทองมา, 2558; เทิดชาย ช่วยบำรุง, 2552) การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และวิถีชีวิตของท้องถิ่น โดยการจัดการท่องเที่ยวอย่างสมดุลส่งผลให้ประโยชน์ต่าง ๆ ที่ได้จากการท่องเที่ยวจะย้อนคืนมาสู่ชุมชนและท้องถิ่น (ดรธรณี เอมพันธุ์, 2550) ความสำเร็จของการจัดการท่องเที่ยวนำไปสู่การพัฒนาศักยภาพของชุมชน พื้นที่ เศรษฐกิจชุมชน สังคม ประชาชนในชุมชนให้มีชีวิตอยู่ดีกินดี และสิ่งแวดล้อมได้รับการอนุรักษ์ รวมถึงการดำรงไว้ซึ่งวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตอันดีงามของชุมชนสืบทอดรุ่นต่อรุ่น บริหารทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความยั่งยืนในชุมชน

2.4.4.1 องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ่อหอ (2556) อธิบายว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนมี 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม องค์การชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบการท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Dickman (1996) มี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยนำแนวคิดมาประยุกต์ และพัฒนาเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผนวกกับคุณค่าของการท่องเที่ยวชุมชน คือ เป็นเครื่องมือของการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนร่วมกับคนในชุมชน มี 8 องค์ประกอบมีดังนี้

1) สิ่งดึงดูดใจเป็นทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรมวิถีชีวิตชุมชนล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว ทิวทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้น ๆ วิธีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การดำรงอยู่ด้วยการพึ่งพา และใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เสริมพลังทางวัฒนธรรม บันทึก พื้นฟู สืบสาน ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดขึ้นกับเจ้าของภูมิปัญญาและชุมชน

2) กิจกรรมการท่องเที่ยว มุ่งสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้ร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ชม (More Participate than Observe) โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษาเรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงกับเจ้าของภูมิปัญญาหรือแหล่งท่องเที่ยว นำไปสู่การได้รับประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hand on Experience) เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างลึกซึ้ง ประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

3) องค์การชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา จัดตั้งกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง ประสานงานกันอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจอันดีต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บันทึกรวบรวมหรือจัดทำฐานข้อมูลของครุภูมิปัญญา ปรากฏชาวบ้าน หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย เช่น สถานที่วัฒนธรรม ประเพณี การประกอบอาชีพต่าง ๆ และยินดีที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนรู้สึกห่วงใยในทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ตลอดจนมีความพร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

4) การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วยการมีส่วนร่วมแบบร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการสร้างการรับรู้ และรับผิดชอบร่วมกันในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความรู้สึกร่วมในการเป็นเจ้าของทรัพยากรในชุมชนซึ่งสมาชิกทุกคนมีส่วนได้รับผลกระทบทางบวก และทางลบทั้งทางตรง และอ้อม

5) สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งต่าง ๆ มีไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้อย่างสะดวกสบาย ได้แก่ บริการขนส่งและการเดินทาง ห้องน้ำสาธารณะ ที่พัก ที่พักแบบสัมผัสวิถีชุมชน (Homestay) ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายสินค้าที่ระลึก รวมถึงข่าวสารข้อมูลท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยวและข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว

6) การจัดการอย่างยั่งยืน การบริหารการท่องเที่ยวในภาพรวม ประกอบด้วย

6.1) การวางแผนการท่องเที่ยวกำหนดเป้าหมาย/แผนงาน

6.2) การจัดสรรงาน ทรัพยากร และกำหนดความสัมพันธ์ของงานต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวจัดทำโครงสร้างชุมชน กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงาน ระบุขอบเขตหน้าที่ และจัดคนเข้ารับผิดชอบงาน

6.3) การกำกับการทำงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้

6.4) การควบคุมเป็นการติดตาม ตรวจสอบ แก้ไขข้อบกพร่อง ประเมินผล เพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมถึงการกำหนดกฎกติกา ในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างกลไกในการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข จัดสรรผลประโยชน์กระจายสู่สมาชิกในชุมชนอย่างเป็นธรรม กำหนดค่าบริการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม และจัดสรรเงินจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชน รวมถึงความยั่งยืนในมิติของความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยครอบคลุมทั้ง 3 มิติ ได้แก่ (1) การเพิ่มผลประโยชน์และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม เศรษฐกิจชุมชน และท้องถิ่น (2) การเพิ่มผลประโยชน์ และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมต่อชุมชน และนักท่องเที่ยว และ (3) การเพิ่มผลประโยชน์ และลดผลกระทบด้านลบทางสิ่งแวดล้อม เป็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ รวมถึงการท่องเที่ยวต้องช่วยบันทึกอนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรม รวมถึงการสืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน

7) สร้างการเรียนรู้กิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการท่องเที่ยว ใช้ชีวิตเช่นเดียวกับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์จริงให้กับนักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่งท่องเที่ยว หรือสมาชิกในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มาเยือน รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้ว่า การท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบ

นิเวศ รวมถึงการส่งเสริม อนุรักษ์ พื้นฟู สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ทั้งใน ส่วนของเจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยว

8) พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน การท่องเที่ยวต้องสร้าง ประโยชน์ให้กับชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว รายได้จากสินค้าที่ระลึกการท่องเที่ยว บ้านเรือน และแหล่งท่องเที่ยวสะอาด สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่ เพิ่มขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงสมาชิกในชุมชนก็ได้รับประโยชน์ไปด้วย

2.4.4.2 แนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การเตรียมความพร้อมของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนเป็นปัจจัยสำคัญที่จะเป็นตัวกำหนดความสำเร็จ หรือ ความล้มเหลวของการจัดการท่องเที่ยวเริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์ ศักยภาพของชุมชน วางแผนดำเนินการดำเนินการ และประเมินผลกิจกรรมโครงการฯ เพื่อให้บรรลุ เป้าหมายหลักของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน และนักท่องเที่ยวได้รับคุณค่าจากการท่องเที่ยว เรียนรู้ประสบการณ์จากการท่องเที่ยว ได้พัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนจากการ สังเคราะห์งานวิจัยของ วีระพล ทองมา (2559) อรลัษชา ศิวรักษ์ และคณะ (2559) พิมพ์ภัทส พงศกรรังศิลป์ (2557) อาทิตย์ โชติวิริยวาณิชย์ ปัญญา หมั่นเก็บ และทิพวรรณลิ้มกูร (2556) ปวีรรต สมนึก (2555) โดยนำข้อค้นพบมาสังเคราะห์ และกำหนดเป็น 12 ขั้นตอน มีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 2.1 ขั้นตอนการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน

ขั้นตอน	กิจกรรม
1. ศึกษาความเป็นไปได้เบื้องต้น	การสำรวจ หรือ ประเมินศักยภาพเบื้องต้น ชุมชนอาจจะเป็นผู้ดำเนินการเอง หรือ ขอให้ผู้เชี่ยวชาญนอกพื้นที่มาเป็นผู้ร่วมประเมิน โดยพิจารณาใน ประเด็น การเข้าถึงชุมชน เส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยงภายในชุมชน และพื้นที่เชื่อมโยงโดยรอบของชุมชน ความโดดเด่นของทรัพยากรการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่น สำรวจลักษณะกายภาพของพื้นที่ และพื้นที่เชื่อมโยง การเข้าถึง และเส้นทางท่องเที่ยว หรือ อาจจะนำ องค์ประกอบการท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Dickman (1996) มาพิจารณา ที่ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง กิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก นำมาประเมินผลเบื้องต้น มีความเป็นไปได้จึงดำเนินการขั้นตอนต่อไป
2. สร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยวและให้ข้อมูล การท่องเที่ยวโดยชุมชนให้สมาชิกในชุมชนได้พิจารณา	นำเสนอข้อมูลการท่องเที่ยวโดยชุมชนเชิงบวก และเชิงลบ โดยนำเสนอ ต่อผู้นำชุมชนที่เป็นทางการ ผู้นำชุมชนที่ไม่เป็นทางการ เจ้าของภูมิปัญญา ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน สมาชิกในชุมชน และกลุ่มผู้สนใจ เป็น ขั้นตอนแรกของการมีส่วนร่วมการจัดการท่องเที่ยว

ขั้นตอน	กิจกรรม
3. ศึกษาศักยภาพชุมชน และความเป็นไปได้ในการจัดการท่องเที่ยว	เปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วน ผู้นำทั้งเป็นทางการ และไม่เป็นทางการ เจ้าของภูมิปัญญา ผู้เชี่ยวชาญในชุมชน สมาชิกในชุมชน กลุ่มสมาชิกกลุ่มต่างๆ ร่วมกันสำรวจและศึกษาศักยภาพทรัพยากรการท่องเที่ยว และสิ่งอำนวยความสะดวก การท่องเที่ยวในชุมชนอย่างละเอียด โดยใช้เกณฑ์การรับรองแหล่งท่องเที่ยวโดยชุมชน (พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จ่อหอ, 2556) เป็นแนวทางในการสำรวจและศึกษาศักยภาพ รวมถึงบันทึกลักษณะทางกายภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยวในชุมชนและพื้นที่เชื่อมโยง ศึกษาประวัติศาสตร์ชุมชน เรื่องเล่า ตำนาน ภูมิปัญญา วัฒนธรรม กลุ่มต่างๆ ที่มีบทบาทในชุมชนและประเพณีของชุมชน ศึกษาความเชื่อมโยงระหว่างชุมชนกับการใช้ประโยชน์ของทรัพยากรธรรมชาติและทรัพยากรการท่องเที่ยวในพื้นที่
4. วิเคราะห์ และสรุปผลการศึกษาศักยภาพร่วมกัน	นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้จากการลงพื้นที่ คำบอกเล่า และการสังเกต มาวิเคราะห์ศักยภาพ โดยใช้ SWOT Analysis วิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน เพื่อให้สมาชิกในชุมชนได้เห็นศักยภาพของชุมชน ร่วมกันกำหนดแนวทางการพัฒนาปัจจัยด้านต่างๆ ที่เป็นจุดอ่อนและอุปสรรค โดยใช้เทคนิค TOWS Matrix กำหนดแนวทางในการพัฒนาหรือกลยุทธ์ในการพัฒนาการท่องเที่ยวชุมชน จำแนกเป็น 4 กลยุทธ์ ได้แก่ กลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy)
5. พัฒนาศักยภาพของทรัพยากรการท่องเที่ยว	นำผลของการศึกษาศักยภาพมาดำเนินการในแต่ละประเด็นที่ต้องได้รับการพัฒนา เพื่อให้เกิดความสมบูรณ์ของการท่องเที่ยวที่ประกอบไปด้วย ทรัพยากรทางการท่องเที่ยว การบริหารจัดการอย่างยั่งยืน การพัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจท้องถิ่น การส่งเสริมวัฒนธรรม รักษาสิ่งแวดล้อม การบริการ และความปลอดภัย สิ่งอำนวยความสะดวกทางการท่องเที่ยว ทรัพยากรบุคคล และด้านอื่นๆ ที่พบจากการศึกษาด้านใดมีคะแนนน้อยพัฒนาด้านนั้นให้สมบูรณ์ เพื่อให้การจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นมาตรฐาน และแหล่งท่องเที่ยวมีพร้อมในการต้อนรับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน
6. กำหนดวิสัยทัศน์ วัตถุประสงค์ นโยบาย และ กฎกติกาต่างๆ ในการจัดการท่องเที่ยว	กำหนดเป้าหมายของการท่องเที่ยวในช่วงเวลาระยะกลางถึงระยะยาว กำหนดขอบเขตที่ชุมชนจะดำเนินการเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การพัฒนาผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยวหลักของชุมชน โดยการกำหนดวิสัยทัศน์ และพันธกิจต้องกำหนดตามความพร้อม และความเป็นไปได้ตามศักยภาพของชุมชน

ขั้นตอน	กิจกรรม
7. กำหนดรูปแบบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว	จัดตั้งองค์กรกลางในชุมชนเพื่อทำหน้าที่ในการบริหารจัดการการท่องเที่ยวชุมชน อำนวยความสะดวก และประสานงานระหว่างนักท่องเที่ยวกับกลุ่มสมาชิกที่จัดการท่องเที่ยว บางครั้งอาจจะเป็นกลุ่มหรือหน่วยงานที่มีอยู่ แต่อาจจะกำหนดบทบาทและหน้าที่ในการจัดการท่องเที่ยวเพิ่มเติม มีบทบาทในการบริหารการจัดการท่องเที่ยว เริ่มต้นสมาชิกในชุมชนเข้ามาร่วมกันกำหนดรูปแบบการจัดการท่องเที่ยว โปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยว ราคาค่าบริการการจัดสรรผลประโยชน์สู่ชาวบ้านและชุมชน โดยทุก ๆ ขั้นตอนต้องมีความชัดเจน โปร่งใสและตรวจสอบได้ รวมถึงการออกกฎ กติกา เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติของสมาชิกในชุมชน และนักท่องเที่ยว ตลอดจนเป็นแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยว เพื่อให้เกิดความเรียบร้อย และบรรลุวัตถุประสงค์
8. จัดทำโปรแกรมเส้นทาง และกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน	นำเสนอโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็น อัตลักษณ์เฉพาะท้องถิ่นของตนเอง เน้นกิจกรรมที่นักท่องเที่ยวสามารถมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวได้ เพื่อการแลกเปลี่ยน เรียนรู้ระหว่างเจ้าของภูมิปัญญากับนักท่องเที่ยวผู้มาเยือน โดยคำนึงถึงจำนวนวันของนักท่องเที่ยวที่จะเดินทางมาท่องเที่ยว กิจกรรมตามช่วงวัย และความสนใจของนักท่องเที่ยว โดยการออกแบบโปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่บนพื้นฐานของการอนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบสานวัฒนธรรม ประเพณี ประวัติศาสตร์ของชุมชน รวมถึงการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและระบบนิเวศ
9. ทดลอง และประเมินผลโปรแกรม เส้นทาง และ กิจกรรม การท่องเที่ยวในชุมชน	ทดสอบความพร้อมการจัดการท่องเที่ยวในทุก ๆ ด้าน โดยการทดสอบอาจใช้กลุ่มนักท่องเที่ยวที่เป็นอาสาสมัครเข้ามาท่องเที่ยวในชุมชน เพื่อทดสอบการบริหารจัดการการท่องเที่ยว เมื่อทดสอบเสร็จสิ้นก็จัดเวทีสะท้อนผลของการจัดการท่องเที่ยวในมิติต่าง ๆ เช่น ทรัพยากรการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว การต้อนรับขับสู้ และการบริการ สิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยว การเข้าถึง บุคคลที่ทำหน้าที่ประสานงานการท่องเที่ยว บุคคลที่ทำหน้าที่ผู้ถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมการท่องเที่ยว และคุณค่าของการท่องเที่ยว เมื่อเทียบกับค่าใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวเสียไป นอกจากนักท่องเที่ยวแล้ว ควรมีผู้ทรงคุณวุฒิด้านการท่องเที่ยวจากภายนอก สมาชิกในชุมชน และบุคคลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องได้แสดงข้อคิดเห็น และข้อเสนอแนะ เพื่อนำความคิดเห็น ข้อเสนอต่าง ๆ มาพัฒนาการท่องเที่ยวต่อไป
10. พัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนทั้งระบบ	นำข้อเสนอแนะจากการทดลองท่องเที่ยวมาพัฒนา ข้อเสนอแนะขั้นนี้เป็นขั้นการพัฒนาทั้งระบบ เพื่อเตรียมความพร้อมในการเปิดบริการอย่างเป็นทางการ โดยการพัฒนาศักยภาพมนุษย์ในส่วนบริการต่าง ๆ ในชุมชนให้มีทักษะเป็นมืออาชีพ มีจิตใจใฝ่บริการเป็นเจ้าบ้านที่ดี ฝึกฝนให้สมาชิกที่

ขั้นตอน	กิจกรรม
	ปฏิบัติหน้าที่ที่เกี่ยวกับนักท่องเที่ยวโดยตรงให้มีความรู้ลึก รู้รอบและรู้จริงเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาของชุมชน ประเพณี ภูมิปัญญาต่าง ๆ การทัศนศึกษาในชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนที่มีบริบทคล้าย ๆ กัน เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และประสบการณ์ รวมถึงเป็นการสร้างเครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนไปในตัว
11. จัดโปรแกรมการส่งเสริมการตลาด และการสื่อความหมายการท่องเที่ยวโดยชุมชน	นำเสนอความเป็นตัวตนของท้องถิ่น โปรแกรมกิจกรรมการท่องเที่ยวของดีในท้องถิ่น และทรัพยากรการท่องเที่ยวต่าง ๆ ที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวเสนอออกสู่ตลาด เพื่อให้นักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้รับรู้และทราบข้อมูลการท่องเที่ยวกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวผ่านการสื่อสารการตลาดหลากหลายรูปแบบ ส่วนการเตรียมตัวของคนในชุมชน คือ การบันทึก และประวัติศาสตร์ของชุมชนอย่างภาคภูมิใจ เพื่อนำมาเล่าให้นักท่องเที่ยวผ่านการร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว หรือการแสดงออกทางกายภาพ เช่น ที่มาของการประดิษฐ์เครื่องใช้สอยในครัวเรือน ประวัติการประกอบอาหารท้องถิ่น การแต่งกายด้วยชุดประจำถิ่นในวันสำคัญ หรือวันใดวันหนึ่งที่ชุมชนเลือก หรือทุกวัน เป็นต้น รวมถึงการติดตั้งข้อมูลในการสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว เช่น ประวัติ ความเป็นมา ป้ายบอกทางในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบาย และมีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรม ภูมิปัญญาของท้องถิ่น
12. การติดตาม และ ประเมินผล	การติดตาม และประเมินผลเป็นขั้นที่ต้องทำตลอดเวลาอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวของชุมชน โดยเป็น 2 ส่วน คือ 1) การประเมิน และสรุปผลการดำเนินงานการให้บริการการท่องเที่ยวหลังการเสร็จกิจกรรมการท่องเที่ยวของทุกๆ กลุ่มที่เดินทางเข้ามาท่องเที่ยว อาจจะทำในรูปแบบสัมภาษณ์ การพูดคุยแบบมีส่วนร่วม หรือ การสังเกตแบบมีส่วนร่วม และนำผลที่ได้มาพัฒนาในครั้งต่อไป และ 2) การประเมินผลภาพรวมการท่องเที่ยว เช่น ทรัพยากรการท่องเที่ยว การบริหารการท่องเที่ยว สิ่งอำนวยความสะดวกการท่องเที่ยวในภาพรวม อาจจะทำการประเมินทุก ๆ 3 เดือน เพื่อตรวจสอบการจัดการท่องเที่ยว และนำผลที่ได้ไปพัฒนาการท่องเที่ยวทุก ๆ มิติ เพื่อให้การท่องเที่ยวมีความพร้อมเป็นแหล่งสร้างการเรียนรู้ และประสบการณ์ที่มีคุณค่ากับนักท่องเที่ยว

2.5 แนวคิดกลยุทธ์การตลาด

ในการศึกษาครั้งนี้ได้ใช้กลยุทธ์ทางการตลาด 4 P และการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน มาใช้เป็นหลักการหาแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยดังนี้

2.5.1 กลยุทธ์การตลาด 4 P

1. Product คือ ผลิตภัณฑ์หรือตัวสินค้าของธุรกิจนั้น ซึ่งบอกให้ได้ว่าอะไรคือผลิตภัณฑ์ และอะไรคือจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ที่ต้องการจะสื่อสารให้ลูกค้าได้รับรู้
2. Price คือ ราคาตัวเอง ต้องรู้ว่าราคาที่เหมาะสมที่ลูกค้าจะยอมจ่ายเพื่อผลิตภัณฑ์เป็นราคาเท่าไร
3. Place คือ สถานที่นำผลิตภัณฑ์ไปวางจำหน่าย ต้องรู้ก่อนว่ากลุ่มลูกค้าเป้าหมายเป็นใครมีพฤติกรรมอย่างไร ซึ่งการวางตำแหน่งที่ดีนั้นย่อมส่งผลดีต่อยอดขาย
4. Promotion คือ การส่งเสริมสินค้า กล่าวคือ เมื่อวางจำหน่ายสินค้าของได้แล้วก็ย่อมต้องมีปัจจัยที่จะช่วยส่งเสริมให้สินค้ามียอดขายที่ดีและเป็นที่รู้จักของลูกค้าเป็นอย่างดี ดังนั้นจึงต้องมีการส่งเสริมนี้เกิดขึ้นเพื่อสื่อสารและดึงดูดให้ลูกค้าเข้ามาหาสินค้า

2.5.2 การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนการวางแผนการตลาดมีความสำคัญต่อการท่องเที่ยวชุมชนเป็นการสร้างคุณค่า (Value Creation) ให้นักท่องเที่ยวโดยเริ่มต้นจากการกำหนดคุณลักษณะ (Attributes) ของแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยว สร้างจุดเด่น (Features) ให้กับแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และทำจุดเด่นให้เป็นคุณประโยชน์ (Benefits) กิจกรรมการท่องเที่ยว และต้องไม่หยุดพัฒนา โดยมุ่งสร้างกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative Tourism) เพื่อเพิ่มคุณค่า (Value) ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกว่าการที่นำเสนอมีความคุ้มค่ากับการเดินทางเข้ามาเยือนในแหล่งท่องเที่ยว และคุ้มค่ากับค่าใช้จ่ายที่เสียไป เมื่อลูกค้าประทับใจในแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมการท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ (Repeat Visitation) เกิดการบอกต่อ (Word of Mouth) และเต็มใจที่จะจ่ายค่าบริการการท่องเที่ยวในราคาที่สูงขึ้น (Willingness to Pay More)

การตลาดการท่องเที่ยวชุมชนสามารถนำแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (7Ps Marketing Mix) (Kotler, 2000) มาประยุกต์ใช้ในการบริหารการตลาดการท่องเที่ยวชุมชน มีดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) เป็นทรัพยากรการท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของชุมชน และสิ่งอื่น ๆ โดยรวมเรียกว่า ผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว และกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางเข้ามาเยือนในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนต้องเตรียมแหล่งท่องเที่ยว หรือกิจกรรมทางการท่องเที่ยวที่เป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่น ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว นั้น ๆ โดยมีเจ้าของภูมิปัญญาเป็นผู้ส่งมอบประสบการณ์จริงที่กระบวนการ หรือบางส่วนของกระบวนการผลิต เพื่อให้ นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์จากการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ข้ามวัฒนธรรม (Cross Culture Engagement) มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งทางวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

2. ราคา (Price) คุณค่าของผลิตภัณฑ์กิจกรรมการท่องเที่ยวในรูปตัวเงิน นักท่องเที่ยวจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าที่ได้รับรู้ (Perceived Value) ของผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการ

ท่องเที่ยวเกี่ยวกับราคาของค่าบริการนั้น หากคุณค่าสูงกว่าราคานักท่องเที่ยวจะตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวหรือเดินทางกลับมาท่องเที่ยว หรือบอกต่อกับบุคคลอื่น ๆ การกำหนดราคาค่าบริการการท่องเที่ยวต้องมีความเหมาะสมกับระดับการให้บริการ ผลผลิตภัณฑทางการท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และง่ายต่อการจำแนกระดับบริการที่แตกต่างกัน

3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การเข้าถึงข้อมูลของการท่องเที่ยวในรูปแบบเอกสาร ฐานข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต โปรแกรมการท่องเที่ยว ภาพแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมการท่องเที่ยว และข้อมูลอื่นๆ ที่เป็นข้อมูลเพื่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว รวมถึงมีสถานที่ศูนย์ประสานงาน หรือ สถานที่ที่นักท่องเที่ยวติดต่อ เมื่อเดินทางเข้ามาในชุมชนเป็นจุดบริการแบบเบ็ดเสร็จจุดเดียว โดยช่องทางการจัดจำหน่าย ควรจัดทำเป็น 2 ระบบ คือ ระบบที่สามารถเข้าถึงได้ด้วยอินเทอร์เน็ต และระบบข้อมูลการบริการในสถานที่ตั้งของแหล่งท่องเที่ยว

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การติดต่อสื่อสารข้อมูลระหว่างชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยว เพื่อสร้างกระตุ้นทัศนคติ การรับรู้ และการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว โดยเป็นส่วนประสมในการติดต่อสื่อสาร (Communication Mix) เป็นการติดต่อสื่อสารด้วยการใช้บุคคลในการขาย (Personal Selling) และการติดต่อสื่อสารโดยไม่ใช้บุคคล (Non Personal Selling) มีเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารมีหลากหลายประเภท หรือ อาจจะเลือกใช้การสื่อสารแบบประสมประสานกัน (Integrated Marketing Communication) ซึ่งเครื่องมือส่งเสริมการตลาดประกอบด้วย (1) การสื่อสารโดยใช้บุคคล เป็นการสื่อสารกับนักท่องเที่ยวโดยใช้พนักงานขายโปรแกรม และเส้นทางท่องเที่ยวเป็นการสื่อสารแบบสองทาง (Two Way Communication) ทำให้พนักงานผู้ให้บริการได้เรียนรู้และศึกษาเกี่ยวกับลูกค้าโดยตรง และการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth Communication) เป็นการเล่าประสบการณ์ข้อมูลการท่องเที่ยวจากพนักงานไปยังนักท่องเที่ยวโดยตรง (2) การประชาสัมพันธ์ (Public Relation) เป็นการแจ้งข้อมูลการจัดแถลงข่าว การจัดกิจกรรมพิเศษขึ้น เพื่อเป็นการกระตุ้นให้เกิดความสนใจ และการจัดจำที่ติดต่อแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูล จัดจำแหล่งท่องเที่ยวได้ รวมถึงการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้พบเห็น (3) การโฆษณา (Advertising) เป็นการสร้างการรับรู้ และความเข้าใจในการบริการท่องเที่ยวโดยผ่านทางสื่อต่าง ๆ เช่น โทรทัศน์ วิทยุ สิ่งพิมพ์ สื่อออนไลน์ สื่อกลางแจ้ง และป้ายโฆษณาต่าง ๆ เป็นต้น การโฆษณานี้เน้นการส่งข่าวสารไปยังกลุ่มเป้าหมายที่เฉพาะเจาะจงได้มากกว่าแบบอื่น (4) อุปกรณ์เครื่องมือแนะนำบริการ (Instructional Materials) เป็นการให้ข้อมูลจากชุมชนที่สร้างขึ้นเพื่อการสื่อสารกับนักท่องเที่ยว หรือ บริษัทตัวแทนการท่องเที่ยวที่สนใจ โดยสามารถช่วยสร้างปฏิสัมพันธ์ (Interaction) กับนักท่องเที่ยวได้ในระดับหนึ่งได้ (5) การส่งเสริมการขาย (Sale Promotion) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวในชุมชนได้เร็วขึ้น เช่น มอบสิทธิพิเศษการท่องเที่ยวในวันแม่ นักท่องเที่ยวพาแม่มาจะคิดอัตราครึ่งหนึ่ง วันเกิดมอบห้องพักรักหนึ่งคืน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวครั้งที่สามลดครึ่งราคา เป็นต้น

5. บุคลากร (People) สมาชิกทุกคนในชุมชนล้วนเป็นตัวกลางที่ทำหน้าที่เชื่อมระหว่างทรัพยากรท่องเที่ยวในท้องถิ่น เป็นผู้เล่าเรื่องราวต่างๆ ของชุมชน เป็นเจ้าบ้านที่ดีด้วยการต้อนรับอย่างอบอุ่นประดุจต้อนรับญาติมิตร หรือเพื่อนที่กลับมาเยี่ยมบ้าน รวมถึงผู้นำชุมชน ครูภูมิปัญญา ผู้เชี่ยวชาญ ด้านศิลปวัฒนธรรม ประเพณี ผู้ประกอบอาชีพ หรือศาสตร์ต่างๆ ในชุมชนที่ต้องมาเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ต่าง ๆ ให้กับนักท่องเที่ยว ตลอดจนการถ่ายทอดภูมิปัญญาสู่คนในท้องถิ่นเพื่อรักษาไว้ไม่ให้

สูญหายไปจากท้องถิ่น บุคลากรจึงมีความสำคัญที่ต้องพัฒนาอย่างต่อเนื่องทั้งในส่วนที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการจัดการท่องเที่ยว และเกี่ยวข้องทางอ้อมซึ่งนักท่องเที่ยวจะต้องพบเจอเมื่อเดินทางเข้าไปในชุมชน ทุกคนในชุมชนต้องยินดีและเต็มใจที่จะต้อนรับนักท่องเที่ยว พร้อมทั้งจะส่งต่อประสบการณ์ที่มีคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว

6. กระบวนการ (Process) เป็นขั้นตอนในการจัดการท่องเที่ยว กระบวนการบริการการท่องเที่ยวในมุมมองของนักท่องเที่ยวต้องเป็นกระบวนการที่ไม่ยุ่งยาก ไม่ซับซ้อนต่อการใช้บริการ รวดเร็ว ถูกต้อง และแม่นยำตั้งแต่ครั้งแรก ระเบียบวิธีการ และงานปฏิบัติในด้านการจัดการท่องเที่ยวที่น่าเสนอให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อมอบการบริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว ปฏิบัติตามได้สะดวกและง่ายทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ

7. ภูมิทัศน์ หรือ สภาพทางกายภาพ (Physical Evidence) เป็นสิ่งที่ชุมชนต้องเตรียมไว้แสดงเป็นรูปธรรม เพื่อความสะดวกของการท่องเที่ยว เช่น สถานที่จอดรถ ที่พักแรม ที่พักแบบสัมผัสวิถีชุมชน ร้านอาหาร ห้องน้ำในแหล่งท่องเที่ยว ถึงขยะ ป้ายบอกทาง ข้อมูล หรือ แผนที่เส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชน ป้ายแสดงประวัติความเป็นมาของแหล่งท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวแต่ละจุดเป็นภาษาไทย และภาษาต่างประเทศ เป็นต้น สภาพทางกายภาพแสดงให้เห็นถึงรูปธรรมทางกายภาพ และรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยว รวมถึงการแต่งกาย ความสะอาดเรียบร้อย ความปลอดภัยของสถานที่ การพูดจาด้วยอัธยาศัยที่เป็นมิตร สุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็ว หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวได้รับการตลาดเพื่อการท่องเที่ยวโดยชุมชนมุ่งนำเสนอ ส่งเสริม และสร้างคุณค่าให้กับนักท่องเที่ยวและชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว โดยเน้นการวางแผนการตลาดที่คำนึงถึงความยั่งยืนในมิติเศรษฐกิจชุมชน มิติสังคมวัฒนธรรม วิถีชีวิตของชุมชน และมีมิติสิ่งแวดล้อม รวมถึงคำนึงถึงความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวควบคู่กันไปกับการวางแผนการตลาด การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกิจกรรมทางการท่องเที่ยวเมื่อพัฒนาแล้ว ชุมชนมีความพร้อมที่จะให้บริการการท่องเที่ยว ผู้จัดการท่องเที่ยวมีความจำเป็นที่ต้องเปิดตัว และสื่อสารข้อมูลทางการท่องเที่ยวต่าง ๆ ของชุมชนให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวกลุ่มเป้าหมายได้รับรู้และรับทราบ เพื่อเป็นข้อมูลในการประกอบการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้ในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ และกิจกรรมทางการท่องเที่ยว คือ ส่วนประสมทางการตลาดบริการ ประกอบด้วย 7 ด้าน การพัฒนาผลิตภัณฑ์ทางการท่องเที่ยวที่นำความโดดเด่นที่เป็นอัตลักษณ์ของชุมชนมาพัฒนาเป็นกิจกรรมทางการท่องเที่ยวในอัตราค่าบริการที่เหมาะสม การโฆษณาประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลายให้ตรงกับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงจัดทำการสื่อสารเรื่องราวของชุมชน ผ่านป้ายสื่อความหมายติดตามสถานที่ท่องเที่ยว รวมถึงการกระตุ้นการท่องเที่ยวในเทศกาลต่าง ๆ ด้วยนำเสนอโปรโมชั่นต่าง ๆ เช่น มีส่วนลดทางการท่องเที่ยว แคมป์พักในเทศกาลวันแม่ วันครอบครัว เป็นต้น การพัฒนาบุคลากรที่ให้บริการการท่องเที่ยวในพื้นที่ให้มีความรู้ ความเชี่ยวชาญในประวัติศาสตร์ของชุมชน สมาชิกในชุมชนมีอัธยาศัยที่เป็นเจ้าบ้านที่ดี มีจิตใจให้บริการ พร้อมนี้ ชุมชนต้องจัดเตรียมภูมิทัศน์ และลักษณะทางกายภาพให้นักท่องเที่ยวรู้สึกปลอดภัย ความสะดวก และรู้สึกปลอดภัยเมื่อเดินทางท่องเที่ยว มีโครงสร้างพื้นฐานอำนวยความสะดวก เช่น ถนน เส้นทาง การท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกัน การบริการการขนส่งสาธารณะ ป้ายบอกทาง ไฟฟ้า ประปา ระบบสื่อสาร และโทรคมนาคม ห้องน้ำสาธารณะ เป็นต้น โดยกระบวนการทั้งหมดของการบริการการท่องเที่ยวต้องมีขั้นตอนที่ชัดเจน ไม่ซับซ้อน ไม่ยุ่งยาก มีความสะดวกต่อการรับบริการการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

2.6 บริบทจังหวัดราชบุรี

จังหวัดราชบุรีมีชื่ออันเป็นมงคลยิ่ง หมายถึง “เมืองพระราชา” จากค้นพบหลักฐานทางประวัติศาสตร์พบ เมืองโบราณสมัยทวารวดีที่ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี ในช่วงปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาและตอนต้นกรุงรัตนโกสินทร์ปรากฏว่า เมืองราชบุรีเป็นเมืองหน้าด่านที่สำคัญ เป็นสมรภูมิการรบหลายสมัย โดยเฉพาะในสมัยสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลก ได้ยกทัพมาตั้งรับศึกพม่าในเขตราชบุรีหลายครั้งสำคัญที่สุดคือสงครามเก้าทัพ ต่อมา พ.ศ. 2360 ในสมัยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ได้โปรดเกล้าฯ ให้สร้างกำแพงเมืองใหม่ทางฝั่งซ้ายของแม่น้ำแม่กลองตลอดมาจนถึงปัจจุบัน ครั้นถึงสมัยพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวใน พ.ศ. 2437 ได้ทรงเปลี่ยนการปกครองส่วนภูมิภาค โดยรวมหัวเมืองต่าง ๆ ที่อยู่ใกล้ชิดกันตั้งขึ้นเป็นมณฑล และได้รวมเมืองราชบุรี เมืองกาญจนบุรี เมืองสมุทรสงคราม เมืองเพชรบุรี เมืองปราณบุรี เมืองประจวบคีรีขันธ์ รวม 6 เมืองตั้งขึ้นเป็นมณฑลราชบุรีตั้งที่บัญชาการมณฑล ณ เมืองราชบุรี (ปัจจุบันคือศาลากลางจังหวัดราชบุรีหลังเก่า) ต่อมาใน พ.ศ. 2440 ได้ย้ายที่บัญชาการเมืองราชบุรีจากฝั่งซ้ายกลับมาตั้งรวมอยู่แห่งเดียวกับศาลาว่าการมณฑลราชบุรีทางฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลอง จนถึง พ.ศ. 2476 เมื่อได้มีการยกเลิกการปกครองแบบมณฑลทั้งหมด มณฑลราชบุรีจึงถูกยกเลิกและคงฐานะเป็นจังหวัดราชบุรีจนถึงปัจจุบัน

ที่ตั้งและอาณาเขตจังหวัดราชบุรีตั้งอยู่ในพื้นที่ภาคกลางด้านทิศตะวันตก ห่างจากกรุงเทพมหานคร ประมาณ 100 กิโลเมตร มีพื้นที่ 3,247 ล้านไร่ หรือ 5,196 ตารางกิโลเมตร คิดเป็นร้อยละ 11.27 ของเนื้อที่ภาคตะวันตก 8 จังหวัด มีพื้นที่ชายแดนติดกับสาธารณรัฐแห่งสหภาพเมียนมาร์ โดยมีทิวเขาตะนาวศรีเป็นแนวพรมแดนสันปันน้ำ ระยะความยาว 73 กิโลเมตร มีแม่น้ำแม่กลองเป็นแม่น้ำสายหลักไหลผ่านจังหวัดราชบุรี ในเขตพื้นที่อำเภอบ้านโป่ง โปธาราม และอำเภอเมืองราชบุรี เป็นระยะทาง 67 กิโลเมตร ทิศเหนือ ติดกับอำเภอบางแพ อำเภอบางคนทีและอำเภอเมืองกาญจนบุรี ทิศใต้ ติดต่อกับอำเภอเขาชัยวัน จังหวัดเพชรบุรี ทิศตะวันออก ติดต่อกับอำเภอสามพรานและ อำเภอเมืองนครปฐม อำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร ทิศตะวันตก ติดต่อกับอำเภอบางยาว อำเภอบางคนที จังหวัดทวาย ประเทศเมียนมาร์

ภูมิประเทศ ประกอบด้วย 1) พื้นที่ภูเขาสูงอยู่บริเวณชายแดน ด้านตะวันตกติดกับประเทศพม่า และด้านใต้ติดกับจังหวัดเพชรบุรี มีสภาพเป็นทิวเขาสูง อุณหภูมิด้วยป่าดิบเขา ป่าเบญจพรรณ ป่าเต็งรัง และป่าไผ่ ในระดับความสูง ตั้งแต่ 200 เมตร ถึง 1,400 เมตร ในเขตอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา และอำเภอปากท่อด้านตะวันตก 2) พื้นที่ราบสูง ได้แก่ บริเวณถัดจากเทือกเขามาทางด้านตะวันออกกลางของพื้นที่จังหวัดเป็นที่ราบสูงและที่เนินลอนลาด มีแม่น้ำภาชีและลำห้วยสาขา เป็นสายน้ำหลัก สภาพเนื้อดินเป็นดินปนทราย มีการชะล้างพังทลายของหน้าดินค่อนข้างสูงถึงปานกลาง อยู่ในเขตอำเภอสวนผึ้ง อำเภอบ้านคา อำเภอจอมบึง และด้านตะวันตกของอำเภอปากท่อ อำเภอเมืองราชบุรี อำเภอโปธาราม และอำเภอบ้านโป่ง 3) ที่ราบลุ่ม ได้แก่ บริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง และด้านตะวันออกของพื้นที่จังหวัด เนื้อดินเป็นดินร่วนและดินร่วนปนดินเหนียว มีความอุดมสมบูรณ์ มีระบบชลประทานแม่กลอง ที่เป็นระบบชลประทานขนาดใหญ่มากด้วย 4) ที่ราบลุ่มต่ำ ได้แก่

ตอนปลายของแม่น้ำแม่กลอง ที่ติดต่อกับจังหวัดสมุทรสงครามอยู่สูงจากระดับน้ำทะเลกลางเพียง 1 – 2 เมตร ดินจะมีความสมบูรณ์เหมาะแก่การทำสวนผักผลไม้

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในจังหวัดราชบุรี 10 อำเภอ ที่สำคัญ มีดังนี้

อำเภอเมืองราชบุรี ได้แก่ ศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจากสถานที่อนุรักษ์และสืบทอดมรดกทางภูมิปัญญาของชาวไทยยวน ศิลปะผ้าจาก ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง เป็นหลักเมืองที่ตั้งขึ้นในสมัยรัตนโกสินทร์ โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย รัชกาลที่ 2 ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้ย้ายเมืองเดิมไปตั้งทางฝั่งตะวันออกแม่น้ำแม่กลอง พิพิธภัณฑ์ทหารช่างเป็นแหล่งรวบรวมข้อมูลด้านประวัติศาสตร์ที่เกี่ยวกับกิจกรรมทหารช่างรวมทั้งยุทธโธปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในอดีต พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติราชบุรีเป็นสถานที่แสดงแหล่งประวัติศาสตร์การวิวัฒนาการของชาวจังหวัดราชบุรี ตั้งแต่ยุคอดีตถึงปัจจุบัน ความเป็นมาของการสร้างบ้านเมืองในแต่ละยุคสมัยรวม ถึงการจัดแสดงโบราณวัตถุร่องรอยของอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมของชาวพื้นเมือง พระปรางค์วัดพระศรีรัตนมหาธาตุวราวิหาร ตั้งอยู่ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี ชาวบ้านนิยมเรียกว่า วัดหน้าพระธาตุ เป็นพระปรางค์เก่าแก่ที่สร้างด้วยอิฐฉาบปูน และมีฐานเป็นศิลาแลงจำลองแบบมาจากนครวัด ตลาดโคยก็เป็นถนนคนเดินอยู่บริเวณ ถนนริมแม่น้ำแม่กลอง เปิดทุกวัน ศุกร์ เสาร์และอาทิตย์ เมืองโบราณคูบัว ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมืองราชบุรี ห่างจากศาลากลางจังหวัดราชบุรีไปทางทิศใต้ประมาณ 8 กิโลเมตร เป็นอาคารพุทธศาสนาเนื่องในลัทธิมหายาน วัดหนองหอยเป็นที่ตั้งของพระวิหารพระอวโลกิเตศวรโพธิสัตว์กวนอิม หรือพระแม่กวนอิมบนยอดเขาตำบลเขาแร้ง อำเภอเมืองราชบุรี ห่างจากตัวจังหวัด 12 กิโลเมตร ไปทางถนนสายเขาสูง-เบิกไพร วัดอรัญญิกาวาสจากนครปฐม ถนนเพชรเกษมถึงแยกเขาสูง เลี้ยวขวาประมาณ 3 กิโลเมตร อยู่ทางขวามือเขาแก่นจันทร์ ตั้งอยู่ริมถนนเพชรเกษม ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 2 กิโลเมตร บริเวณเชิงเขาเป็นที่ตั้งของพระบรมราชานุสาวรีย์พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 บนยอดเขาสูงประมาณ 141 เมตร เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปโรคนันตรายชัยวัฒน์จตุรทิศเป็น 1 ใน 4 องค์ของพระสี่มุมเมือง ซึ่งพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 9 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อมให้สร้างขึ้นแล้วนำไปประดิษฐาน ณ เมืองรอบพระนคร ได้แก่ จังหวัดราชบุรี จังหวัดลำปาง จังหวัดสระบุรี และจังหวัดพัทลุง

เขาวัง อยู่ในเขตเทศบาลเมืองราชบุรี เดิมเรียกเขาสัตตนาถ สมเด็จพระยาบรมมหาศรีสุริยวงศ์ (ช่วง บุนนาค) ครั้นดำรงตำแหน่งผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ ได้สร้างพระราชวังขึ้นบนภูเขาแห่งนี้ เพื่อให้เป็นที่ประทับของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวเมื่อ 2414 เขาหลวงอยู่ในเขตตำบลอ่างทอง บนยอดเขาเป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปหิน ซึ่งเป็นที่เคารพนับถือของประชาชนทั่วไปเขาน้อย อยู่ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 10 กิโลเมตร เป็นที่ตั้งของวัดเขาน้อยเทียมนสวรค์เป็นวัดเก่าแก่ พระอุโบสถหลังเก่าสร้างด้วยศิลาแลงทั้งหลัง ภายในอุโบสถเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูป 2 องค์ ประทับนั่งหันหลังให้กัน เป็นพระที่สร้างด้วยศิลาแลง ถ้าเขาอยู่ห่างจาก ตัวจังหวัดประมาณ 8 กิโลเมตร ในตำบลเกาะพลับพลา อำเภอเมือง บริเวณทิวเขาเป็นที่ตั้งของปูชนียสถานที่ศักดิ์สิทธิ์และเก่าแก่ที่สุดของจังหวัด ถ้ำระฆังเป็นถ้ำหินปูน ตั้งอยู่บนเขาพญาปราบที่อยู่ในทิวเขาสูงเป็นที่ประดิษฐานของพระพุทธรูปสัมฤทธิ์และศาลเจ้าพ่อพญาปราบ ภายในถ้ำมีหินย้อยเป็นรูประฆัง ปัจจุบันมีค้างคาวอาศัยอยู่จำนวนมากสาริกาเป็นวัดสำคัญ ได้รับสถาปนาเป็นวัดหลวง เมื่อวันที่ 15

มกราคม 2525 เขาภู แอดเวนเจอร์ปาร์คเปิดตัวขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่รักการ ผจญภัย มีกิจกรรมต่าง ๆ ที่น่าสนใจสนุกสนานตื่นเต้น

อำเภอดำเนินสะดวก ได้แก่ ตลาดน้ำดำเนินสะดวกอยู่ติดกับถนนสุขาภิบาล 1 มีอาณาบริเวณตลอดคลองต้นเข้มน ปากคลองด้านที่บรรจบกับคลองเสียกุ่ม จะมีร้านขายของที่ระลึกตั้งอยู่เป็นจำนวนมาก ตลาดน้ำเป็นวัฒนธรรมของชาวบ้านที่ค้าขายกันทางน้ำ โดยใช้เรือพายเล็ก ๆ เป็นพาหนะติดต่อแลกเปลี่ยนสินค้าตั้งแต่เช้ามีผู้คนใกล้เคียงวัน ตลาดน้ำคลองลัดพลีอยู่ในเขตตำบลดำเนินสะดวก หน้าวัดราษฎร์เจริญธรรม บริเวณนี้เคยเป็นตลาดน้ำดั้งเดิมซึ่งได้สูญหายไปเมื่อหลายปีก่อน กระทั่งทางจังหวัดราชบุรีได้ร่วมมือร่วมใจกับประชาชนริ่ฟื้นคืนชีวิตให้กับตลาดน้ำแห่งนี้อีกครั้ง วัดหลวงพ่อดุสิตธรรมกายาราม อยู่ในเขตอำเภอดำเนินสะดวกเป็นสถาบันพุทธภาวนาที่สำคัญ

อำเภอโพธาราม ได้แก่ วัดขนอนหนังใหญ่ ตั้งอยู่ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม เป็นวัดที่มีการจัดแสดงหนังใหญ่และมีพิพิธภัณฑ์เครื่องใช้ของโบราณ ค่ายหลวงบ้านไร่ ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 19 กิโลเมตร อยู่ในตำบลคลองตาต อำเภโพธาราม เคยเป็นที่ตั้งของค่ายลูกเสือในรัชกาลที่ 6 วัดคงคารามและจิตรกรรมฝาผนัง วัดคงคารามตั้งอยู่ตำบลคลองตาต อำเภโพธาราม เป็นวัดมอญภายในอุโบสถวัดคงคาราม มีภาพจิตรกรรมฝาผนังที่ละเอียดอ่อนสวยงาม ถ่ายทอดตามต้นแบบที่มีชีวิตจริงและภาพพุทธประวัติตอนต่าง ๆ วัดเขาช่องพรานและค้างคาว เขาช่องพรานตั้งอยู่หมู่ที่ 2 ตำบลเตาปูน อำเภอโพธาราม มีถ้ำที่เกิดจากหินปูน สูงจากพื้นประมาณ 30 เมตร ปากถ้ำกว้างประมาณ 2 เมตร สิ่งสำคัญคือ มีค้างคาวตัวเล็ก ๆ เข้าไปอยู่อาศัยจำนวนมากนับร้อยล้านตัวจนพลบค่ำประมาณ 18.00 น. ของทุกวัน จะเห็นภาพค้างคาวนับล้าน ๆ ตัว บินออกจากถ้ำนานนับชั่วโมง สุนทรียแลนด์ แดนตุ๊กตาเป็นแหล่งรวมตุ๊กตาขนาดใหญ่ อุโบสถทองคำร้อยล้านวัดพระศรีอารีย์แสดงถึงความยิ่งใหญ่อลังการแห่งพลังศรัทธาของชาวราชบุรีที่มีต่อพระพุทธศาสนาในการก่อสร้างอุโบสถทองคำมูลค่าร้อยล้านใช้เวลาก่อสร้างนานถึง 37 ปี

อำเภอบ้านโป่ง ได้แก่ สระน้ำโกสินารายณ์ จากหลักฐานการค้นคว้าทางโบราณคดีแสดงว่าเคยเป็นเมืองโบราณ ซึ่งได้ขุดพบพระกรของพระโพธิสัตว์อวโลกิเตศวร ทำด้วยหินทรายแดง 5 พระกร ถือคัมภีร์ ลูกประคำและดอกบัวกับพระบาทของพระโพธิสัตว์คู่หนึ่ง ซึ่งปัจจุบันได้ประดิษฐานอยู่ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรีรวมถึง การจัดแสดงโบราณวัตถุร่องรอยอารยธรรมและศิลปวัฒนธรรมของชนพื้นเมือง บึงกระจับแห่งนี้เป็นบึงน้ำและแหล่งเพาะพันธุ์ปลาน้ำจืดขนาดใหญ่ที่สุดในภาคตะวันตก วัดม่วงและพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วง ตั้งอยู่ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง เป็นวัดที่มีหน้าบันพระอุโบสถเป็นปูนปั้นลวดลายเรขาคณิตระบายสีคล้ายรูปมังกร พระอุโบสถวัดม่วงสร้างขึ้นในปี พ.ศ. 2427 ซึ่งตรงกับรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 4 ภายในมีพิพิธภัณฑสถานพื้นบ้านวัดม่วง เป็นแหล่งศึกษาค้นคว้าเรื่องราวเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ความเป็นมาวิถีชีวิตวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น จัดแสดงโบราณวัตถุคัมภีร์ ใบลาน

อำเภอจอมบึง ได้แก่ ถ้ำเขาบิน อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 20 กิโลเมตร ภายในถ้ำเต็มไปด้วยหินงอกหินย้อยที่สวยงามและมีบ่อน้ำแร่ลึกประมาณ 1 เมตรที่ไม่เคยเหือดแห้ง ชาวบ้านเชื่อกันว่าศักดิ์สิทธิ์ สวนพฤกษศาสตร์วรรณคดีภาคกลาง และสวนสัตว์เปิดเขาประทับช้าง ห่างจากตัวจังหวัดราชบุรี ประมาณ 25 กิโลเมตร มีต้นไม้พรรณไม้ต่าง ๆ ตามเรื่องราวในวรรณคดีไทย สภาพทั่วไปเป็นป่าไม้ร่มรื่นปลูกเป็นสัดส่วน และตกแต่งไว้อย่างสวยงามมีสัตว์ป่าชนิดต่าง ๆ เป็นแหล่งเพาะเลี้ยง

แพรวพันธุ์สัตว์ป่าต่าง ๆ โดยเฉพาะเสือโคร่ง เหมาะสำหรับเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ ถ้าจอมพลและสวนรุกขชาติ อยู่ห่างจากตัวจังหวัด ประมาณ 30 กิโลเมตร อยู่ใกล้กับมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เดิมชื่อถ้ำจุลินทร์ สภาพเป็นป่าธรรมชาติมีฝูงลิงอาศัยอยู่เป็นจำนวนมาก กรมป่าไม้ได้จัดเป็นสวนรุกขชาติเป็นที่พักผ่อนหย่อนใจ

อำเภอสวนผึ้ง ได้แก่ เขกระโจม ตำบลสวนผึ้ง อำเภอสวนผึ้ง ห่างจากตัวเมืองราชบุรี 80 กิโลเมตร เป็นพื้นที่ที่สูงที่สุดในจังหวัดราชบุรี ประมาณ 1,045 เมตร จากระดับน้ำทะเล การเดินทางสู่ยอดเขาต้องใช้พาหนะขับเคลื่อน 4 ล้อ สองข้างทางยังเป็นป่าเขาที่สภาพสมบูรณ์ เส้นทางเดินศึกษาธรรมชาติ และพบกล้วยไม้ป่าหลากหลายอยู่ทั่วไป ทศนิยมภาพโดยรวมคล้ายป่าทางภาคเหนือ บนจุดสูงสุดเป็นเส้นแบ่งเขตแดนประเทศไทยกับประเทศพม่า มีลานกว้างสำหรับกางเต็นท์พักแรม สามารถชมวิวทิวทัศน์ได้รอบบริเวณ ระหว่างทางมีน้ำตกผาแดงจุดพักชมวิว และทางเดินศึกษาธรรมชาติที่สวยงามไปอยู่บอยอยู่ในท้องที่ตำบลท่าเคย อำเภอสวนผึ้ง ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ 60 กิโลเมตร เป็นปรากฏการณ์ธรรมชาติที่หาชมยากในเนื้อที่ประมาณ 10 ไร่ แผ่นดินยุบตัวลงและถูกน้ำกัดเซาะดิน ทำให้เกิดเป็นหน้าผาสูงชันเป็นหลุมเป็นบ่อ ลักษณะคล้ายกับแพะเมืองผีที่จังหวัดแพร่ น้ำตกบ่อหวี ตั้งอยู่บริเวณ ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง เป็นน้ำตกที่มีความสวยงามและความเป็นธรรมชาติอยู่มาก แก่งส้มแมว (สวนป่าสมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์) เป็นแหล่งรวมพรรณไม้นานาชนิด มีสัตว์ป่าและลำธาร น้ำตกผาชลแดนตั้งอยู่ตำบลตะนาวศรี อำเภอสวนผึ้ง เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามอีกแห่งหนึ่ง ที่ยังคงสภาพธรรมชาติอยู่มากและน้ำตกในแต่ละชั้น มีความสวยงามไม่เหมือนกันเหมาะสำหรับผู้ที่ชอบธรรมชาติ น้ำตกห้วยผากอยู่ก่อนธารน้ำร้อนบ่อคลึง ประมาณ 1 กิโลเมตร มีทางแยกซ้ายเข้าไปทางวัดห้วยผาก ประมาณ 1 กิโลเมตร เป็นน้ำตกสายเล็ก ๆ เชิงเทือกเขาตะนาวศรีความสูงของชั้นน้ำตก สามารถเดินเที่ยวชมได้ ธารน้ำร้อนบ่อคลึงตั้งอยู่ในเขตอำเภอสวนผึ้ง เลย์ที่ว่าการอำเภอ สวนผึ้งไปประมาณ 15 กิโลเมตร ในที่ดินของเอกชน เป็นธารน้ำร้อนที่ไหลออกจากชอกหินเชิงเขาตะนาวศรีมีความร้อนประมาณ 50 – 57 องศาเซลเซียส นับเป็นธารน้ำร้อนที่อยู่ใกล้กรุงเทพฯ มากที่สุด น้ำตกแก้งาโจน ตั้งอยู่ที่บ้านผาปก อยู่ถัดจากธารน้ำร้อนบ่อคลึงไป 3 กิโลเมตร จากลานจอดรถซึ่งอยู่ด้านล่างเดินด้วยเท้าอีก ประมาณ 500 เมตร ถึงบริเวณตัวน้ำตก ตอนล่างของลำห้วยบ่อคลึง เป็นน้ำตกขนาดใหญ่ที่สูง 9 ชั้น ระยะทางเดินจากชั้นล่างถึงชั้นบน ประมาณ 9 กิโลเมตร ใช้เวลาประมาณ 2 – 3 ชั่วโมง พาร์มกล้วยไม้ลันดาเป็นสวนกล้วยไม้เอกชน มีพันธุ์กล้วยไม้จำพวกแวนด้าไว้จำหน่าย พิพิธภัณฑ์ภโวทัยรวบรวมวัตถุโบราณสยามในอดีตรวมทั้งมีรถม้าพันธุ์ไม้ดอก ไม้ประดับของไทยชนิดต่าง ๆ พิพิธภัณฑ์เปิดให้เข้าชมทุกวัน เสาร์-อาทิตย์ วันหยุดราชการและวันหยุดนักขัตฤกษ์ จุดชมวิวห้วยคอกหมูอยู่สูงกว่าระดับน้ำทะเลปานกลาง 800 เมตร สามารถมองเห็นภูมิประเทศของชายแดนพม่าอย่างสวยงาม สามารถมองเห็นต้นไม้ใหญ่ ป่าดงดิบที่อุดมสมบูรณ์ รวมทั้งนกนานาชนิดอีกมากมาย ธรรมสถานวิโมกสิวิสัยเป็นอีกทางเลือกสำหรับผู้มาเยือนสวนผึ้ง ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางใจ ในการทบทวนจิต เพื่อความหลุดพ้นทุกข์ ไร่กุหลาบอูชาวดีพื้นที่ไร่แห่งนี้ปลูกกุหลาบด้วยกลิ่นอายธรรมชาติ ภูเขา ทะเลหมอก และแมกไม้หนาพันธุ์ ได้สัมผัสกับอากาศที่สดชื่นบริสุทธิ์ ความโดดเด่นของไร่อูชาวดีแห่งนี้ สวนผึ้งออร์คิดเป็นสวนเพาะพันธุ์และจำหน่ายกล้วยไม้ขนาดใหญ่อีกแห่งหนึ่งของสวนผึ้ง บ้านหอมเทียนตกแต่งด้วยของเก่า สะสมหายาก ภาชนะสังกะสี ตะเกียงโบราณ ของเล่นเก่า ฯลฯ กลมกลืนไปกับป่าธรรมชาติ

เหมาะกับการถ่ายภาพในมุมต่าง ๆ ฟาร์มแกะสวนผึ้งเป็นสถานที่ท่องเที่ยว มีกิจกรรมหลากหลายให้ทำ เช่น การให้อาหารแกะ

อำเภอปากท่อ ได้แก่ อุทยานเฉลิมพระเกียรติไทยประจัน ภูมิประเทศเป็นหุบเขาตะนาวศรี สลับซับซ้อน ปกคลุมด้วยป่าต้นน้ำของห้วยแม่ประจัน จัดเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สวยงามและสำคัญแห่งหนึ่งของจังหวัด

อำเภอบางแพ ได้แก่ อุทยานหุ่นขี้ผึ้งสยามตั้งอยู่ในตำบลบางแพ เป็นพิพิธภัณฑ์ที่จัดตั้งขึ้นในปี พ.ศ. 2549 ภายในบริเวณอุทยานจัดแสดงหุ่นขี้ผึ้งบุคคลสำคัญที่ประกอบคุณงามความดีรวมทั้งงานศิลปะเอกลักษณ์ ทางวัฒนธรรมด้านต่าง ๆ ที่ทรงคุณค่าของไทยโดยการนำเสนอแบบผสมผสานกลมกลืนกับลักษณะที่เป็นธรรมชาติและบรรยากาศแบบไทย

อำเภอวัดเพลง ได้แก่ วัดเกาะศาลพระ ตั้งอยู่ห่างจากตัวจังหวัดราชบุรี ประมาณ 10 กิโลเมตร มีเนื้อที่ประมาณ 35 ไร่ วัดเก่าแก่แห่งนี้ไม่ปรากฏว่าสร้างขึ้นเมื่อใด แต่พอสันนิษฐานได้จากศิลปะลวดลายไทยที่ซุ้มประตู และหน้าบันอุโบสถหลังเก่า ว่าสร้างในสมัยกรุงศรีอยุธยาตอนปลาย หรือต้นรัตนโกสินทร์ โบราณสถานโคกวิหาร ตั้งอยู่หมู่ที่ 3 ตำบล เกาะศาลพระ มีลักษณะเป็นเจดีย์ขนาดใหญ่ โบราณวัตถุที่พบส่วนใหญ่เป็นรูปปั้นรูปใบหน้าบุคคลและเศียรพระพุทธรูปและเทวตา โบสถ์คริสต์ พระหลุ่ย วัดเพลงตั้งอยู่ริมคลองแควอ้อมมีอายุกว่า 100 ปี

อำเภอบ้านคา ได้แก่ บ่อพุ่น้ำร้อนโป่งกระทิงเป็นบ่อน้ำอุ่น สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้หลายอย่าง

จากที่กล่าวมาข้างต้นจะเห็นได้ว่า จังหวัดราชบุรีมีแหล่งท่องเที่ยวธรรมชาติที่สำคัญ ได้แก่ น้ำตกบ่อหวี แก่งส้มแมว แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรม ได้แก่ เจดีย์ทรงปรางค์วัดมหาธาตุ จิตรกรรมวัดคงคาราม ผนังใหญ่วัดขนอน พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ

2.7 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี คณะผู้วิจัยได้กำหนดงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 4 ประเด็น ได้แก่ ประเด็นแรก งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับจังหวัดราชบุรี เพื่อนำเสนอบริบทของการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ในด้านรูปแบบการท่องเที่ยว ศักยภาพ การบริหารจัดการ ประเด็นที่สองงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอวัฒนธรรมเชิงท่องเที่ยวและคุณค่าอัตลักษณ์ของการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ประเด็นที่สามงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว เพื่อนำเสนอกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว การใช้จ่าย ระยะเวลา สินค้าที่ระลึก ประเด็นที่สี่เรื่องหลักการตลาด สรุปได้ดังนี้

2.7.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

2.7.1.1 รุ่งนภา ดวงทอง (2554) ศึกษาศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอศักยภาพและวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคของตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี ในการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม

ผลการวิจัยพบว่า ตลาดเก่า 119 ปีเจ็ดเสมียนมีความเป็นไปได้ที่จะพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์วัฒนธรรม โดยมีจุดแข็งทางด้านภูมิศาสตร์ มีวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศิลปวัฒนธรรมพื้นบ้านและศิลปะร่วมสมัยที่เป็นเอกลักษณ์ จุดอ่อนด้านการบริการ เนื่องจากผู้นำและชาวบ้าน มีความรู้ ความเข้าใจการท่องเที่ยวค่อนข้างจำกัด ทำให้เกิดความขัดแย้งในการดำเนินงาน โอกาสทางด้านการแลกเปลี่ยนแบ่งปันข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวระหว่างคนรู้จัก หน่วยงานและกลุ่มต่าง ๆ ความนิยมรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและการส่งเสริมการท่องเที่ยวของภาครัฐมีมากขึ้น แต่อุปสรรคที่สำคัญ คือ ปัญหาด้านงบประมาณการ ขาดเงินทุนหมุนเวียน และขาดการสนับสนุนจากภาครัฐอย่างจริงจัง

2.7.1.2 นางสาวกมลและนรินทร์ สังข์รักษา (2556) ได้ศึกษาศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศักยภาพด้านการจัดการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีน 2) แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนบ้านหัวเขาจีนและ 3) ปัญหา/อุปสรรคและข้อเสนอแนะในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมบ้านหัวเขาจีน ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชน บ้านหัวเขาจีนโดยรวม 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรมและด้านองค์กร อยู่ในระดับมาก 2) แนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่ (1) การสนับสนุนงบประมาณเพื่อการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (2) การให้ความรู้การจัดการอบรมการจัดการท่องเที่ยวให้ประสบความสำเร็จ (3) การศึกษาดูงานและการศึกษาการปฏิบัติที่ดีในการท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จ และ (4) การประชาสัมพันธ์ผ่านทาง เว็บไซต์ การประชาสัมพันธ์ผ่านหน่วยงานต่าง ๆ ในระดับจังหวัดและสื่อต่าง ๆ รวมถึงการส่งเสริมการตลาดเชิงรุกของชุมชนอย่างต่อเนื่อง และการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวต่าง ๆ 3) ปัญหาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของชุมชนบ้านหัวเขาจีน โดยรวมอยู่ในระดับมาก ปัญหาด้านองค์กร มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นปัญหาด้านกิจกรรม และด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านพื้นที่ ส่วนแนวทางแก้ปัญหาด้านกิจกรรม มีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาเป็นแนวทางแก้ปัญหาด้านองค์กรและด้านต่ำที่สุด คือ แนวทางแก้ปัญหาด้านพื้นที่

2.7.1.3 เบญจา จันทรและคณะ (2547) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาข้อมูลการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นและปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง ผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในกลุ่มผู้นำชุมชน มีส่วนร่วมในการวางแผนนโยบายและร่วมปฏิบัติตามนโยบาย ส่วนกลุ่มที่เป็นผู้ให้บริการ ผู้ประกอบการและประชาชนจะร่วมเสียสละแรงงานในกิจกรรมพัฒนาท่องเที่ยว โดยผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การรับรู้ข่าวสาร ความรู้เกี่ยวกับการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และอายุมีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.7.1.4 นรินทร์ สังข์รักษา (2555) ได้ศึกษาการพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่เศรษฐกิจสร้างสรรค์ ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืนในจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการให้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรม เพื่อการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ พัฒนารูปแบบการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบ การเทียบเคียงชุมชนที่

จัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 3 ท่วง 2 เงื่อนไข ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โดยกระบวนการมีส่วนร่วมอย่างยั่งยืนและการกำหนดเส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี ผลการวิจัยพบว่า 1) การให้คุณค่าของศิลปวัฒนธรรมเพื่อการท่องเที่ยวตามแนวทางเศรษฐกิจสร้างสรรค์ของนักท่องเที่ยวอยู่ในระดับมาก 2) การพัฒนารูปแบบการจัดการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมต้นแบบ ได้รูปแบบมีชื่อเรียกว่า “RATCHABURIModel” ได้แก่ 1) R=Research (การวิจัยท่องเที่ยว) 2) A=Action Learning (การเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้) 3) T=Technology(การใช้เทคโนโลยี) 4) C=community of Practice (ชุมชนนักปฏิบัติ) 5) H=Horizontal (องค์กรมหาชน) 6) A=Awareness (ความตระหนักรู้) 7) B=Best Practice (การปฏิบัติที่เป็นเลิศตามแนวทางปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง) 8) U=Universal (การท่องเที่ยวสู่สากล) 9) R=Responsibility (ความรับผิดชอบต่อชุมชน) 10) I=Identity (การสร้างอัตลักษณ์ที่โดดเด่น) 3) ผลการเทียบเคียงปัจจัยแห่งความสำเร็จ ได้แก่ “บวร” บ้าน วัด โรงเรียนในการมีส่วนร่วม มีผู้นำที่เข้มแข็ง สมาชิกร่วมมือ โครงสร้างองค์กร เทคโนโลยี ความรู้ ทักษะ/ ความสามารถ การจัดการ วัฒนธรรมองค์กร จิตอุทิศและทุนชุมชน ส่วนปัจจัยล้มเหลว ได้แก่ ความอิจฉา ความขัดแย้งกันของสมาชิกและชุมชน การขาดความร่วมมือ และผลประโยชน์ 4) แนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงด้วยการตั้งอยู่บนพื้นฐานเดิมของชุมชน ยึดหลักภูมิสังคม ผลประโยชน์ของชุมชนและความคุ้มค่ามากกว่าความคุ้มค่า และ 5) เส้นทางท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย 4 รูปแบบ คือ เส้นทางครึ่งวัน หนึ่งวันแบบไปเช้าเย็นกลับ (นิยมมากที่สุด) และแบบค้างคืน และแบบสองวันสองคืน กำหนดเส้นทางสู่อารยธรรมและไหว้พระ วิถีชีวิต ชาติพันธุ์และตัวตนคนราชบุรี เริ่มจากวัดคงคาราม จนสุดท้ายเมืองโบราณ และจิปาละภัณฑสถานบ้านคูบัว

2.7.1.5 นรินทร์ สังข์รักษา (2558) ได้ศึกษาศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะและการพักผ่อน มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองแห่งศิลปะและการพักผ่อน 2) เปรียบเทียบศักยภาพในการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะและการพักผ่อนตามลักษณะส่วนบุคคล และ 3) ความต้องการของนักท่องเที่ยวในการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะและการพักผ่อน ผลการวิจัยพบว่า 1) ศักยภาพการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะและการพักผ่อนโดยรวมทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านพื้นที่ ด้านการจัดการ ด้านกิจกรรม และด้านองค์กร อยู่ในระดับมากทุกด้าน 2) การเปรียบเทียบศักยภาพการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะและการพักผ่อน ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพสมรสและอาชีพที่แตกต่างกันมีผลต่อศักยภาพการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะกับการพักผ่อนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนระดับการศึกษาและรายได้ ไม่แตกต่างกัน 3) ความต้องการในการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะและการพักผ่อนโดยรวมทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการจัดการแหล่งท่องเที่ยวสร้างสรรค์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาเป็นด้านอาหารและเครื่องดื่ม มีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และด้านที่ต่ำที่สุด อยู่ในระดับมาก คือ ด้านการบริการของสถานที่ท่องเที่ยว

2.7.1.6 นรินทร์ สังข์รักษา (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาเมืองต้นแบบแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองโอ่ง ดินสук ตุ๊กตา” เพื่อพัฒนาศักยภาพในการแข่งขันการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน และสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองศิลปะและการพักผ่อนของจังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ

1) ศึกษาสภาพการณ์และความต้องการในการจัดการเชิงกลยุทธ์เมืองสร้างสรรค์ เพื่อแข่งขันทางการค้าสู่ประชาคมอาเซียน 2) ศึกษารูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อการแข่งขันทางการค้าสู่ประชาคมอาเซียน 3) ทดลองรูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อการแข่งขันทางการค้าสู่ประชาคมอาเซียน 4) แนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการแข่งขันทางการค้าสู่ประชาคมอาเซียนของวิสาหกิจเมืองโอ่ง ดินสูกและตุ๊กตา และ 5) ถอดบทเรียนจากงานวิจัย ผลการวิจัยพบว่า (1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการแข่งขัน การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายนอก และวิเคราะห์ SWOT Analysis ของจังหวัดราชบุรีมีศักยภาพ และความพร้อมในพัฒนาเมืองสร้างสรรค์ ส่วนระดับของกลยุทธ์ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของปัจจัยภายนอก อยู่ในระดับปานกลาง ความพร้อมในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนอยู่ในระดับน้อย (2) การพัฒนารูปแบบการจัดการเชิงกลยุทธ์ เพื่อการแข่งขันทางการค้าสู่ประชาคมอาเซียน ได้รูปแบบมีชื่อว่า “CREATION Modle” มีความเหมาะสมในการนำไปใช้ (3) ผลการเปรียบเทียบคะแนนก่อนและหลังการอบรมเฉลี่ยแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 การจัดทำแผนกลยุทธ์การพัฒนาเมืองต้นแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดราชบุรี พ.ศ.2557-2560 (4) แนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อการแข่งขันทางการค้า ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์ร่วมกันของภาคีเครือข่าย การพัฒนาคนรุ่นใหม่ การพัฒนาการออกแบบสร้างสรรค์งาน การพัฒนากระบวนการผลิต การตอบสนองความต้องการของลูกค้า การสอบถามความพึงพอใจของลูกค้า การรวมกลุ่มเครือข่าย การพัฒนาฝีมือแรงงาน การส่งเสริมการผลิต การประชาสัมพันธ์และการตลาด (5) แนวทางการสนับสนุนสินค้าโอท็อปกับการท่องเที่ยวเมืองศิลปะและการพักผ่อนของจังหวัดราชบุรี โดยผู้ประกอบการต้องมีสินค้าที่มีมาตรฐาน รูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลาย ดึงดูดใจ ราคาเหมาะสม ส่วนการท่องเที่ยวต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวทุกวัน ภาครัฐให้การสนับสนุนอย่างต่อเนื่องในการประชาสัมพันธ์ผ่าน Social Media การรวมกลุ่มและการสร้างเครือข่ายร่วมกัน (6) ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสินค้าโอท็อปของจังหวัดราชบุรีในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ (7) ผลการถอดบทเรียนจากการวิจัย จังหวัดราชบุรี มีศักยภาพและความพร้อมเป็นเมืองศิลปะและการพักผ่อน แต่ควรมีการกระจายสินค้าโอท็อปไปตามแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ให้ครอบคลุมทั้งของดี ของฝาก ของที่ระลึก อันมีรากฐานทางธรรมชาติและวัฒนธรรมความหลากหลายที่จะบูรณาการเชื่อมโยงกัน

2.7.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมและอัตลักษณ์ทางการท่องเที่ยว

2.7.2.1 จินตนา ลิ้นโพธิ์ศาล (2557) ได้ศึกษาเรื่องคุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าพื้นเมือง จังหวัดสกลนคร เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ค้นหาคุณค่าอัตลักษณ์ของศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นประเภทผ้าทอมือของชุมชนในท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร ที่นำมาต่อยอดส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรม 2) ศึกษาแนวทางการนำผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน การสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตงานและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรมของท้องถิ่นจังหวัดสกลนคร 3) จัดทำเส้นทางการศึกษาวัฒนธรรมเชิงท่องเที่ยวของผ้าพื้นเมืองที่สำคัญทั้ง 4 ประเภทของจังหวัดสกลนครคือ ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าฝ้ายผสมใยสังเคราะห์ ผ้าฝ้ายผสมไหมกับเครือข่ายการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมด้านอื่น ๆ ผลการวิจัยพบว่า

1) คุณค่าอัตลักษณ์ผ้าทอมือในจังหวัดสกลนครที่นำมาต่อยอดส่งเสริมการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจอย่างเป็นรูปธรรมของอำเภอโคกศรีสุพรรณ ผ้าไหมมัดหมี่ บ้านหนองแซ่ ตำบลตองโขบ อำเภออากาศอำนวย ผ้าฝ้ายย้อมคราม ผ้ามัดหมี่ ผ้าคลุมไหล่ บ้านสามัคคี ตำบลสามัคคีพัฒนา อำเภอพรรณานิคม ผ้าฝ้ายย้อมครามสำหรับแต่งกาย ผ้าพันคอ ผ้าคลุมไหล่ กระเป๋ากลับบ้านตอเรือ ตำบลนาหว้า อำเภอพังโคน ผ้าฝ้ายสำหรับเป็นผ้าแต่งกายผ้าพันคอผ้าปูโต๊ะ ผ้าคลุมไหล่ ผ้าถุง เสื้อพื้นเมืองสำเร็จ ผ้าขาวม้า หมอนอิง ผ้ามาบ กระเป๋าถือสตรี บ้านสงเปลือย ตำบลไฮหย่อง อำเภอกุสุมาลย์ ผ้าฝ้ายใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ผ้าขาวม้า ผ้ามัสไบ ผ้าพันคอ ผ้าห่ม ผ้าคลุมไหล่ บ้านนาเพียงใหม่ ตำบลนาเพียง อำเภอโพนนาแก้ว ผ้าลายมุก บ้านวังปลาเชื่อม ตำบลบ้านโพน อำเภอกุตุบัก ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ผ้าทอสำหรับแต่งกาย ผ้าคลุมไหล่ ผ้าปูโต๊ะ ผ้าอเนกประสงค์ บ้านกลางตำบลกุดไฮ อำเภอวานรนิวาส ผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมลายสร้างสรรค์ บ้านห้วยหิน ตำบลหนองแวง อำเภอสว่างแดนดิน ผ้าฝ้ายมัดหมี่ ผ้าคลุมไหล่ บ้านพันนา ตำบลพันนา อำเภอคำตากล้า ผ้าฝ้าย สำหรับแต่งกาย ผ้าหม่นวม ผ้าขาวม้า ผ้าย้อมคราม บ้านกุดจาน ตำบลแพด อำเภอวาริชภูมิ ผ้าไหมมัดหมี่ลายสร้างสรรค์ บ้านดอนยาน้อย ตำบลหนองลาด อำเภอภูพาน ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติและผ้าฝ้ายย้อมคราม ผ้ามัดหมี่ผ้าพื้น บ้านโคกภูใหม่ ตำบลโคกภู

2) แนวทางการนำผลิตภัณฑ์ผ้าทอมือ มาเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจแก่ชุมชน การสร้างรายได้ให้แก่ผู้ผลิตงานและส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของจังหวัดสกลนคร แหล่งผลิตผ้าไหมมัดหมี่ ผ้าไหมพื้นเรียบ ผ้าไหมลายสร้างสรรค์ ผ้าไหมย้อมสี ได้แก่ แหล่งทอผ้าไหม อำเภอโคกศรีสุพรรณ อำเภอวานรนิวาส อำเภอวาริชภูมิ แหล่งผลิตผ้าฝ้ายย้อมคราม ผ้าฝ้ายย้อมสีธรรมชาติ ผ้าฝ้ายย้อมสีเคมี ได้แก่ แหล่งทอผ้าฝ้ายอำเภออากาศอำนวย อำเภอพรรณานิคม อำเภอพังโคน อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอโพนนาแก้ว อำเภอกุตุบัก อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอคำตากล้า อำเภอภูพาน

3) การจัดทำเส้นทางการศึกษาวัฒนธรรมเชิงท่องเที่ยวของผ้าพื้นเมืองที่สำคัญ มี 4 ชนิดคือ (ผ้าไหม ผ้าฝ้าย ผ้าฝ้ายผสมใยสังเคราะห์ ผ้าฝ้ายผสมไหม) สามารถจัดทำได้ 2 เส้นทาง คือ ผ้าไหมและผ้าฝ้าย อำเภอโคกศรีสุพรรณ อำเภอวานรนิวาส อำเภอวาริชภูมิ เป็นแหล่งผลิตผ้าไหม สามารถเดินทางไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโบราณสถาน โบราณวัตถุ บ้านท่าวัด วัดพระธาตุคูม วัดป่าสุทธาวาส วัดพระธาตุเชิงชุมวรวิหาร วัดพระธาตุนารายณ์เจงเวง วัดพระธาตุภูเพ็ก วัดถ้ำขาม วัดคำประมง วัดป่าอุดมสมพร วัดพระธาตุศรีมงคล วัดถ้ำพระพุทไธยาสน์ อำเภออากาศอำนวย อำเภอพรรณานิคม อำเภอพังโคน อำเภอกุสุมาลย์ อำเภอโพนนาแก้ว อำเภอกุตุบัก อำเภอสว่างแดนดิน อำเภอคำตากล้า อำเภอภูพาน เป็นแหล่งทอผ้าฝ้าย สามารถเดินทางไปศึกษาแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่ศูนย์ศิลปวัฒนธรรมไทโส่ ถ้ำเสรีไทย ผานางเมิน ลานสาวเอ้ ทางฝีม่าน ถ้ำผาลาย วัดพระธาตุภูเพ็ก วัดถ้ำขาม วัดคำประมง วัดป่าอุดมสมพร ปราสาทบ้านพันนา ผาผึกหวาน วัดถ้ำอภัยดำรงธรรม

2.7.2.2 ทรงคุณ จันทกรและคณะ (2552) ได้ศึกษาเรื่องคุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ และแนวทางการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจมีวัตถุประสงค์ เพื่อค้นหาคุณค่าอัตลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น 59 จังหวัดของประเทศไทย

พบว่า ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคเป็นภูมิปัญญาและมรดกทางวัฒนธรรมของสังคมเกษตรกรรมที่มีการสืบสานองค์ความรู้ความสามารถ ความชำนาญต่าง ๆ ถ่ายทอดมายังกลุ่มชนรุ่นหลังโดยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีผลิตภัณฑ์ประเภทผ้า เครื่องจักสาน และเครื่องปั้นดินเผา เป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นที่พบเกือบทุกจังหวัด ส่วนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทการหล่อหลอมโลหะ และผลิตภัณฑ์อื่น ๆ พบการผลิตในบางท้องถิ่นเท่านั้น ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นภาคกลาง ผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องจักสาน เครื่องปั้นดินเผา และผ้าเป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นที่พบมากที่สุดเกือบทุกจังหวัด ส่วนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทการหล่อหลอมโลหะและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ พบการผลิตในบางชุมชนเท่านั้น ศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นภาคใต้ ผลิตภัณฑ์ประเภทผ้าและเครื่องจักสานเป็นศิลปหัตถกรรมท้องถิ่นที่พบมากที่สุดเกือบทุกจังหวัด ส่วนผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นประเภทเครื่องปั้นดินเผา การหล่อหลอมโลหะและผลิตภัณฑ์อื่น ๆ พบการผลิตในบางชุมชนเท่านั้น โดยแนวทางในการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการส่งเสริมให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ต้องมีการพัฒนารูปแบบของผลิตภัณฑ์ให้โดดเด่น เหมาะสมกับยุคสมัยในปัจจุบัน สามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างหลากหลาย พยายามลดต้นทุนในการผลิตด้วยการเลือกใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในท้องถิ่น โดยไม่ทำให้คุณค่าและคุณภาพของผลิตภัณฑ์ลดลง มีการส่งเสริมอาชีพให้กับคนในท้องถิ่น เพื่อสืบทอดภูมิปัญญาไม่ให้สูญหาย มีการสนับสนุนให้มีการจัดตั้งศูนย์สาธิตกระบวนการผลิต การจัดนิทรรศการ และจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ ภายในท้องถิ่นเพื่อเป็นแรงจูงใจและอำนวยความสะดวก ด้านการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้กับผู้เยี่ยมชมศิลปหัตถกรรมท้องถิ่น ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ มีความเกี่ยวเนื่องด้วยวัฒนธรรมการดำรงชีวิตของผู้คนในชุมชน ซึ่งทำให้คุณค่าทางอัตลักษณ์ของผลิตภัณฑ์มีความโดดเด่นและมีเอกลักษณ์เฉพาะ โดยมีศิลปหัตถกรรมเหล่านั้นได้ส่งสมคุณค่าความเป็นท้องถิ่นในแต่ละภูมิภาคไว้พร้อมที่จะได้รับการสืบทอด และประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันของคนในท้องถิ่นได้อย่างยั่งยืน แม้กระแสโลกาภิวัตน์ความก้าวหน้าด้านวิทยาศาสตร์เทคโนโลยี จะเข้ามามีบทบาทต่อชุมชนและท้องถิ่น

2.7.3 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยว

2.7.3.1 รัฐธนา มณีเนตร (2552) ได้ศึกษาถึงการเปรียบเทียบพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยในจุดผ่านแดนไทย - ลาว กรณีศึกษาจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทย-ลาว จังหวัดหนองคายและจังหวัดมุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวมีแรงจูงใจและทัศนคติของการท่องเที่ยวในจุดผ่านแดนไทย - ลาวอยู่ในระดับมาก พฤติกรรมการท่องเที่ยวระหว่างจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทย - ลาวทั้งสองจุดส่วนใหญ่เคยมาท่องเที่ยว 2 - 5 ครั้งมีค่าใช้จ่ายต่อคนอยู่ระหว่าง 2,002 - 4,000 บาท ระยะเวลาในการท่องเที่ยวส่วนใหญ่ นักท่องเที่ยวใช้เวลา 2 วัน และจะเที่ยวในวันหยุดปลายสัปดาห์ โดยมากับเพื่อนและเดินทางมาเที่ยว โดยปรารถนาเที่ยวในด้านสินค้าประเภทของที่ระลึก นักท่องเที่ยวนิยมเลือกซื้อสินค้าประเภทพื้นเมือง เมื่อมีโอกาสนักท่องเที่ยวจะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีก และผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวระหว่างจุดผ่านแดนสะพานมิตรภาพไทยลาวทั้งสองจุด มีแรงจูงใจทัศนคติและพฤติกรรมการท่องเที่ยว แตกต่างกัน อย่างมีสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

2.7.3.2 วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล (2555) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ: กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่า นักท่องเที่ยว

จัดได้เป็น 4 กลุ่มคือ (1) กลุ่มที่สนใจสถานที่ท่องเที่ยวประเภทศิลปวัฒนธรรมและการศึกษา (2) กลุ่มที่สนใจสถานที่ท่องเที่ยวประเภทสถานบันเทิง (3) กลุ่มที่สนใจสถานที่ท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน และ (4) กลุ่มที่สนใจสถานที่ท่องเที่ยวตามความมีชื่อเสียง จากนั้นทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างความสนใจสถานที่ท่องเที่ยวเกี่ยวกับปัจจัยทางประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยว ด้วยสถิติทดสอบ Chi-square ผลการศึกษาพบว่า เพศ ระดับการศึกษา และภูมิลำเนาของนักท่องเที่ยว มีความสัมพันธ์กับความสนใจสถานที่ท่องเที่ยว ด้านอายุของนักท่องเที่ยว ไม่มีความสัมพันธ์กับความสนใจ สำหรับข้อค้นพบของนักท่องเที่ยวชาวยุโรปให้ความสนใจไปเที่ยวตามสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงแล้ว ยังมีความสนใจสถานที่ท่องเที่ยวประเภทศาสนสถาน และมีความสนใจสถานที่ท่องเที่ยวทางศิลปวัฒนธรรมกล่าวคือ มีความชื่นชอบในสถานที่ท่องเที่ยวประเภทวัดและวัง เช่น พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติ พระที่นั่ง ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากประเทศไทยมีสิ่งปลูกสร้างที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรม แตกต่างไปจากสถาปัตยกรรมยุโรป ดังนั้นชาวยุโรปจึงให้ความสนใจเป็นพิเศษ การปรับเปลี่ยนด้านวัฒนธรรมการท่องเที่ยวจากรูปแบบเดิม สู่การท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ เช่น การเยี่ยมชมสิ่งปลูกสร้างมรดกวัฒนธรรมพิพิธภัณฑสถาน หาดทราย หรือภูเขาที่มีการเปลี่ยนแปลงโดยให้ความสนใจกับภาพลักษณ์ (Image) อัตลักษณ์ (Identity) วิถีชีวิต (Lifestyles) บรรยากาศ (Atmosphere) เรื่องเล่า (Narratives) การสร้างสรรค์ (Creativity) และสื่อ (Media) นอกจากนั้นความสนใจเดิมที่นักท่องเที่ยวให้ความสำคัญกับคุณค่าของวัฒนธรรมชั้นสูง (High culture) เช่น ปราสาทราชวัง หอศิลป์ พิพิธภัณฑสถานก็ปรับเปลี่ยนมาให้ความสนใจกับวิถีชีวิตสามัญ (Everyday culture) เพิ่มจำนวนมากขึ้น เช่น ร้านอาหารพื้นถิ่น ตลาดบ้านเรือน วิถีชีวิตชุมชนที่จะทำให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาส มีส่วนร่วมใน “กิจกรรมที่เป็นประสบการณ์แท้” โดยทิศทางดังกล่าวนี้จึงทำให้ “การท่องเที่ยวสร้างสรรค์ (Creative tourism) เป็นแนวโน้มใหม่ของการท่องเที่ยวในปัจจุบันและยังเป็นเครื่องมือที่มีส่วนสนับสนุนให้นักท่องเที่ยว มีความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในวิถีทางวัฒนธรรมของเมืองที่ได้เดินทางไปเยือน (active understanding of the specific cultural features of a place) ตามเจตนารมณ์ขององค์การการศึกษาวิทยาศาสตร์ และวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติหรือ UNESCO ที่ต้องการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ส่งเสริม ความหลากหลาย และการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างวัฒนธรรม

2.7.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการตลาด

2.7.4.1 นนทิภักดิ์ เพียรโรจน์และคณะ (2558) ได้ศึกษาการเชื่อมโยงเส้นทางและการส่งเสริมการตลาดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่ม 4 จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่ม 4 จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย 2) ศึกษากิจกรรมการส่งเสริมการตลาดของแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่ม 4 จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย และ 3) สร้างโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมที่เป็นเส้นทางท่องเที่ยวเชื่อมโยง 4 จังหวัดและจัดทำปฏิทินกิจกรรมกลุ่มจังหวัดตลอดทั้งปี และการจัดกิจกรรมส่งเสริมการตลาด ผลการศึกษาพบว่า จัดโปรแกรมการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ได้หลากหลายมากขึ้น เพื่อความเหมาะสมและดึงดูดการท่องเที่ยว เช่น โปรแกรมทัวร์แบบเช้าไป เย็นกลับ โปรแกรมทัวร์ 2 วัน 1 คืน และโปรแกรมทัวร์ 3 วัน 2 คืนและเสนอการจัดรูปแบบกิจกรรมการประชาสัมพันธ์ที่โดดเด่นและชัดเจน เช่น การจัดทำปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยวการนำเสนอเส้นทางท่องเที่ยวในลักษณะต่าง ๆ

2.7.4.2 หน่วยบริการวิชาการ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม (2558) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้วมีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษา 1) แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการในการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว 2) ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว 3) เพื่อศึกษาบุคลิกภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของอำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า 1) เอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว อำเภอวังสมบูรณ์ คือ การมีแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติประเภทน้ำตกที่สวยงาม มีความโดดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งเสริมการเรียนรู้วัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น คือการเลี้ยงโคนม และการเกษตร 2) ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว ด้านกายภาพ เป็นชุมชนเกษตรกรรม ประชาชนมีอาชีพทำนาปลูกพืชผัก ผลไม้ ทำไร่ เลี้ยงโคนม ด้านการรับรู้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สร้างความเป็นเพื่อนเนื่องมาจาก อุตสาหกรรม น้ำใจ และมิตรไมตรี ที่ประชาชนในพื้นที่มีต่อนักท่องเที่ยว ด้านความรู้สึก มีความรู้สึกยินดีต้อนรับ ของผู้คนในท้องถิ่น ผ่อนคลาย ไม่กดดัน 3) บุคลิกภาพแหล่งท่องเที่ยว แสดงให้เห็นถึงความจริงใจ ความซื่อสัตย์ ความปลอดภัย ความเบิกบาน และอดทน โดยนักท่องเที่ยวเหมาะสมกับการเดินทางมาท่องเที่ยว ควรเป็นนักท่องเที่ยวที่รักอิสระ อยู่เหนือกฎเกณฑ์ รวมถึงมีความกล้าแสร้งเข้มแข็งอดทน ต้องการหลีกเลี่ยงความวุ่นวายจากสังคมเมือง และมีความต้องการใช้ชีวิตตามวิถีการเกษตรกรในชนบท ต้องการความท้าทายในชีวิต

2.7.4.3 มนรัตน์ ใจเอื้อและคณะ (2558) ได้ศึกษารูปแบบการตลาดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมชุมชนบางหลวง ตำบลบางหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม มีวัตถุประสงค์ศึกษาการดำเนินงานด้านการตลาดท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมที่ตอบสนองความต้องการ และสร้างความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยว คำนึงถึงคุณค่าและความสำคัญทางมรดกวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการตลาดประกอบด้วย 1) นักท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม 2) ส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน (7Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (product) ราคา (price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (place) การส่งเสริมการตลาด (promotion) ลักษณะทางกายภาพ (physical evidence) กระบวนการให้บริการ (process) และบุคลากร (people) ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นตัวแปรสำคัญที่จะนำไปสู่รูปแบบการตลาดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในพื้นที่ชุมชนบางหลวง

2.7.4.4 สุประภา สมพงษ์นักร (2560) ศึกษาแนวโน้มและตลาดการท่องเที่ยว 4.0 ประเทศไทย ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวเป็นกลุ่มโซโลโม (SO LO MO) มาจากคำว่า Social Local หรือ Location Mobile ที่ใช้เทคโนโลยีในการท่องเที่ยวด้วยตนเองจัดการวางแผนด้วยตนเองอย่างอิสระ (DIT Domestic Independent Tourism) และนักท่องเที่ยวต่างชาติกลุ่มที่มาเที่ยวด้วยตนเองแบบอิสระ (FIT Foreign Independent Tourism) มีการจัดการวางแผนด้วยตนเองทุกอย่าง ทำให้เกิดการตลาดท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ที่เน้นการตลาดออนไลน์ (Digital Marketing) นับว่าเป็นการตลาดสังคมออนไลน์ (Digital Marketing) มีการเปิดกว้างทางความคิด การมีส่วนร่วม และยังเป็นที่ยอมรับความแตกต่างของบุคคล มีการค้นหาข้อมูลซื้อขายสินค้าและบริการที่ไร้พรหมแดนเชื่อมโยงการตลาดแบบออนไลน์ (Online) ออฟไลน์ (Offline) และการบริการช่องทางในการเข้าถึงลูกค้า (Onni Channel)

2.7.5 งานวิจัยที่เกี่ยวกับประสบการณ์

2.7.5.1 ภัทรพร พันธูรี (2558) การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย โดยมีวัตถุประสงค์ศึกษาการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร เพื่อเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว โดยใช้แนวคิดประสบการณ์สัมผัสทั้ง 5 ผ่านรายการการแนะนำเที่ยวของบริษัทนำเที่ยวในประเทศไทย ผลการวิจัย พบว่า การจัดกิจกรรมนำเที่ยวเชิงอาหารสามารถเสริมสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ การสร้างความประทับใจแบบต่าง ๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร รองลงมา คือการนำเสนอให้ชิม/รับประทานอาหาร การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีของคนในท้องถิ่น การให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อสินค้าของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหาร การนำเสนอเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับอาหาร การนำชมแหล่งท่องเที่ยวอาหาร และการทดลองทำอาหารของนักท่องเที่ยว แสดงให้เห็นว่าการเสริมสร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวเชิงอาหาร โดยผ่านประสาทสัมผัสทั้ง 5 ของนักท่องเที่ยวนั้น ทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจได้อย่างแท้จริงในการเดินทางท่องเที่ยวในประเทศไทย

2.7.5.2 ธันยา พรหมบุรณย์ และนฤมล กิมภาภรณ์ (2558) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพ ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์นักท่องเที่ยวในกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เชิงวัฒนธรรมและเชิงสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวแบ่งออกได้ 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มที่ทำกิจกรรมผสมผสานท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรม และสุขภาพ กลุ่มที่ทำกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และวัฒนธรรมโดยเฉพาะชาวต่างชาติ จะเรียนทำอาหารไทย มวยไทย กลุ่มที่ทำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม และสุขภาพ และกลุ่มที่ทำกิจกรรมเชิงวัฒนธรรม ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติคือ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานที่ ด้านความคุ้มค่าเงิน ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านอาหารและเครื่องดื่ม และด้านบุคลากรแนะนำการท่องเที่ยว ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสบการณ์ที่ดีของนักท่องเที่ยวชาวไทยคือ ด้านความคุ้มค่าของเงิน ด้านศูนย์ข้อมูลการท่องเที่ยว ด้านที่พัก ด้านการเดินทางการขนส่งในพื้นที่ ด้านสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานที่ท่องเที่ยว

2.7.5.3 พิมพ์ชนก ยิ่งสกุล (2559 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาทัศนคติที่มีต่อกระแสการท่องเที่ยววิถีไทยของนักท่องเที่ยวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวไทยส่วนใหญ่ มีทัศนคติที่มีต่อกระแสนักท่องเที่ยววิถีไทย ในด้านการมีส่วนร่วม มากที่สุด งานที่เกี่ยวข้องควรรักษาคุณภาพในการดูแลนักท่องเที่ยว และให้องค์กรท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลสถานที่ท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น อีกทั้งควรมีการประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ ซึ่งจะส่งผลให้นักท่องเที่ยว มีระดับความคิดเห็นด้านการมีส่วนร่วมเพิ่มมากขึ้น และปัจจัยด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ ด้านพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ควรศึกษาและปรับปรุง เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยวทั้งในด้านความเป็นธรรมชาติ ด้านวัฒนธรรมและประเพณี ด้านความเก่าแก่ทางประวัติศาสตร์ และความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น เพื่อเป็นการเพิ่มระดับความคิดเห็นต่อกระแสการท่องเที่ยววิถีไทยให้มากขึ้น

2.7.5.4 ทินกฤต รุ่งเมือง (2558 บทคัดย่อ) ได้ศึกษาการพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาสภาพของการดำเนินการและการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 2) เพื่อสร้างรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด 3) เพื่อทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด 4) เพื่อประเมินและปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพของการดำเนินการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด นักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติเห็นว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยว การเรียนรู้และกิจกรรม อยู่ในระดับมาก และความต้องการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ นักท่องเที่ยวไทยและชาวต่างชาติต้องการท่องเที่ยวทางธรรมชาติมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 57.59 แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมประเพณี คิดเป็นร้อยละ 18.85 และแหล่งท่องเที่ยวด้านวิถีชีวิตท้องถิ่นคิดเป็นร้อยละ 13.09 2) การพัฒนาารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ได้รูปแบบมีชื่อเรียกว่า “KRNS-NONGKHAO Model” 3) ผลการทดลองรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ด้านการบริหารจัดการการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ตามโครงสร้างเพื่อความสมดุลตามหลักธรรมาภิบาล ทำให้สมาชิกทราบถึงแนวทางการกระจายรายได้ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์อย่างต่อเนื่อง มีการจัดกิจกรรมที่สะท้อนถึง ประวัติศาสตร์ วัฒนธรรม ประเพณีของสภาพจิตใจของนักท่องเที่ยว อยู่ในระดับมาก 4) การประเมินและปรับปรุงรูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ และความคิดเห็นของผู้ที่เกี่ยวข้อง อยู่ในระดับมาก และถอดบทเรียนพบว่า ความสำเร็จของการดำเนินกิจกรรม มีการดำเนินการกิจกรรมการท่องเที่ยวและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการประชาสัมพันธ์ชุมชน ผู้บริหารชุมชน และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องให้การสนับสนุนเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวภายใน และภายนอกชุมชน เน้นกระบวนการมีส่วนร่วมระดับชุมชนและหน่วยงานภาครัฐ

2.7.5.5 ดวงรัตน์ ด่านไธยนา (2553 บทคัดย่อ) ศึกษาพฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง (กรณีชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาพฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม 2) เพื่อศึกษาภาพลักษณ์ทางการท่องเที่ยวให้กับชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ที่อยู่ในความสนใจของนักท่องเที่ยว เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางการออกแบบคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเองของชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม คือ นักท่องเที่ยวมีความสนใจต่อเส้นทางท่องเที่ยวของตำบลบางนกแขวก เพื่อศึกษาหาความรู้ทางด้านวิถีชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ โดยใช้กิจกรรมทางการท่องเที่ยวเป็นตัวช่วยเสริม ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรมและประเพณีของคนในชุมชน ทางด้านเกษตรกรรม และวิถีชีวิตความเป็นอยู่ในหลากหลายแง่มุม ภาพลักษณ์ที่นักท่องเที่ยวนึกถึงมากที่สุดในการมาท่องเที่ยวในชุมชนบางนกแขวก คือ การได้สัมผัสกับวัฒนธรรมที่แท้จริงของชุมชน (sense of place) วิถีชีวิตความเป็นอยู่ ศาสนา และวัฒนธรรมที่เป็นส่วนหล่อหลอมให้เกิดเป็นมิตรภาพ ความมีน้ำใจของคนในชุมชน ซึ่งถือเป็นเสน่ห์และเอกลักษณ์เฉพาะ

ของชุมชนบางนกแขวกที่ทำได้ยากยิ่งในสังคมปัจจุบัน ส่วนรูปแบบคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกนั้นต้องคงความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น โดยการนำเสนอเรื่องราวมาจากวิถีชีวิตของคนในชุมชนในรูปแบบการเล่าเรื่องแบบนิยาย และการใช้ภาพประกอบแบบภาพวาดลายเส้น ภาพสีน้ำ เพื่อให้เกิดความรู้สึกสบาย ๆ เมื่อได้มาพักผ่อน ลักษณะการจัดวางรูปภาพและตัวอักษร ควรมีลักษณะผสมผสานกัน มีภาพเล็กประกอบกับภาพใหญ่ ขนาดที่เหมาะสมสำหรับคู่มือการท่องเที่ยวของชุมชนบางนกแขวกคือ ขนาด A5 หรือพ็อกเก็ตบุ๊ก เพื่อให้สะดวกต่อการพกพาง่าย เนื้อหาด้านในต้องมีรายละเอียดเกี่ยวกับเส้นทางการท่องเที่ยวที่แสดงถึงการท่องเที่ยวภายในชุมชน มีแผนที่ขนาดใหญ่ดูชัดเจน แสดงสถานที่ท่องเที่ยวต่าง ๆ และคู่มือการท่องเที่ยวต้องมีลักษณะเหมือนของฝากที่ทำให้ได้คิดถึง หรืออยากหวนกลับมาเยี่ยมเยือนอีกครั้งหนึ่ง

จากการศึกษาเอกสารและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่า ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) คือ ประสบการณ์ของชุมชนหรือกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกิจกรรม การใช้ชีวิตหรือสัมผัสความเป็นวิถีไทยหรือวิถีท้องถิ่น ให้เกิดเป็นประสบการณ์ที่ประทับใจ เห็นคุณค่าและเอกลักษณ์ความเป็นไทยของแต่ละท้องถิ่น เช่น ด้านอาหารการกิน ด้านการเกษตร ด้านการแต่งกาย ด้านที่อยู่อาศัย ด้านประเพณี ด้านภาษา ด้านอาชีพ ด้านความเชื่อ ด้านศิลปกรรม ด้านนาฏศิลป์ การแสดงและดนตรีพื้นบ้าน ด้านศิลปหัตถกรรม ด้านกีฬาและศิลปะการต่อสู้ เป็นต้น และส่งต่อประสบการณ์ ความรู้ ความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว องค์ประกอบของท่องเที่ยวประสบการณ์มี 3 ด้านได้แก่ Functional Experience Social Experience Emotion Experience การสร้างประสบการณ์แบ่งออกได้ 3 ระยะ คือ ระยะก่อนใช้บริการ (Before) ระหว่างใช้บริการ (During) ผ่านประสาทสัมผัส ระยะหลังใช้บริการ (After) เป็นการสร้างความประทับใจ กระตุ้นให้เกิดการบอกต่อความประทับใจผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ต้องเป็นกิจกรรมที่มีความสร้างสรรค์ (creation) เป็นการท่องเที่ยวกลุ่มเล็ก (small) ไม่เร่งรีบ (slow) มีเรื่องราว (story) มีความยั่งยืน (sustainability) สร้างสัมพันธ์ (interaction) ระหว่างนักท่องเที่ยวกับคนในท้องถิ่น แบ่งปันผลประโยชน์กับคนในท้องถิ่น (benefit) นักท่องเที่ยวรับรู้รู้สึกกลับไป (emotional outcome)

ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยจึงนำแนวคิดจากประสบการณ์ท้องถิ่น การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การท่องเที่ยวโดยชุมชนมาใช้ในการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยที่ให้นักท่องเที่ยวที่เข้าไปเที่ยวชมและร่วมประสบการณ์ของชุมชนหรือกิจกรรมที่ชุมชนเสนอให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสัมผัสความเป็นวิถีไทยหรือวิถีท้องถิ่น (Local Experience) โดยผ่านประสบการณ์แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชน และผลการศึกษาวิจัยที่เกี่ยวข้องใช้เป็นแนวทางพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย มีรูปแบบการวิจัยเป็นวิจัยเชิงปฏิบัติแบบมีส่วนร่วม การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ มีขั้นตอนประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (1) สำรวจและวิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน (2) การพัฒนารูปแบบโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น (3) การทดลองจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น (4) การประเมินผลและปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น (5) การหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยวให้เชื่อมโยงกันกับแหล่งท่องเที่ยวใช้หลักการตลาด มีรายละเอียดวิธีการดำเนินการวิจัยกล่าวไว้ในบทที่ 3

บทที่ 3

วิธีการดำเนินงานวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรีใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสานวิธีวิธี (Mixed Methods Research) เก็บรวบรวมข้อมูลทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ โดยเน้นกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) มีขั้นตอนดังนี้

3.1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวชาวไทยที่เดินทางมาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี จากข้อมูลสถิติการท่องเที่ยวปีพ.ศ. 2559 มีจำนวน 1,442,874 คน (กรมการท่องเที่ยว, 2559)
2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการตอบแบบสอบถาม คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี โดยการกำหนดขนาดจากตารางเครซี่แอนมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 2970, หน้า 608) ได้ 400 คน การได้มาของกลุ่มตัวอย่างใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เฉพาะนักท่องเที่ยวชาวไทยที่พักค้างคืนและไม่พักค้างคืนที่มาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย
3. กลุ่มตัวอย่างเข้าร่วมทดลองกิจกรรม รูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี โดยความสมัครใจประกอบด้วยสื่อมวลชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ตัวแทนบริษัทประชารัฐ มัคคุเทศก์ นักวิชาการท่องเที่ยว ผู้จัดการท่องเที่ยววิถีไทย นักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยการสุ่มตัวอย่างแบบสมัครใจ (Volunteer Sampling)
4. กลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทยเป็นผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์เชิงลึก (In - Depth Interviews) เกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีไทย ได้แก่ หัวหน้าหรือตัวแทนจากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี บริษัทประชารัฐสามัคคีราชบุรี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) ชมรมส่งเสริมการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ตัวแทนผู้จัดการท่องเที่ยวชุมชน จำนวน 20 คนโดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)
5. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลและร่วมพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ได้แก่ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน ประธานสภาวัฒนธรรมตำบล พระสงฆ์ ชาวบ้านในพื้นที่บุคลากร หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับศิลปะและวัฒนธรรมในระดับชุมชน
6. กลุ่มผู้ให้ข้อมูลในการวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง ได้แก่ ผู้เชี่ยวชาญด้านการท่องเที่ยว ผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะและวัฒนธรรม ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกี่ยวกับการท่องเที่ยววิถีไทย โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

7. กลุ่มเป้าหมายในการอบรม คือ ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ผู้รับผิดชอบการท่องเที่ยว และกิจกรรมท่องเที่ยวจำนวน 30 คน โดยการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3.2 พื้นที่ของการศึกษา

พื้นที่การศึกษาในการวิจัยครั้งนี้มีขั้นตอนการเลือกดังนี้

1. คณะผู้วิจัยได้กำหนดพื้นที่ของการศึกษา จากแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและวิถีไทยที่มีชื่อเสียง ได้รับความนิยม ซึ่งมีฐานข้อมูลทางระบบอินเทอร์เน็ต เอกสารสิ่งพิมพ์ของการท่องเที่ยวของจังหวัดราชบุรีและการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยได้จำนวน 5 พื้นที่ ได้แก่ 1) ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก อำเภอดำเนินสะดวก 2) ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ตำบลคลองตาหลวง อำเภอดำเนินสะดวก 3) ชุมชนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง 4) ชุมชนมอญบ้านม่วง – บ้านนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง 5) ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection)

2. ศึกษาข้อมูลเบื้องต้นกับการท่องเที่ยววิถีไทย โดยศึกษาจากเอกสาร คู่มือแนะนำเที่ยว ข้อมูลทางอินเทอร์เน็ต (internet) รวมทั้งได้ติดต่อประสานงานข้อมูลอื่น ๆ จากหน่วยงาน และบุคคลต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น องค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตาหลวง องค์การบริหารส่วนตำบลนครชุมน์ องค์การบริหารส่วนตำบลสร้อยฟ้า ผู้เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทย ผู้ประกอบการท่องเที่ยววิถีไทย ผู้นำชุมชนในพื้นที่ และข้อมูลพื้นที่จากสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี ได้ให้รายชื่อหมู่บ้าน OTOP หมู่บ้านท่องเที่ยวโดยชุมชนในพื้นที่ 9 อำเภอ ซึ่งเป็นพื้นที่ท่องเที่ยวชุมชน และท่องเที่ยววิถีไทยของการร่วมมือกันภายใต้การสนับสนุนของสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีและบริษัทประชารัฐสามัคคีราชบุรี (วิสาหกิจเพื่อสังคม)

3. เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่โดดเด่นคือ

3.1 ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก เป็นชุมชนไทยจีน มีวิถีริมคลองเรื่องราวของตลาดน้ำดำเนินสะดวก สถาปัตยกรรมเรือนไม้ริมคลองสมัยรัตนโกสินทร์ พิพิธภัณฑ์เรือที่ใช้ในคลองดำเนินสะดวก

3.2 ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ มีวิถีชุมชนที่เป็นวิถีการเกษตรการทำสวนมะพร้าว แล้วนำไปแปรรูปผลิตภัณฑ์จนได้รับการรับรองเป็นผลิตภัณฑ์ OTOP ของจังหวัดราชบุรี และมีการแสดงพื้นบ้านรำกลองยาวที่มีชื่อเสียง มีวิหารหลวงพ่อดั่งที่สวยงาม และจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นการจัดประสบการณ์เรียนรู้ชุมชน 6 หมู่บ้าน เป็นหมู่บ้าน OTOP และท่องเที่ยววิถีไทย

3.3 ชุมชนบ้านคูบัว มีกาตวิถีชุมชนคูบัว ตำบลคูบัวมีความโดดเด่นในงานศิลปกรรมคือ โบราณสถานหมายเลข 18 วัดโขลงสุวรรณคีรี ที่เป็นที่ยุ้งักกันมานาน มีวัฒนธรรม ประเพณีของชาวไทยยวน การแต่งกาย ภาษา งานศิลปหัตถกรรมที่ขึ้นชื่อ คือ ผ้าจกคูบัว แคนขลุ่ย ผลิตภัณฑ์จากไม้ตาล จักสาน เกษตรอินทรีย์ มีการรวบรวมนาของดี 15 หมู่บ้านมานำเสนอภายใต้กาตวิถีชุมชนคูบัว จนเป็นที่รู้จักของนักท่องเที่ยว

3.4 ชุมชนมอญบ้านม่วง – บ้านนครชุมน์ มีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ประเพณี อาหารพื้นบ้าน พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ทอผ้าขาวม้ามอญ จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่ นครชุมน์ สวนเกษตรการปลูก

ละมุดที่มีชื่อเสียงของชุมชน มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมมอญ

3.5 ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า มีวัดখনอนหนังใหญ่ที่มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านหนังใหญ่ โรงแสดงหนังใหญ่ การแสดงหนังใหญ่ การฉลุหนังใหญ่และศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชย์หนังใหญ่วัดখনอนได้รับรางวัลยูเนสโก (UNESCO) มีการอนุรักษ์และการแสดงหนังใหญ่อย่างต่อเนื่อง

4. ชุมชนเจ้าของพื้นที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยแบบมีส่วนร่วม และมีความพร้อมในการบริการในการท่องเที่ยวต่าง ๆ

5. เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยต่าง ๆ ในลุ่มน้ำแม่กลองได้

6. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ผ่านการวิเคราะห์ประเมินศักยภาพแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

3.3 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.3.1 เครื่องมือวิจัยเชิงปริมาณ

1. แบบสอบถามความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ภูมิสำเนา เป็นคำถามแบบตรวจสอบคำตอบ (Check list) ตามตัวเลือก จำนวน 7 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำนวน 11 ข้อ เป็นแบบตรวจสอบคำตอบ (Check list)

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นต่อความต้องการประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยวไทย จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี 2) ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่น 3) ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่น 4) ด้านการบริการท่องเที่ยว 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 6) ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ

ระดับ 5	หมายความว่า	มีความต้องการมากที่สุด
ระดับ 4	หมายความว่า	มีความต้องการมาก
ระดับ 3	หมายความว่า	มีความต้องการปานกลาง
ระดับ 2	หมายความว่า	มีความต้องการน้อย
ระดับ 1	หมายความว่า	มีความต้องการน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะและความต้องการการจัดประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี เป็นคำถามปลายเปิด (Open End Questions)

การสร้างและการหาคุณภาพของเครื่องมือ

1. การศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดขอบเขตเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
3. สร้างแบบสอบถามตรวจสอบภาษา และประเด็นให้ครอบคลุม
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากความคิดเห็น ความสอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง จากนั้นนำคำตอบผู้เชี่ยวชาญมาแปลงเป็นคะแนนค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence - IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.81 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ตามข้อเสนอแนะให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน และนำแบบสอบถามมาคำนวณหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา α (Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งชุดที่ 0.97

5. นำไปใช้จริง

2. แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น เป็นแบบสอบถามที่ใช้สอบถามความคิดเห็นนักท่องเที่ยว ที่เข้าร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยที่ใช้รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น ประกอบด้วย 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้และถิ่นที่อยู่ เป็นคำถามแบบตรวจสอบคำตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น ได้แก่ ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับคือ

ระดับ 5	หมายถึง	มีความพึงพอใจมากที่สุด
ระดับ 4	หมายถึง	มีความพึงพอใจมาก
ระดับ 3	หมายถึง	มีความพึงพอใจปานกลาง
ระดับ 2	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อย
ระดับ 1	หมายถึง	มีความพึงพอใจน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นเป็นคำถามปลายเปิด (Open End)

การสร้างและการหาคุณภาพเครื่องมือ

1. ศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำมาเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม
2. กำหนดขอบเขตเนื้อหาตามวัตถุประสงค์
3. สร้างแบบสอบถามตรวจสอบภาษา และประเด็นการวิจัยให้ครอบคลุม
4. นำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาจากความคิดเห็น ความสอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง จากนั้นนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญมาแปลงเป็นคะแนนค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item

Objective Congruence-IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ตามข้อเสนอแนะให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

นำแบบสอบถามที่ได้ปรับปรุงแล้วจากผู้ทรงคุณวุฒิ ไปทดลองใช้กับนักท่องเที่ยวที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 50 คน และนำแบบสอบถามมาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา α (Coefficient) ได้ค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งชุดที่ 0.89

5. นำไปใช้จริง

3.3.2 เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงคุณภาพ ประกอบด้วยแนวทางสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) สทนากลุ่ม (Focus Group discussion) และสังเกต (Observation) ในสถานที่ท่องเที่ยววิถีไทย 5 แหล่งดังนี้

1. แบบสัมภาษณ์เชิงลึก ประกอบด้วยประเด็นการสัมภาษณ์ ดังนี้

- 1.1 สภาพการณ์ท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนของท่านและจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างไร
- 1.2 ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนมีความดึงดูดต่อการท่องเที่ยววิถีไทยของท่านหรือไม่อย่างไร
- 1.3 ประสบการณ์ท้องถิ่นในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- 1.4 ประสบการณ์ท้องถิ่นที่นำไปใช้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- 1.5 รูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- 1.6 กระบวนการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน มีวิธีการทำอย่างไร
- 1.7 จุดเด่นและจุดอ่อนของการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนของท่านเป็นอย่างไร
- 1.8 ความต้องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนด้านใดบ้างเป็นอย่างไร
- 1.9 การกำหนดเส้นทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยววิถีไทยกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในลุ่มแม่น้ำแม่กลองควรเป็นอย่างไร
- 1.10 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มแม่น้ำแม่กลองเป็นอย่างไร
- 1.11 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรม

นำแบบสัมภาษณ์ให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 5 คน ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาความคิดเห็น ความสอดคล้อง ไม่แน่ใจ ไม่สอดคล้อง จากนั้นนำคำตอบของผู้เชี่ยวชาญ มาแปลงเป็นคะแนนค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence-IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ระหว่าง 0.80 แล้วนำมาปรับปรุงแก้ตามข้อเสนอแนะให้เหมาะสมยิ่งขึ้น

2. แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Discussion) เป็นเครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูลในประเด็นวิเคราะห์สภาพประสบการณ์ท้องถิ่นประกอบด้วยแนวคำถามการสนทนาดังนี้

- 2.1 สภาพการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนของท่านและจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างไร
- 2.2 ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนมีความดึงดูดต่อการท่องเที่ยววิถีไทยของท่านหรือไม่ อย่างไร
- 2.3 ประสบการณ์ท้องถิ่นในชุมชนของท่านมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- 2.4 ประสบการณ์ท้องถิ่นที่นำไปใช้จัดกิจกรรมท่องเที่ยวมีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- 2.5 รูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
- 2.6 กระบวนการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน มีวิธีการทำอย่างไร
- 2.7 จุดเด่นและจุดอ่อนของการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนของท่านเป็นอย่างไร
- 2.8 ความต้องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนด้านใดบ้างเป็นอย่างไร
- 2.9 การกำหนดเส้นทางการเชื่อมโยงการท่องเที่ยววิถีไทยกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในลุ่มแม่น้ำแม่กลองควรเป็นอย่างไร
- 2.10 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มแม่น้ำแม่กลองเป็นอย่างไร
- 2.11 ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะต่อการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรม

3. แบบสังเกต (Observation) แบบไม่มีส่วนร่วมและแบบมีส่วนร่วม ประเด็นรูปแบบการจัดประสบการณ์กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น วิธีการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น ความร่วมมือในการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นและสังเกตโดยภาพรวม

การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลหลักเพื่อทำการสัมภาษณ์ระดับลึก (In-Depth Interview) สัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย โดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ในแต่ละสถานที่ท่องเที่ยววิถีไทย จำนวน 5 แห่ง แห่งละ 4 คน จำนวน 20 คน

2. ทำหนังสือถึงผู้ให้ข้อมูลหลัก กำหนดวัน เวลา และสถานที่เพื่อทำการสนทนา (Focus Group Discussion) จะสนทนากลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย กับการท่องเที่ยววิถีไทย จำนวน 5 แห่ง แห่งละ 4 คน จำนวน 20 คนโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

4. การสังเกตแบบไม่มีส่วนร่วม (Non-Participatory Observation) เป็นการสังเกตสถานที่ท่องเที่ยว 5 แห่ง

3.4 ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 การศึกษาข้อมูลพื้นฐานสภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี โดยมีการดำเนินงานดังนี้

1. การศึกษาเอกสารและงานที่เกี่ยวข้องกับแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ประสบการณ์ท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรม ท่องเที่ยวชุมชน ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์จากเอกสาร ตำรา บทความ งานวิจัย บทสัมภาษณ์ รวมทั้งเอกสารที่ใช้เผยแพร่ประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยว เช่น แผนที่ท่องเที่ยวราชบุรี คู่มือนักท่องเที่ยว นิตยสารท่องเที่ยว เพื่อรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับบริบทของแหล่งท่องเที่ยว ทรัพยากรการท่องเที่ยววิถีไทยจุดเด่น หรือเอกลักษณ์ของทรัพยากรท่องเที่ยวของศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง

2. การศึกษาเว็บไซต์จากสื่ออินเทอร์เน็ต ได้แก่ ข่าว บทความ เรื่องเล่า บทสัมภาษณ์การโฆษณาและการประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวทางเว็บไซต์ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยเรื่องนี้ goratchaburi.com ratchabubiculture.com thailist.com thairambon.com สารคดีที่นี่... ราชบุรี ราชบุรีศึกษา ผู้จัดการดอทคอม อำเภอและตำบลต่าง ๆ ในจังหวัดราชบุรีเว็บไซต์ของบริษัทนำเที่ยว เว็บไซต์ของแหล่งท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมในจังหวัดราชบุรี เป็นต้น

3. การศึกษาแผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี แผนยุทธศาสตร์ท่องเที่ยว พ.ศ. 2555 – 2559 จังหวัดราชบุรี แผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งเที่ยวที่มีศักยภาพของประเทศปี พ.ศ. 2558 - 2560 แผนพัฒนาเศรษฐกิจสร้างสรรค์จังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2555 - 2559 แผนยุทธศาสตร์กระทรวงท่องเที่ยวและกีฬา พ.ศ. 2560 – 2564 แผนบูรณาการยุทธศาสตร์ประเทศจากเอกสารและเว็บไซต์ต่าง ๆ

4. การศึกษาสภาพการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี โดยการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้ที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี

5. จัดเวทีสร้างความเข้าใจโครงการและวัตถุประสงค์ให้กับชุมชนกลุ่มเป้าหมายและกำหนดบทบาทหน้าที่ทำงาน

6. ลงภาคสนามสำรวจข้อมูลสภาพประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย 5 ชุมชน ร่วมกับนักศึกษาด้วยการจัดบันทึก ถ่ายภาพ สัมภาษณ์เชิงลึก และสนทนากลุ่มพูดคุยกับคนในชุมชน ประเด็นต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์ท้องถิ่น รูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น

7. การศึกษาความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นจากนักท่องเที่ยว โดยใช้แบบสอบถามเพื่อศึกษาความต้องการรูปแบบประสบการณ์ท่องเที่ยว จำนวน 6 ด้าน คือ 1) ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี 2) ด้านรูปแบบการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น 3) ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น 4) ด้านการบริการท่องเที่ยว 5) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก 6) ด้านข้อมูลข่าวสาร และการประชาสัมพันธ์ และพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว โดยคณะผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูล

ด้วยตนเองจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวตามแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย กลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

8. ศึกษาแหล่งท่องเที่ยวต้นแบบที่มีการจัดการท่องเที่ยวชุมชน มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อศึกษาเทียบเคียงการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยว รายละเอียดแสดงดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 กำหนดการศึกษาชุมชนต้นแบบ

กำหนดการ	พื้นที่ศึกษา
8 มกราคม 2561	ดอนเอย..ดอนคา แหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร วิถีคนดอนคา ตำบลดอนคา อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี
9 มกราคม 2561	ไร่ปลูกรัก แหล่งท่องเที่ยวฟาร์มเกษตรอินทรีย์ ตำบลวังเย็น อำเภอบางแพ จังหวัดราชบุรี

8. วิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งหมดแล้วสรุปเป็นแหล่งทรัพยากรท่องเที่ยววิถีไทย และสภาพการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อนำมาใช้ในการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นในขั้นตอนที่ 2

ขั้นตอนที่ 2 พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยกลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม แบบมีส่วนร่วมของชุมชน โดยใช้กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชน ใช้แนวคิดการท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ มาจัดกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมกิจกรรมประสบการณ์ ดำเนินงาน 2 ขั้นตอนคือ 1) ขั้นตอนพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เป็นโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมและเส้นทางท่องเที่ยว 2) ขั้นตอนการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมแล้วประเมินปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม มีรายละเอียดดังนี้

1. ขั้นตอนพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

1.1 นำข้อมูลการสำรวจตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ของโครงการย่อยที่ 1 รูปแบบการพัฒนาเครือข่ายการท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี มาคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

1.2 นำข้อมูลสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่น ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โครงการย่อยที่ 2 ข้อมูลสภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่น ความต้องการของนักท่องเที่ยว ผลแนวทางการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นมากำหนดกรอบแนวคิดในการจัดทำโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

1.3 จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องข้องในการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยของแต่ละชุมชน ประกอบด้วยผู้นำชุมชน ผู้จัดกิจกรรมท่องเที่ยว ภูมิปัญญาท้องถิ่น ตัวแทนองค์การบริหารส่วนตำบล ตัวแทนชุมชนร่วมกันออกแบบและจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นหรือกิจกรรมท่องเที่ยวของแต่ละชุมชนแบบมีส่วนร่วม

1.4 จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี บริษัทประชารัฐสามัคคีราชบุรี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) ผู้บริหารการท่องเที่ยววิถีไทย นักวิชาการท่องเที่ยว ร่วมกันคัดเลือกกิจกรรมท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน มาจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นหรือกิจกรรมท่องเที่ยวของแต่ละชุมชน มาเชื่อมโยงกันเป็นโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนและแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยโดยภาพรวม และร่วมกันประเมินให้ข้อคิดเห็น

1.5 จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี บริษัทประชารัฐสามัคคีราชบุรี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) ผู้บริหารการท่องเที่ยววิถีไทย นักวิชาการท่องเที่ยวร่วมกันจัดเส้นทางท่องเที่ยวตามโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น มีวิธีการดำเนินการคัดเลือกแหล่งสถานที่เหมาะสมในการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยว คณะผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ที่ใช้ในการคัดเลือกเบื้องต้นดังนี้

1.5.1 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยว

1.5.2 มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีห้องน้ำ สถานที่จอดรถ และผู้บริการ

1.5.3 เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่อยู่ในเส้นทางหลัก มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในลุ่มน้ำแม่กลอง และเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงกันได้

1.5.4 เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคม เดินทางสะดวกปลอดภัยมีป้ายชัดเจน

1.5.5 มีกิจกรรมท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว

1.5.6 มีอัตลักษณ์เด่นทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่มีความร่วมสมัยหรือดั้งเดิมที่โดดเด่น เช่น ประเพณี ศิลปหัตถกรรม ศิลปกรรม อาหาร ภาษา

1.5.7 ชุมชนเจ้าของพื้นที่ให้ความร่วมมือ และมีความพร้อมในการบริการนักท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ

1.6 จัดประชุมนำเสนอร่างโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ร่วมกับการวิพากษ์ประเมิน ให้ข้อเสนอแนะจากนักวิชาการด้านท่องเที่ยว นักวิชาการด้านวัฒนธรรม ตัวแทนหน่วยราชการ ตัวแทนชุมชนและคณะผู้วิจัย เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

1.7 นำข้อเสนอแนะโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น และเส้นทางท่องเที่ยวมาปรับปรุงแก้ไข ครั้งที่ 1

2. ขั้นตอนการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ นำโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมไปจัดให้กับนักท่องเที่ยว แล้วประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม และปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม มีดังนี้

2.1 จัดอบรมเชิงปฏิบัติการเตรียมความพร้อมการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย ในพื้นที่เป้าหมาย จำนวน 30 คน จำนวน 3 วัน โดยวิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยกำหนดจัดครั้งที่ 1 วันที่ 9 – 10 มิถุนายน 2561 ณ ชุมชนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ครั้งที่ 2 วันที่ 11 มิถุนายน 2561 ณ ชุมชนนครชุมน์ ตำบลนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี วิธีดำเนินการดังนี้

2.1.1 กำหนดการอบรมให้ความรู้การจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมให้กับชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย

2.1.2 จัดเตรียมเอกสารการอบรม วัน เวลา สถานที่ ประสานผู้เข้าร่วมอบรม และเชิญวิทยากร

2.1.3 จัดกิจกรรมอบรมตามวันและเวลาที่กำหนด

2.1.4 ประเมินความพึงพอใจของผู้เข้ารับการอบรมที่มีต่อการเตรียมความพร้อมการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

2.2 จัดการทดลองใช้โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมดังนี้

2.2.1 ประชาสัมพันธ์รับสมัครนักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทย โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นผ่านอินเทอร์เน็ตและประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ

2.2.2 ได้จำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยวประกอบด้วยสื่อมวลชนท้องถิ่น ผู้ประกอบการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ตัวแทนบริษัทประชารัฐ มัคคุเทศก์ นักวิชาการท่องเที่ยว ผู้จัดการท่องเที่ยววิถีไทย นักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน เป็นกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายวัย

2.2.3 จัดประชุมเครือข่ายการท่องเที่ยวของ 5 ชุมชน เตรียมวัสดุอุปกรณ์ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้ถ่ายทอดความรู้ในกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นโดยให้ทุกคนมีส่วนร่วม

2.2.4 ชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย 5 แห่ง ได้ร่วมกับเครือข่ายท่องเที่ยวจัดกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมให้กับนักท่องเที่ยว จำนวน 40 คน ในระหว่างวันที่ 23 – 24 มิถุนายน 2561 ตามโปรแกรมการท่องเที่ยว (ภาคผนวก จ)

2.2.5 ประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมด้วยแบบสอบถาม

2.3 ขั้นตอนประเมินและปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

2.3.1 จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) กับกลุ่มผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทย นำเสนอผลการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมและร่วมกันให้ข้อเสนอแนะ

2.3.2 นำผลให้ข้อเสนอแนะมาปรับปรุงโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

ขั้นตอนที่ 3 หาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงในจังหวัดราชบุรี

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้ มีวัตถุประสงค์หาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงในจังหวัดราชบุรี มีดังนี้

1. จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) ประกอบด้วย ผู้ประกอบการท่องเที่ยววิถีไทย ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทย ประชาชนเจ้าของพื้นที่ สื่อมวลชนท้องถิ่น นักวิชาการศิลปะและวัฒนธรรม นักวิชาการท่องเที่ยว ตัวแทนหน่วยงานภาครัฐจังหวัดราชบุรี ระดมสมองช่วยกันหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยตามหลักการตลาด 4.0

2. จัดประชุมกลุ่ม (Focus Group Discussion) ร่วมกับชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย 5 แห่ง วิเคราะห์ข้อมูลในประเด็นด้านผลิตภัณฑ์และบริการ ด้านการกำหนดราคาและบริการในแหล่งการท่องเที่ยววิถีไทย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด เพื่อหาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี

3. จัดการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ จากแบบสอบถามความต้องการรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ประกอบด้วยด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยว ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านการบริหารจัดการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลข่าวสารและประชาสัมพันธ์ แบบสอบถามความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวประกอบด้วย ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก มาวิเคราะห์ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) คำถามปลายเปิดนำมาสรุปประเด็นตามเนื้อหา ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม การประชุมแลกเปลี่ยนเรียนรู้มาวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) จัดหมวดหมู่ตามประเด็นที่สำคัญ เช่น ราคา ช่องทางการจำหน่าย เป็นต้น โดยเขียนข้อมูลให้ครบทุกประเด็น

4. สรุปผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 – 3 นำเสนอข้อมูลเป็นตารางประกอบความเรียง พร้อมภาพประกอบ

3.5 การวิเคราะห์และสถิติที่ใช้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามใช้สถิติวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) และคำถามปลายเปิดวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) นำเสนอข้อมูลเป็นตาราง บรรยายความเรียง

1.1 ข้อมูลจากแบบสอบถามความต้องการรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม นำมาแปลความหมายและแปรผลเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ดัชนี (Best & Kahn, 1998, p. 247)

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง ความต้องการมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง ความต้องการมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง ความต้องการปานกลาง

ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.49 - 2.49	หมายถึง ความต้องการน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง ความต้องการน้อยที่สุด

1.2 ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของผู้เข้าอบรมที่มีต่อการอบรมเตรียมความพร้อมการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม นำมาแปลความหมายและแปรผลเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้ (Best & Kahn, 1998, p. 247)

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง ความพึงพอใจมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.49 - 2.49	หมายถึง ความพึงพอใจน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด

1.3 ข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม นำมาแปลความหมายและแปรผลเป็นแบบประมาณค่า 5 ระดับ ตามเกณฑ์ดังนี้ (Best & Kahn, 1998, p. 247)

ค่าคะแนนเฉลี่ย 4.50 - 5.00	หมายถึง ความพึงพอใจมากที่สุด
ค่าคะแนนเฉลี่ย 3.50 - 4.49	หมายถึง ความพึงพอใจมาก
ค่าคะแนนเฉลี่ย 2.50 - 3.49	หมายถึง ความพึงพอใจปานกลาง
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.49 - 2.49	หมายถึง ความพึงพอใจน้อย
ค่าคะแนนเฉลี่ย 1.00 - 1.49	หมายถึง ความพึงพอใจน้อยที่สุด

2. ข้อมูลเชิงคุณภาพ การรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการศึกษาเอกสารต่าง ๆ การสัมภาษณ์ การสังเกต แบบไม่มีส่วนร่วม การสนทนากลุ่ม และการจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งเป็นข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data) ใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลโดยการถามซ้ำ เพื่อตรวจสอบข้อมูลอีกครั้ง นำข้อมูลทั้งหมดมาจัดหมวดหมู่เนื้อหาตามวิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอเป็นความเรียงพร้อมภาพประกอบ

บทที่ 4

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี 2) พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี 3) แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี คณะผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ดังนี้

4.1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

การสำรวจสภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี จากเอกสารต่าง ๆ เพื่อหาข้อมูลเบื้องต้น ใช้แบบสังเกตร่วมกับแบบสำรวจแหล่งท่องเที่ยว การสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม แบบสอบถาม แล้วนำผลการสำรวจมาวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย การสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทย ความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อนำมาเป็นข้อมูลพื้นฐานเสนอแนวทางการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น โดยมีรายละเอียดดังนี้

4.1.1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นจากแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

คณะผู้วิจัยกำหนดแหล่งท่องเที่ยวชุมชนและแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีชื่อเสียง ได้รับความนิยม มีฐานข้อมูลจากระบบอินเทอร์เน็ต เอกสารสิ่งพิมพ์ของการท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี ในขั้นตอนนี้คณะผู้วิจัยได้ทำการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่น กิจกรรมท่องเที่ยวกับประสบการณ์ท้องถิ่น การบริหารจัดการ จุดแข็ง จุดอ่อน แนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่น จำแนกแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง พื้นที่เป้าหมาย นำเสนอได้ดังนี้

ชุมชนที่ 1 ตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก ตั้งอยู่บริเวณปากคลองลัดพลี ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จ.ราชบุรี (อยู่ติดกับตลาดน้ำดำเนินสะดวก) มีประสบการณ์ท้องถิ่นที่สำคัญ ดังนี้

ตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก (เหล่าตั๊กลัก แปลว่า ตลาดเก่า) หรือตลาดน้ำปากคลองลัดพลีเป็นตลาดน้ำดั้งเดิมแห่งแรกของจังหวัดราชบุรีเป็นต้นกำเนิด “ตลาดน้ำดำเนินสะดวก” ผู้คนที่ส่วนใหญ่เป็นลูกหลานชาวไทยเชื้อสายจีนแต้จิ๋วและชาวจีนไหหลำ เป็นชาวสวนทำการค้าขายตามลำคลอง แต่ก่อนถือเป็นตลาดน้ำที่เฟื่องฟูมาก แต่พอมีการสร้างถนนและมีตลาดน้ำดำเนินสะดวกขึ้นมา ก็ทำให้ตลาดน้ำเหล่าตั๊กลักเริ่มเลือนหายไปจากความทรงจำของผู้คน และสุดท้ายก็ปิดตัวลงเองในที่สุด ความเจริญของการคมนาคม ถนนหนทางเข้ามาแทนที่เรือ การเชื่อมต่อระหว่างคลองต่างๆ เปลี่ยนไป นักท่องเที่ยวเดินทางสะดวกขึ้น จึงเลือกไปท่องเที่ยวคลองอื่นที่มีถนนตัดผ่าน พ่อค้าแม่ค้าที่พายเรือนำ

ของในสวนมาขายก็ย้ายไปขายยังอีกฝั่งที่มีถนนตัดผ่านสะดวกสบายกว่า แต่ปัจจุบันได้รับการฟื้นฟูให้กลับมาใช้ชีวิตขึ้นอีกครั้ง

ตารางที่ 4.1 ข้อมูลชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก

กิจกรรมท่องเที่ยว กับประสบการณ์ ท้องถิ่น	1. นั่งเรือชมวิถีชีวิตริมคลองที่ทำตลาดน้ำดำเนินสะดวกไปดูสวนมะพร้าว การทำน้ำตาลสด ไหว้พระหลวงพ่อด่างที่วัดปรกเจริญ และเลี้ยงปลาหน้าวัด 2. เดินชมตลาดบนบกวิถีชีวิตชาวไทยจีน ตลาดน้ำเก่าแก่ ร้านค้าโบราณ เช่น ร้านขายยา ร้านของชำ พิพิธภัณฑ์ดำเนินสะดวก 3. เลือกซื้ออาหารพื้นเมือง ผลไม้ที่พ่อค้าแม่ค้าพายเรือมาขาย 4. นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ศาลเจ้าตั๊กลัก ศาลเจ้าแม่ทับทิมและไหว้พระหลวงพ่โต วัดราษฎร์เจริญธรรม 5. ตักบาตรทางเรือทุกวันศุกร์ - อาทิตย์ เวลา 6.00 น
การบริหารจัดการ ท่องเที่ยว	ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก ได้มีการรวมกลุ่มชมรมท่องเที่ยวดำเนินสะดวก มีการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เป็นทางการ
การจัด ประสบการณ์ ท้องถิ่น	1. นักท่องเที่ยวเดินชมตลาดน้ำ พิพิธภัณฑ์ดำเนินสะดวกที่จัดแสดงเรื่องราวของเรือและความเป็นมาของคลองดำเนินสะดวก 2. รับประทานอาหารพื้นถิ่นพื้นบ้าน ก๋วยเตี๋ยวน้ำแดง ซื้อสินค้าผลไม้
ผู้ติดต่อ	นางสุภาวดี ฤตวิรุฬห์ โทร 099-2266146
จุดแข็ง	1. มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำอัมพวา 2. มีวิถีชีวิตริมคลอง วิถีชาวสวนที่เป็นธรรมชาติ 3. มีแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เมือง การเดินทางสามารถเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้หลายเส้นทาง 4. ตลาดน้ำที่นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยวตลอดเวลา
จุดอ่อน	1. ขาดเรื่องเล่าเรื่องราววิถีชุมชน 2. ขาดการพัฒนาศักยภาพบุคลากรชุมชนในการจัดการท่องเที่ยว 3. ขาดผลิตภัณฑ์สินค้าที่ระลึกที่เป็นเอกลักษณ์ของท้องถิ่น 4. ขาดป้ายสื่อความหมายไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ 5. ขาดกิจกรรมประสบการณ์ที่ให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรม
แนวทางการพัฒนา ประสบการณ์ ท้องถิ่น	1. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่นำวิถีชีวิตมาให้นักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น กิจกรรมพายเรือในคลอง 2. จัดทำเส้นทางเดินชมวิถีริมคลองเรือนไม้สมัยรัตนโกสินทร์และสัมผัสวิถีคนริมคลอง ฟังเรื่องเล่าคลองดำเนินสะดวก 3. จัดกิจกรรมทำและชิมอาหารพื้นบ้าน

ชุมชนที่ 2 บ้านคูบัว ตั้งอยู่ที่ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนไทยยวนที่มีการอพยพมาจากเมืองเชียงแสนเข้ามาอาศัยที่เมืองราชบุรี กว่า 200 ปีมาแล้วก่อนปีพุทธศักราช 2347 คนไทยเชื้อสายไทยยวน เคยมีความรุ่งเรืองในชื่อ "โยนกเชียงแสนนคร" มีบ้านเรือนอยู่ในเมืองเชียงแสน (ปัจจุบัน คือ อำเภอเมืองเชียงแสนจังหวัดเชียงราย) ต่อมาในปี พ.ศ. 2347 พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกมหาราช รัชกาลที่ 1 แห่งกรุงรัตนโกสินทร์ โปรดเกล้าฯ ให้กองทัพเมืองหลวง น่าน ลำปาง เชียงใหม่และเวียงจันทน์ ขับไล่พม่าออกไปจากเมืองเชียงแสนและทำลายเมืองเชียงแสนทิ้งพร้อมกันนั้นได้โปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายชาวเชียงแสนทั้งหมดโดยแบ่งให้กองทัพทั้งห้านำไปไว้ ณ เมืองดังกล่าว ในส่วนที่ติดตามกองทัพหลวงลงมากรุงเทพฯ ขณะที่ผ่านมาแม่น้ำป่าสัก (บริเวณอำเภอเสาไห้) จังหวัดสระบุรี ก็ตั้งถิ่นฐานอยู่ที่นั่นส่วนหนึ่ง พี่น้องไทยยวน ส่วนหนึ่งของตึ่บ้านเรือนทำกินอยู่ ณ ที่นั่น ส่วนที่เหลือเดินทางมาพำนักชั่วคราวที่กรุงเทพฯระยะหนึ่งบริเวณบางขุนพรหม จากนั้นได้รับโปรดเกล้าฯ ให้เคลื่อนย้ายมาตั้งหลักแหล่งอยู่ที่ราชบุรีบ้านไร่ที่ริมฝั่งขวาของแม่น้ำแม่กลองออกไปจากตัวเมืองราชบุรีทางทิศตะวันออกเป็นแห่งแรก ในการตั้งบ้านเรือนของชาวเมืองเชียงแสน ต่อมาครัวเรือนมากขึ้นจึงขยายไปตั้งบ้านเรือนหาแหล่งทำกินอีกหลายพื้นที่ในจังหวัดราชบุรี เช่น คูบัว ดอนตะโก ห้วยไผ่ ดอนแร่ หินกอง ห้วยปลาตุก หนองโพ บางกะโด หนองปลาหมอ รามบัว นาขุนแสน พุ่งหลวง หนองนกกระเรียน ที่นครปฐม เช่น บ้านทัพหลวง กาญจนบุรี เช่น บ้านรางสาละ บ้านแปดหลัง ไทรโยค พุมุด พุเตย ฯลฯ ไทยยวนในจังหวัดราชบุรีมีศิลปะ ประเพณี วัฒนธรรมที่สืบเชื้อสายมาจากบรรพชนจากอดีตถึงปัจจุบันยังได้มีการสืบทอดกันมาอย่างต่อเนื่องมีดังนี้

1) ผ้าจากเป็นมรดกทางภูมิปัญญาของไทยยวนที่มีการเคลื่อนย้ายถิ่นฐานจากเมืองเชียงแสนในปี พ.ศ. 2347 เมื่อได้ปลูกบ้านเรือนอาศัยสมบูรณ์แล้วก็ได้ทอผ้าด้วยวิธีจักเพื่อนำไปแปรรูปเป็นเครื่องแต่งกายชาวไทยยวน เช่น ผ้าซิ่นตีนจก ผ้าขาวม้า ย่ามจก กระเป๋าคาดเอวจก ฯลฯ ที่เป็นเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมของไทยยวนดังกล่าวแสดงเอกลักษณ์ทางศิลปวัฒนธรรม มีจุดเด่นที่มีสีสัน สลับสอดสีพื้นดำ จกด้วยสีแดง แซมด้วยสีเหลืองเขียว เส้นใยละเอียด เนื้อแน่น ลวดลายเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่น แบ่งออกได้ 2 ประเภท ได้แก่ 1) ลายหลัก เป็นลายที่แสดงความโดดเด่น เช่น ลายดอกเซีย ลายกาบ ลายหน้าหมอน ลายโค้งแก้ง ลายกาบดอกแก้ว ลายโค้งแก้งซ้อนเซีย ลายกาบซ้อนหัก ลายหักนกคู่ 2) ลายประกอบ เป็นลายที่เสริมให้ลายหลัก เช่น ลายขอประแจ ลายขอ ลายดอกตอก ลายดอกมะลิเลื้อย ลายกุตุ เป็นต้น

ประเภทผ้าจกของชาวไทย – ยวน ราชบุรี แบ่งได้เป็น 4 ประเภท ซึ่งขึ้นอยู่กับโอกาสและลักษณะที่นำไปใช้มีดังนี้คือ

1.1) ผ้าซิ่นตีนจก คือ ซิ่นที่มีตีนประกอบด้วยส่วนที่เป็นผ้า ลวดลายทอด้วยวิธีจักหรือควักเส้นด้ายพิเศษมาผูกมัดขัดกับเส้นอื่นเป็นลวดลายแบบต่าง ๆ ซึ่งซิ่นตีนจกมีโครงสร้างประกอบด้วยผ้า 3 ส่วน คือ หัวซิ่น ตัวซิ่น และ ตีนซิ่น ซิ่นตีนจกที่พบในลักษณะการแต่งกายของสตรีชาวไทยยวน ราชบุรี มี 3 ลักษณะ คือ 1) ซิ่นตีนจกจกเฉพาะตีน ตัวซิ่นเป็นผ้าพื้นสีดำหรือสีคราม ซิ่นบางผืนมีตัวซิ่นทอด้วยวิธีจกมุกหัวซิ่น ใช้ผ้าขาวผ้าแดงเย็บต่อกันแล้วจึงเย็บต่อกันกับตัวซิ่น 2) ซิ่นตีนจกจกทั้งตัวซึ่งลักษณะนี้จะมีตัวซิ่นและตีนซิ่นทอด้วยวิธีจัก แต่ทอเป็นผ้าคนละชิ้นแล้วนำมาเย็บต่อเป็นผืนเดียวกัน ตัวซิ่นส่วนมากจะทอด้วยลายกุตุ ลายนก ลายมะลิเลื้อย เป็นลายพันรอบตัวซิ่นตีนซิ่นทอลายหลักทั้ง 9 ลาย หัวซิ่นมีลักษณะเดียวกับซิ่นตีนจกจึงถือได้ว่า ซิ่นชนิดนี้เป็นผลงานทางศิลปหัตถกรรม

ชั้นสูงของไทยยวนราชบุรี ขึ้นตีนจก ด้วยกมูกสลับมัดหมี่ ตีนขึ้นทอด้วยวิธีจกเหมือนตัวขึ้นตีนจกทั่วไป ตัวขึ้นทอด้วยวิธีกมูกสลับด้วยการทอแบบมัดหมี่ ถือได้ว่าเป็นเทคนิคของภาคอีสาน ตัวขึ้นใช้เส้นใยประเภทไหมเป็นวัสดุทอ พบไม่มากในผ้าขึ้นตีนจกของไทยยวนราชบุรี

1.2) ขึ้นตา ซึ่งมี 2 ชนิด คือ ขึ้นตาผ้าพื้น เป็นการทอแถบสีต่างๆพันรอบตัว เช่น สีดำ สีเหลืองสีเขียว ส่วนตีนขึ้นจะมีเส้นเหลือง และแถบผ้าเป็นสีดำขึ้นตาหมู่ แตกต่างจากชนิดแรก ตรงที่ส่วนตัวขึ้นมีการจกลายประกอบเป็นหมู่ ๆ พันรอบตัวขึ้นเว้นระยะเป็นช่วง ๆ ส่วนมากจะใช้ลายหักขอเหลี่ยม มะลิเลื้อย ดอกจัน ปัจจุบันจะทอขึ้นตาหมู่ที่มีลายประกอบไม่มากและเป็นลายที่ทอง่าย ๆ

1.3) ขึ้นซิวเป็นขึ้นที่ทอสำหรับนุ่งทำงานอยู่กับบ้าน ตีนขึ้นเป็นผ้าพื้นสีดำ ตัวขึ้นเป็นพื้นสีเขียว จะจกลายประกอบระหว่างรอยต่อตีนกับตัว และตัวกับหัวขึ้น

1.4) ขึ้นแล้เป็นขึ้นที่ทอสำหรับนุ่งทำงานอยู่กับบ้านหรือนอกบ้าน เป็นขึ้นที่ถือว่าทำการทอไม่ยาก และโดยส่วนมากผู้หญิงไทยยวน ในสมัยก่อนจะมีขึ้นแล้ไว้นุ่งกันทุกคน (อุดม สมพร, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2560)

วิธีการจกของไทยยวนราชบุรี

เมื่อเตรียมเส้นเส้นยืนไว้บนทูก สอดเส้นยืนใส่ช่องฟันหวี และเตรียมเส้นด้ายพิเศษสำหรับจก ใช้ขนเม่นจก (ควัก) เส้นยืนขึ้น แล้วใช้ปลายขนเม่นเกี่ยวเส้นด้ายเสริมสำหรับจกให้สอดไปอยู่ข้างใต้เส้นยืนที่ยกขึ้น ดึงปลายเส้นจกมาไว้ข้างบนของผ้า ลายใดใช้เส้นจกสีใดแล้วแต่ผู้ทอเห็นว่าสวยงาม เมื่อจกลายในแนวเดียวครบทุกตำแหน่งเหยียบไม้ทูกดึงตะกอกแยกเส้นยืนให้ขึ้นลงห่างกัน พุ่งกระสวยนำเส้นพุ่งให้อยู่ระหว่างเส้นยืนบนและล่าง เกิดเป็นเนื้อผ้าลายขัดอัดเส้นจกให้แน่นอยู่กับที่ (อุดม สมพร, สัมภาษณ์ 20 สิงหาคม 2560)

ภาพที่ 4.1 วิธีการจกวดลายผ้าจก

ที่มา : ท่องทั่วไทย.com (2560)

2. เมืองโบราณคูบัวเป็นโบราณสถานที่ขุดค้นพบหลักฐานทางโบราณคดี ที่บ่งบอกว่าเคยเป็นเมืองท่าที่เจริญรุ่งเรืองในยุคทวารวดี สถาปัตยกรรมในเมืองโบราณคูบัวได้รับอิทธิพลทางด้านศิลปะจากช่างสมัยราชวงศ์คุปตะประเทศอินเดีย และมีหลักฐานที่แสดงให้เห็นว่าพุทธศาสนาได้เจริญรุ่งเรืองในประเทศไทยมากกว่า 1,000 ปี ส่วนโบราณวัตถุสำคัญต่าง ๆ ที่ค้นพบโดยเฉพาะเศียรพระพุทธรูปสมัยโบราณ เก็บรักษาไว้ที่พิพิธภัณฑสถานแห่งชาติราชบุรี และบางส่วนเก็บรักษาไว้ที่ วัดโฆลงสุวรรณคีรี เมืองโบราณบ้านคูบัวพบหลักฐานการจัดกระจายทั่วบริเวณหลายแหล่ง เช่นโบราณสถานวัดโฆลง ตั้งอยู่บริเวณทางเข้าวัดโฆลงสุวรรณคีรี ห่างจากตัวเมืองราชบุรีไปทางทิศใต้ตามถนนท้าวอู่ทองประมาณ 5 กิโลเมตร เป็นโบราณสถานที่มีแผนผังเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีมุขยื่นออกมาทางด้านทิศเหนือและด้านใต้ด้านละ 3 มุข ทางด้านตะวันออกมีมุขยื่นออกมาเป็นบันไดทางขึ้น ฐานชั้นล่างสุดเป็นฐานสี่เหลี่ยมก่อด้วยศิลาแลงฉาบปูน มีมุขยื่นออกมาจากฐานด้านข้างด้านละ 3 มุข ฐานชั้นที่สองเป็นฐานบัวโค้ง ถัดขึ้นไปเป็นอิฐก่อเป็นช่องซุ้มรูปสี่เหลี่ยมประดับ ปูนปั้นรูปบัวพินัยักษ์ ชั้นถัดไปเป็นฐานหน้ากระดานรองรับซุ้มสี่เหลี่ยมผืนผ้า เหนือขึ้นไปเป็นเสาอิงสี่เหลี่ยมขนาดใหญ่ ระหว่างเสาเจาะเป็นซุ้มจระนำยอดแหลมสลักกับเสาอิงไปตลอดผนัง ส่วนบนของฐานโบราณสถานเป็นลานประทักษิณ ในการขุดแต่งได้พบปูนปั้นรูปเศียรเทวดา คนแคระ เชิงเทียนสำริดและลวดลายปูนปั้นอื่น ๆ

3. จิปาถะภัณฑสถาน อยู่ในบริเวณวัดโฆลงสุวรรณคีรี บ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมืองจังหวัดราชบุรี การจัดแสดงแบ่งเป็นห้อง เช่น ห้องจัดแสดงโบราณวัตถุที่ขุดพบในเมืองโบราณคูบัว เหรียญ ลูกปัด หินจาร อักษรโบราณ ห้องนอนบ้านไทยยวนในอดีต ห้องผู้นำไทยยวนบ้านคูบัว ห้องแหล่งความรู้เรื่องภูมิปัญญาผ้าตีนจกไทยยวน ที่รวบรวมความรู้วิธีการทอผ้า ลวดลายผ้า และห้องผ้ากับชาติพันธุ์ต่าง ๆ ในราชบุรี

ภาพที่ 4.2 เมืองโบราณคูบัว
ที่มา : ท่องทั่วไทย.com (2560)

4. กาดวิถีชุมชนคูบัวเป็นตลาดโบราณและวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยวน จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวิถีชุมชนแห่งใหม่ ตั้งอยู่ภายในวัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี เสน่ห์ของแห่งนี้เห็นจะอยู่ที่นักท่องเที่ยวจะได้สัมผัสวิถีชีวิตชุมชนชาวไทยวน ภายในแนวคิดที่ว่า "เดินดิน กินโตก" เป็นตลาดที่มีอาหารของกินของใช้ ของพื้นบ้านมากมาย ขายโดยชาวบ้านในตำบลคูบัว ภายในตลาดจะมีทั้งอาหารหวานคาว มีผ้าชิ้นตีนจกภูมิปัญญาท้องถิ่นตำบลคูบัว มีจำหน่าย มีการแสดง การแต่งกายด้วยผ้าพื้นเมืองของพ่อค้าแม่ค้ามีการรับประทานอาหารโตก ซึ่งในตลาดมีโตกเตรียมไว้ให้สามารถซื้ออาหารไปนั่งรับประทาน นอกจากนี้ยังได้ชมศิลปะพื้นบ้านไทยวน ชุมถ่ายภาพ หรือสวมใส่ชุดไทยวนนับได้ว่าสร้างสีสันให้การเดินกาดวิถีชุมชนคูบัว จะเปิดทุกวันศุกร์ เสาร์ และอาทิตย์ เวลา 09.00 - 19.00 น. และการแสดงเริ่มตั้งแต่เวลา 17.00 น. เป็นต้น

ภาพที่ 4.3 ภายในกาดวิถีชุมชนคูบัว
ที่มา : ททบ 5 ราชบุรี.com (2560)

ภาพที่ 4.4 ร้านค้าขายของพื้นบ้านและบริเวณด้านหน้ากาดวิถีชุมชนคูบัวจัดเป็นชุมถ่ายภาพ
ที่มา : ผู้วิจัย (ถ่ายวันที่ 10 ตุลาคม 2560)

ตารางที่ 4.2 ข้อมูลชุมชนบ้านคูบัว

กิจกรรมท่องเที่ยวที่ ประสบการณ์ท้องถิ่น	รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ให้บริการนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่นในชุมชนคูบัว แต่ละแหล่งจะมีกิจกรรมหลายกิจกรรมแล้วแต่สภาพของจุดแต่ละแหล่ง ได้แก่ 1. เรียนรู้วิถีชีวิตไทยยวนที่จิตpaceภัณฑสถานบ้านคูบัว เปิดทุกวัน เวลา 09.00-16.00 น. ปิดวันอังคาร 2. ชมการสาธิตทอผ้าจากไทยยวนที่สหกรณ์เกษตรไทยยวน ศูนย์ส่งเสริมอาชีพทอผ้าจากบ้านไต้ บ้านยายซ้อน กำลังหาญ 3. ชมโบราณสถานหมายเลข 18 ที่วัดโฆลงสุวรรณคีรี 4. รับประทานอาหารพื้นบ้านขันโตก 5. ชมและซื้อสินค้าที่ตลาดวัฒนธรรมหรือกาดวิถีชุมชนคูบัว เปิดทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เวลา 9.00 – 20.00 น มีสินค้าพื้นเมือง อาหาร เครื่องจักสาน ผ้าทอ และอื่น ๆ อีกมากมาย 6. ชมการแสดงทางวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ต่าง ๆ 7. ร่วมเทศกาลประเพณีสำคัญ ได้แก่ ประเพณีกินโตกจัดเดือนมีนาคมเป็นประจำทุกปี ชมการแสดงพื้นบ้านและรับประทานอาหารท้องถิ่นแบบล้านนา
การบริหารจัดการ ท่องเที่ยว	ชุมชนคูบัวได้ดำเนินการบริหารจัดการและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้เครือข่ายท่องเที่ยวชุมชนคูบัว มีผู้นำชุมชน 14 หมู่บ้านร่วมเป็นกรรมการชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวกาดวิถีชุมชนคูบัว
การจัดประสบการณ์ ท้องถิ่น	ชุมชนจะนำประสบการณ์ท้องถิ่นมาจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสัมผัสประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยว เช่น 1. กาดวิถีชุมชนคูบัว จะจัดในรูปแบบคณะกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นผู้นำชุมชนเป็นหลักร่วมกับเครือข่ายในชุมชน ร่วมกันจัดตลาดวัฒนธรรม จัดการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านภายในกาดชุมชนจะมีตัวแทนชุมชนที่คอยให้ความรู้และบริการนักท่องเที่ยว 2. สหกรณ์เกษตรไทยยวนและจิตpaceภัณฑสถานบ้านคูบัว ประสานแจ้ง ดร.อุดม สมพร 032 - 717165 เป็นผู้ให้คำแนะนำและให้ความรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมไทยยวนและเรื่องราวการทอผ้าจากไทยยวน 3. ส่วนแห่งอื่น ๆ นักท่องเที่ยวสามารถเดินชมชุมชนคูบัวหรือแจ้งนางอุทัยวรรณ ใจกว้าง ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลคูบัว จะเป็นประสานแจ้งช่างทอผ้าไทยยวนมาสาธิตให้ชม และจัดกิจกรรมเรียนรู้เรื่องผ้าทอไทยยวน
ผู้ติดต่อ	นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง ประธานสภาวัฒนธรรมตำบลคูบัว โทร 093 - 7098885

จุดแข็ง	1. มีโบราณสถานหมายเลข 18 ที่มีชื่อเสียง 2. มีศิลปหัตถกรรมเป็นเอกลักษณ์ของไทยยวน ได้แก่ ผ้าจก ชลุ่ม เครื่องจักสาน การทำแคน 3. มีพิพิธภัณฑ์สถานที่ที่เป็นแหล่งเรียนรู้วิถีชีวิตและภูมิปัญญาของชาวไทยยวน 4. มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่อนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบทอดกันมา เช่น ประเพณีกินโตก ภาษา อาหาร และการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ 5. มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็ง 6. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่อยู่ใกล้เมือง การเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกหลายเส้นทาง 7. มีภาคีชุมชนที่เป็นตลาดวัฒนธรรมเป็นจุดสนใจนักท่องเที่ยวให้เข้ามาเที่ยวชมวิถีชีวิตวัฒนธรรม ทานอาหาร และชมการแสดงพื้นบ้าน 8. ชุมชนมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจสละในการทำงานและมีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วมตามหลัก “บวร” บ้าน วัด โรงเรียน 9. มีช่องทางประชาสัมพันธ์กิจกรรมการท่องเที่ยวผ่านสื่อโซเชียล ทำให้เป็นที่รู้จัก
จุดอ่อน	1. ขาดการเตรียมความพร้อมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 2. ขาดนักเล่าเรื่องหรือผู้สื่อสารเรื่องราวในชุมชน 3. ขาดการพัฒนาทรัพยากรแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน เช่น ป้ายสื่อความหมาย 4. ขาดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้ชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว 5. ขาดโปรแกรมหรือรายการท่องเที่ยวในชุมชนที่เชื่อมโยงกัน
แนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่น	ชุมชนควรมีความต้องการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นในประเด็นต่าง ๆ คือ 1. จัดกิจกรรมท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนใน 16 หมู่บ้าน เช่น เรียนรู้การทำเครื่องจักสานที่ 3 การทำชลุ่ม แคนและผลิตภัณฑ์ไม้มะพร้าวที่หมู่ 10 เรียนรู้วิธีการทอผ้าในหมู่ 6 - หมู่ 8 เรียนรู้วิธีการทำเกษตรอินทรีย์ปลูกข้าวปลอดสารพิษ หมู่ 10 - หมู่ 15 การนวดแผนโบราณ หมู่ 1 เป็นต้น 2. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ท้องถิ่นการทอผ้าจก การทำพวงดอกเข็มและจักสานตะกร้า เป็นต้น 3. ต้องการจัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว “ปอยขันโตก” และจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวที่กำหนดวันเวลาที่ชัดเจน เพื่อสะดวกต่อการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 4. ต้องการให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม 5. ต้องการให้นักท่องเที่ยวร่วมแต่งกายพื้นบ้านตามแบบไทยยวน 6. ต้องการให้นักท่องเที่ยวร่วมทำกิจกรรมอาหารพื้นบ้านไทยยวน

ชุมชนที่ 3 บ้านสร้อยฟ้า ตั้งอยู่ที่ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี มีวัดขนอนเป็นวัดสำคัญ เนื่องจากจัดเป็นวัดที่อนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมการแสดงหนังใหญ่ และได้รับรางวัลการขึ้นทะเบียนทางยูเนสโก เป็นมรดกทางวัฒนธรรมโลกของภูมิภาคเอเชียแปซิฟิก (ACCU) เมื่อมิถุนายน พ.ศ. 2550 และวันที่ 8 มิถุนายน 2550 ทางคณะกรรมการผู้เชี่ยวชาญของยูเนสโก ประกาศให้ "การสืบทอดและฟื้นฟูหนังใหญ่วัดขนอน" ได้รับการยกย่องให้เป็น 1 ใน 6 ชุมชนดีเด่นของโลกที่มีผลงานในการอนุรักษ์ฟื้นฟูมรดกวัฒนธรรมเชิงนามธรรม (The safeguarding of Intangible Cultural Heritage: ICH) อาจกล่าวได้ว่าประสบการณ์ท้องถิ่นที่สำคัญของวัดขนอนคือ หนังใหญ่ นำเสนอดังนี้

พิพิธภัณฑหนังใหญ่ จัดแสดงนิทรรศการ “หนังใหญ่” มีวิวัฒนาการมาจาก “หนังตะลุง” เป็นการแสดงของลัทธิพราหมณ์ในอินเดีย เข้ามาในเมืองไทยในยุคที่มีการค้ากับต่างประเทศ สมัยสุโขทัย การแสดงหนังใหญ่อถือว่าเป็นศิลปะชั้นสูงที่รวบรวมศิลปะหลากหลายแขนงไว้ด้วยกัน ทั้งศิลปะการออกแบบอย่างวิจิตรบรรจง ทั้งฝีมือการแกะสลักที่อ่อนช้อยงดงาม ท่าทางการรำรำที่สวยงาม มีความสนุกสนานตามเนื้อเรื่อง วัดขนอนหนังใหญ่ได้สืบทอดต่อกันมา เนื่องจากในรัชกาลที่ 5 ที่วัดขนอนเป็นด่านเก็บภาษีอากร แล้วได้มีคนนำหนังใหญ่ที่มีขนาดไม่ใหญ่มากนัก หรือเรียกว่า “หนังกลาง” มาถวายที่วัดประมาณ 10 กว่าตัวได้เป็นจุดหนึ่งที่ทำให้ทางวัดเริ่มการสร้างหนังใหญ่ขึ้นมาใหม่โดยพระครูศรัทธาสุนทร (หลวงปู่กล่อม) ที่คิดริเริ่มทำหนังใหญ่ขึ้นมา ด้วยท่านเป็นผู้มีความรู้ทางด้านช่างและประกอบกับในขณะนั้นมีตัวหนังอยู่บ้างที่วัด ท่านจึงมีความคิดที่จะสร้างตัวหนังใหญ่ให้มีขนาดใหญ่กว่าเดิมจึงได้ชักชวน ครูอึ้งผู้เคยเป็นโชนคณะเจ้าเมืองราชบุรี ช่างจาดและช่างจ๊ะชาวราชบุรี และช่างฟ่งชาวบ้านโป่งมาช่วยกันสร้างตัวหนัง ชุดแรก คือ ชุดหนุมานถวายแหวน ต่อมาได้สร้างเพิ่มอีกรวมเก้าชุด นับเป็นสมบัติของวัดที่ได้ร่วมรักษาสืบทอดกันมาทางวัดจึงได้จัดสร้างพิพิธภัณฑขึ้น นับเป็นวัดเดียวที่มีมหรสพของวัด ตัวหนังและคณะหนังใหญ่ที่สมบูรณ์อยู่ในความอุปถัมภ์ของวัดและยังคงมีการจัดการแสดงหนังใหญ่สืบทอดต่อมาจนถึงทุกวันนี้

ภาพที่ 4.5 การจัดแสดงหนังใหญ่ในพิพิธภัณฑหนังใหญ่
ที่มา : ทรบ เทียวราชบุรี.com (2560)

ภาพที่ 4.6 การแสดงหนังใหญ่วัดขนอน
ที่มา : ผู้วิจัย (ถ่ายวันที่ 10 ตุลาคม 2560)

ลักษณะตัวหนังใหญ่ ส่วนใหญ่จะทำจากหนังโคนมาฉลุหรือสลักเป็นภาพตามเนื้อเรื่อง แบ่งออกได้ดังนี้ 1) หนังเจ้าหรือหนังครู ใช้ในการไหว้ครู มี 3 ตัว คือ พระฤาษี พระอิศวรหรือพระนารายณ์ เรียกว่าพระแผง 2) หนังเฝ้าหรือหนังไหว้ เป็นหนังเดี่ยวหน้าเสี้ยว พนมมือใช้แสดงตอนเข้าเฝ้า 3) หนังคเนจรหรือหนังเดิน เป็นภาพหนังเดี่ยวหน้าเสี้ยวอยู่ในท่าเดิน 4) หนังง่า เป็นภาพหนังเดี่ยวหน้าเสี้ยวอยู่ในท่าต่อสู้เหาะแผลงศร 5) หนังเมือง เป็นหนังภาพเดี่ยวหรือหลายภาพอยู่ในพื้นเดียวกัน 6) หนังจับหรือหนังรบ เป็นหนังที่มีภาพตัวละครตั้งแต่ 2 ตัวขึ้นไป ในหนังผืนเดียวกัน ส่วนใหญ่เป็นภาพตัวละครในการต่อสู้ 7) หนังเบ็ดเตล็ดเป็นหนังลักษณะอื่น ๆ เช่น หนังเดี่ยวเป็นภาพหนัง 2 ตัว ตัวหนึ่งพ่ายแพ้การต่อสู้และถูกจับมัด หนังเขนเป็นหนังที่เป็นไพร่พลของกองทัพ และหนังเบ็ดเตล็ดอื่น ๆ ที่มีรูปร่างแปลกออกไป

วิธีการสร้างตัวหนังส่วนใหญ่จะสร้างตัวหนังเจ้า มี 3 ตัว คือ พระฤาษี จะใช้หนังเสือหรือหนังหมีของวัดขนอนใช้หนังเสือ รูปพระแผงจะใช้หนังโคที่ตายทั้งตั้งท้องหรือถูกเสือกตตายหรือถูกฟ้าผ่า โดยผู้สร้างจะต้องนึ่งขาว ห่มขาว ถูสีลแปด เขียนและลงสีให้เสร็จในวันเดียว มีการถวายเป็นเครื่องสังเวบูชาครู และการสร้างหนังตัวอื่น ๆ จะใช้หนังโค เมื่อพอกแล้วจะอ่อนมันวนไปมาได้สะดวกต่อการฉลุลายต่าง ๆ และเมื่อแห้งแล้วจะไม่ย่นมีวิธีการพอกแตกต่างกันไปบ้าง ขั้นตอนต่อไปคือการเขียนลายแล้วนำไปแกะสลักลาย การลงสี การเคลือบ เพื่อให้คงทน สุดท้ายนำไปผูกกับไม้ค้ำหนังหรือไม้ค้ำหนัง

ตารางที่ 4.3 ข้อมูลบ้านสร้อยฟ้า

กิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ประสบการณ์ท้องถิ่น	รูปแบบของกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีประสบการณ์ท้องถิ่น คือ หนึ่งใหญ่ จัดเป็นกิจกรรมต่าง ๆ ได้แก่ 1. การชมการแสดงหนังใหญ่เรื่องราวเกียรติประวัติประกอบบทร้องบทพากย์ บทเจรจา การเล่นดนตรีไทย การแสดงนาฏศิลป์ไทย 2. การเรียนรู้เรื่องราวหนังใหญ่ที่พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ 3. การชมสาธิตและปฏิบัติการตอกหนังใหญ่ 4. การชมและเข้าร่วมเทศกาลหนังใหญ่นานาชาติ 5. การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกเกี่ยวกับหนังใหญ่
การบริหารจัดการ ท่องเที่ยว	ชุมชนบ้านสร้อยฟ้าได้ดำเนินการบริหารจัดการและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้คณะกรรมการท่องเที่ยวชุมชน มีชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยววัดขนอน
การจัดประสบการณ์ ท้องถิ่น	การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นหนังใหญ่มี 3 ลักษณะคือ 1. การจัดแสดงหนังใหญ่ให้นักท่องเที่ยวชมทุกวันเสาร์และอาทิตย์ เวลา 11.00 – 11.30 น. เพียงรอบเดียว โดยนักเรียนจากโรงเรียนวัดขนอน (สำหรับนักท่องเที่ยวที่มาเป็นหมู่คณะในวันธรรมดา ควรติดต่อล่วงหน้า โดยจะมีค่าใช้จ่ายรอบละ 3,500 บาท) สอบถามรายละเอียดเพิ่มเติมได้ที่ พระครูพิทักษ์ศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดขนอน เป็นผู้จัดการประสาน เครือข่ายภายในชุมชน นักเรียน เยาวชนและผู้สูงอายุมาจัดแสดงการเล่นหนัง การพากย์ และเล่นดนตรี ท่านเจ้าอาวาสเป็นผู้ให้ความรู้เรื่องหนังใหญ่และการตอกหนัง 2. เปิดให้เข้าชมพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ทุกวัน เวลา 08.00 - 17.00 น. ไม่เสียค่าใช้จ่าย 3. การจัดเทศกาลหนังใหญ่วัดขนอน และเทศกาลหนังใหญ่นานาชาติ จะจัดแสดงทุกวันที่ 13 - 15 เมษายนของทุกปี จะจัดโดยเจ้าอาวาสจะเป็นผู้ประสานเครือข่ายภายในชุมชนและเครือข่ายภายนอกชุมชนที่เป็นการแสดงหนังใหญ่นานาชาติ ศิลปินพื้นบ้าน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ชุมชนและหน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้าร่วมให้การสนับสนุนการจัดกิจกรรม
ผู้ติดต่อ	พระครูพิทักษ์ศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดขนอนหนังใหญ่ โทร 032 - 234834, 089 - 5554195, โทรสาร 032 - 354272
จุดแข็ง	1. มีศิลปะและวัฒนธรรมหนังใหญ่ที่เป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงเป็นที่รู้จักและมีชื่อเสียงในระดับประเทศ 2. พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ที่จัดแสดงข้อมูลประวัติความเป็นมาหนังใหญ่ รายละเอียดตัวหนังใหญ่ และมีศูนย์วัฒนธรรมเฉลิมราชย์แสดงเรื่องราวรัชกาลที่ 5 รัชกาลที่ 9 เสด็จพระราชดำเนินมาจังหวัดราชบุรี 3. มีโรงมหรสพหนังใหญ่ใช้สำหรับจัดแสดงหนังใหญ่

	4. มีกิจกรรมสาธิตการตอกหนังใหญ่ 5. การเดินทางสะดวกสามารถเดินทางไปได้หลายเส้นทางและเชื่อมโยงเส้นทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่นได้ 6. มีผู้นำที่เข้มแข็งและมีเครือข่ายการท่องเที่ยว 7. มีการถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาหนังใหญ่ไปสู่โรงเรียนชุมชนখনอนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในการแสดงหนังใหญ่ 8. มีการจัดเทศกาลหนังใหญ่วัดขนอนระดับนานาชาติที่ต่อเนื่องกันมา 15 ปี
จุดอ่อน	1. การแสดงหนังใหญ่มีจำนวนรอบการแสดงน้อยเกินไป 2. กิจกรรมการท่องเที่ยวมีน้อย
แนวทางการพัฒนา ประสบการณ์ท้องถิ่น	1. จัดกิจกรรมนักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงหนังใหญ่ เรียนรู้วิธีการแสดงหนังใหญ่การแต่งบทพากษ์ การเล่นดนตรี การตอกหนัง 2. จัดตลาดลอยนุ้ยค่านขนอนให้นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมวิถีชีวิตย้อนยุคการค้าขายผ่านค่านขนอนที่เป็นที่มาของหนังใหญ่วัดขนอน

ชุมชนที่ 4 บ้านวัดปรกเจริญ ตั้งอยู่ตำบลตาหลวง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี เป็นชุมชนที่มีวิถีชาวสวนมะพร้าวการทำน้ำตาลมะพร้าว และทำสวนผลไม้ มีวัฒนธรรมประเพณีและภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญ ได้แก่

การทำน้ำตาลมะพร้าว เป็นภูมิปัญญาการขึ้นมะพร้าวที่ตัดยอดเอาน้ำตาลมาเคี่ยวเป็นน้ำตาล ใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ยังคงอนุรักษ์วิธีการทำแบบดั้งเดิม ร่อนน้ำตาลลงในกระบอกนำเปลือกไม้พะยอม หรือไม้เคี่ยม ตากแห้ง สับเป็นชิ้นเล็ก ๆ ใช้สำหรับใส่ในกระบอกร่อนน้ำตาล ก่อนนำไปร่อนน้ำตาลสด เพื่อช่วยป้องกันแบคทีเรีย ที่จะทำให้น้ำตาลบูด ปริมาณที่ใช้จะต้องไม่มาก หรือน้อยเกินไป เพราะถ้าใส่มากเกินไป จะทำให้น้ำตาลฝาดและขม แต่ถ้าใส่น้อยเกินไป ก็จะทำให้น้ำตาลบูด น้ำตาลเทใส่กระทะเคี่ยวจนได้ที่แล้วยกกระทะลงจากเตา ใช้เหล็กกระทะเพื่อระบายความร้อนจากนั้นหยอดน้ำตาลมะพร้าวลงในภาชนะหรือหยอดน้ำตาลมะพร้าวเป็นแว่น (น้ำตาลก้อน)

ภาพที่ 4.7 การทำน้ำตาลมะพร้าว
ที่มา : ผู้วิจัย (ถ่ายวันที่ 20 ตุลาคม 2560)

ผลิตภัณฑ์ข้าวทอดกระทงทอง โดยกลุ่มสตรีสหกรณ์ตาหลวง เนื่องจากประชาชนในหมู่บ้าน มีอาชีพทำสวนมะพร้าวและทำน้ำตาลมะพร้าว ซึ่งมีรสชาติหอมหวานอร่อยเป็นเอกลักษณ์ของน้ำตาลมะพร้าวดำเนิน มารวมกับภูมิปัญญาถนอมอาหารจึงนำข้าวเหนียวขาว น้ำตาลมะพร้าวเคี้ยว กล้วยพิช มาแปรรูปเพื่อถนอมอาหาร และทดลองขายในชุมชน จึงตั้งชื่อว่า ข้าวทอดกระทงทองมีวิธีการทำ นำข้าวสารแช่น้ำจนได้ที่นำไปนึ่งเป็นข้าวเหนียว กัดข้าวลงบนแม่พิมพ์แผ่นกลม นำไปอบให้แห้ง แล้วนำไปทอด โรยหน้าข้าวทอดด้วยน้ำตาลมะพร้าวสดที่เคี้ยวด้วยกรรมวิธีแบบโบราณจนได้น้ำตาลมะพร้าว (น้ำตาลปึกหรือน้ำตาลปี๊ป) รสชาติกลมกล่อมเป็นเอกลักษณ์น้ำตาลปี๊ปดำเนินสะดวก

ภาพที่ 4.8 ข้าวทอดกระทงทอง
ที่มา : ผู้วิจัย (ถ่ายวันที่ 20 ตุลาคม 2560)

ประเพณีประจำปีปิดทองหลวงพ่อดังจัดขึ้นเป็นประจำทุกปีระหว่างวันที่ 1 - 3 มีนาคมมีกิจกรรมวันที่ 1 อัญเชิญรูปเหมือนหลวงพ่อดังแห่ทางเรือตามคลองดำเนินสะดวกจากวัดปรกเจริญไปยังวัดปราสาทสิทธิ์และวัดเจริญสุขาราม โดยมีขบวนแห่เรือที่ตกแต่งอย่างสวยงามเป็นจำนวนกว่าร้อยลำ วันที่ 2 อัญเชิญรูปเหมือนหลวงพ่อดัง โดยรถยนต์จากวัดปรกเจริญไปยังตลาดน้ำดำเนิน และย้อนกลับมายังวัดปรกเจริญ ช่วงบ่ายจะมีพิธีเปิดงานทำบุญประเพณี ช่วงเย็นจะสวดมนต์เย็น และชมมหรสพทั้งคืน วันที่ 3 ทำบุญตักบาตรปิดทองหลวงพ่อดังและรำกระบั้น

ภาพที่ 4.9 ประเพณีแห่พระทางเรือ
ที่มา : บ้านวัดปรกเจริญ (2560)

ตารางที่ 4.4 ข้อมูลบ้านวัดปรกเจริญ

กิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ประสบการณ์ท้องถิ่น	ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญมีรูปแบบการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ดังนี้ 1. ท่องเที่ยวตลาดประชารัฐ ในวันเสาร์-อาทิตย์ตั้งแต่เวลา 9.00 - 15.30 น. จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของชุมชน ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมกระดังงาทองน้ำตาลมะพร้าว ขนมไทย มะพร้าวสดและอาหารไทย 2. ท่องเที่ยวเทศกาลประเพณีประจำปีของตำบลคือ งานประจำปีวัดปรกเจริญปิดทองหลวงพ่อด่างที่จัดขึ้นในวันที่ 1 - 3 มีนาคมของทุกปี กิจกรรมตักบาตรข้าวกระยาสารท ทำบุญใส่บาตรพระทางเรือ 3. ท่องเที่ยววิถีพอเพียงชุมชนคนตาหลวง ให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามาเรียนรู้ในกิจกรรมที่ชุมชนได้จัดเป็นฐาน 5 ฐาน ได้แก่ 1) ฐานข้าวหอมกระดังงาทอง 2) ฐานผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดชีวภาพ 3) ฐานน้ำตาลมะพร้าว 4) ฐานน้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ 5) ฐานสานขนาตรดน้ำ 4. ท่องเที่ยววิถีชุมชน ชี้จักรยานชมวิถีชีวิตหมู่บ้าน เก็บผัก ผลไม้ตามฤดูกาล เช่น ส้มโอ นำผักมาทำอาหาร 5. นั่งเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตสองฝั่งคลองทองหลวง 6. กิจกรรมให้อาหารปลาอุทยานมัจฉาวัดปรกเจริญ
การบริหารจัดการท่องเที่ยว	ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ได้ดำเนินการบริหารจัดการและกิจการมการท่องเที่ยวภายใต้กลุ่มท่องเที่ยววิถีไทยชุมชนตาหลวง บ้านวัดปรกเจริญ มีผู้นำชุมชน 6 หมู่บ้านร่วมเป็นกรรมการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยวชุมชนแบ่งหน้าที่ออกเป็น 7 ฝ่าย คือ ประชาสัมพันธ์ การรับจอง ที่พัก กิจกรรม การแสดงความปลอดภัยและปฎิคม
การจัดประสบการณ์ท้องถิ่น	ในการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นของชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ มีดังนี้ 1. การจัดตลาดประชารัฐ เพื่อจำหน่ายผลิตภัณฑ์ชุมชน จะจำหน่ายทุกวันเสาร์และอาทิตย์ เวลา 9.00 - 15.00 น บริเวณตลาดทำน้ำช้างวัดปรกเจริญ จะเป็นคณะกรรมการการท่องเที่ยววิถีไทยชุมชนตาหลวง บ้านวัดปรกเจริญ มีนายสุเทพ สุริยพงษ์พันธ์ เป็นประธานและประสานแจ้งกรรมการและเครือข่ายภายในชุมชนร่วมกันจัดการตลาด 2. การจัดการท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีเกษตรเป็นฐานการเรียนรู้หากมาเป็นหมู่คณะต้องแจ้งประสานล่วงหน้า ทางชุมชนจะ

	ดำเนินการจัดกิจกรรมแต่ละฐานการเรียนรู้ จะมีวิทยากรประจำฐานที่คอยให้ความรู้ 3. การจัดกิจกรรมประเพณี นักท่องเที่ยวจะสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดในช่วงที่มีงานประเพณี 4. กิจกรรมการไหว้พระและการให้อาหารปลาที่อุทยานมัจฉาทางวัดปรกเจริญจะเป็นผู้จัดการดูแล
ผู้ติดต่อ	นายสุเทพ สุริยะพันธ์พงษ์ โทร 081 – 9426376 นายพันธุ์ทิพย์ ธนาคันต์ โทร 089 – 2026271 มีศูนย์ประสานงานท่องเที่ยวที่องค์การบริหารส่วนตำบลคลองตาหลวง
จุดแข็ง	1. มีวิหารหลวงพ่อดังที่เป็นที่เคารพสักการะของชาวตำบลคลองตาหลวงและอำเภอดำเนินสะดวก 2. ชุมชนมีความสามัคคีให้ความร่วมมือกันทำงาน 3. เป็นหมู่บ้านได้รับการคัดเลือกให้เป็นหมู่บ้าน OTOP เพื่อการท่องเที่ยวชุมชนและท่องเที่ยววิถีไทย 4. มีผลิตภัณฑ์ OTOP ได้รับรางวัล 5 ดาวทุกหมู่บ้านและนำมาเป็นจุดเด่นการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว เช่น ข้าวทอดกระเทียมทอดน้ำมันมะพร้าวมะนาวโห่ ปุยอินทรีอัดเม็ดชีวภาพ น้ำตาลมะพร้าว และขนมไทยโบราณ 5. มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้และมีผู้รับผิดชอบประจำฐาน 6. มีคณะกลองยาวที่มีชื่อเสียงประจำตำบล 7. มีที่พัก รีสอร์ทในพื้นที่ 8. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเส้นทางน้ำเชื่อมโยงในแหล่งพื้นที่อื่นๆ เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวกและตลาดน้ำอัมพวา 9. เป็นแหล่งท่องเที่ยวอยู่ใกล้กับตลาดน้ำดำเนินที่มีนักท่องเที่ยวจากตลาดน้ำดำเนินสะดวกและมาชมวัดปรกเจริญอยู่เสมอ
จุดอ่อน	1. นักท่องเที่ยวต่างชาติเข้ามาเที่ยววิหารหลวงพ่อดังแล้วไม่ข้ามสะพานมาเที่ยวตลาดชุมชนบ้านวัดปรกเจริญจะนั่งเรือผ่านไปเที่ยวตลาดน้ำอัมพวา 2. ขาดมัคคุเทศก์นำชมการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชน 3. ขาดบุคคลที่มีความรู้และทักษะทางภาษาอังกฤษที่จะมาเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 4. ไม่มีป้ายแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและไม่มีศาลาทำน้ำที่จะให้นักท่องเที่ยวขึ้นมาชมตลาดและกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชน

	5. ไม่มีเครือข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่เชื่อมโยงในพื้นที่เช่น ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก ปางช้างดำเนินสะดวก เป็นต้น และขาดการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยไปยังชุมชนอื่นๆ 6. เรือยนต์ที่รับส่งนักท่องเที่ยวด้วยความเร็วเสียงดัง 7. คณะกรรมการการท่องเที่ยวยังไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารงาน การจัดการท่องเที่ยวชุมชนและในการต้อนรับนักท่องเที่ยว 8. นักท่องเที่ยวที่เข้ามาในหมู่บ้านมีจำนวนไม่มาก ทำให้มีรายได้จากการท่องเที่ยวไม่สามารถเป็นอาชีพหลักในกลุ่มได้ 9. ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว
แนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่น	1. จัดโปรแกรมท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวในชุมชนให้นักท่องเที่ยวมาเรียนรู้วิถีชีวิตการเกษตร 2. จัดกิจกรรมในฐานการเรียนรู้ให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมเพิ่มขึ้น เช่น การเคี้ยวน้ำตาลให้กับนักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมหยอดน้ำตาลมะพร้าว ข้าวทอดกระทงทอง ให้นักท่องเที่ยวได้ส่วนร่วมทำข้าวทอดกระทงทอง ร่วมแสดงกลองยาว

ชุมชนที่ 5 ชุมชนมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ ตั้งอยู่อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรีมีประสบการณ์ท้องถิ่นด้านศิลปะและวัฒนธรรมที่น่าสนใจ ได้แก่

1) วัดใหญ่นครชุมน์ ไม่ปรากฏหลักฐานแน่ชัดว่าใครเป็นผู้สร้างมาแต่ ปีพ.ศ.ใด ตามหลักฐานที่ค้นพบ เชื่อว่าเป็นวัดยุคทวารวดี มีอายุกว่าพันปีมาแล้ว ซึ่งกลายเป็นวัดร้างแทบไม่เหลือซากปรักหักพังให้เห็น ต่อมาเมื่อมีชนชาติมอญอพยพเข้ามาอยู่ โดยสร้างหลักปักฐานมั่นคงแล้วได้สร้างวัดขึ้นใหม่ตรงที่วัดร้างเดิม แต่ยังเป็นเพียงสำนักสงฆ์ขนาดเล็กพอให้พระอยู่อาศัยชาวบ้านได้เข้าวัดทำบุญ ฟังเทศน์ฟังธรรม เป็นศูนย์รวมใจของชาวบ้านซึ่งเป็นคนมอญเป็นอย่างดี ถึงเวลาสงกรานต์มีการทำบุญปล่อยนกปล่อยปลา การเล่น ตามประเพณีโบราณ ศิลปกรรมในวัดประกอบด้วย ภูมิ ศาลา อุโบสถ พระเจดีย์ เป็นศิลปะของชาวมอญ กรมการศาสนากระทรวงศึกษาธิการประกาศให้เป็นวัดโดยถูกต้องเป็นทางการเมื่อปี พ.ศ. 2484

2) กิจกรรมประเพณีของชาวมอญ ได้แก่ ชิงกรานนครชุมน์หรือเทศกาลสงกรานต์ของชาวมอญจัดวันที่ 13 – 15 เมษายนทุกปี มีการแต่งกาย ภาษา อาหาร และพิธีกรรม เช่น การละเล่น สะบ้า การแสดงรำผีมอญ การจัดประกวดเทพีสงกรานต์นางสาวรามัญ การจัดนิทรรศการอาหารมอญ ประเพณีเป็งสงกรานต์มอญ - ข้าวแช่วันที่ 13 - 15 เมษายน คนไทยเชื้อสายมอญลุ่มน้ำแม่กลอง จัดสร้างศาลเพิงตาหรือฮ้อยชะเม็ญชิงกราน พร้อมเครื่องบูชา อาหาร (ข้าวแช่) ต้อนรับเทวดาองค์ใหม่ที่บริเวณหน้าบ้านตนแทบทุกครัวเรือน ทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ การละเล่นพื้นบ้านประเพณีงานบวชมอญ งานบวชมอญที่รักษาขนบธรรมเนียมไว้อย่างมั่นคง งานบวชที่เป็นบ่งบอกถึง อัตลักษณ์เชื้อสายมอญ งานสมโภชวิหารปากี วัดใหญ่นครชุมน์ เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์เก่าแก่ของ

วัด 2 องค์ (ช่วงเวลาขึ้นอยู่กับทางวัดกำหนด)ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง - วันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 10 การตักบาตรน้ำผึ้งนี้ เพื่อจะถวายพระท่านไปทำเป็นน้ำกระสายยาหรือเป็นเภสัชสำหรับพระภิกษุสงฆ์ตามพระวินัย ประเพณีออกพรรษา ในวันขึ้น 15 ค่ำ เดือน 11 ของทุกปี ช่วงเช้า ตักบาตรเทโว ภาษาชาวบ้านเรียกว่า ตักบาตรพระร้อย ซึ่งภาษามอญ เรียกว่า ล่งฮาเปียงซางกลอม ช่วงบ่ายจัดการแข่งเรือยาว ขึ้นในลำน้ำแม่กลองบริเวณหน้าวัดประเพณีแข่งเรือ การแข่งขันกีฬาเรือยาวประเพณีวันออกพรรษา ซึ่งถ้ายพระราชาทานพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจะจัดตรงกับวันออกพรรษาของทุกปี โดยในแต่ละปีนั้นมีจำนวนเรือที่เข้าร่วมการแข่งขันเป็นจำนวนมาก ทอดกฐินนิยมทำตั้งแต่แรมค่ำเดือน 11 – 12 พิธีชุกตะทาน เป็นพิธีความเชื่อทางพุทธศาสนาของวัดมอญ ส่วนวัดไทยไม่มีพิธีกรรมนี้ พิธีนี้มักจะกระทำทุก 3 ปี จัดพิธีขึ้นในวันหนึ่งในช่วงเดือน 10 ถึงเดือน 11 โดยให้พระสงฆ์จับสลากชื่อของชาวบ้านหากได้ชื่อของใคร คนนั้นก็จะทำการนิมนต์พระรูปนั้นให้ไปที่บ้านของตน ซึ่งถือเป็นความยินดีมากสำหรับชาวบ้าน ไม่ว่าจะมียฐานะการเงินเท่าใด ก็มีสิทธิเท่าเทียมกัน

ภาพที่ 4.10 วัดใหญ่ นครชุมน์
ที่มา : ททบ 5 ทีวีราชบุรี.com (2560)

ภาพที่ 4.11 จิตรกรรมวัดใหญ่ นครชุมน์
ที่มา : ผู้วิจัย (ถ่ายวันที่ 30 ตุลาคม 2560)

3) พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง วัดม่วงเป็นวัดเก่าแก่ มีอายุอยู่ในปลายสมัยกรุงศรีอยุธยาในช่วงเวลานั้น ชุมชนบ้านม่วงและบริเวณสองฝั่งแม่น้ำแม่กลอง มีกลุ่มชาวบ้านส่วนใหญ่เป็นคนเชื้อสายมอญ อยู่ร่วมกันกับกลุ่มชนอื่น เช่น ไทย จีน ลาว ญวน เขมรและกะเหรี่ยง มีการผสมผสานแลกเปลี่ยนวัฒนธรรมระหว่างกัน เกิดเป็นเอกลักษณ์ของคนในท้องถิ่นและความคิดที่ชุมชนบ้านม่วง มีวิถีชีวิตผูกพันอยู่กับประเพณีและความเชื่อดั้งเดิม ทำให้ชุมชนแห่งนี้เป็นชุมทรัพย์ทางความรู้ ด้านมอญศึกษาแก่ผู้สนใจมากมาย พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง เป็นแหล่งค้นคว้ารวบรวมประวัติความเป็นมาวิถีชีวิตและวัฒนธรรมชุมชนท้องถิ่นชาวมอญ ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน แบ่งการจัดแสดงออกเป็นห้องต่าง ๆ สามารถเข้าใจเรื่องราวได้ง่ายโดยเริ่มจาก ห้องโถง มอญในตำนาน มอญในทางประวัติศาสตร์ ภาษามอญและจารึกภาษามอญ ประเพณีวัฒนธรรมมอญ มอญอพยพ มอญในไทยและผู้นำทางวัฒนธรรม มีการจัดแสดงโบราณวัตถุ คัมภีร์ใบลานที่เขียนด้วยอักษรมอญมีอายุกว่า 300 ปี เสื้อผ้า ข้าวของเครื่องใช้ต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงมรดกทางภูมิปัญญาท้องถิ่นที่น่าสนใจ ให้ความรู้เกี่ยวกับความสำคัญของลุ่มน้ำแม่กลองในอดีต ความสัมพันธ์ด้านเศรษฐกิจสังคม วัฒนธรรมของชุมชนบ้านม่วงกับชุมชนในเขตอำเภอบ้านโป่งและอำเภอโพธาราม

ภาพที่ 4.12 งานศิลปะในพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง
ที่มา : ททบ ทีวีราชบุรี.com (2560)

ตารางที่ 4.5 ข้อมูลบ้านม่วง บ้านนครชุมน์

กิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับ ประสบการณ์ท้องถิ่น	ชุมชนบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ มีรูปแบบการจัดกิจกรรมท่องเที่ยว 3 แบบ คือ 1. ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เป็นการเที่ยวชมศิลปวัฒนธรรมที่มีอยู่ในชุมชน เช่น พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง เจดีย์มอญ จิตรกรรมฝาผนังที่โบสถ์วัดใหญ่ นครชุมน์ ไหว้พระวิหารปากี เป็นต้น 2. ท่องเที่ยวตามเทศกาลประเพณีที่สำคัญคือ ประเพณีทำบุญข้าวหลาม ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีจองโต๊ะอ่าน ประเพณีกินอยู่ดูมอญ 3. ท่องเที่ยวเชิงการศึกษาเป็นการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้กับกลุ่มเยาวชนที่เข้ามาศึกษาเรียนรู้วิถีชุมชนมอญ เช่น ฐานอาหารมอญ ฐานทำขนมไทยพื้นบ้าน ฐานตัดกระดาษพวงมโหตร ฐานจักสาน 4. ชมและซื้อผลิตภัณฑ์ผ้าขาวม้ามอญ
การบริหารจัดการ ท่องเที่ยว	ชุมชนบ้านม่วง นครชุมน์ คุ่งพะยอม มีการจัดการท่องเที่ยวแบบไม่เป็นทางการ อยู่ภายในกลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญ 3 ตำบล คือ บ้านม่วง นครชุมน์ คุ่งพะยอม เมื่อมีกิจกรรมทางวัฒนธรรมชุมชนจะร่วมตัวมาจัดกิจกรรมและเวียนจัดอยู่ในพื้นที่ 3 ตำบล โดยแต่ละตำบลจะมีตัวแทนแต่ละตำบลร่วมกันจัดกิจกรรมอยู่เสมอ
การจัดประสบการณ์ ท้องถิ่น	ชุมชนบ้านม่วง นครชุมน์ คุ่งพะยอม ได้นำวัฒนธรรมประเพณีวิถีชุมชนมอญมาจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวในแต่ละแห่งต่างกันดังนี้ 1. กิจกรรมเรียนรู้วิถีชุมชนมอญ ศึกษาประวัติความเป็นมา ประเพณีศิลปหัตถกรรม สิ่งของเครื่องใช้ ได้ที่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านบ้านม่วง มีผู้ใหญ่สอาด พรหมอินทร์ เป็นผู้ดูแลประสานงาน และมีปราชญ์ท้องถิ่นที่คอยให้ความรู้ที่พิพิธภัณฑ์ หากมาเป็นหมู่คณะทางชุมชนจะมีมัคคุเทศก์น้อยที่คอยอำนวยความสะดวก 2. การชมการทอผ้าขาวม้ามอญ นักท่องเที่ยวสามารถเดินเข้าชมได้ที่ศูนย์ทอผ้ามอญในวัดม่วง จะมีช่างทอผ้าอยู่ประจำที่คอยให้ความรู้ 3. การชมงานศิลปกรรม จิตรกรรม ไหว้พระวิหารปากี นักท่องเที่ยวสามารถชมได้ที่วัดใหญ่ นครชุมน์ 4. การร่วมกิจกรรมภูมิปัญญาหัตถกรรมมอญและการรับประทานอาหารมอญจะต้องประสานนายคมสัน จั๊บจุ รองประธานสภาวัฒนธรรมตำบลนครชุมน์ เป็นผู้จัดการประสานเครือข่ายปราชญ์ท้องถิ่นมาร่วมกิจกรรมในแต่ละฐาน 5. กิจกรรมการแสดงพื้นฐาน จะนำกิจกรรมการเล่นของชาวมอญมาจัดแสดงให้นักท่องเที่ยว จะต้องแจ้งก่อนล่วงหน้า เพื่อจัดเตรียมผู้แสดงที่อยู่ในพื้นที่ บ้านคุ่งพะยอม มาร่วมแสดง โดยชุมชนมอญพื้นที่ 3 ตำบล

	จะร่วมมือการจัดกิจกรรมทุกครั้ง 6. กิจกรรมประเพณีที่จัดเพื่อการท่องเที่ยวของชุมชน เครือข่ายการท่องเที่ยวชุมชนจะร่วมมือกันและร่วมกับเครือข่ายมอญในพื้นที่จังหวัดอื่น ๆ เข้ามาร่วมจัดกิจกรรม และหน่วยงานภาครัฐและเอกชนที่ให้การสนับสนุนงบประมาณ
ผู้ติดต่อ	นายคมสร จับจุ รองประธานสภาวัฒนธรรมตำบลนครชุมน์ โทร 087 - 7065642 นางสาวอศพร พรหมอินทร์ อดีตผู้ใหญ่บ้านบ้านม่วง ตำบลนครชุมน์
จุดแข็ง	1. เป็นชุมชนที่มีการอนุรักษ์วัฒนธรรมประเพณีของมอญได้อย่างเข้มแข็ง 2. มีอาหารพื้นบ้านมอญและการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ของชาวมอญ 3. มีงานจิตรกรรมที่สวยงามอยู่ในโบสถ์วัดใหญ่ นครชุมน์ 4. มีพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วงที่เป็นแหล่งเรียนรู้ ภูมิปัญญาและวิถีชีวิตของชาวมอญลุ่มน้ำแม่กลอง 5. มีเครือข่ายการท่องเที่ยวของชุมชนมอญทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ 6. ชุมชนมอญมีความสัมพันธ์ที่ดีกับกลุ่มชาติพันธุ์อื่น ๆ
จุดอ่อน	1. ขาดความรู้ในการจัดการแหล่งท่องเที่ยว 2. ขาดเส้นทางท่องเที่ยวชุมชนมอญที่เชื่อมโยงกัน 3 ตำบล 3. กิจกรรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับเทศกาลประเพณีเป็นส่วนใหญ่ 4. ขาดการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวน้อยไป 5. ขาดการเตรียมความพร้อมให้กับคนในชุมชน 6. ระบบขนส่งไปยังแหล่งท่องเที่ยวมีน้อย 7. ขาดป้ายสื่อความหมายแนะนำและสื่อความหมายในแหล่งท่องเที่ยว 8. ขาดการปรับปรุงภูมิทัศน์ในแหล่งท่องเที่ยว 9. กิจกรรมการท่องเที่ยวไม่ได้กำหนดในปฏิทินการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย
แนวทางการพัฒนา ประสบการณ์	1. จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยวและเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนที่ให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้วิถีชีวิตชาวมอญ 2. จัดกิจกรรมการทำอาหารพื้นบ้านมอญและรับประทานอาหารพื้นถิ่น 3. จัดกิจกรรมเรียนรู้ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมอญ เช่น ปักผ้าสไบมอญ จักสาน ตัดกระดาษ พับใบตอง 4. จัดการแต่งกายแบบไทยมอญ

4.1.2 ความต้องการนักท่องเที่ยงที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

ผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยงที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ได้นำเสนอข้อมูลออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลของนักท่องเที่ยง จำนวน 400 คน ส่วนที่ 2 พฤติกรรมท่องเที่ยว และส่วนที่ 3 ความต้องการของนักท่องเที่ยงที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม 6 ด้าน คือ ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านการบริการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ นำเสนอแต่ละส่วนดังนี้

4.1.2.1 ความต้องการของนักท่องเที่ยงที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นใช้แบบสอบถาม

1) ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยง ดังรายละเอียด ตารางที่ 4.6 – ตารางที่ 4.12 จากตารางที่ 4.6 แสดงให้เห็นเพศของกลุ่มนักท่องเที่ยงส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52.7 และเป็นชาย จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3

ตารางที่ 4.6 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยง จำแนกตามเพศ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	400	100.0
ชาย	189	47.3
หญิง	211	52.7

ในตารางที่ 4.7 แสดงให้เห็นอายุของกลุ่มนักท่องเที่ยงที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ มีอายุ 20 – 29 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.6 รองลงมาคือ มีอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.7 มีอายุ 40 – 49 ปี จำนวน 66 คน คิดเป็นร้อยละ 16.4 มีอายุ 60 ปีขึ้นไป จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.5 มีอายุ 50 – 59 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 7.8 และต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.7 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยง จำแนกตามอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ	400	100.0
ต่ำกว่า 20 ปี	24	6.0
20 - 29 ปี	142	35.6
30 - 39 ปี	103	25.7
40 - 49 ปี	66	16.4
50 - 59 ปี	31	7.8
60 ปี ขึ้นไป	34	8.5

ในตารางที่ 4.8 แสดงให้เห็นสถานภาพของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นโสด จำนวน 189 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 และรองลงมาคือ สมรส จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.7 หย่าร้าง จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 แยกกันอยู่ จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.3 และหม้าย จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.3

ตารางที่ 4.8 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
สถานภาพ	400	100.0
โสด	189	47.3
สมรส	183	45.7
หม้าย	5	1.3
หย่าร้าง	14	3.4
แยกกันอยู่	9	2.3

ในตารางที่ 4.9 แสดงให้เห็นการศึกษาของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.4 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.7 สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.9

ตารางที่ 4.9 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษา	400	100.0
ต่ำกว่าปริญญาตรี	119	29.7
ปริญญาตรี	202	50.4
สูงกว่าปริญญาตรี	79	19.9

ในตารางที่ 4.10 แสดงให้เห็นอาชีพของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 33.5 รองลงมาคือ ทำธุรกิจส่วนตัว จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 23.1 รับราชการ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 17.78 รับจ้าง จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 เกษตรกร จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 และตัวแทนขายสินค้าและนักเรียน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

ตารางที่ 4.10 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ	400	100.0
เกษตรกร	19	4.7
รับจ้าง	63	15.8
รับราชการ	71	17.7
ตัวแทนขายสินค้า	10	2.6
ธุรกิจส่วนตัว	93	23.1
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	134	33.5
นักเรียน	10	2.6

ในตารางที่ 4.11 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกรายได้ต่อเดือน แสดงให้เห็นรายได้ต่อเดือนของกลุ่มที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 38.0 รองลงมาคือ มีรายได้ 25,000บาทขึ้นไป จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.2 มีรายได้ 20,001 –25,000 บาท 81 คน คิดเป็นร้อยละ 20.3 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 มีรายได้ 5,001 – 10,000 บาท จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 5.5 และ ต่ำกว่า 5,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 2.0

ตารางที่ 4.11 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน	400	100.0
ต่ำกว่า 5,000 บาท	8	2.0
5,001 – 10,000 บาท	22	5.5
10,001 – 15,000 บาท	40	10.0
15,001 – 20,000 บาท	152	38.0
20,001 –25,000 บาท	81	20.3
25,000บาท ขึ้นไป	97	24.2

ในตารางที่ 4.12 แสดงให้เห็นภูมิถิ่นอาศัยของกลุ่มที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่อยู่ปริมณฑล จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมาคือ กรุงเทพฯ จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 28.8 ภาคกลาง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ภาคใต้ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5 และภาคตะวันออกเฉียงเหนือ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.12 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามภูมิลำเนา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ภูมิลำเนา	400	100.0
กรุงเทพฯ	115	28.8
ปริมณฑล	170	42.5
ภาคเหนือ	4	1.0
ภาคกลาง	100	25.0
ภาคใต้	6	1.5
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	5	1.2

2) ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี ดังรายละเอียด ตารางที่ 4.13 – ตารางที่ 4.23

ในตารางที่ 4.13 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางท่องเที่ยว 2 ครั้ง/เดือน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 รองลงมาคือ 1 ครั้ง/เดือน จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 และ 3 ครั้ง/เดือน คิดเป็นร้อยละ 22.6

ตารางที่ 4.13 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยว	400	100.0
1 ครั้ง/เดือน	144	36.1
2 ครั้ง/เดือน	165	41.3
3 ครั้ง/เดือน	91	22.6

ในตารางที่ 4.14 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 74.0 รองลงมาคือ เพื่อน/ญาติ จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 32.5 วิทยุ/โทรทัศน์จำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15.8 ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว/ททท.จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8 เอกสารแผ่นพับ/โบรชัวร์ จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0 วารสาร/นิตยสาร/คู่มือเดินทาง จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.2 บริษัททัวร์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.2 สมาคมท่องเที่ยว จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 3.0 และหนังสือพิมพ์ จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.2

ตารางที่ 4.14 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามข้อมูลท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ข้อมูลท่องเที่ยว	400	100.0
หนังสือพิมพ์	5	1.2
อินเทอร์เน็ต	296	74.0
วารสาร/นิตยสาร/คู่มือเดินทาง	21	5.2
วิทยุ/โทรทัศน์	63	15.8
เพื่อน /ญาติ	130	32.5
ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว/ททท.	27	6.8
สมาคมท่องเที่ยว	12	3.0
บริษัททัวร์	13	3.2
เอกสารแผ่นพับ/โบชัวร์	24	6.0

ในตารางที่ 4.15 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม พบว่า นักท่องเที่ยวมาเที่ยวชมกิจกรรมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 รองลงมาคือ พักผ่อนจำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 รับประทานอาหาร จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 24.5 ชมเทศกาล/ประเพณี จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.5 เที่ยวชมสวนเกษตร จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 15.2 ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 15.0 ชมการทำอาหารพื้นเมือง จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 12.0 ชมการแสดงพื้นบ้าน จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.0 และซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนจำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 6.8

ตารางที่ 4.15 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	400	100.0
รับประทานอาหาร	98	24.5
พักผ่อน	110	27.5
ชมการแสดงพื้นบ้าน	37	9.2
ชมการทำอาหารพื้นเมือง	48	12.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	225	56.2
เที่ยวชมสวนเกษตร	61	15.2
ชมเทศกาล/ประเพณี	78	19.5
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	60	15.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	27	6.8
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	32	8.0

ในตารางที่ 4.16 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการเคยเดินทางมาท่องเที่ยว จังหวัดราชบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวเคยเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 80.3 และไม่เคยเดินทางมาท่องเที่ยว จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 19.7

ตารางที่ 4.16 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเคยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เคยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี	400	100.0
เคย	321	80.3
ไม่เคย	79	19.7

ในตารางที่ 4.17 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางมา จังหวัดราชบุรี พบว่า นักท่องเที่ยวมาพักผ่อน/ท่องเที่ยว จำนวน 354 คน คิดเป็นร้อยละ 88.5 รองลงมาคือ เยี่ยมญาติ/เพื่อน จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.2 ทัศนศึกษา/แสวงหาความรู้ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 1.8 ปฏิบัติราชการ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 0.8 ประชุม/สัมมนา จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 0.5 และพักฟื้น จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.3

ตารางที่ 4.17 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามวัตถุประสงค์ในการเดินทางมาจังหวัดราชบุรี

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาจังหวัดราชบุรี	400	100.0
พักผ่อน/ท่องเที่ยว	354	88.5
เยี่ยมญาติ/เพื่อน	33	8.2
ทัศนศึกษา/แสวงหาความรู้	7	1.8
พักฟื้น	1	0.3
ประชุม/สัมมนา	2	0.5
ปฏิบัติราชการ	3	0.8

ในตารางที่ 4.18 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะการเดินทาง พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางมากับครอบครัว จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมาคือ มากับกลุ่มเพื่อน จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 29.1 มาคนเดียว จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.4 และมากับบริษัททัวร์ จำนวน 6 คน คิดเป็นร้อยละ 1.5

ตารางที่ 4.18 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามลักษณะการเดินทาง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ลักษณะการเดินทาง	400	100.0
คนเดียว	38	9.4
ครอบครัว	240	60.0
กลุ่มเพื่อน	116	29.1
บริษัททัวร์	6	1.5

ในตารางที่ 4.19 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามยานพาหนะในการเดินทาง พบว่า นักท่องเที่ยวเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 319 คน คิดเป็นร้อยละ 79.8 รองลงมาคือ มาจากรยานยนต์ จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 8.3 รถเช่า/รถตู้ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 4.9 รถยนต์บริษัทนำเที่ยว จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 และรถโดยสารประจำทาง จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.6

ตารางที่ 4.19 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามยานพาหนะในการเดินทาง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ยานพาหนะในการเดินทาง	400	100.0
รถยนต์ส่วนตัว	319	79.8
รถโดยสารประจำทาง	10	2.6
รถเช่า/รถตู้	20	4.9
เรือ	-	-
รถยนต์บริษัทนำเที่ยว	18	4.4
รถจักรยานยนต์	33	8.3

ในตารางที่ 4.20 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการพักค้างคืนในการเดินทาง พบว่า นักท่องเที่ยวไม่พักค้างคืน จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.2 และพักค้างคืน จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.8

ตารางที่ 4.20 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการพักค้างคืนในการเดินทาง

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
พักค้างคืนในการเดินทาง	400	100.0
พักค้างคืน	191	47.8
ไม่พักค้างคืน	209	52.2

ในตารางที่ 4.21 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทที่พัก พบว่า นักท่องเที่ยวพักรีสอร์ท จำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ 56.5 รองลงมาคือ พักบ้านญาติ/เพื่อน จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 16.8 โรงแรม จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.3 กางเต็นท์ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5 บังกะโล จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 3.3 และบ้านพักรับรอง จำนวน 3 คนคิดเป็นร้อยละ 0.6

ตารางที่ 4.21 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามประเภทที่พัก

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ประเภทที่พัก	400	100.0
โรงแรม	65	16.3
รีสอร์ท	226	56.5
บังกะโล	13	3.3
กางเต็นท์	26	6.5
บ้านญาติ/เพื่อน	67	16.8
บ้านพักรับรอง	3	0.6

ในตารางที่ 4.22 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระยะเวลาการพักผ่อน พบว่า นักท่องเที่ยวพักค้าง 1 คืน จำนวน 196 คน คิดเป็นร้อยละ 49.0 รองลงมา 2 คืน คือ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 พัก 3 คืน จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 23.5 และพักมากกว่า 3 คืน จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 2.5

ตารางที่ 4.22 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามระยะเวลาการพักผ่อน

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระยะเวลาการพักผ่อน	400	100.0
1 คืน	196	49.0
2 คืน	100	25.0
3 คืน	94	23.5
มากกว่า 3 คืน	10	2.5

ในตารางที่ 4.23 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว พบว่า นักท่องเที่ยวใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน ประมาณ 1,000 – 3,000 บาท จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมาคือ ใช้จ่าย 3,001 – 5,000 บาท จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 27.5 ต่ำกว่า 1,000 บาท จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 22.3 และมากกว่า 5,000 บาท จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 6.5

ตารางที่ 4.23 ข้อมูลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว

พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยว	400	100.0
ต่ำกว่า 1,000 บาท	89	22.3
1,001 – 3,000 บาท	175	43.8
3,001 – 5,000 บาท	110	27.5
มากกว่า 5,000 บาท	26	6.5

3) ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี จำแนกตามข้อมูลทั่วไป ดังรายละเอียด ตารางที่ 4.24 – ตารางที่ 4.30

ในตารางที่ 4.24 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ พบว่า นักท่องเที่ยวชายและหญิง ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมาคือ พักผ่อน และรับประทานอาหารตามลำดับ

ตารางที่ 4.24 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามเพศ

ประเภทกิจกรรม	ชาย		หญิง		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับประทานอาหาร	43	43.9	55	56.1	98	100.0
พักผ่อน	52	47.2	58	52.7	110	100.0
ชมการแสดงพื้นบ้าน	17	45.9	20	54.1	37	100.0
ทำอาหารพื้นเมือง	22	45.8	26	54.2	48	100.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	101	44.9	124	55.1	225	100.0
ชมสวนเกษตร	33	34.1	28	45.9	61	100.0
ชมเทศกาล/ประเพณี	38	48.7	40	51.3	78	100.0
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	32	53.3	28	46.7	60	100.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	3	11.1	24	88.9	27	100.0
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	15	46.9	17	53.1	32	100.0

ในตารางที่ 4.25 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ พบว่า นักท่องเที่ยวทุกช่วงอายุชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม มากที่สุด และพบว่า อายุต่ำกว่า 20 ปี ชมเทศกาล/ประเพณี และชมสวนเกษตร อายุ 20 - 39 ปี พักผ่อน และรับประทานอาหาร อายุ 40 - 49 ปี ชมสวนเกษตร และชมเทศกาล/ประเพณี อายุ 50 - 59 ปี พักผ่อน และชมสวนเกษตรและชมเทศกาล/ประเพณี อายุ 60 ปี ขึ้นไป ชมเทศกาล/ประเพณี และพักผ่อน

ตารางที่ 4.25 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุ

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	ต่ำกว่า20ปี		20- 29ปี		30-39ปี		40-49ปี		50-59ปี		60ปี ขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับประทานอาหาร	6	6.1	38	38.8	26	26.5	14	14.3	6	6.1	8	8.2	98	100.0
พักผ่อน	6	5.5	42	38.2	29	26.4	12	10.9	14	12.7	7	6.3	110	100.0
ชมการแสดงพื้นบ้าน	5	13.5	9	24.3	9	24.3	6	16.2	4	10.8	4	10.9	37	100.0
ทำอาหารพื้นเมือง	3	6.2	16	33.3	12	25.0	8	16.7	4	8.3	5	10.4	48	100.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	14	6.2	76	33.8	68	30.2	31	13.8	18	8.0	18	8.0	225	100.0
ชมสวนเกษตร	7	11.5	5	8.2	10	16.4	22	36.1	9	14.8	8	13.1	61	100.0
ชมเทศกาล/ประเพณี	8	10.0	16	20.5	18	23.1	18	23.1	9	11.5	9	11.5	78	100.0
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	4	6.7	5	8.3	15	25.0	12	31.7	6	13.3	9	15.0	60	100.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	3	11.1	3	11.1	4	14.8	5	18.5	6	22.2	6	22.2	27	100.0
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	3	9.4	4	12.5	5	15.6	6	18.8	8	25.0	6	18.8	32	100.0

ในตารางที่ 4.26 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ พบว่า นักท่องเที่ยวทุกสถานภาพชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด รองลงมา คือ พักผ่อน และรับประทานอาหาร ตามลำดับ

ตารางที่ 4.26 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามสถานภาพ

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	โสด		สมรส		หม้าย		หย่าร้าง		แยกกันอยู่		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับประทานอาหาร	48	49.0	46	46.9	1	1.0	2	2.0	1	1.0	98	100.0
พักผ่อน	54	49.1	50	45.5	2	1.8	2	1.8	2	1.8	110	100.0
ชมการแสดงพื้นบ้าน	17	53.1	16	43.2	1	0.3	2	0.6	1	0.3	37	100.0
ทำอาหารพื้นเมือง	18	37.5	28	58.3	0	0.0	1	2.1	1	2.1	48	100.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	108	48.0	102	45.3	3	1.3	8	3.6	4	1.8	225	100.0
ชมสวนเกษตร	23	37.7	28	45.9	2	3.3	5	8.2	3	4.9	61	100.0
ชมเทศกาล/ประเพณี	40	51.3	28	35.9	3	3.8	4	5.1	3	3.8	78	100.0
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	18	30.0	35	58.3	2	3.3	2	3.3	3	5	60	100.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	7	25.9	16	59.3	1	3.7	2	7.4	1	3.7	27	100.0
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	15	46.9	12	37.5	1	3.1	2	6.3	2	6.3	32	100.0

ในตารางที่ 4.27 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา พบว่า นักท่องเที่ยวทุกระดับการศึกษา ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม มากที่สุด รองลงมาคือ พักผ่อน และรับประทานอาหาร ตามลำดับ

ตารางที่ 4.27 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามการศึกษา

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรม	ต่ำกว่าปริญญาตรี		ปริญญาตรี		สูงกว่าปริญญาตรี		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับประทานอาหาร	37	37.8	42	42.8	19	19.4	98	100.0
พักผ่อน	36	32.7	50	45.4	24	21.8	110	100.0
ชมการแสดงพื้นบ้าน	7	18.9	27	73.0	3	8.1	37	100.0
ทำอาหารพื้นเมือง	15	31.2	26	54.2	7	14.6	48	100.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	69	30.7	102	45.5	54	24.0	225	100.0
ชมสวนเกษตร	20	32.8	29	47.5	12	19.7	61	100.0
ชมเทศกาล/ประเพณี	22	41.0	41	52.6	15	19.2	78	100.0
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	14	23.3	32	53.3	14	23.3	60	100.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	7	25.9	13	48.1	7	25.9	27	100.0
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	8	25.0	15	46.9	9	28.1	32	100.0

ในตารางที่ 4.28 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ พบว่า นักท่องเที่ยวทุกอาชีพ ยกเว้นอาชีพเกษตรกร ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม มากที่สุด ส่วนอาชีพเกษตรกรชมสวนเกษตรมากที่สุด

ตารางที่ 4.28 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยว และกิจกรรม	เกษตรกร		รับจ้าง		รับราชการ		ตัวแทน ขายสินค้า		ธุรกิจส่วนตัว		พนักงาน/ ลูกจ้างบริษัท		นักเรียน		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับประทานอาหาร	1	1.0	4	4.1	28	28.6	3	3.1	58	59.2	2	2.0	2	2.0	98	100.0
พักผ่อน	2	1.8	5	4.5	30	27.3	4	3.6	61	55.4	5	4.5	3	2.7	110	100.0
ชมการแสดงพื้นบ้าน	1	2.7	7	18.9	9	24.3	1	2.7	16	43.2	2	5.4	1	2.7	37	100.0
ทำอาหารพื้นเมือง	0	0.0	6	12.5	7	14.6	1	2.1	30	62.5	4	8.3	0	0.0	48	100.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	9	4.0	40	17.8	42	18.7	5	2.2	72	32.0	52	23.1	5	2.2	225	100.0
ชมสวนเกษตร	15	24.6	9	14.8	5	8.2	1	1.6	26	42.6	5	8.2	0	0.0	61	100.0
ชมเทศกาล/ประเพณี	1	1.3	9	11.5	19	24.4	1	1.3	34	43.6	12	15.4	2	2.6	78	100.0
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	1	1.7	4	6.7	14	23.3	1	1.7	25	41.7	15	25.0	0	0.0	60	100.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	1	3.7	5	18.5	7	25.9	1	3.7	6	22.2	4	14.8	3	11.1	27	100.0
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	1	3.1	1	3.1	16	50.0	1	3.1	7	21.9	5	15.6	1	3.1	32	100.0

ในตารางที่ 4.29 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน พบว่า นักท่องเที่ยวทุกระดับรายได้ ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรมมากที่สุด

ตารางที่ 4.29 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	ต่ำกว่า 5,000 บาท		5,001 – 10,000 บาท		10,001 – 15,000 บาท		15,001 – 20,000 บาท		20,001 – 25,000 บาท		25,000บาท ขึ้นไป		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับประทานอาหาร	1	1.0	6	6.1	8	8.1	20	20.4	40	40.8	23	23.5	98	100.0
พักผ่อน	4	3.6	6	5.5	11	10.0	26	23.6	47	42.7	16	14.5	110	100.0
ชมการแสดงพื้นบ้าน	1	2.7	5	13.5	4	10.8	3	8.1	9	24.3	15	40.5	37	100.0
ทำอาหารพื้นเมือง	0	0.0	3	6.3	5	10.4	7	14.6	16	33.3	17	35.4	48	100.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	2	0.8	14	6.2	22	9.8	56	24.9	96	42.7	35	15.6	225	100.0
ชมสวนเกษตร	1	1.6	7	11.5	8	13.1	12	19.7	5	8.2	28	4.9	61	100.0
ชมเทศกาล/ประเพณี	0	0.0	8	10.3	9	11.5	15	19.2	16	20.5	30	38.5	78	100.0
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	0	0.0	4	6.7	9	15.0	14	23.3	5	5.6	28	46.7	60	100.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	1	3.7	3	11.1	6	22.2	7	25.9	3	11.1	7	25.9	27	100.0
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	1	3.1	3	9.4	6	18.8	9	28.1	4	12.5	9	28.1	32	100.0

ในตารางที่ 4.30 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามภูมิลำเนา พบว่า นักท่องเที่ยวทุกภูมิลำเนา ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม มากที่สุด รองลงมา คือ นักท่องเที่ยวในกรุงเทพฯและปริมณฑลพักผ่อน และรับประทานอาหาร นักท่องเที่ยวภาคเหนือ พักผ่อน ชมการแสดงพื้นบ้าน ชมเทศกาล/ประเพณี และเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวภาคกลาง รับประทานอาหาร ชมเทศกาล/ประเพณี และพักผ่อน นักท่องเที่ยวภาคใต้ พักผ่อน ชมการแสดงพื้นบ้าน ชมสวนเกษตร ชมเทศกาล/ประเพณี ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน นักท่องเที่ยวภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พักผ่อน ชมการแสดงพื้นบ้าน ชมเทศกาล/ประเพณี และเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน

ตารางที่ 4.30 ข้อมูลกิจกรรมของนักท่องเที่ยว จำแนกตามภูมิลำเนา

ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรม	กรุงเทพฯ		ปริมณฑล		ภาคเหนือ		ภาคกลาง		ภาคใต้		ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ		รวม	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
รับประทานอาหาร	30	30.6	39	39.8	0	0.0	29	29.6	0	0.0	0	0.0	98	100.0
พักผ่อน	33	30.0	39	35.5	3	2.7	28	25.4	3	2.7	4	3.6	110	100.0
ชมการแสดงพื้นบ้าน	10	27.0	15	40.5	1	2.7	9	24.3	1	2.7	1	2.7	37	100.0
ทำอาหารพื้นเมือง	14	29.2	18	37.5	0	0.0	16	33.3	0	0.0	0	0.0	48	100.0
ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม	72	32.0	82	36.4	3	1.3	60	26.7	4	1.8	4	1.8	225	100.0
ชมสวนเกษตร	15	24.6	21	34.4	0	0.0	24	39.3	1	1.6	0	0.0	61	100.0
ชมเทศกาล/ประเพณี	20	25.6	26	33.3	1	1.3	29	37.7	1	1.3	1	1.3	78	100.0
ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร	19	31.7	25	41.7	0	0.0	16	26.7	0	0.0	0	0.0	60	100.0
ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน	14	51.9	4	14.8	0	0.0	8	29.6	1	3.7	0	0.0	27	100.0
เรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน	10	47.6	11	34.4	1	3.1	8	25.0	1	3.1	1	3.1	32	100.0

4) ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย 6 ด้าน คือ ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านการบริการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ดังรายละเอียดตารางที่ 4.31 - ตารางที่ 4.37

ในตารางที่ 4.31 แสดงให้เห็นว่าความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นโดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.28$) อยู่ในลำดับที่ 1 รองลงมาคือ ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.22$) ด้านการบริการนำเที่ยว ($\bar{x} = 4.21$) ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.19$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.19$) และต่ำที่สุด คือ ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.17$)

ตารางที่ 4.31 ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม โดยภาพรวม

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
1. ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย	4.19	.57	มาก
2. ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น	4.28	.47	มาก
3. ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น	4.22	.52	มาก
4. ด้านการบริการการท่องเที่ยว	4.21	.55	มาก
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.18	.61	มาก
6. ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์	4.17	.58	มาก
รวม	4.21	.46	มาก

ในตารางที่ 4.32 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.19$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ จังหวัดราชบุรีมีวัฒนธรรม 8 ชชาติพันธุ์ วิถีชีวิตตามลุ่มน้ำแม่กลองที่โดดเด่น สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและจัดประสบการณ์ท้องถิ่นได้ ($\bar{x} = 4.37$) รองลงมาคือ จังหวัดราชบุรีมีสิ่งดี ๆ ในการสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับการท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.26$) จังหวัดราชบุรีมีศิลปะและวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.19$) จังหวัดราชบุรีมีงานศิลปะ เช่น โองม้งกร หนังใหญ่ ผ้าทอไทยยวน พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและจัดประสบการณ์ท้องถิ่นได้ ($\bar{x} = 4.18$) จังหวัดราชบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งวัฒนธรรมและศิลปกรรมวิถีชีวิตที่โดดเด่นสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.14$) จังหวัดราชบุรีมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบนิเวศ และสภาพ เศรษฐกิจ สังคมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย

($\bar{x} = 4.10$) ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ จังหวัดราชบุรีมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบนิเวศ และสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.08$)

ตารางที่ 4.32 ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
1. ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิต ศิลปะ ที่สามารถนำมาสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว			
1.1 จังหวัดราชบุรีมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบนิเวศ และสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย	4.10	.72	มาก
1.2 จังหวัดราชบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งวัฒนธรรมและศิลปกรรม วิถีชีวิต ที่โดดเด่นสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย	4.14	.85	มาก
1.3 จังหวัดราชบุรีมีศิลปะและวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย	4.19	.76	มาก
1.4 จังหวัดราชบุรีมีงานศิลปะ เช่น โอ่งมังกร หนังใหญ่ ผ้าทอไทยยวน พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและจัดประสบการณ์ท้องถิ่นได้	4.18	.83	มาก
1.5 จังหวัดราชบุรีมีวัฒนธรรม 8 ชชาติพันธุ์ วิถีชีวิตตามลุ่มน้ำแม่กลอง ที่โดดเด่น สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและจัดประสบการณ์ท้องถิ่นได้	4.37	.62	มาก
1.6 จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย	4.13	.81	มาก
1.7 จังหวัดราชบุรีมีสิ่งดีๆ ในการสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยววิถีไทย	4.26	.77	มาก
รวม	4.19	.57	มาก

ในตารางที่ 4.33 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นวิถีไทย โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.28$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ การสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม เช่น วิธีการเกษตร วิถีชุมชน วิถีชาติพันธุ์ ($\bar{x} = 4.33$) รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีไทย งานประเพณีท้องถิ่น เช่น สงกรานต์มอญ ปอยขันโตก การแสดงหนังใหญ่ ($\bar{x} = 4.32$) เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อ เช่น ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ไหว้พระเสริมสิริมงคล ($\bar{x} = 4.31$) เรียนรู้ภูมิปัญญาไทยและร่วมลงมือปฏิบัติกับปราชญ์ชุมชนคนในท้องถิ่น เช่น ตอกหนังใหญ่ ทำอาหารพื้นบ้าน เคี้ยวน้ำตาล ($\bar{x} = 4.30$) เรียนรู้การรักษาสุขภาพแบบไทย เช่น นวดไทย สปาไทย สมุนไพรไทย ($\bar{x} = 4.29$) เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการงานศิลปหัตถกรรม

เช่น ทอผ้า ปั่นดินเหนียว จักสาน ตอกกระดาศ ($\bar{x} = 4.24$) มีส่วนร่วมชมดนตรีและการแสดง เช่น การแสดงพื้นบ้าน หนังใหญ่ รำกลองยาว ($\bar{x} = 4.23$) ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ มีส่วนร่วม ชมดนตรีและการแสดง เช่น ตอกหนังใหญ่ ทำอาหารพื้นบ้าน เคี้ยวน้ำตาล ($\bar{x} = 4.23$)

ตารางที่ 4.33 ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
2. ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น คือ กิจกรรมท่องเที่ยวตามวิถีไทยเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้สัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง			
2.1 การสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม เช่น วิถีการเกษตร วิถีชุมชน วิถีชาติพันธุ์	4.33	.65	มาก
2.2 การร่วมทำอาหารและรับประทานอาหารไทย อาหารพื้นถิ่น	4.31	.73	มาก
2.3 การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีไทย งานประเพณีท้องถิ่น เช่น สงกรานต์มอญ ปอยขันโตก การแสดงหนังใหญ่	4.32	.73	มาก
2.4 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อ เช่น ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ไหว้พระเสริมสิริมงคล	4.31	.75	มาก
2.5 เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการงานศิลปหัตถกรรม เช่น ทอผ้า ปั่นดินเหนียว จักสาน ตอกกระดาศ	4.24	.68	มาก
2.6 มีส่วนร่วมชมดนตรีและการแสดง เช่น การแสดงพื้นบ้าน หนังใหญ่ รำกลองยาว	4.23	.72	มาก
2.7 เรียนรู้การรักษาสุขภาพแบบไทย เช่น นวดไทย สปาไทย สมุนไพรไทย	4.29	.67	มาก
2.8 เรียนรู้ภูมิปัญญาไทยและร่วมลงมือปฏิบัติกับปราชญ์ชุมชนคนในท้องถิ่น เช่น ตอกหนังใหญ่ ทำอาหารพื้นบ้าน เคี้ยวน้ำตาล	4.30	.72	มาก
รวม	4.28	.47	มาก

ในตารางที่ 4.34 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.22$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ควรให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ลงมือทำและเกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.34$) รองลงมาคือ จัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีวิถีชีวิตและสภาพบริบทชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง และกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การทำอาหารไทย การแสดงพื้นบ้าน ต้องให้และสร้างความรู้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ ($\bar{x} = 4.26$) ถ้ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น

ให้นักท่องเที่ยวได้รู้ที่มาที่ไป เกิดความซาบซึ้งกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นสร้างรายได้ทางตรงและทางอ้อมให้กับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.25$) กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้าน ต้องมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย มีความแตกต่างจากชีวิตประจำวัน ($\bar{x} = 4.21$) จัดเวลาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.03$) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.00$) ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.00$)

ตารางที่ 4.34 ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
3. ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น คือ คุณสมบัติเฉพาะของการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย			
3.1 จัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสร้างประสบการณ์ท้องถิ่น วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีวิถีชีวิตและสภาพบริบทชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง	4.26	.72	มาก
3.2 เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน	4.00	.50	มาก
3.3 ถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้รู้ที่มาที่ไป เกิดความซาบซึ้ง	4.25	.74	มาก
3.4 จัดเวลาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น	4.03	.66	มาก
3.5 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การทำอาหารไทย การแสดงพื้นบ้าน ต้องให้และสร้างความรู้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ	4.26	.72	มาก
3.6 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้าน ต้องมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย มีความแตกต่างจากชีวิตประจำวัน	4.21	.70	มาก
3.7 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นควรให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ลงมือทำ และเกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว	4.34	.72	มาก
3.8 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นสร้างรายได้ทางตรงและทางอ้อมให้กับคนในชุมชน	4.25	.74	มาก
รวม	4.22	.55	มาก

ในตารางที่ 4.35 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ด้านการบริการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ มีเส้นทางการเดินทางที่สะดวกเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย ($\bar{x} = 4.28$) รองลงมาคือ มีการบริการการท่องเที่ยวที่ปลอดภัย และได้มาตรฐาน ($\bar{x} = 4.23$) มีผู้ให้บริการการท่องเที่ยวที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรม

การท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.22$) มีการบริการนำเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม ประเพณีวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนมีผู้ให้ข้อมูลในการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเข้าใจง่าย ($\bar{x} = 4.14$) มีการบริการท่องเที่ยวที่พร้อมจัดการนำเที่ยวที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{x} = 4.13$) ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ มีการบริการท่องเที่ยวที่พร้อมจัดการนำเที่ยวที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน ($\bar{x} = 4.13$)

ตารางที่ 4.35 ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านการบริการการท่องเที่ยว

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
4. ด้านการบริการการท่องเที่ยว คือ การบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายจากการท่องเที่ยววิถีไทย			
4.1 มีเส้นทางการเดินทางที่สะดวกเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย	4.28	.79	มาก
4.2 มีผู้ให้ข้อมูลในการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเข้าใจง่าย	4.14	.77	มาก
4.3 มีผู้ให้บริการท่องเที่ยวที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.22	.78	มาก
4.4 มีผู้ให้บริการที่เอาใจใส่ดูแลนักท่องเที่ยวและมีความเป็นเจ้าบ้านที่ดี	4.23	.78	มาก
4.5 มีการบริการการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน	4.23	.81	มาก
4.6 มีการบริการนำเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม ประเพณีวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน	4.14	.77	มาก
4.7 มีการบริการท่องเที่ยวที่พร้อมจัดการนำเที่ยวที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน	4.13	.71	มาก
รวม	4.21	.52	มาก

ในตารางที่ 4.36 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ มีความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.33$) รองลงมาคือ มีป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.25$) มีที่นั่งพักผ่อนและสถานที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.22$) มีที่พักที่สะอาดและปลอดภัย ($\bar{x} = 4.20$) มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าท้องถิ่นที่หลากหลายมีสถานที่จอดรถเพียงพอและสะดวก ($\bar{x} = 4.19$) มีห้องสุขาจำนวนเพียงพอและสะอาด ($\bar{x} = 4.15$) ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ มีห้องสุขาจำนวนเพียงพอและสะอาด ($\bar{x} = 4.15$)

ตารางที่ 4.36 ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
5. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การรองรับและบริการแก่นักท่องเที่ยวให้ได้รับความสะดวกสบายในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยววิถีไทย			
5.1 มีความสะดวก และปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว	4.33	.69	มาก
5.2 มีป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว	4.25	.73	มาก
5.3 มีสถานที่จอดรถเพียงพอและสะดวก	4.19	.74	มาก
5.4 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าท้องถิ่นที่หลากหลาย	4.19	.71	มาก
5.5 มีร้านอาหาร เครื่องดื่มที่สะอาดและมีคุณภาพ	4.22	.77	มาก
5.6 มีที่นั่งพักผ่อนและสถานที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.23	.76	มาก
5.7 มีห้องสุขาจำนวนเพียงพอและสะอาด	4.15	.75	มาก
5.8 มีที่พักที่สะอาดและปลอดภัย	4.20	.72	มาก
รวม	4.18	.61	มาก

ในตารางที่ 4.37 แสดงให้เห็นว่า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.18$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ มีการให้ข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยอย่างชัดเจน ($\bar{x} = 4.21$) รองลงมาคือ เผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวแก่นักท่องเที่ยววิถีไทย และมีศูนย์บริการให้ข้อมูลการท่องเที่ยววิถีไทย และมีปฏิทินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยระบุไว้ในปฏิทินกิจกรรมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย ($\bar{x} = 4.20$) มีผู้ให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.18$) มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x} = 4.17$) ส่วนข้อที่ต่ำสุดคือ มีสื่อหลายรูปแบบ เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ เอกสาร คู่มือการท่องเที่ยวนำเสนอข้อมูลการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.14$)

ตารางที่ 4.37 ความคิดเห็นนักท่องเที่ยวต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์

ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
6. ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยวได้รับรู้และเข้าใจ			
6.1 มีการให้ข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยวทางภูมิศาสตร์ต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยอย่างชัดเจน	4.21	.75	มาก
6.2 มีสื่อหลายรูปแบบ เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ เอกสาร คู่มือ การท่องเที่ยวแนะนำเสนอข้อมูลการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว	4.14	.71	มาก
6.3 เผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยววิถีไทย	4.20	.76	มาก
6.4 มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง	4.17	.74	มาก
6.5 มีผู้ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย	4.18	.736	มาก
6.6 มีศูนย์บริการให้ข้อมูลการท่องเที่ยววิถีไทย และมีปฏิทินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยระบุไว้ในปฏิทินกิจกรรมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย	4.20	.75	มาก
รวม	4.18	.58	มาก

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะของนักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่น

จากการสัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นและกิจกรรมท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว สรุปได้ดังนี้ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาเที่ยวชมตลาดน้ำดำเนินแล้วนั่งเรือชม วิถีริมคลอง รับประทานอาหารพื้นถิ่น สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการคือการล่องเรือชมวิถีชีวิตแต่สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสชุมชนวิถีชาวสวน หรือวิถีริมคลองผ่านเรือเล่าเรื่องราวของคลองดำเนินสะดวก

ชุมชนบ้านคูบัว นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการท่องเที่ยวสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรมภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น เรียนรู้ภูมิปัญญาทอผ้าจากไทยยวน วัสดุอุปกรณ์ ลวดลายผ้า กระบวนการทอ การนำผ้าทอไปใช้หรือแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์อื่น ๆ กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวต้องไม่เกิน 1 - 2 ชั่วโมง แล้วแต่กิจกรรมความยากง่าย ไม่น่าเบื่อ ต้องมีผู้ให้ความรู้ในแต่ละกิจกรรมด้วยกิจกรรมที่ประทับใจ

ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อประสบการณ์ท้องถิ่นอยากให้ทำโปรแกรมการท่องเที่ยวให้ชัดเจนที่สามารถเที่ยวได้ 1 วันหรือพักค้างกับชุมชน ควรออกแบบกิจกรรมให้น่าสนใจนำเรื่องราวของวิถีชาวสวนมะพร้าวออกมาเล่าเรื่องราวของชุมชน หรือนำจุดเด่นหลวงพ่อด่างที่เป็นที่สักการะของนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างประเทศ เป็นสร้างจุดขายทางวัฒนธรรมหรือนำทุนเกษตรที่มีอยู่ในชุมชนมาออกแบบกิจกรรมกับมะพร้าว เช่น การสานของเล่นจาก

ทางมะพร้าว การทำอาหารจากน้ำตาลมะพร้าว การนำวัสดุท้องถิ่นกล้วยและใบกล้วยมาออกแบบกิจกรรมเป็นของที่ระลึก

ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อประสบการณ์ กิจกรรมที่ประทับใจ ชมการแสดงหนังใหญ่ การเรียนรู้ความเป็นมาหนังใหญ่ที่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านหนังใหญ่ และเรื่องราวการเสด็จพระราชดำเนินของรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 9 ที่จังหวัดราชบุรี ทำให้ทราบเรื่องราวเหตุการณ์สำคัญและสิ่งที่ต้องการคือ ต้องการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการแสดงหนังใหญ่ การเชิดหนังใหญ่ การแต่งบทพากย์ เจริญ กิจกรรมศิลปะที่ทำจากหนังใหญ่ให้เป็นของที่ระลึกหลากหลายรูปแบบ เพิ่มมุมถ่ายภาพ

ชุมชนมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ นักท่องเที่ยวมีความคิดเห็นต่อกิจกรรมประสบการณ์ที่ประทับใจคือ การเยี่ยมชมวิถีชุมชนไทยมอญที่พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง และสิ่งที่ต้องการพัฒนาคือ ให้ชุมชนนำเอาเอกลักษณ์ของท้องถิ่นมานำเสนอ โดยเฉพาะการเรียนรู้กิจกรรมอาหารมอญ เช่น ข้าวแช่ อาหารคาว อาหารหวาน การแต่งกายมอญ การเรียนรู้การปักผ้าสไบมอญ และงานหัตถกรรมอื่น ๆ เน้นการรักษาวิถีชุมชน

4.1.3 แนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง

4.1.3.1 สรุปผลการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย

จากข้อมูลการสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย 5 แหล่ง พบว่า แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองมีจุดแข็งในด้านศิลปะและวัฒนธรรมวิถีชีวิตที่เป็นเอกลักษณ์ของแต่ละแหล่ง แสดงออกตามวัฒนธรรมของชาติพันธุ์ตนเอง สรุปโดยภาพรวมแสดงตารางที่ 4.38

ตารางที่ 4.38 สรุปประเด็นสภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย

ประเด็น	รายละเอียด
ประสบการณ์ท้องถิ่น	การทอผ้าจากไทยยวน งานจักสาน การตอกกระดาดแบบมอญ การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้านมอญ จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่นครชุมน์ จิปาถะภัณฑ์สถานบ้านคูบัว
กิจกรรมท่องเที่ยวกับประสบการณ์ท้องถิ่น	รูปแบบการท่องเที่ยว ลักษณะดังนี้ 1. ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม เช่น เรียนรู้เรื่องราวของตัวหนังใหญ่ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง เจดีย์มอญ จิตรกรรมฝาผนังที่โบสถ์วัดใหญ่นครชุมน์ ไหว้พระวิหารปากี เป็นต้น 2. ท่องเที่ยววิถีชุมชน เช่น นั่งเรือชมวิถีริมคลองตลาดน้ำ การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว 3. ท่องเที่ยวเทศกาลประเพณี เช่น ประเพณีกินโตก งานประจำปีวัดปรกเจริญปิดทองหลวงพ่อแดง ประเพณีทำบุญข้าวหลาม ประเพณีสงกรานต์ ประเพณีจองโต๊ะอ่าน ประเพณีกินอยู่บุญ

ประเด็น	รายละเอียด
	4. ห้องเที่ยวตลาดวัฒนธรรม เช่น กาดวิถีชุมชนคูบัว เปิดทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เวลา 9.00 – 20.00 น จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง อาหาร เครื่องจักสานผ้าทอ และชมการแสดงพื้นเมืองชาวไทยยวน 5. ห้องเที่ยวตลาดประชารัฐ ที่จัดขึ้นในวันเสาร์-อาทิตย์ตั้งแต่เวลา 9.00 - 15.30 น. ขายสินค้าผลิตภัณฑ์ของชุมชนทางการเกษตร ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ข้าวหอมกระดังงอ น้ำตาลมะพร้าว ขนมไทย มะพร้าวสด และอาหารไทย 6. ห้องเที่ยวเชิงเกษตร เช่น เรียนรู้การทำปุ๋ยอินทรีย์ การปลูก มะพร้าว กิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยกับประสบการณ์ท้องถิ่น 1) การเรียนรู้วิถีชีวิตไทย เช่น การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว การ ล่องเรือชมวิถีริมคลอง นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ศาลเจ้าตี่ล้วย ศาลเจ้าแม่ ทับทิมและไหว้พระหลวงพ่อดำวัดราษฎร์เจริญธรรม 2) ภูมิปัญญาไทย เช่น การเรียนรู้การทอผ้าจากไทยยวน การดอกหนัง ใหญ่ การตัดกระดาด 3) ศิลปกรรมไทย เช่น การชมโบราณสถานหมายเลข 18 ที่วัดโฆลง สุวรรณคีรี ชมจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่นครชุมน์ ชมพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ 4) ศิลปะการแสดง เช่น การแสดงหนังใหญ่ การฟ้อนไทยยวน การ รำกลองยาว 5) อาหารพื้นถิ่น เช่น การรับประทานอาหารพื้นเมืองไทยยวน ชันโตก การรับประทานอาหารมอญ 6) เทศกาลประเพณีไทย เช่น ชมและเข้าร่วมเทศกาลหนังใหญ่ นานาชาติ 7. ตลาดวัฒนธรรม ตลาดประชารัฐ เช่น การจำหน่ายผลิตภัณฑ์ของ ที่ระลึกเกี่ยวกับหนังใหญ่
การบริหารจัดการท่องเที่ยว	การบริหารจัดการและกิจกรรมการท่องเที่ยวภายใต้คณะกรรมการท่องเที่ยวชุมชน มีผู้นำชุมชน 14 หมู่บ้านร่วมเป็นกรรมการ ชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการท่องเที่ยว
การจัดประสบการณ์ท้องถิ่น	ในแต่ละแหล่งจะมีการจัดที่แตกต่างกัน เช่น รูปแบบคณะกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นผู้นำชุมชนเป็นหลักร่วมกับเครือข่ายในชุมชน ร่วมกัน จัดตลาดวัฒนธรรม จัดการแสดงวัฒนธรรมพื้นบ้านภายในกาดชุมชน จะมีตัวแทนชุมชนที่คอยให้ความรู้และบริการนักท่องเที่ยว หรือบาง แหล่งจะมีภูมิปัญญาเป็นผู้จัดให้ความรู้ เช่น สหกรณ์เกษตรไทยยวน และจิปาถะภักดิ์สถานบ้านคูบัว การจัดการท่องเที่ยวเรียนรู้วิถีเกษตร เป็นฐานการเรียนรู้หากมาเป็นหมู่คณะต้องแจ้งประสานล่วงหน้า ทางชุมชนจะดำเนินการจัดกิจกรรมแต่ละฐานการเรียนรู้ละมีวิทยากร

ประเด็น	รายละเอียด
	ประจําฐานที่คอยให้ความรู้ การจัดกิจกรรมประเพณี นักท่องเที่ยวสามารถเข้าร่วมกิจกรรมได้ตลอดในช่วงที่มีงานประเพณี
จุดแข็ง	1. มีศิลปะและวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ ได้แก่ ผ้าจก ชล่วยเครื่องจักสาน การทำแคน 2. มีการสืบสานวัฒนธรรมประเพณีที่อนุรักษ์ฟื้นฟูและสืบทอดกันมา เช่น ประเพณีกินโตก ภาษา อาหาร และการแต่งกายที่เป็นเอกลักษณ์ชาติพันธุ์ 3. มีผู้นำชุมชนที่เข้มแข็งและมีเครือข่ายการท่องเที่ยว 4. ชุมชนมีความสามัคคีร่วมมือร่วมใจสละในการทำงานและมีการดำเนินงานแบบมีส่วนร่วม 5. มีการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวในชุมชนเป็นฐานการเรียนรู้และมีผู้รับผิดชอบประจําฐาน
จุดอ่อน	1. ขาดการเตรียมความพร้อมการจัดการแหล่งท่องเที่ยวชุมชน 2. ขาดนักเล่าเรื่องหรือผู้สื่อสารเรื่องราวในชุมชน 3. ขาดป้ายสื่อความหมาย 4. ขาดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้ชุมชนให้กับนักท่องเที่ยว 5. ขาดโปรแกรมหรือรายการท่องเที่ยวในชุมชนที่เชื่อมโยงกัน 6. ขาดมัคคุเทศก์นำชมการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชน 7. ขาดบุคคลที่มีความรู้และทักษะทางภาษาอังกฤษที่จะมาเชิญชวนนักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว 8. ขาดการเชื่อมโยงเครือข่ายกับแหล่งท่องเที่ยวอื่นๆ 9. ขาดความรู้การบริหารจัดการแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนและแหล่งท่องเที่ยวเชื่อมโยง
แนวทางการพัฒนา ประสบการณ์	1. จัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนประสบการณ์ท้องถิ่น 2. จัดทำโปรแกรมการท่องเที่ยว และจัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวที่กำหนดวันเวลาที่ชัดเจน เพื่อสะดวกต่อการมาท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว 4. จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวร่วมกิจกรรมการแสดงทางวัฒนธรรม แต่งกายพื้นบ้านร่วมทำกิจกรรมอาหารพื้นบ้านไทยวน ขนมหวาน อาหารมอญ ขนมหันบ้านของชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก 5. จัดกิจกรรมเรียนรู้ศิลปหัตถกรรมของแต่ละชุมชน เช่น ปักผ้าสไบมอญ จักสาน ตัดกระดาษ พับใบตองทอผ้าจก ตอกหนัง เป็นต้น

จากกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นของแต่ละชุมชน สามารถสรุปกิจกรรมและรูปแบบกิจกรรม ลักษณะกิจกรรม และประโยชน์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับจากการทำกิจกรรมประสบการณ์ แสดงตารางที่ 39 ดังนี้

ตารางที่ 4.39 รูปแบบกิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับลักษณะกิจกรรมและประโยชน์

รูปแบบกิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	ประโยชน์
วิถีคลองตลาดน้ำเหล่าตึกถัก	1. นั่งเรือชมวิถีชีวิตริมคลอง 2. เดินชมตลาดบนบกวิถีชีวิตชาวไทยจีน ตลาดน้ำเก่าแก่ ร้านค้าโบราณ เช่น ร้านขายยา ร้านของชำ 3. เรียนรู้ประวัติความเป็นมาของคลองดำเนินสะดวกและเรือพายในพิพิธภัณฑ์ดำเนินสะดวก 4. นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ศาลเจ้าตี่ล้วย ศาลเจ้าแม่ทับทิม	1. เข้าใจและได้สัมผัสวิถีชีวิตริมคลอง 2. เรียนรู้ความเป็นมาของคลอง ดำเนินสะดวกตลาดน้ำที่มีชื่อของโลก การแบ่งเขตคลอง การใช้เรือในวิถีคลอง
วิถีวัฒนธรรมไทยยวนคูบัว	1. เรียนรู้วิถีชีวิตไทยยวน เช่น วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต การแต่งกาย ภาษา 2. เรียนรู้ทอผ้าจากไทยยวน 3. เรียนรู้ประวัติศาสตร์ศิลป์ท้องถิ่นโบราณสถานหมายเลข 18 วัดโขลงสุวรรณคีรี จิปาถะ ภัณฑ์สถานบ้านคูบัว 4. ชมการแสดงวัฒนธรรมไทยยวน 5. ซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ไทยยวน	1. ได้เรียนรู้วิถีชีวิต ประเพณี ภาษา การแต่งกายของชาวไทยยวนที่มาจากเมืองเชียงแสน 2. ได้เรียนรู้วิธีการทอผ้าจาก ลวดลายผ้าจาก 3. ได้เรียนรู้ประวัติศาสตร์ศิลป์ ผ่านงานสถาปัตยกรรมในสมัย ทวาราวดี 4. ได้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น ที่เป็นอัตลักษณ์ชุมชน
ท่องเที่ยวเชิงเกษตรคนตาหรง ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ	เรียนรู้วิถีเกษตรพอเพียงแบ่งออกได้ 5 ฐาน ได้แก่ 1. ฐานข้าวทอดกระทงทอง 2. ฐานผลิตปุ๋ยอินทรีย์อัดเม็ดชีวภาพ 3. ฐานน้ำตาลมะพร้าว 4. ฐานน้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ 5. ฐานสาหร่ายนาครดน้ำ	ได้เรียนรู้และทดลองทำกิจกรรมวิถีการเกษตรของชุมชน เช่น การทำขนม การทำปุ๋ย การทำน้ำตาลมะพร้าว การทำน้ำสมุนไพรและการจักสาน

รูปแบบกิจกรรม	ลักษณะกิจกรรม	ประโยชน์
หนังใหญ่วัดขนอน	- ชมการแสดงหนังใหญ่เรื่องรามเกียรติ์ประกอบ -บทร้องบทพากษ์ บทเจรจา -การเล่นดนตรีไทย -การแสดงนาฏศิลป์ไทย - เรียนรู้เรื่องราวหนังใหญ่ที่พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ -ความเป็นมาหนังใหญ่ -ประเภทของหนังใหญ่ -วัสดุอุปกรณ์การทำหนังใหญ่ -ขั้นตอนการตอกหนังใหญ่ -วิธีการระบายสีหนังใหญ่ - ชมการสาธิตและปฏิบัติการตอกหนังใหญ่ - ชมและเข้าร่วมเทศกาลหนังใหญ่นานาชาติ - จำหน่ายผลิตภัณฑ์ของระลึกเกี่ยวกับหนังใหญ่	1) ได้เรียนรู้ความเป็นมา รูปแบบ ขั้นตอนวิธีการทำและการแสดงหนังใหญ่ 2) ได้ฝึกปฏิบัติการแสดงหนังใหญ่
วิถีชีวิตวัฒนธรรมมอญลุ่มน้ำแม่กลอง	1. เรียนรู้วัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิตที่มีอยู่ในชุมชนจากพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง เจริญมอญ 2. ชมและสัมผัสความงดงามของงานจิตรกรรมฝาผนังที่โบสถ์วัดใหญ่ นครชุมน์ ไหว้พระวิหารปากี เป็นต้น 2. ร่วมเทศกาลประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีทุตะทาน ประเพณีสงกรานต์มอญ 3. เรียนรู้ศิลปหัตถกรรม เช่น ตัดกระดาษพวงมโหตร จักสาน ปักสไบมอญ 4. เรียนรู้และร่วมทำอาหารมอญทั้งอาหารคาวและอาหารหวาน	1. ได้เรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรมมอญลุ่มน้ำแม่กลอง 2. ได้สัมผัสและชื่นชมความงามทางศิลปะจิตรกรรมฝาผนังและสถาปัตยกรรม 3. ได้ฝึกปฏิบัติการทำงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมอญ 4. เรียนรู้และฝึกทำอาหารพื้นบ้าน ชื่ออาหาร ขั้นตอนวิธีการทำและประโยชน์อาหารพื้นบ้าน

4.1.3.2 สรุปผลการศึกษาความต้องการของนักท่องเที่ยว เป็นชาวไทยมีอายุไม่เกิน 34 ปี มีธุรกิจส่วนตัว รองลงมา เป็นพนักงานบริษัท วัตถุประสงค์ เพื่อมาพักผ่อนท่องเที่ยวกับครอบครัว รองลงมาเยี่ยมญาติ มาเที่ยวแบบไม่ค้างคืน แบบวันเดียวกลับในแหล่งท่องเที่ยวโบราณสถานและศิลปะและวัฒนธรรม ความต้องการของการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น เรียงลำดับ ได้แก่ 1) ต้องการรูปแบบกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่นที่สัมผัส และการเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม เช่น วิธีการเกษตร วิถีชุมชน วิถีชาติพันธุ์ 2) รองลงมาคือ การเข้าร่วมกิจกรรมประเพณีไทย ประเพณีท้องถิ่น เช่น เทศกาลหนังใหญ่นานาชาติ 3) ลักษณะการจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่น ควรให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือสัมผัส ลงมือทำและเกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว 4) การจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นต้องให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และสร้างประสบการณ์ทางวัฒนธรรมภูมิปัญญา ประเพณีวิถีชีวิตชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง เช่น การทอผ้า การทำขนมไทย การล่องเรือชมสวน เป็นต้น 5) การบริการของการท่องเที่ยวต้องเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีเส้นทางที่สะดวกต่อการเข้าถึงแหล่งได้ง่าย มีการบริการการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือ ความสะดวกและปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว เน้นการให้ข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยวและกฎกติกาต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน โดยเฉพาะมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยวที่เป็นปัจจุบันมีศูนย์บริการให้ข้อมูลการท่องเที่ยวและควรมีกำหนดการท่องเที่ยวในปฏิทินอย่างชัดเจน แนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง

จากที่กล่าวมาข้างต้น จึงได้เสนอแนวทางในการพัฒนาการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง ดังนี้

1) กำหนดแหล่งท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย ควรเป็นแหล่งที่มีทุนทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น เช่น วิถีชีวิตชาติพันธุ์ ศิลปะ ศิลปหัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี ความเชื่อ การประกอบอาชีพทางการเกษตร เป็นต้น

2) การบริหารจัดการ ชุมชนควรจัดตั้งผู้จัดประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อดำเนินงานท่องเที่ยว จัดกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว อาจอยู่ในรูปแบบเป็นคณะกรรมการจัดการท่องเที่ยวชุมชนที่เป็นเครือข่ายท่องเที่ยวภายในชุมชน หรือเป็นเครือข่ายการท่องเที่ยวภายนอก เช่น หน่วยงานภาครัฐหรือเอกชน โดยจะต้องเปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับผิดชอบ

3) สร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนงานการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นร่วมกันว่า ต้องการจัดกิจกรรมอยู่บนพื้นฐานวัฒนธรรมใด สิ่งใดที่ต้องการให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้กับสิ่งที่มีในท้องถิ่น กำหนดเป้าหมายในการทำงานมอบบทบาทหน้าที่ ซึ่งจะทำให้ชุมชนเห็นค่าของวัฒนธรรมชุมชนตนเองและเห็นคุณค่าในตนเอง

4) การออกแบบกิจกรรมประสบการณ์ ชุมชนควรกำหนดรูปแบบและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวที่เหมาะสมกับชุมชน นำทุนเดิมของวัฒนธรรมในชุมชนมาเป็นฐานในการต่อยอดบนอัตลักษณ์ของชุมชนเดิม แต่ออกแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้ สัมผัสประสบการณ์ในเชิงสร้างสรรค์ เช่น ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า มีทุนเดิมคือ หนังใหญ่ เป็นงานศิลปกรรมชั้นสูงที่ประกอบด้วยงานทัศนศิลป์ การตอกหนัง การแสดงดนตรีและงานแสดงนาฏศิลป์ ได้นำมาออกแบบกิจกรรมประสบการณ์เชิงสร้างสรรค์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ ผ่านการชมหนังใหญ่ที่พิพิธภัณฑ์

หนังใหญ่ ชมการแสดงหนังใหญ่ ฟังบทพากย์เจรจา ดนตรีและการแสดง ร่วมกิจกรรมตอกหนัง เมื่อนักท่องเที่ยวได้มาชมผ่านประสบการณ์ทุกประสาทสัมผัส เกิดความประทับใจต่อประสบการณ์ ท่องถิ่นในแหล่งนั้น ๆ การออกแบบกิจกรรมประสบการณ์ ควรสอดคล้องกับความต้องการของ นักท่องเที่ยวด้วย

5) ลักษณะการจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่น ควรให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และ ลงมือสัมผัส ลงมือทำ เช่น การทอผ้า การทำขนมไทย การล่องเรือชมสวน เพื่อสร้างประสบการณ์ทาง วัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีวิถีชีวิตชุมชน เกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว แล้วกลับมาเที่ยวซ้ำ

6) แผนการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ควรกำหนดรายการกิจกรรมให้ชัดเจน ประกอบด้วย ชื่อกิจกรรม ระยะเวลาในการจัด ผู้รับผิดชอบให้ความรู้หรือคำแนะนำ รายละเอียดหรือ สารของประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ เช่น ประวัติความเป็นมาผ้าทอไทยวน ประเภทผ้าทอ วัสดุ อุปกรณ์ ลวดลายผ้าทอและความหมาย วิธีการทอผ้า เป็นต้น กำหนดชิ้นงานหรือผลงานที่ได้จาก การลงมือทำ ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ การประเมินผลหลังจากปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ

7) การจัดกิจกรรม ควรสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการส่งเสริมผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนท้องถิ่น ได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวการถ่ายทอดเรื่องราว หรือสาธิตวิธีการขั้นตอนการทำ ประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้ เช่น การแสดงหนังใหญ่ จะมีพระครูพิทักษ์ศิลปาคม เป็นผู้เล่า เรื่องราวความเป็นมาของหนังใหญ่วัดขนอน การสาธิตตอกหนังใหญ่ เป็นหน้าที่นายจรรพ ถาวรานุกุล ศิลปินพื้นบ้าน เป็นผู้สาธิตและให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในการตอกหนัง เป็นต้น

8) การประเมินและติดตามผล เมื่อจัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อปรับปรุงการจัด กิจกรรมในครั้งต่อไป

จากแนวทางดังกล่าว จะเห็นว่าแหล่งท่องเที่ยวมีประสบการณ์ท้องถิ่นและมีความ พร้อมในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่จะนำประสบการณ์ท้องถิ่นไปพัฒนากิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยว ได้ ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะนำส่วนที่เป็นข้อมูลพื้นฐานและความต้องการไปดำเนินการวิจัย และพัฒนาตาม วัตถุประสงค์ที่ 2 ต่อไป

4.2 พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

การดำเนินงานในขั้นตอนนี้เป็นการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและ วัฒนธรรมให้สอดคล้องกับข้อมูลพื้นฐานที่ได้จากขั้นตอนที่ 1 และแบ่งการดำเนินการออกเป็น 2 ส่วน คือ 1) พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม และ 2) ทดลองโปรแกรม ประสบการณ์ท้องถิ่น 3) ประเมินผลการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น ซึ่งผลจากการดำเนินงาน นำเสนอได้ดังนี้

4.2.1 การพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

คณะผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม มาจัดทำเป็นโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย และ เตรียมความพร้อมการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นนำเสนอ ดังนี้

4.2.1.1 การกำหนดรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมเพื่อนำไปใช้ในการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง คณะผู้วิจัยได้สังเคราะห์ข้อมูลพื้นฐาน การทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและคุณภาพ เป็นกำหนดกรอบแนวคิดรูปแบบประสบการณ์ที่มีชื่อว่า “C THAINESS Model” ประกอบด้วย

C = Culture (วัฒนธรรม) คือ ทุนวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ จิตรกรรม ประติมากรรม สถาปัตยกรรม งานศิลปหัตถกรรม ประเพณีวัฒนธรรม วิถีชีวิต ศาสนา อาหาร การแต่งกาย การแสดง การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น ที่เป็นแนวทางหรือการปฏิบัติถ่ายทอดกันมาตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันเป็นวิถีไทย (Thainess)

T = Tourism (การท่องเที่ยว) คือ การท่องเที่ยวโดยชุมชน การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์

H = Happiness (มีความสุข) คือ ความสุขความประทับใจที่ได้จากการท่องเที่ยววิถีไทยผ่านการเรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience)

A = Activity (กิจกรรม) คือ กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นจะต้องมาจากวิถีเดิมหรือต่อยอดงานศิลปะและวัฒนธรรมหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้ทรัพยากรท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนมาเป็นกิจกรรมท่องเที่ยว ที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ร่วมกับภูมิปัญญาหรือผู้รู้ในชุมชน ได้รับประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) จากแหล่งเที่ยวนั้น ๆ และเกิดความประทับใจการออกแบบกิจกรรมประสบการณ์ คำนึงถึงความต้องการของนักท่องเที่ยวที่ต้องการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรมกับเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว มีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่น เน้นการลงมือปฏิบัติกิจกรรม โดยให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง กิจกรรมท่องเที่ยวเป็นกิจกรรมที่เกิดขึ้นจริงจากการปฏิบัติอยู่ในวิถีชีวิต มิใช่การสร้างหรือประดิษฐ์เพื่อการท่องเที่ยว และที่สำคัญเป็นกิจกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

I = Identity (อัตลักษณ์) คือ ความเป็นตัวตนหรือจุดเด่นศิลปะและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างไปจากที่อื่น เช่น หนังใหญ่ วิถีตลาดน้ำ เคียน้ำตาล ผ้าจกไทยยวน เป็นต้น

N = Network (เครือข่ายการท่องเที่ยว) คือ ผู้ประกอบการท่องเที่ยว ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชนภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ และเอกชนและนักท่องเที่ยว

E = Experience (ประสบการณ์ที่เกิดจากการท่องเที่ยว) คือ ประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ปฏิบัติการ แลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกับชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) ใช้แนวคิดการจัดรูปแบบประสบการณ์ของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, 2010b) มาใช้ในการสร้างระดับประสบการณ์ คือ ภูมิหลังที่มาของการสร้างสรรค์ที่มาจากการดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) เป็นการเดินทางมาเยี่ยมชมแหล่งท่องเที่ยวแล้วซื้อของที่ระลึกจากสถานที่ท่องเที่ยว จากนั้นมาพัฒนากิจกรรมสร้างสรรค์ ให้นักท่องเที่ยวได้รับความรู้และประสบการณ์จากการท่องเที่ยว ประกอบด้วยกิจกรรมที่เกิดการเรียนรู้ (Learning) ลงมือปฏิบัติ และกิจกรรมที่ทดสอบหรือทดลองปฏิบัติ (Testing)

S = Sage villager (ปราชญ์ชาวบ้านหรือภูมิปัญญาท้องถิ่น) คือ ปราชญ์ท้องถิ่นที่เป็นผู้ถ่ายทอดประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว

S = Sharing (การร่วมมือกันของชุมชน) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน โดยร่วมกันค้นหาปัญหา กิจกรรม วางแผน ลงมือปฏิบัติดำเนินกิจกรรม รับผลประโยชน์และประเมินการทำงานการรับผิดชอบร่วมกัน

จาก “C THAINESS Model” คณะผู้วิจัยกำหนดเงื่อนไขของการใช้รูปแบบเพื่อเป็นแนวคิดในการออกแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น จึงได้นำข้อมูลของชุมชนท่องเที่ยววิถีไทยจำนวน 5 แห่ง มาจัดข้อมูลตามองค์ประกอบเปรียบเทียบความสอดคล้องและความโดดเด่นของพื้นที่ แสดงรายละเอียดตามตารางที่ 4.40

ตารางที่ 4.40 เปรียบเทียบ C THAINESS Model ของ 5 ชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย

C THAINESS Model	ชุมชน				
	ตลาดน้ำ เหล่าตึกหลัก	บ้านคูบัว	บ้านวัดปรก เจริญ	บ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอน หนังใหญ่)	วิถีมอบบ้านม่วง - บ้านนครชุมน์
Culture	วิถีชีวิตริมคลอง	วิถีชีวิตชาวไทย ยวนบ้านคูบัว	วิถีเกษตร พอเพียง	ศิลปะหนังใหญ่	วิถีชีวิตไทยมอญ
Tourism	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม	การท่องเที่ยว เชิงวัฒนธรรม
Happiness	-	-	-	-	-
Activity	นั่งเรือชม วิถีคลอง	การทอผ้าจาก ไทยวน	เรียนรู้วิถีเกษตร	การแสดง หนังใหญ่	เรียนรู้วิถีชีวิต ศิลปะและ วัฒนธรรม อาหารมอญ
Identity	ชาติพันธุ์ ไทย-จีน วิถีคลอง วิถีเกษตร	ชาติพันธุ์ ไทยยวน ผ้าจาก การแต่งกาย ภาษา งาน ศิลปกรรม สถาปัตยกรรม	วิถีเกษตร ภูมิปัญญาเกี่ยว น้ำตาลมะพร้าว การแสดง กลองยาว วิหารหลวง พ่อแดง	การแสดง หนังใหญ่	ชาติพันธุ์ไทยมอญ วัฒนธรรม ประเพณี สงกรานต์มอญ ภาษา อาหาร การแต่งกาย
Network	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน	เครือข่าย ภายนอกและ ภายในชุมชน
Experience	การสัมผัสวิถี ชีวิตริมคลอง	เรียนรู้วิถีการทอ ผ้าจาก	เรียนรู้วิถีเกษตร	เรียนรู้และฝึก ปฏิบัติการแสดง หนังใหญ่	เรียนรู้วิถีชีวิต วัฒนธรรม ประเพณีมอญ

C THAINESS Model	ชุมชน				
	ตลาดน้ำ เหล่าตึกลัก	บ้านคูบัว	บ้านวัดปรก เจริญ	บ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอน หนังใหญ่)	วิถีมอญบ้านม่วง - บ้านนครชุมน์
Sage villager	ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ ให้กับ นักท่องเที่ยว	ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ การทอผ้าจาก ให้กับ นักท่องเที่ยว	ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ ภูมิปัญญา การเกษตร	ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ การตอกหนัง และการแสดง หนังใหญ่	ปราชญ์ชาวบ้าน ถ่ายทอดความรู้ วิถีมอญ อาหาร มอญ และศิลปะ มอญ
Sharing	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน	มีความร่วมมือ ของชุมชน

4.2.1.2 การจัดทำโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมและจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย

จากการสำรวจแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในกลุ่มน้ำแม่กลองและการสัมภาษณ์เชิงลึกรายบุคคล (Individual Interview) และการสนทนากลุ่ม (Focus Group) จากแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวพบว่า จังหวัดราชบุรีมีแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยมีประสบการณ์ท้องถิ่น แต่ในแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งมีกิจกรรมการท่องเที่ยว แต่นักท่องเที่ยวไม่ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมที่จะเรียนรู้ประสบการณ์ที่มีในท้องถิ่น ในการพัฒนาประสบการณ์ครั้งนี้ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว จึงมีความต้องการที่จะพัฒนากิจกรรมการท่องเที่ยวจากเดิมเป็นการดู การชม การซื้อ มาเป็นการสร้างสรรค์กิจกรรมเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการทดลองกิจกรรมหรือร่วมปฏิบัติการเพื่อสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ดังนั้น คณะผู้วิจัยและชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย ได้แก่ ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตึกลัก ชุมชนบ้านคูบัว ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า และชุมชนมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ บ้านคังพยอม จึงประชุมแบบมีส่วนร่วมกันร่างพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมให้สอดคล้องกับแนวคิด “C-Thainess Model” แนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่น การจัดเส้นทางท่องเที่ยวที่เชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และจัดประชุมประเมินวิพากษ์ร่างโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่น จากนั้นเตรียมความพร้อมสำหรับการจัดกิจกรรมทดลองรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นตามเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย นำเสนอผลการศึกษาดังนี้

1) โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนตลาดน้ำเหล่าตึกถัก “ฟังเรื่องเล่า..เก็บเรื่องราว...
วิถีชุมชนคนริมคลองดำเนินสะดวก” แสดงตารางที่ 4.41

ตารางที่ 4.41 โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนตลาดน้ำเหล่าตึกถัก

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม/ประสบการณ์ท้องถิ่น
เรียนรู้วิถีชุมชน	นั่งเรือเที่ยวคลองจากตลาดน้ำดำเนินสะดวก (ฝั่งตลาดเก่าเหล่าตึกถัก) ไปชุมชน “ตลาดน้ำหลักห้า” ก่อนถึงหลักเจ็ดแวะพักทေးสอบถามเรื่องราว “ภูมิปัญญาการทำเรือไม้” ที่ใช้ในวิถีคนริมคลองดำเนินสะดวก ส่องหาเสาหินคลองดำเนินหมายเลขเจ็ด (หลักเจ็ด) ก่อนเดินทางไปจอดเรือริมคลอง
	เดินทอดน่องเยี่ยมชม “ชุมชนริมคลองหลักหก” ชิมก๊วยจ๊ับดำเนิน ข้าวต้มร้อน ๆ เคียงคู่ผักดองป่าหมวย บ้านผลิตผักผลไม้ นานาชนิดที่ส่งออกจำหน่ายหลายจังหวัดและเป็นของทูลเกล้าถวายที่ป่าหมวยภูมิเฒ่าอร่อยจน มรว. ถนัดศรี ต้องมาชิม และชิมหมูแดงสูตรโบราณ ขนมเปี๊ยะยุคเตาฟืนโบราณที่สืบทอดมากกว่า 50 ปี
	นั่งเรือต่อไปยัง “ชุมชนตลาดน้ำหลักห้า” ตลาดน้ำสองแผ่นดินอายุ 150 ปี เรือแล่นผ่านบ้านเกิดของอดีตรองอธิบดีกรมการปกครองของไทรโยคระหว่างปี 2516 – 2524 “ตีใหญ่” อาชญากรรมหมายเลขหนึ่งตามหมายเลขของกรมตำรวจถึง “ตลาดชุมชนหลักห้า” และกราบไหว้พระขอพรที่วัดปราสาทสิทธิ์ วัดที่ตั้งอยู่ ณ ตำแหน่งกลางคลองดำเนินสะดวก ก่อนร่วมกันเดินค้นหาที่ตั้ง “เสาหินหลักห้า”
	เดินเท้าเลียบคลองฟังเรื่องเล่า “วิถีคนหลักห้ากับที่มาของตลาดน้ำดำเนินสะดวก...ตลาดน้ำแห่งแรกของประเทศไทย” พร้อมชิมของดีของอร่อยของชุมชนหลักห้า เช่น ขนมจีนสายบัว ขนมไทยโบราณหลากหลายชนิด นั่งสองแถวชุมชนกลับไปยังตลาดน้ำดำเนินสะดวก
	ฟังเรื่องราว “ตลาดเก่าเหล่าตึกถัก และเรื่องราวของเรือพาย” ที่ใช้ในวิถีสายน้ำ ชมเรือพายนานาชนิด ณ พิพิธภัณฑ์ดำเนินสะดวก
	เดินชม “วิถีคนคลองและสถาปัตยกรรมเรือนไม้” ริมน้ำของชุมชนคนจีนยุคชุดคลองดำเนินสะดวก สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงสมัยรัชกาลที่ 5 ไปจนถึงตลาดกลางคลองลัดพลี (วัดสุนทร)
	ร่วมกิจกรรม “วิถีขนมไทย” ทำขนมไทยพื้นบ้านของชาวดำเนินสะดวกที่ทำทานได้ยาก ณ บ้านรักษักกล้วยและใบตอง ดำเนินสะดวก
อาหารพื้นบ้าน	รับประทานอาหาร “อาหารพื้นถิ่น” ที่ตลาดน้ำดำเนินสะดวก มีอาหารที่ขึ้นชื่อ เช่น ข้าวแห้ง ก๋วยเตี๋ยวน้ำแดง ไอศกรีมกะทิ ไข่เต่าก้วย ขนมไทย ผลไม้ นานาชนิด น้ำมะพร้าวอ่อนสด ๆ จากสวน
*กิจกรรมปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม	

2) โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านคูบัว “สัมผัสภาควิถีชุมชนคนเดินดิน กินโตก กินเที่ยววิถีไทย ใช้จ่ายวิถีพุทธ อิ่มทั้งกาย ได้ทั้งบุญ อดทนุประชาชน” แสดงตารางที่ 4.42 ตารางที่ 4.42 โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านคูบัว

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม/ประสบการณ์ท้องถิ่น
เรียนรู้วิถีชุมชน	รับฟังเรื่องราว “วิถีชีวิตชาวไทยยวนบ้านคูบัว” ที่อพยพมาจากเมืองเชียงแสนเมื่อ 200 กว่าปี มาตั้งรกรากที่เมืองราชบุรี มีวิถีชีวิตและวัฒนธรรมที่โดดเด่น ภาษา อาหาร การแต่งกายประเพณีวัฒนธรรมตามแบบล้านนา ณ จิปาถะภัณฑสถานบ้านคูบัว
เรียนรู้ศิลปะและวัฒนธรรม	ชมวัดคูบัววัดเก่าแก่ที่มีหลวงพ่อแดง - หลวงพ่อดำ พระพุทธรูปศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองของชาวบ้านคูบัว
	ชมโบราณสถานหมายเลข 18 วัดโขลงสุวรรณคีรี เรียนรู้ความเป็นมาสถาปัตยกรรมสมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 18 ที่ก่อสร้างด้วยอิฐศิลาแลง เรียนรู้และชมพันธุ์ไม้หายาก “สวนโคตรเห้งรำลึก” แหล่งเรียนรู้พันธุ์ไม้โบราณหายาก และการจัดสวนธรรมชาติเรื่องราวอัตชีวประวัติของ ดร.อุดม สมพร
	แวะชม “รอยพระพุทธรูปจำลอง” ที่ วัดแคทรายและศูนย์สืบทอดศิลปะผ้าจากเป็น ศูนย์การเรียนรู้การทอผ้าจากแห่งแรกของจังหวัดราชบุรี มีต้นแคทรายที่สมเด็จพระเทพ พระรัตนราชสุตาสยามบรมราชกุมารีทรงปลูกเป็นที่ระลึก
	เที่ยวชม “บ้านยายซ้อน กำลังหาญ” บ้านไม้ทรงไทยโบราณที่รวบรวมเรื่องราวของ คุณยายซ้อน กำลังหาญ ที่หลายคนรู้จักในกลุ่มผู้นักสืบสานภูมิปัญญาการทอผ้ามาสู่ลูกหลานในปัจจุบัน อันเป็นศาสตร์และศิลป์ที่แสดงออกผ่านผืนผ้าที่มีชื่อเสียงโด่งดังเมื่อประมาณ 40 กว่าปี มาแล้ว “เรียนรู้ภูมิปัญญาการทอผ้าจากแบบดั้งเดิม ลวดลายผ้าโบราณ เช่น ลายเซีย ลายโค้งแก้ง”
	ร่วมกิจกรรม “ทำโมบายดอกเข็ม” ฝีมือตนเองเป็นของที่ระลึก
	แวะชม “บ้านหัตถกรรมผลิตภัณฑ์ที่ทำจากไม้และบ้านทำแคน” “เรียนรู้กระบวนการทำงานหัตถกรรมพื้นบ้านจากไม้มะพร้าว” เป็นสิ่งของเครื่องใช้ เช่น ทัพพี ไม้เกาหลัง อุปกรณ์สุขภาพ เป็นต้น และการทำแคน เครื่องดนตรีพื้นบ้านชาวไทยยวน เลือกซื้อสินค้าานาชนิดฝีมือช่างพื้นบ้าน
ตลาดวัฒนธรรม	ชมโบราณสถานหมายเลข 25 – 25 เป็นแหล่งโบราณสถานที่อยู่ใกล้โบราณสถานหมายเลข 18 วัดโขลงสุวรรณคีรี “ศิลปะสมัยทวารวดี พุทธศตวรรษที่ 18 ”
	ไหว้หลวงพ่อสิริสุวรรณภูมิและชมงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ณ อุโบสถวัดโขลงสุวรรณคีรี
	เดินชม “ผลิตภัณฑ์ชุมชนตำบลคูบัว” ที่ภาควิถีชุมชนคูบัว และเลือกซื้อสินค้าของที่ระลึกชุมชนที่มีชื่อเสียง อาทิ ผ้าจากไทยยวน ข้าวอินทรีย์ปลอดสาร เครื่องจักสาน พืชผักพื้นบ้านปลอดสาร
	รับประทานอาหารโตก อาหารพื้นเมือง พร้อมชมการแสดงวัฒนธรรม
*กิจกรรมปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม	

3) โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ “ไหว้หลวงพ่อแดง แหล่งวังมัจฉา พาเที่ยวชมสวน ชวนสัมผัสชุมชนคนตาหลวง” แสดงตารางที่ 4.43

ตารางที่ 4.43 โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม/ประสบการณ์ท้องถิ่น
ชมศิลปะและวัฒนธรรม	นมัสการหลวงพ่อแดงวิหารวัดปรกเจริญชมการแสดง “ศิลปะพื้นบ้านคลองยาว” ที่มีชื่อเสียงของชุมชน (แจ้งรายการก่อนล่วงหน้า)
เรียนรู้วิถีชุมชน	ท่องเที่ยววิถีพอเพียงชุมชนคนตาหลวง ฐานที่ 1 เรื่อง “เล่าชุมชนคนสวนบ้านวัดปรกเจริญ” ฟังเรื่องราวความเป็นมาของชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ฐานที่ 2 “ข้าวทอดกระทงทอง” ผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาว ชม ชิม ร่วมกิจกรรมทำข้าวทอดกระทงทองแต่งหน้าด้วยน้ำตาลมะพร้าว ฐานที่ 3 ฐานปุ๋ยชีวภาพป่นเม็ด เรียนรู้วิธีการทำปุ๋ยชีวภาพอัดเม็ด ฐานที่ 4 “เตาตาลจั่นมะพร้าว” แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการเคี่ยวตาลเพียงแห่งเดียวของชุมชน ที่สืบสานวิธีการทำน้ำตาลมะพร้าวแบบโบราณไม่ใส่สารกันบูด ชมสาธิตการขึ้นมะพร้าว ปาดจั่นมะพร้าวหรือวงตาล ด้วยไม้ไผ่ลำเดียว “เรียนรู้วิธีการเคี่ยวตาล” ร่วมกิจกรรมเคี่ยวน้ำตาลมะพร้าว และหยอดน้ำตาลมะพร้าว ด้วยตนเองพร้อมนำกลับมาเป็นของที่ระลึก ฐานที่ 5 ฐานมะม่วงหาวมะนาวโห่ เรียนรู้กระบวนการผลิตน้ำมะม่วงหาวมะนาวโห่ ฐานที่ 6 ฐานการสานขนาดรดน้ำ และมะพร้าว เรียนรู้ภูมิปัญญาชาวสวนการสานขนาดสำหรับรดน้ำ แล้วร่วมกิจกรรมการสานของเล่นพื้นบ้านจากทางมะพร้าว เป็นของที่ระลึก - นั่งเรือแจวชมสวนมะพร้าวน้ำหอม แล้วเรียนรู้ภูมิปัญญาการปลูกมะพร้าวน้ำหอม การทำปุ๋ยอินทรีย์ พร้อมตักน้ำมะพร้าวจากสวน เลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์ชุมชน “ตลาดชุมชน OTOP บ้านวัดปรกเจริญ” ข้าวทอดกระทงทอง ขนมไทย น้ำฝรั่ง น้ำพริก ผลิตภัณฑ์แปรรูปพืชผักผลไม้ตามฤดูกาล..
อาหารพื้นบ้าน	รับประทานอาหารกลางวัน อาหารพื้นบ้านนานาชาติที่ทำจากมะพร้าวและวัตถุดิบในท้องถิ่น เช่น แกงส้มยอดมะพร้าว กุ้งผัดมะพร้าวอ่อน แกงคั่วยอดมะพร้าว วุ้นมะพร้าว ขนมใส่ไส้มะพร้าวอ่อนและขนมไทย เป็นต้น
*กิจกรรมปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม	

4) โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอนหนังใหญ่) “ศิลปะการแสดงหนังใหญ่และตลาดด้านขนอน”แสดงตารางที่ 4.44

ตารางที่ 4.44 โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนบ้านสร้อยฟ้า (วัดขนอนหนังใหญ่)

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม/ประสบการณ์ท้องถิ่น
เรียนรู้วิถีชุมชน	เรียนรู้เรื่องราว “การเสด็จประพาสเมืองราชบุรีของรัชกาลที่ 5 และรัชกาลที่ 9 ความเป็นมาของด้านขนอน ด้านเก็บภาษีอากรสมัยรัชกาลที่ 5 และสิ่งของเครื่องใช้พื้นบ้าน ณ ศูนย์เฉลิมราชย์หนังใหญ่วัดขนอน
ศิลปะการแสดงหนังใหญ่	“เรียนรู้ความเป็นหนังใหญ่” และชมความงดงามของศิลปะการแกะสลักหนังใหญ่ ลวดลายรามเกียรติ์ กว่า 200 ตัว ที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นมรดกวัฒนธรรมของโลก ณ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่
	ชมการแสดงหนังใหญ่เรื่อง “รามเกียรติ์” ศิลปะการแสดงชั้นสูงที่ยังคงสืบทอดกันต่อมากเหลือเพียง 1 ใน 2 แห่งของประเทศไทย
	ร่วมกับรับฟังลีลาการพากษ์เจรจาหนังใหญ่ที่สนุกสนานกับกลุ่มสืบสานลมหายใจหนังใหญ่วัดขนอนและนักเรียนโรงเรียนชุมชนวัดขนอน
	ร่วมกิจกรรมการ “ดอกหนังใหญ่ และการสานเชลวไม้ไผ่” สานขัดกันเป็นมุลักษณะเหมือนตาชะลอม ทำเป็นรูปดาว ใช้เป็นสัญลักษณ์ที่ตั้งด้านเก็บภาษีสมัยโบราณ
	เข้าร่วมกิจกรรม “เทศกาลหนังใหญ่นานาชาติ” ทุกเดือนเมษายนของทุกปี
ตลาดด้านขนอน	รับประทานอาหารพื้นบ้านที่ตลาดย้อนยุควิถีไทยด้านขนอน ใช้เบี้ยแทนเงิน และเลือกซื้อสินค้า “ผลิตภัณฑ์ชุมชน” อาหารไทยหลากหลายชนิด ขนมไทยฝีมือชาวบ้าน รสชาติอร่อยชาววัง ผักพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึก ลวดลายหนังใหญ่
	รับประทานอาหารพื้นบ้านที่ตลาดด้านขนอน ใช้เบี้ยแทนเงิน และเลือกซื้อสินค้า “ผลิตภัณฑ์ชุมชน” อาหารไทยหลากหลายชนิด ขนมไทยฝีมือชาวบ้าน รสชาติอร่อยชาววัง ผักพื้นบ้าน และผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกจากหนังใหญ่
*กิจกรรมปรับตามความเหมาะสม	

5) โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ “ศิลปะพื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น วิถีไทยมอญ” แสดงตารางที่ 4.45

ตารางที่ 4.45 โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นชุมชนมอญบ้านม่วง – บ้านนครชุมน์

กิจกรรม	รายละเอียดกิจกรรม/ประสบการณ์ท้องถิ่น
เรียนรู้วิถีชุมชน	ฟังเรื่องเล่า “วิถีชุมชนคนมอญริมแม่น้ำแม่กลอง” ณ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ที่รวบรวมความรู้ ความเป็นมา วิถีชีวิต วัฒนธรรม ชุมชนท้องถิ่นชาวมอญตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน จัดแสดงสิ่งของเครื่องใช้ คัมภีร์โบราณที่เขียนด้วยอักษรมอญ มีอายุกว่า 300 ปี
	ชมการสาธิตการทอผ้าพื้นบ้านและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์แปรรูปสินค้าจากผ้าชาวมอญ ณ ศูนย์ทอผ้ามอญวัดม่วง
อาหารพื้นบ้าน	ร่วมกิจกรรมทำอาหารมอญจากพืชผักพื้นบ้านตามฤดูกาล เช่น ทอดมันหัวปลี แกงถั่วเขียวใบมะรุม แกงมะตาด แกงกล้วย เป็นต้น และร่วมรับประทานอาหารมอญฝีมือตนเองอย่างแสนอร่อย
	นั่งรถสกายแลปข้ามฝากฝั่งแม่น้ำแม่กลองมายัง “วัดใหญ่ นครชุมน์” วัดเก่าแก่ที่สร้างขึ้นในสมัยอยุธยา ทำบุญไหว้พระที่ “วิหารปากี” วิหารเก่าแก่ที่มีอายุกว่า 300 ปี มีที่มา สร้างเพื่อเป็นเชิงเทียนสอดส่องข้าศึกสมัยรัตนโกสินทร์หรืออาจสร้างขึ้นเพื่อจะสร้างองค์เจดีย์จำลองพระธาตุมูเตา แต่สร้างไม่เสร็จสร้างได้แต่ส่วนฐานเท่านั้น วิหารนี้เป็นที่ประดิษฐานพระพุทธรูปและหรือหลวงพ่อพญาแล ที่มีความหมายดูแลปกป้องรักษาให้ชาวนครชุมน์อยู่เย็นเป็นสุข
ชมงานศิลปกรรม	เป็นศิลปะแบบบราหฺมญ ปางโปรดอุบาสกชาวมอญ 2 นาย ชื่อ ตปุสสะกับภัทลิกะ หรือชาวมอญเรียกว่า ตะเปาว-ตะโป
	ชมอุโบสถเก่าที่มีความงดงามตามศิลปะมอญและอุโบสถใหม่ที่มีความงดงามของสถาปัตยกรรมไทยมีกรอบซุ้มประตูหน้าต่างแบบทรงฐานใหญ่ภายในพระอุโบสถ ชม “จิตรกรรมไทยร่วมสมัย” มีเรื่องราวพุทธประวัติ ชาดก เรื่องราวรัชกาลที่ 9 แห่งราชวงศ์จักรี และเรื่องราววิถีชีวิตชาวมอญลุ่มน้ำแม่กลองนครชุมน์ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบัน
เรียนรู้ฝึกปฏิบัติศิลปหัตถกรรม	ร่วม “กิจกรรมงานศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านชาวมอญ” “ปักกลายสไบมอญ” ตัดกระดาษพวงมโหรี จักสาน และชมการแสดงพื้นบ้าน “รำผีกระดัง” ของชาวมอญตำบลคันทะยอม ก่อนกลับบ้านซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนคนมอญริมแม่น้ำแม่กลอง “อาหารมอญขึ้นชื่อ” และของที่ระลึกจากภูมิปัญญาท้องถิ่น
กิจกรรมประเพณี	ประเพณีสงกรานต์มอญนครชุมน์ ข้าวแช่ งานบวชมอญ ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีออกพรรษา ประเพณีแข่งเรือ ประเพณีชุกะทาน
*กิจกรรมปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม	

4.2.1.3 การจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง

เมื่อวันที่ 2 มิถุนายน 2561 คณะผู้วิจัยได้จัดประชุม เพื่อประเมินร่างโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นโดยผู้ทรงคุณวุฒิประกอบ ตัวแทนวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี พัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี บริษัทประชารัฐสามัคคี ชุมชนท่องเที่ยววิถีไทย นักวิชาการท่องเที่ยว ร่วมกันวิพากษ์และให้ข้อเสนอแนะ จากนั้นได้ร่วมกันจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยที่ใช้โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ให้เกิดการเชื่อมโยงกันในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวลุ่มน้ำแม่กลอง โดยนำแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยอื่น ๆ นำมาจัดร่วมกับเส้นทาง เพื่อสร้างความหลากหลายของเส้นทางท่องเที่ยว และมีโปรแกรมนำเที่ยวที่ตอบสนองต่อความต้องการของนักท่องเที่ยว ให้สามารถเลือกเส้นทางหรือรายการท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรีให้สะดวกยิ่งขึ้น ดังนั้นผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย จึงได้ร่วมกันกำหนดเกณฑ์ในการคัดเลือกแหล่งท่องเที่ยวเพื่อจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวคือ

1. เป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง ระดับท้องถิ่น ระดับจังหวัดหรือระดับประเทศ เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว
2. มีความพร้อมในการรองรับนักท่องเที่ยว มีสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มีห้องน้ำ สถานที่จอดรถ และผู้บริการ
3. เป็นแหล่งที่อยู่ใกล้เส้นทางคมนาคม การเดินทางสะดวกปลอดภัย มีป้ายชัดเจน
4. เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่อยู่ในเส้นทางหลัก มีการเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในลุ่มน้ำแม่กลอง และเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวบริเวณใกล้เคียงได้
5. มีกิจกรรมท่องเที่ยว ที่สร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยว
6. มีอัตลักษณ์เด่นทางศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่มีความร่วมสมัยหรือดั้งเดิมที่โดดเด่น เช่น ประเพณี ศิลปหัตถกรรม ศิลปกรรม อาหาร ภาษา เป็นต้น
7. ชุมชนเจ้าของพื้นที่ให้ความร่วมมือและมีความพร้อมในการบริการให้การท่องเที่ยวด้านต่าง ๆ

จากเกณฑ์การเลือกและการเดินทางดังกล่าว ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถจัดกลุ่มเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี ผลการเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ และแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี ได้ 2 รูปแบบ คือ เส้นทางแบบ One Day Trip (ไป-กลับ-วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง และเส้นทาง Two Day Trip (2 วัน 1 คืน) จำนวน 1 เส้นทาง ดังนี้

1. เส้นทางแบบ One Day Trip (ไป-กลับ-วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง แสดงภาพรวมเส้นทางท่องเที่ยว ภาพที่ 4.18 ได้แก่

เส้นทางที่ 1 ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีชุมชนคูบัว (หมู่บ้าน OTOP บ้านวัดปรกเจริญ - ตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกลัก ตลาดเพลินเพลง - กาดวิถีชุมชนคูบัว)

เส้นทางที่ 2 เลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ (วัดคงคาราม - วัดขนอน ชุมชนไทยมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ บ้านคู้พะยอม)

เส้นทางที่ 3 ภูมิปัญญางานศิลป์ถิ่นราชบุรี (ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง - พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ - วัดมหาธาตุ - เรืองของโอ่ง - ตลาดนาหนอง - วัดเขาช่องพราน)

เส้นทางที่ 4 ชมงานศิลป์ ปั่นดินเหนียว กาดวิถีชุมชน (วัดคงคาราม – วัดขนอนหนังใหญ่ – เรื่องของโอ่ง – กาดวิถีชุมชนคูบัว)

เส้นทางที่ 5 ศิลปะเมืองราชบุรี (พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง – วัดขนอนหนังใหญ่ – วัดคงคาราม – โรงงานเอ้าตงไถ่ – วัดมหาธาตุ)

2. เส้นทาง Two Day Trip (2 วัน 1 คืน) ได้แก่

วันที่ 1 ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีชุมชนคูบัว วันที่ 2 เลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ

ผลการศึกษาดังกล่าว สรุปรายการกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นและเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย พร้อมแสดงภาพที่ 4.13 – ภาพที่ 4.18 ได้ดังนี้

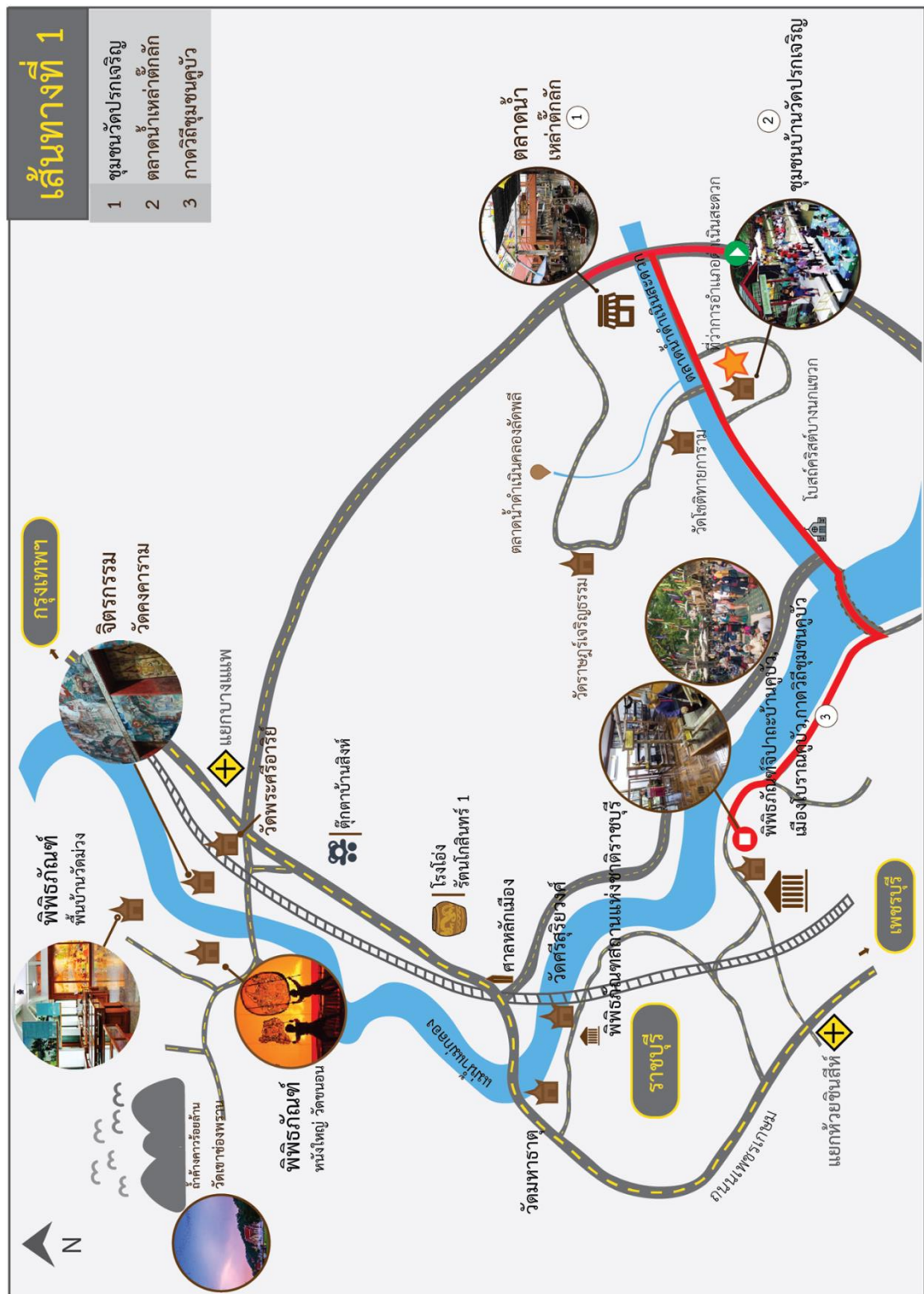
1. เส้นทางแบบ One Day Trip (ไป-กลับ-วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง ได้แก่

เส้นทางที่ 1 วิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีไทยยวน (วัดปรกเจริญ - บ้านวัดปรกเจริญ – ตลาดน้ำเก่าเหล่าตักลัก-ตลาดเพลินเพลง-กาดวิถีไทยยวน) แสดงตารางที่ 4.46 และแสดงภาพที่ 4.13

ตารางที่ 4.46 เส้นทางที่ 1 วิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีชุมชนคูบัว

เวลา	รายการ
เช้า	นั่งเรือที่หน้าวัดโชติการาม ชมวิถีริมคลองสองฝั่งน้ำ ไปยังวัดปรกเจริญ รับฟังเรื่องเล่าของชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ นมัสการหลวงพ่อด่าง วิหารวัดปรกเจริญ ชมการแสดงตีกลองยาว (จองล่วงหน้าก่อนมาเที่ยว)
	นั่งรถสองแถวชมสวนมะพร้าวชาวบ้านวัดปรกเจริญ ฐานที่ 1 เรื่องเล่าชุมชนคนสวนบ้านวัดปรกเจริญ
	ฐานที่ 2 “ข้าวทอดกระทงทอง” ผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาว ชม ชิมและร่วมกิจกรรมการทำข้าวทอดกระทงทองที่ใช้วัตถุดิบแต่งหน้าด้วยน้ำตาลมะพร้าว ผลิตภัณฑ์เด่นของชุมชน
	ฐานที่ 3 “เตาตาลจั่นมะพร้าว” แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการเคี่ยวตาลเพียงแห่งเดียวของชุมชน ที่ยังคงสืบสานวิธีการทำน้ำตาลมะพร้าวแบบโบราณ ชมการสาธิตการขึ้นมะพร้าว ปาดจั่นมะพร้าวหรือวงตาล ด้วยไม้ไผ่ลำเดียว เรียนรู้กระบวนการเคี่ยวตาล พร้อมร่วมกิจกรรมเคี่ยวน้ำตาลมะพร้าว และหยอดน้ำตาล มะพร้าว ด้วยตนเองพร้อมนำกลับมาเป็นของที่ระลึก
	ฐานที่ 4 “ ตลาดชุมชน OTOP บ้านวัดปรกเจริญ” เลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์ชุมชน อาทิ ข้าวทอดกระทงทอง ขนมไทย น้ำฝรั่ง น้ำพริก ผลิตภัณฑ์แปรรูปฝีมือชาวบ้านและพืชผักผลไม้ตามฤดูกาล

12.00 น	นั่งเรือไปตลาดน้ำดำเนินสะดวกชิม “อาหารพื้นถิ่น” นานาชนิด เช่น ก๋วยเตี๋ยวแห้งคนดำเนิน ข้าวแห้ง ไส้กรอกกะทิ ไข่เต้าก้วย
บ่าย	ฟังเรื่องเล่าคนตลาดริมคลองและเรื่องราวของเรือพาย ณ พิพิธภัณฑ์ดำเนินสะดวก เดินชมสัมผัสวิถีคนคลองและสถาปัตยกรรมเรือนแถวไม้ริมน้ำของชุมชนคนจีนยุคชุดคลองดำเนิน สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 จากตลาดเก่าเหล่าตักลักไปเรือนตลาดกลางคลองลัดพลี (วัดสุนทร) ไหว้หลวงพ่อดำวัดราษฎร์เจริญธรรม ศาลเจ้าตี่ล้วยี และศาลเจ้าแม่ทับทิม ร่วมกิจกรรมทำขนมไทยจากใบกล้วย “วิถีขนมไทยทำขนมห่อใบกล้วย” เลือกซื้อสินค้าและผลไม้ นานาชนิดของชาวดำเนิน นั่งรถต่อมาชมตลาดน้ำตลาดถนนพหลิงเพลง หรือ ตลาดน้ำสามอำเภอ นมัสการเจ้าพ่อหลักหิน อายุเก่าแก่กว่าพันปีเดินชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลอง 3 อำเภอ 2 จังหวัด ราชบุรี-สมุทรสงคราม โดยมีคลองแควอ้อมและคลองวัดประดู่เป็นสายน้ำเชื่อมความสัมพันธ์ ชมเรือนแถวไม้สมัยยุครัตนโกสินทร์ตอนกลาง และเดินไปเที่ยวโบสถ์คริสต์ วัดพระคริสต์ฤทัย ซึ่งเป็นโบสถ์ที่มีอายุกว่า 100 ปี และช้อปปิ้ง ขนมไทยโบราณหาทานยาก รับฟังเรื่องราวความเป็นมา วิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวไทยยวนบ้านคูบัว ณ จิปาถะสถาน ไหว้หลวงพ่อสิริสุวรรณภูมิและชมจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ในอุโบสถวัดโฆงสุวรรณคีรี ชมโบราณสถานหมายเลข 18 สถาปัตยกรรมสมัยทวารวดี ชมการทอผ้าจากไทยยวนและร่วมกิจกรรมทำโบายดอกเข็มฝีมือตนเอง เดินชมภาควิถีชุมชนไทยยวน และเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนคูบัวที่มีชื่อเสียง “ผ้าจากไทยยวน” ข้าวอินทรีย์ เครื่องจักสาน พืชผักพื้นบ้าน รับประทานอาหารขันโตกอาหารพื้นบ้าน ชมการแสดงวัฒนธรรม

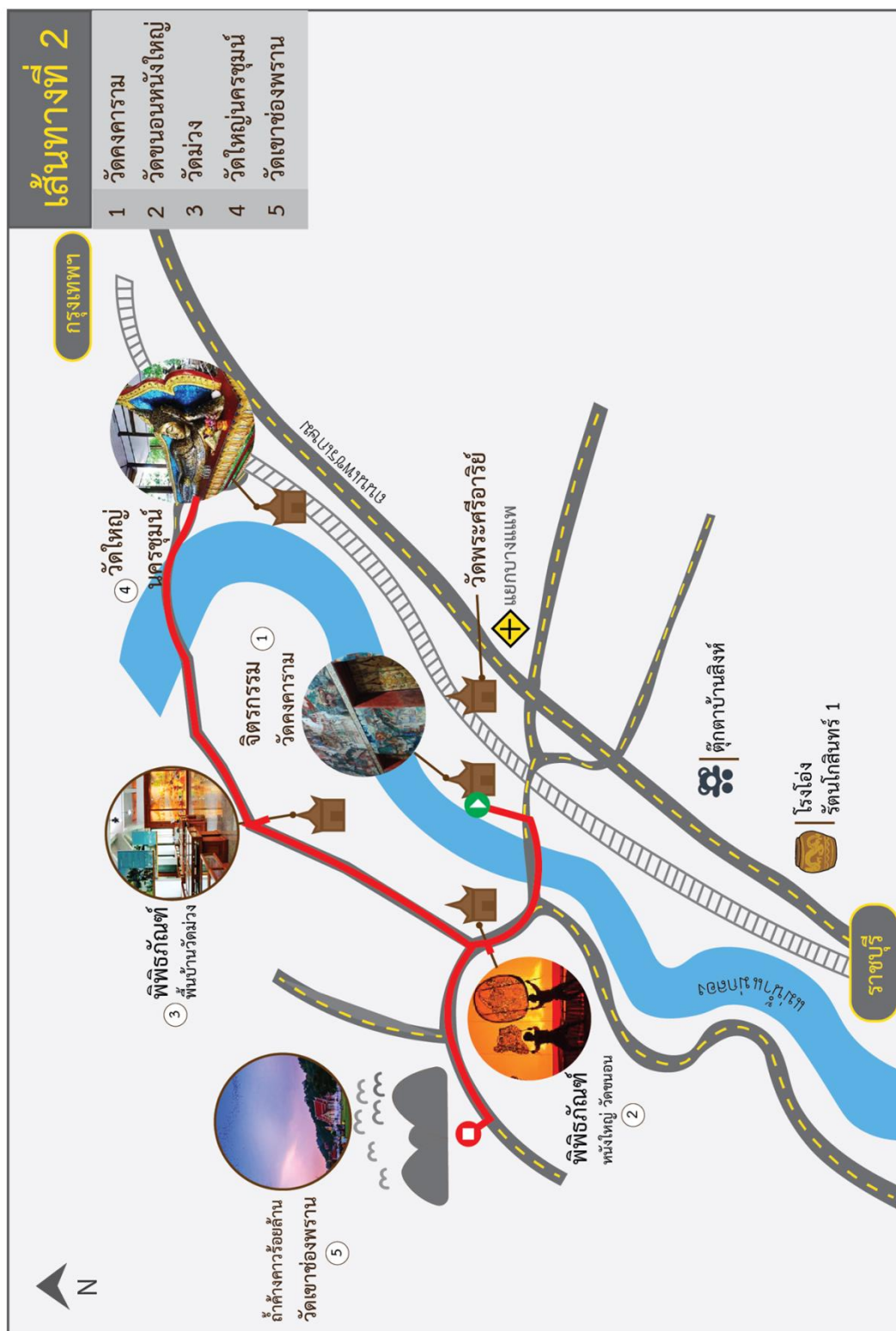

ภาพที่ 4.13 แผนที่เส้นทางเที่ยวที่ 1 ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีชุมชนคูบัว
ที่มา : ผู้วิจัย (วันที่ 15 พฤษภาคม 2562)

2. เส้นทางที่ 2 งานศิลปะและวัฒนธรรมวิถีไทยมอญริมน้ำแม่กลอง (วัดคงคาราม - วัดขนอน
หนังใหญ่ - พิพิธภัณฑ์วัดม่วง - วัดใหญ่นครชุมน์ วิถีชุมชนไทยมอญบ้านม่วง) แสดงตารางที่ 4.47
และ แสดงภาพที่ 4.14

ตารางที่ 4.47 เส้นทางที่ 2 งานศิลปะและวัฒนธรรมวิถีไทยมอญริมน้ำแม่กลอง

เวลา	รายการ
เช้า	ชมจิตรกรรมไทยสมัยอยุธยาที่มีอายุกว่า 200 ปี เรื่องพุทธประวัติและวิถีชุมชน ริมน้ำแม่กลอง ณ วัดคงคาราม
	ชมสถาปัตยกรรมไทยเรือนไทยภูมิไผ่ 9 ห้อง และชมงานศิลปะที่มีชื่อเสียงของ ชาวมอญ
	ชม การแสดงหนังใหญ่เรื่องรามเกียรติ์ เรียนรู้ความเป็นมาของหนังใหญ่และ ชมหนังใหญ่กว่า 200 ตัวที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นมรดกวัฒนธรรมของโลก ณ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่
	ร่วมกิจกรรมตอกหนังใหญ่และสานเตี๊วด เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากหนังใหญ่และ ผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ตลาดด้านขนอน ตลาดย้อนยุคเก็บภาษีสมัยรัชกาลที่ 5 รับประทานอาหารพื้นบ้านมอญ
บ่าย	เดินทางมาวัดม่วง เรียนรู้ “วิถีชีวิต ศิลปหัตถกรรมของไทยมอญ” ณ พิพิธภัณฑ์ พื้นบ้านวัดม่วง ชมการทอผ้าขาวม้ามอญ ณ ศูนย์ทอผ้ามอญ
	นั่งรถสกายแลปข้ามฟากมาฝั่งแม่น้ำแม่กลอง มาที่บ้านนครชุมน์ เรียนรู้วิถีไทย มอญ การแต่งกายไทยมอญ ร่วมกิจกรรมเรียนรู้ชุมชนและ “ร่วมทำอาหาร พื้นบ้านมอญ” เช่น ตำข้าวแตงกา ทอดมันหัวปลี ข้าวมันส้มตำ
	ไหว้พระวิหารปากี่ ชมจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่นครชุมน์
	ชมการแสดงพื้นบ้านผีกระดังงาของชาวมอญ
	ร่วมกิจกรรมเรียนรู้ “งานศิลปะปักผ้าสไบมอญและพับใบตองแบบชาวมอญ นครชุมน์”
	ไปวัดเขาช่องพราน ชมค้างคาวร้อยล้าน

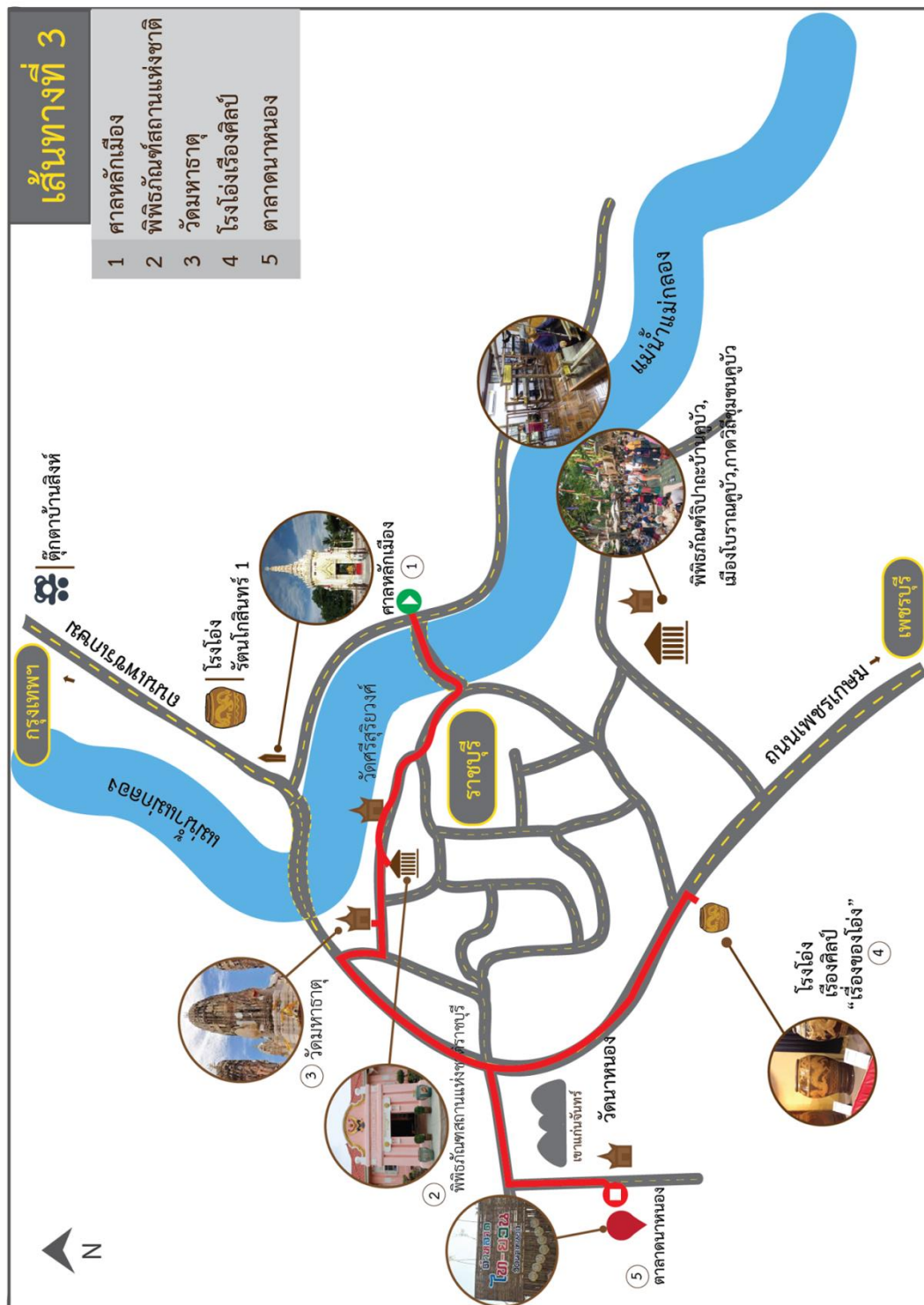

ภาพที่ 4.14 แผนที่เส้นทางที่ 2 เลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ
ที่มา : ผู้วิจัย (วันที่ 15 พฤษภาคม 2562)

3. เส้นทางที่ 3 ภูมิปัญญางานศิลป์ถิ่นราชบุรี (ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง – พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ – วัดมหาธาตุ – เรืองของโอง – ตลาดนาหนอง – วัดเขาช่องพราน) แสดงตารางที่ 4.48 และแสดงภาพที่ 4.15

ตารางที่ 4.48 เส้นทางที่ 3 ภูมิปัญญางานศิลป์ถิ่นราชบุรี

เวลา	รายการ
เช้า	สักการะศาลหลักเมือง “หลักเมืองเก่า” สิ่งศักดิ์สิทธิ์คู่บ้านคูเมืองจังหวัดราชบุรี
	ชม “พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ” อาคารสีชมพูที่มีรูปแบบสถาปัตยกรรมแบบโคโลเลียน สร้างขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 6 ที่จัดแสดงเรื่องราวเมืองราชบุรีด้านประวัติศาสตร์ โบราณคดี ชาติพันธุ์วิทยา มรดกดีเด่นของเมืองราชบุรี
	แวะชม “วัดมหาธาตุวรวิหาร” สร้างขึ้นในพุทธศตวรรษที่ 13 มีงานศิลปะที่น่าสนใจ พระปรางค์ประธานสถาปัตยกรรมสมัยอยุธยาตกแต่งพระปรางค์ด้วยลวดลายปูนปั้นและภายในคูหาเรือนธาตุ มีภาพจิตรกรรมสมัยอยุธยาตอนต้น เป็นเรื่องราวเกี่ยวกับพุทธประวัติและไหว้พระชัยยุทธมหานาคและพระมงคลมุนี
12.00	รับประทานอาหารกลางวันของคุณแม่ ก๋วยเตี๋ยวในตำนานอายุกว่า 50 ปี
บ่าย	เดินทางสู่โรงงานเรื่องศิลป์ 3 มารู้จักภูมิปัญญาพื้นบ้านที่มีชื่อเสียงโองมังกรราชบุรี - ชมพิพิธภัณฑ์ร่วมสมัย “เรืองของโอง” เรียนรู้การปั้นโองจากช่างฝีมือ ร่วมกิจกรรมการปั้นดินเหนียว การระบายสีโองมังกรจี้ด้วยตัวเอง
	เลือกซื้อของฝากของที่ระลึกจากโองมังกรหลากหลายรูปแบบ
	ซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์พื้นเมืองผ้าจากไทยยวน อาหารพื้นบ้านนาชนิด ณ ตลาดนาหนอง
	ชมค้างคาวร้อยล้าน ณ วัดเขาช่องพราน

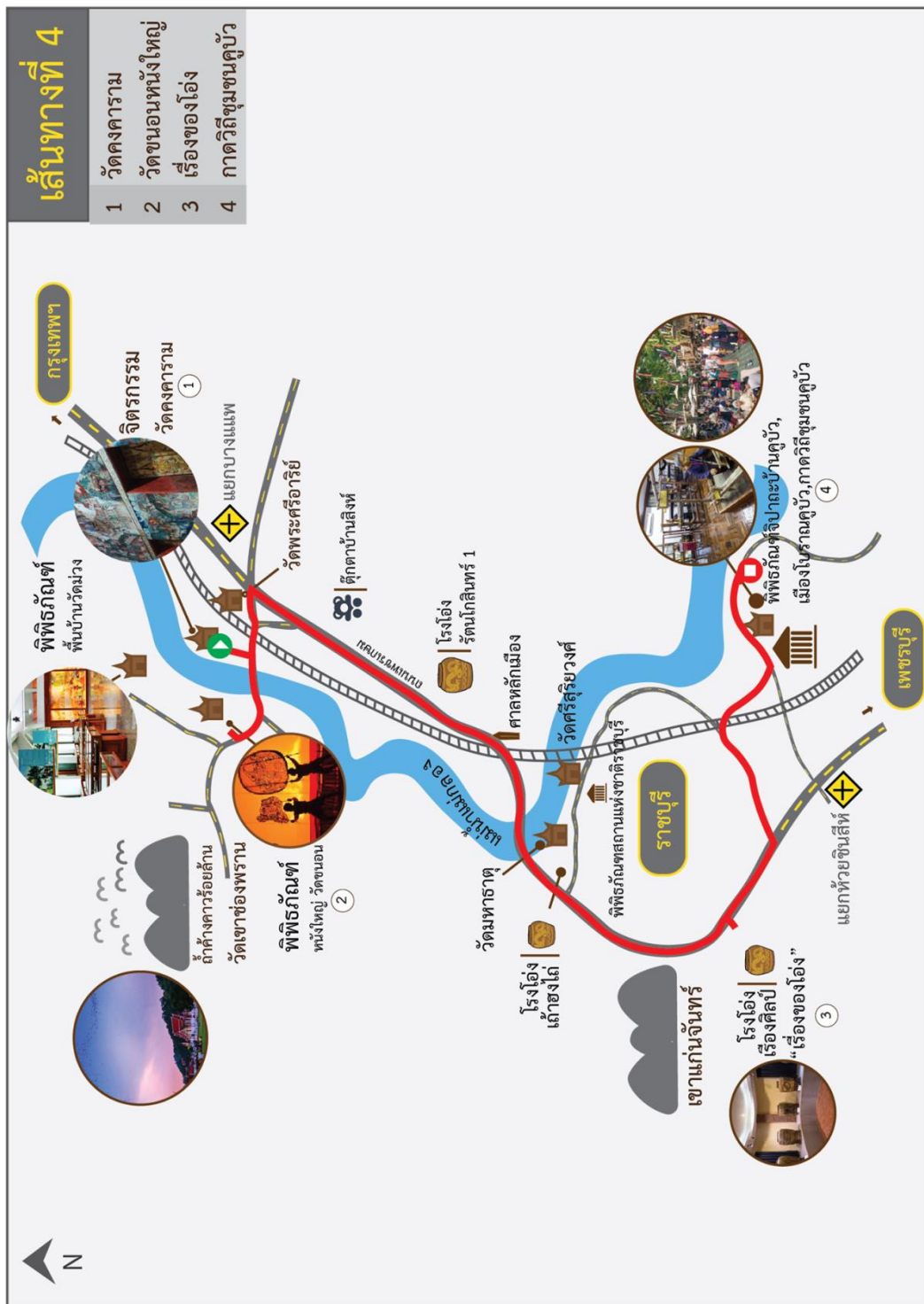

ภาพที่ 4.15 แผนที่เส้นทางที่ 3 ภูมิปัญญางานศิลปถิ่นราชบุรี
ที่มา : ผู้วิจัย (วันที่ 15 พฤษภาคม 2562)

4. เส้นทางที่ 4 ชมงานศิลป์ ปั่นดินเหนียว กาดวิถีชุมชน (วัดคงคาราม – วัดชนอนหนังใหญ่ – เรื่องของโอ่ง – กาดวิถีชุมชนคูบัว) แสดงตารางที่ 4.49 และแสดงภาพที่ 4.16

ตารางที่ 4.49 เส้นทางที่ 4 ชมงานศิลป์ ปั่นดินเหนียว กาดวิถีชุมชน

เวลา	รายการ
เช้า	ชมงานจิตรกรรมสมัยอยุธยาที่มีอายุกว่า 200 ปี เรื่องพุทธประวัติและวิถีชุมชนริมแม่น้ำแม่กลอง ณ วัดคงคาราม ชมงานสถาปัตยกรรมไทยเรือนไทยภูมิไผ่ 9 ห้อง และชมงานศิลปะที่มีชื่อเสียงของชาวมอญ ชมการแสดง “หนังใหญ่เรื่องรามเกียรติ์” เรียนรู้ความเป็นมาของหนังใหญ่และชมหนังใหญ่กว่า 200 ตัว ที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นมรดกวัฒนธรรมของโลก ณ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดชนอน ร่วมกิจกรรมตอกหนังใหญ่และสานเตล็ด เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากหนังใหญ่และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ “ตลาดด่านชนอน ตลาดย้อนยุค” ด้านเก็บภาษีสมัยรัชกาลที่ 5
12.00	รับประทานอาหารที่บ้านมอญ
บ่าย	เรียนรู้ภูมิปัญญาพื้นบ้าน “โอ่งมังกรราชบุรี” และชมพิพิธภัณฑ์ร่วมสมัย “เรื่องของโอ่ง” ณ โรงงานเรื่องศิลป์ 3 ร่วมกิจกรรมการปั่นดินเหนียว การระบายสีโอ่งมังกรจิ๋วด้วยตัวเอง เลือกซื้อของฝากของที่ระลึกจากโอ่งมังกร รับฟังเรื่องราววิถีวัฒนธรรมชาวไทยวนบ้านคูบัว ณ จิปาณะภัณฑสถาน “ไหว้พระหลวงพ่อสิริสุวรรณภูมิ” และชมจิตรกรรมร่วมสมัยในอุโบสถวัดโขลงสุวรรณคีรี ชมโบราณสถานหมายเลข 18 สถาปัตยกรรมสมัยทวารวดี เดินเลือกซื้อสินค้าพื้นบ้าน ณ กาดวิถีชุมชนคูบัว รับประทานอาหาร และชมการแสดงทางวัฒนธรรม

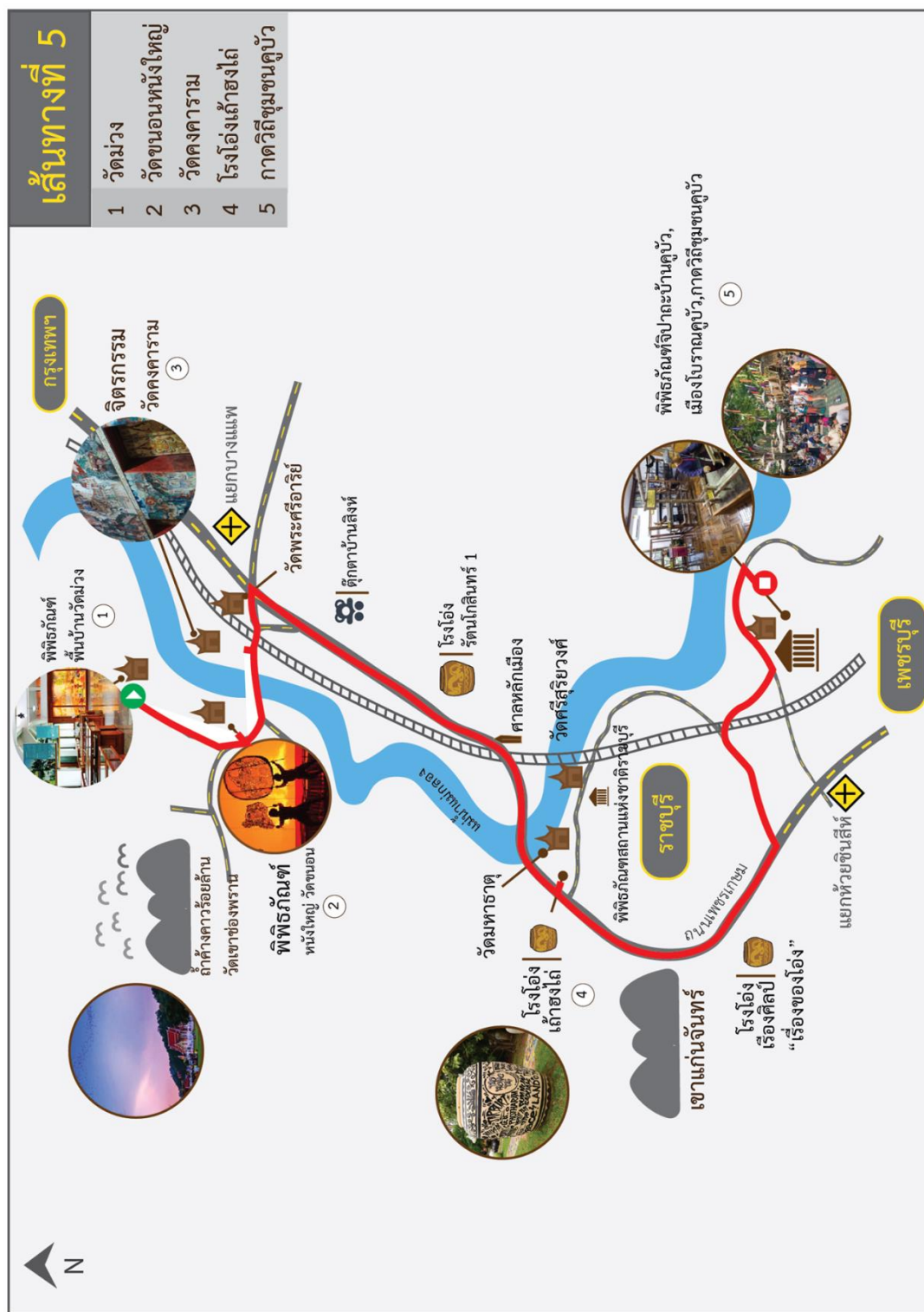

ภาพที่ 4.16 แผนที่เส้นทางที่ 4 ชุมงานศิลป์ ปั่นดินเหนียว กาดวิถีชุมชน
ที่มา : ผู้วิจัย (วันที่ 15 พฤษภาคม 2562)

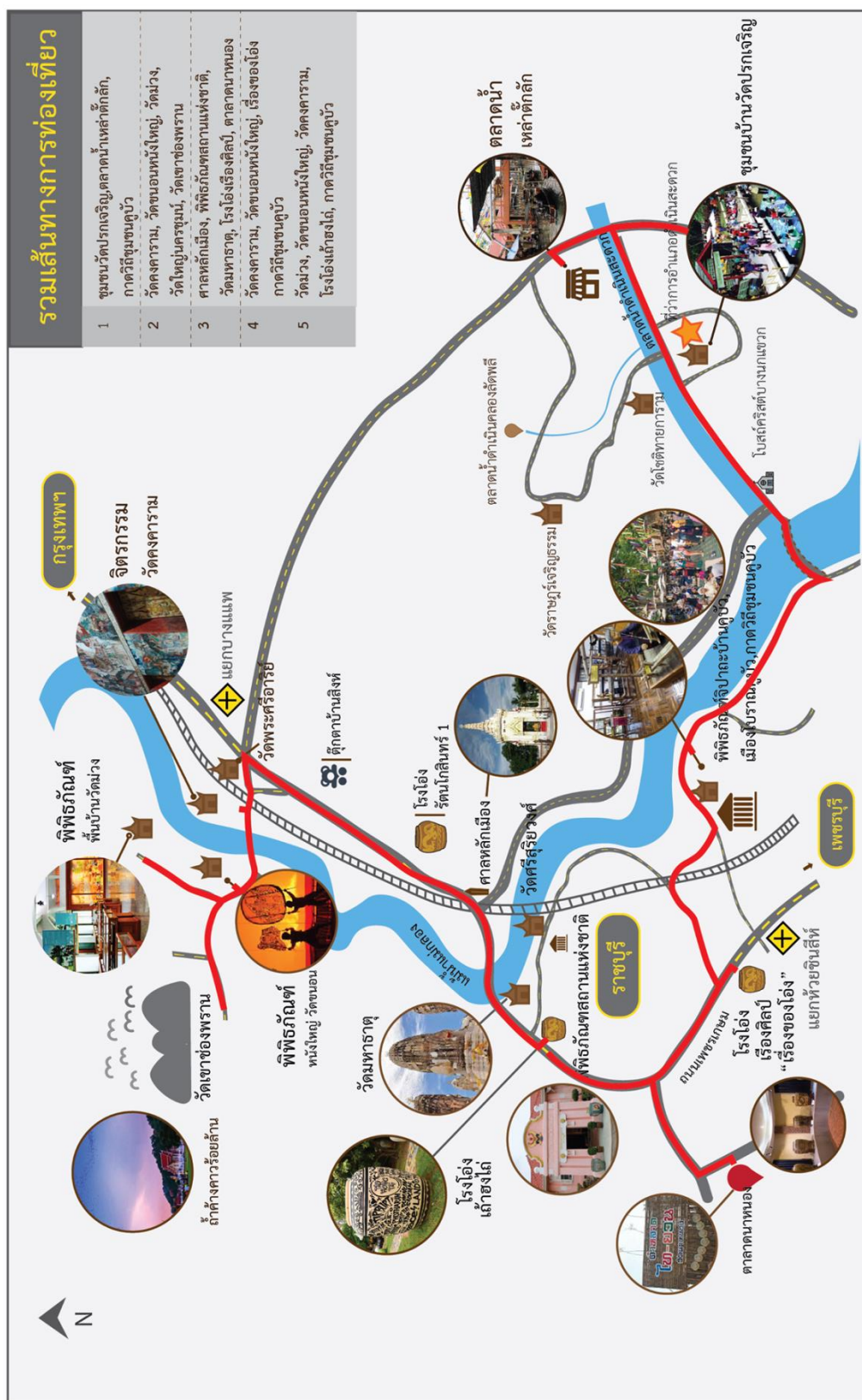
5. เส้นทางที่ 5 ศิลปะเมืองราชบุรี (พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง – วัดขนอนหนังใหญ่ – วัดคงคาราม – โรงงานเถาฮงไถ่ – วัดมหาธาตุ) แสดงตารางที่ 4.50 และแสดงภาพที่ 4.17

ตารางที่ 4.50 เส้นทางที่ 5 ศิลปะเมืองราชบุรี

เวลา	รายการ
เช้า	เรียนรู้ “วิถีชีวิตศิลปหัตถกรรมไทยมอญ” ณ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ชมการทอผ้าขาวม้ามอญ ณ ศูนย์ทอผ้ามอญ ชมการแสดงหนังใหญ่ “รามเกียรติ์” เรียนรู้ความเป็นมาหนังใหญ่ ตัวหนังใหญ่กว่า 200 ตัว ที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นมรดกวัฒนธรรมของโลก ณ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่วัดขนอน ร่วมกิจกรรม “ตอกหนังใหญ่และวานเต๋ว็ด” เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากหนังใหญ่และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ “ตลาดด่านขนอน” ด่านเก็บภาษีสมัยรัชกาลที่ 5
12.00	รับประทานอาหารพื้นบ้านมอญ
บ่าย	ชมงานจิตรกรรมไทยสมัยอยุธยาที่มีอายุกว่า 200 ปี เรื่องพุทธประวัติและวิถีชุมชนริมแม่น้ำแม่กลอง ณ วัดคงคาราม ชมงานสถาปัตยกรรมเรือนไทยภูมิไผ่ 9 ห้อง และชมงานศิลปะที่มีชื่อเสียงของชาวมอญ เรียนรู้การทำเซรามิคหลากหลายสีสันทันทีเป็นงานประติมากรรมเซรามิคขนาดใหญ่จากภูมิปัญญาการปั้นโอ่งมังกรสู่งานศิลปะร่วมสมัย และชมนิทรรศการศิลปะเครื่องปั้นดินเผาและกระบวนการทำจากช่างพื้นถิ่นศิลปินพื้นบ้าน ณ โรงงานเถาฮงไถ่ เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน ชมการแสดงวัฒนธรรม ณ กาดวิถีชุมชนคูบัว

ภาพที่ 4.17 แผนที่เส้นทางที่ 5 ศิลปะเมืองราชบุรี
ที่มา : ผู้วิจัย (วันที่ 15 พฤษภาคม 2562)

ภาพที่ 4.18 แผนที่รวม 5 เส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย
ที่มา : ผู้วิจัย (วันที่ 15 พฤษภาคม 2562)

6. เส้นทาง Two Day Trip (2 วัน 1 คืน) ได้แก่

วันที่ 1 ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีไทยยวน (วัดปรกเจริญ - บ้านวัดปรกเจริญ - ตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกลัก - กาดวิถีชุมชนคูบัว) และ วันที่ 2 เส้นทางเลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ แสดงตารางที่ 4.51

ตารางที่ 4.51 เส้นทาง 2 วัน 1 คืนวันที่ 1 ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีชุมชน และ เส้นทางเลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ

วัน เวลา	กิจกรรม
วันที่ 1 เส้นทางตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีไทยยวน	
08.00 - 08.30 น	- นั่งเรือที่หน้าวัดโชติทายาราม ชมวิถีริมคลองสองฝั่งน้ำไปยังวัดปรกเจริญ
09.00 - 12.00 น	- รับฟังเรื่องเล่าของชุมชนและนมัสการหลวงพ่อดัง วิหารวัดปรกเจริญ - ชมการแสดงตีกลองยาว (จองล่วงหน้าก่อนมาเที่ยว) - นั่งรถสองแถวชมสวนมะพร้าวชาวบ้านวัดปรกเจริญ ฐานที่ 1 เรื่องเล่าชุมชนคนสวนบ้านวัดปรกเจริญ ฐานที่ 2 “ข้าวทอดกระทังทอง” ผลิตภัณฑ์ OTOP 5 ดาว ชม ชิมและร่วมกิจกรรมการทำข้าวทอดกระทังทองที่ใช้วัตถุดิบแต่งหน้าด้วยน้ำตาลมะพร้าว ฐานที่ 3 “เตาตาลจั่นมะพร้าว” แหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาการเคี่ยวตาลเพียงแห่งเดียวของชุมชนที่ยังคงสืบสานวิธีการทำน้ำตาลมะพร้าวแบบโบราณไม่ใส่สารกันบูด ชมสาธิตการขึ้นมะพร้าว ปาดจั่นมะพร้าวหรือวงตาล ด้วยไม้ไผ่ ลำเดียวเรียนรู้การเคี่ยวน้ำตาล พร้อมร่วมกิจกรรมเคี่ยวน้ำตาลมะพร้าว และหยอดน้ำตาลมะพร้าวด้วยตนเองพร้อมนำกลับมาเป็นของที่ระลึก
12.00 - 13.00 น	- นั่งเรือไปตลาดน้ำดำเนินสะดวกชม “อาหารพื้นถิ่น” นานาชนิด เช่น ก๋วยเตี๋ยวแห้งคนดำเนิน ข้าวแห้ง ไอศกรีมกะทิ ไข่เท้าก้วย
13.00 - 16.00	- ฟังเรื่องเล่าคนตลาดน้ำริมคลองและเรื่องราวของเรือพาย ณ พิพิธภัณฑ์ดำเนินสะดวก ก่อนเดินชมสัมผัสวิถีคนคลองและสถาปัตยกรรมเรือนแถวไม้ริมน้ำของชุมชนคนจีน ยุคชุดคลองดำเนิน สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 จากตลาดเก่าเหล่าตึกลักไปเรือนแถวตลาดกลางคลองลัดพลี (วัดสุนทร) - ไหว้หลวงพ่โตวัดราษฎร์เจริญธรรม ศาลเจ้าติ้วและศาลเจ้าแม่ทับทิม - ร่วมกิจกรรม “วิถีชนไทย ทำขนมห่อใบตอง” เลือกซื้อสินค้าและผลไม้ นานาชนิดของชาวสวน - นั่งรถต่อมาชมตลาดน้ำตลาดถนนพหลินเพลง หรือ ตลาดน้ำสามอำเภอ - นมัสการเจ้าพ่อหลักหิน อายุเก่าแก่กว่าพันปีเดินชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลอง 3 อำเภอ 2 จังหวัด ราชบุรี-สมุทรสงคราม โดยมีคลองแควอ้อมและคลองวัดประตู่เป็นสายน้ำเชื่อมความสัมพันธ์ - ชมเรือนแถวไม้สมัยยุครัตนโกสินทร์ตอนกลาง และเดินไปเที่ยวโบสถ์คริสต์

วัน เวลา	กิจกรรม
	วัดพระคริสต์หฤทัย ซึ่งเป็นโบสถ์ที่มีอายุกว่า 100 ปี และซ็อบ ชิม ขนมไทยโบราณหาทานยาก
16.00 – 18.00 น	- รับฟังเรื่องราวความเป็นมา วิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวไทยยวนบ้านคูบัว ณ จิปาถะสถานไหว้พระหลวงพ่อสิริสุวรรณภูมิและชมจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ภายในอุโบสถวัดโขลงสุวรรณคีรี ชมโบราณสถานหมายเลข 18 สถาปัตยกรรมสมัยทวารวดี - ชมการทอผ้าจากไทยยวนและร่วมกิจกรรมทำโคมบายดอกเข็มฝีมือ - เดินชมกาตวิถีชุมชนไทยยวน และเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนคูบัวที่มีชื่อเสียง “ผ้าจากไทยยวน” ข้าวอินทรีย์ เครื่องจักสาน พืชผักพื้นบ้าน - รับประทานขันโตกอาหารพื้นบ้าน พร้อมชมการแสดงศิลปวัฒนธรรม
ที่พักค้างคืน	บ้านสวนสัมฤทธิ์ รีสอร์ท อำเภอดำรงวิทยะ ใช้เวลาเดินทางประมาณ 15 นาที มีประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสการทำขนมหวาน อาหารไทย ล่องเรือชมคลอง ซึ่งเป็นสายน้ำประวัติศาสตร์ ที่เสด็จประพาสต้นในเสด็จพ่อรัชกาลที่ 5
วันที่ 2 เส้นทางเลิกลำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ	
09.00 - 10.45 น	- ชมจิตรกรรมไทยสมัยอยุธยาที่มีอายุกว่า 200 ปี เรื่องพุทธประวัติและวิถีชุมชนริมแม่น้ำแม่กลอง ณ วัดคงคาราม - ชมสถาปัตยกรรมไทยเรือนไทยภูมิไผ่ 9 ห้อง และชมงานศิลปะที่มีชื่อเสียงของชาวมอญ
11.00 - 12.00 น	- ชมการแสดงหนังใหญ่เรื่องรามเกียรติ์ เรียนรู้ความเป็นมาของหนังใหญ่และชมหนังใหญ่กว่า 200 ตัวที่ได้รับการอนุรักษ์เป็นมรดกวัฒนธรรมของโลก ณ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ - ร่วมกิจกรรมตอกหนังใหญ่ เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากหนังใหญ่และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ตลาดด้านชุมชน
12.00 – 13.00 น	- รับประทานอาหารพื้นบ้านมอญ
13.00 – 16.00 น	- เดินทางมาวัดม่วง เรียนรู้ “วิถีชีวิต วัฒนธรรมไทยมอญ” ณ พิพิธภัณฑ์วัดม่วง ชมการทอผ้าขาวม้ามอญ ณ ศูนย์ทอผ้ามอญ นั่งรถสกายแลปข้ามฟากมาฝั่งแม่น้ำแม่กลอง มาที่บ้านนครชุมน์ เรียนรู้วิถีไทยมอญ การแต่งกายไทยมอญ ร่วมกิจกรรมเรียนรู้ชุมชนและ “ร่วมทำอาหารพื้นบ้านมอญ” เช่น ตำข้าวแดกงา ทอดมันหัวปลี ข้าวมันส้มตำ - ร่วมกิจกรรมเรียนรู้ “งานศิลปะปักผ้าสไบมอญ และ พับใบตองแบบชาวมอญ นครชุมน์” ไหว้พระวิหารปากี่ ชมจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่ นครชุมน์ ชมการแสดงพื้นบ้านรำผีกระดัง - ไปวัดเขาช่องพราน ชมค้างคาวนับล้าน
18.00 น.	เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

4.2.1.4 เตรียมความพร้อมการทดลองจัดโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐาน ศิลปะและวัฒนธรรม

จากการวิเคราะห์ข้อมูล การประชุมกลุ่มกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยคณะผู้วิจัยจึงได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นและความต้องการมาจัดการเตรียมความพร้อม เพื่อจัดการโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นตามเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย จำเป็นต้องจัดการอบรม เพื่อพัฒนาความรู้ผู้เกี่ยวข้องในเรื่องการเตรียมความพร้อมของชุมชนจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย เน้นประเด็นการสื่อความหมายทางวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย 2 กลุ่ม คือ ชุมชนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ในวันที่ 9 – 10 มิถุนายน 2561 เวลา 9.00 – 15.00 น ณ วัดโฆลงสุวรรณคีรีและชุมชนมอญนครชุมน์ ในวันที่ 11 มิถุนายน 2561 เวลา 9.00 - 15.00 น ณ ชุมชนบ้านนครชุมน์ ตำบลนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเตรียมความพร้อมของชุมชนให้เข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่มีต่อการท่องเที่ยววิถีไทย การเตรียมบุคลากรในการสื่อความหมายของการนำเสนอเรื่องราวของกิจกรรมการท่องเที่ยวภายในชุมชน โดยการอบรมเชิงปฏิบัติ กลุ่มเป้าหมายในการอบรมประกอบด้วยผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ผู้จัดการกิจกรรมท่องเที่ยวในชุมชน เยาวชนที่อยู่ในชุมชนและประชาชนที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยว 2 แห่ง ๆ ละ 15 คน รวม 30 คน ก่อนการอบรมได้ให้ผู้รับการอบรมได้ประเมินตนเอง และหลังการอบรมได้ประเมินผลความพึงพอใจที่มีต่อการจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อม และสนทนากลุ่มในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ กิจกรรมการอบรมประกอบด้วย การจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น การเตรียมตัวเป็นเจ้าบ้านที่ดี และการนำเสนอเรื่องราวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว โดยให้ผู้เข้าอบรมแบ่งกลุ่มปฏิบัติกิจกรรมนำเสนอและผลการปฏิบัติกรนำเสนอได้ดังนี้

ในตารางที่ 4.52 พบว่า ความคิดเห็นของผู้เข้าอบรมเตรียมความพร้อมการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ด้านกระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ ข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ประโยชน์ที่ได้จากการอบรม ($\bar{x} = 4.35$) รองลงมา การอำนวยความสะดวก/การต้อนรับ ($\bar{x} = 4.13$) ความเหมาะสมของสถานที่จัดอบรม ($\bar{x} = 4.12$) ข้อต่ำสุดคือ ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดอบรม ($\bar{x} = 4.01$)

ด้านหัวข้อ/เนื้อหา/ความรู้ที่ได้รับ พบว่า ผู้เข้ารับการอบรมมีความเห็นโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ มีคิดเห็นเห็นสูงสุดคือ เนื้อหาในการอบรมเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.14$) รองลงมา ผลของการอบรมสามารถนำไปปฏิบัติงานได้ ($\bar{x} = 4.12$) ข้อที่ต่ำสุดคือ ความรู้และความเข้าใจก่อนการเข้าร่วมอบรม ($\bar{x} = 3.49$)

ข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะการจัดกิจกรรม

ผู้เข้าอบรมส่วนใหญ่มีความเห็นว่า การจัดกิจกรรมเตรียมความพร้อมให้กับชุมชนทำให้ชุมชนเข้าใจกระบวนการจัดการกิจกรรมท่องเที่ยว ที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว ได้เรียนรู้ฝึกการพูดนำเสนอเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว ทำให้มั่นใจและกล้าแสดงออก ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้วัฒนธรรมกับบุคคลอื่น ๆ ในชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวร่วมกันมากขึ้น ได้เรียนรู้

หลักการเป็นมัคคุเทศก์และการเป็นเจ้าบ้านที่ดี และได้นำความรู้ที่ได้ไปใช้ประโยชน์ต่อแหล่งท่องเที่ยวของชุมชนตนเอง

ตารางที่ 4.52 ผลการประเมินการอบรมเตรียมความพร้อมการจัดโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น

ที่	ประเด็น	ระดับความคิดเห็น		
		$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ด้านกระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรม				
1	ความเหมาะสมของสถานที่อบรม	4.12	.50	มาก
2	ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดอบรม	4.01	.46	มาก
3	บรรยากาศทั่วไปของการจัดอบรม	4.02	.62	มาก
4	เอกสารประกอบการประชุม	4.08	.65	มาก
5	การอำนวยความสะดวก/การต้อนรับ	4.13	.51	มาก
6	ประโยชน์ที่ได้จากการอบรม	4.35	.52	มาก
	รวม	4.11	.59	มาก
ด้านหัวข้อ/เนื้อหา/ความรู้ที่ได้จากการอบรม				
1	หัวข้ออบรมเหมาะสมกับการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย	4.08	.63	มาก
2	ความรู้และความเข้าใจที่ได้รับก่อนการเข้าอบรม	3.49	.89	ปานกลาง
3	ความรู้และความเข้าใจที่ได้ก่อนการเข้าอบรม	4.10	.42	มาก
4	เนื้อหาในการอบรมเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย	4.14	.53	มาก
5	ผลการอบรมสามารถนำไปใช้ปฏิบัติงานได้	4.12	.54	มาก
	รวม	3.99	.60	มาก

4.2.2 ทดลองรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

คณะผู้วิจัยได้นำโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนมาทดลองจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมตามเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยกับกลุ่มเป้าหมาย จำนวน 40 คน ในระหว่างวันที่ 17 – 18 มิถุนายน 2561 เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้เข้าร่วมกิจกรรมที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมตามเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย โดยใช้แบบสอบถาม ผลการประเมินความพึงพอใจนำเสนอได้ดังนี้

4.2.2.1 ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลดังรายละเอียด ตารางที่ 4.53 – ตารางที่ 4.62

ในตารางที่ 4.53 แสดงให้เห็นเพศของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่เป็นหญิง จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 55.0 และเป็นชาย จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0

ตารางที่ 4.53 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพักตามเพศ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	40	100.00
ชาย	18	45.0
หญิง	22	55.0

ในตารางที่ 4.54 แสดงให้เห็นอายุของกลุ่มนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพักที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่ มีอายุ 30 – 39 ปี จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 รองลงมา คือ มีอายุ 40 – 49 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 มีอายุ 50 – 99 ปี จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 20.0 มีอายุ 60 ปี ขึ้นไปจำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0 มีอายุ 20 – 29 ปี จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0 ต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 6.0

ตารางที่ 4.54 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพักตามอายุ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อายุ	40	100.00
ต่ำกว่า 20 ปี	-	-
20 - 29 ปี	2	5.0
30 - 39 ปี	16	40.0
40 - 49 ปี	10	25.0
50 - 59 ปี	8	20.0
60 ปี ขึ้นไป	4	10.0

ในตารางที่ 4.55 แสดงให้เห็นการศึกษาของกลุ่มนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพักที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รองลงมา สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0

ตารางที่ 4.55 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยวก่อนเข้าพักตามการศึกษา

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
การศึกษา	40	100.00
ต่ำกว่าปริญญาตรี	10	25.0
ปริญญาตรี	18	45.0
สูงกว่าปริญญาตรี	12	30.0

ในตารางที่ 4.56 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพแสดงให้เห็นอาชีพของกลุ่มนักท่องเที่ยวที่ให้ข้อมูล ส่วนใหญ่ ทำอาชีพอื่น ๆ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 60.0 รองลงมา ทำนักรธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 17.5 ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานราชการ จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 น้อยที่สุด พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 10.0

ตารางที่ 4.56 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอาชีพ

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
อาชีพ	40	100.00
ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานราชการ	7	12.5
พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท	5	10.0
นักรธุรกิจ/ธุรกิจส่วนตัว	10	17.5
อื่นๆ	18	60.0

ในตารางที่ 4.57 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกรายได้ต่อเดือน แสดงให้เห็นรายได้ต่อเดือนของกลุ่มที่ให้ข้อมูลส่วนใหญ่มีรายได้ 25,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 45.0 รายได้ 20,001 – 25,000 บาท จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 35.0 มีรายได้ 15,001 – 20,000 บาท จำนวน 3 คิดเป็นร้อยละ 15.0 มีรายได้ 10,001 – 15,000 บาท จำนวน 2 คน คิดเป็นร้อยละ 5.0

ตารางที่ 4.57 ข้อมูลทั่วไปของนักท่องเที่ยว จำแนกตามรายได้ต่อเดือน

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
รายได้ต่อเดือน	40	100.00
ต่ำกว่า 5,000 บาท	-	-
5,001 – 10,000 บาท	-	-
10,001 – 15,000 บาท	2	5.0
15,001 – 20,000 บาท	3	15.0
20,001 – 25,000 บาท	5	35.0
25,000บาท ขึ้นไป	30	45.0

4.2.2.1 ส่วนที่ 2 ความพึงพอใจนักท่องเที่ยวต่อโปรแกรมประสบการณ์ท่องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

ในตารางที่ 4.58 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยวเส้นทางประสบการณ์ท่องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.63$) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.57$) ด้านให้บริการการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.52$)

ตารางที่ 4.58 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี โดยภาพรวม

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
1. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.57	.62	มากที่สุด
2. ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว	4.63	.72	มากที่สุด
3. ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว	4.52	.72	มากที่สุด
4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก	4.38	.56	มาก
รวม	4.50	.61	มากที่สุด

ในตารางที่ 4.59 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.52$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่ามีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นในแต่ละชุมชนสามารถสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน และกิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ เน้นประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน ($\bar{x} = 4.67$) รองลงมาคือ กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน เช่น การทำน้ำตาลมะพร้าว ทอผ้าไทยวน การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้านมอญ ($\bar{x} = 4.65$) กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ สนุกสนานและประทับใจ การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ กับคนในชุมชน ($\bar{x} = 4.60$) ข้อที่ต่ำที่สุดคือ กิจกรรมประสบการณ์ให้ความสนุกสนาน ชิม ชอป ได้เหมาะกับเวลา ($\bar{x} = 4.12$)

ตารางที่ 4.59 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว			
1. กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ เน้นประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน	4.67	.61	มากที่สุด
2. กิจกรรมการท่องเที่ยวให้ความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน เช่น การทำน้ำตาลมะพร้าว ทอผ้าไทยวน การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้านมอญ	4.65	.62	มากที่สุด
3. กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ สนุกสนานและประทับใจ	4.60	.74	มากที่สุด

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
4. กิจกรรมประสบการณ์ ให้ความสนุก ชม ชิม ซอป ได้เหมาะกับเวลา	4.12	.04	มาก
5. กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นได้สร้างประสบการณ์ทดลองเรียนรู้ร่วมกับชุมชน	4.50	.71	มากที่สุด
6. กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีส่วนร่วมกับคนในชุมชน	4.60	.67	มากที่สุด
7. กิจกรรมมีการถ่ายทอดเรื่องราวประสบการณ์ท้องถิ่นให้แก่นักท่องเที่ยวทำให้เกิดความรู้ในวัฒนธรรมของชุมชน	4.40	.87	มาก
8. กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นสร้างความประทับใจ ความซาบซึ้งให้แก่นักท่องเที่ยว	4.50	.81	มากที่สุด
9. กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นในแต่ละชุมชนสามารถสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน	4.67	.61	มากที่สุด
รวม	4.52	.62	มากที่สุด

ในตารางที่ 4.60 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.57$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนมีเอกลักษณ์โดดเด่น ($\bar{x} = 4.67$) รองลงมา คือ แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความสวยงาม ($\bar{x} = 4.57$) กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนมีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ ($\bar{x} = 4.52$) ข้อที่ต่ำสุดคือ มีความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.47$)

ตารางที่ 4.60 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว			
1. ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนมีเอกลักษณ์โดดเด่น	4.67	.80	มากที่สุด
2. ชุมชนมีความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว	4.47	.64	มาก
3. แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความสวยงาม	4.57	.71	มากที่สุด
4. กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนมีความโดดเด่นแตกต่างจากชุมชนอื่นๆ	4.52	.71	มากที่สุด
5. แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์	4.50	.69	มากที่สุด
รวม	4.57	.72	มากที่สุด

ในตารางที่ 4.61 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านการให้บริการการท่องเที่ยว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.63$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่เอาใจใส่นักท่องเที่ยวอย่างดี เต็มใจบริการ มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ ($\bar{x} = 4.75$) รองลงมาคือ เจ้าหน้าที่บริการด้วยความสุขและเป็นมิตร ($\bar{x} = 4.72$) เจ้าหน้าที่ที่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.71$) ข้อที่ต่ำสุดคือ เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชัดเจน เข้าใจง่าย ($\bar{x} = 4.52$)

ตารางที่ 4.61 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่นบนฐานศิลปและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว			
1. เจ้าหน้าที่บริการด้วยความสุขและเป็นมิตร	4.72	.79	มากที่สุด
2. เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชัดเจน เข้าใจง่าย	4.52	.84	มากที่สุด
3. เจ้าหน้าที่เอาใจใส่นักท่องเที่ยวอย่างดี เต็มใจบริการ มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ	4.75	.816	มากที่สุด
4. เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำหรือตอบข้อคำถามอย่างชัดเจน	4.70	.64	มากที่สุด
5. เจ้าหน้าที่มีความเป็นกันเอง	4.70	.64	มากที่สุด
6. เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในแหล่งท่องเที่ยว	4.71	.81	มากที่สุด
7. เจ้าหน้าที่มีความสุภาพให้เกียรตินักท่องเที่ยว	4.68	.64	มากที่สุด
8. เจ้าหน้าที่มีความพร้อมและเต็มใจบริการนักท่องเที่ยว	4.70	.80	มากที่สุด
รวม	4.63	.72	มากที่สุด

ในตารางที่ 4.62 พบว่า นักท่องเที่ยวมีความพึงพอใจด้านสิ่งอำนวยความสะดวก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.38$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ระยะทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวมีความเหมาะสม ($\bar{x} = 4.50$) รองลงมาคือ การเดินทางมีความสะดวกปลอดภัย มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน ($\bar{x} = 4.47$) มีที่นั่งพักผ่อนและสถานที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.45$) ข้อที่ต่ำสุดคือ มีป้ายเตือนความปลอดภัยและป้ายคำแนะนำต่าง ๆ และมีถังขยะเพียงพอกับแหล่งท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.22$)

ตารางที่ 4.62 ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ระดับความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อโปรแกรมประสบการณ์ท่องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

ความพึงพอใจ	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{x}$	S.D	ระดับ
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก			
1. การเดินทางมีความสะดวกปลอดภัย มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน	4.47	.67	มาก
2. สถานที่จอดรถเพียงพอ เหมาะสม สะดวกปลอดภัย	4.37	.80	มาก
3. ร้านอาหารและเครื่องดื่มมีจำนวนเพียงพอ ราคาเหมาะสมสะอาดและมีคุณภาพ	4.28	.81	มาก
4. มีห้องน้ำ ห้องสุขาสะอาดเพียงพอ สะดวกต่อการใช้งาน	4.40	.81	มาก
5. มีป้ายเตือนความปลอดภัยและป้ายคำแนะนำต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว	4.39	.86	มาก
6. มีที่นั่งพักผ่อนและสถานที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว	4.45	.70	มาก
7. มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าท้องถิ่นที่หลากหลาย	4.32	.82	มาก
8. มีที่พักสะอาดและปลอดภัย	4.30	.85	มาก
9. ความเป็นระเบียบในการจัดการร้านอาหาร	4.30	.67	มาก
10. ระยะทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความเหมาะสม	4.50	.67	มากที่สุด
11. มีถังขยะเพียงพอกับแหล่งท่องเที่ยว	4.22	.73	มาก
12. มีป้ายและสัญลักษณ์การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อต่าง ๆ	4.40	.74	มาก
รวม	4.38	.66	มาก

ข้อเสนอแนะที่มีต่อการทดลองจัดรูปแบบประสบการณ์ท่องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

จากการทดลองโปรแกรมประสบการณ์ท่องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมตามเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย มีผู้ร่วมทางเพื่อประเมินผลการเดินทางจากตัวแทนสื่อมวลชน บริษัทประชารัฐมัคคุเทศก์ สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี ตัวแทนผู้ประกอบการด้านธุรกิจท่องเที่ยวและบริการ ตัวแทนผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวเครือวิถีไทย 5 ชุมชน นักท่องเที่ยว นักวิชาการท่องเที่ยว และนักวิจัยได้ให้ข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว

1.1 การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวมากกว่านี้ เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสร่วมกิจกรรมประสบการณ์ท่องถิ่นได้อย่างถึง

1.2 การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวควรเน้นประสบการณ์ท่องถิ่นเพียงอย่างเดียว เพื่อให้เป็นจุดเด่นของเส้นทางและสถานที่นั้น ๆ

1.3 การจัดเส้นทางไม่ควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน เช่น ไปเที่ยวชุมชนวัดบ้านวัดปรกเจริญ เป็นตลาดชุมชนและวิถีชีวิต ไปตลาดน้ำเก่าเหล่าตักลัก และตลาดน้ำเพลินเพลง เป็นสถานที่และกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมเหมือนกัน ทำให้นักท่องเที่ยวมีความสนใจน้อยลง ควรจัดเส้นทางให้เชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวรอบในพื้นที่ใกล้เคียงให้เกิดความหลากหลายยิ่งขึ้นในแต่ละเส้นทาง อาจจัดกิจกรรมประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเพียง 1 แหล่งก็ได้ ที่สร้างประสบการณ์เที่ยว ชม ชิม ซื้อม

1.4 กิจกรรมท่องเที่ยวบางกิจกรรมต้องเพิ่มเวลา เช่น การทำอาหารขนมไทยของชุมชนตลาดน้ำเหล่าตักลักนักท่องเที่ยวต้องลงมือปฏิบัติและรอชิมอาหารใช้เวลานาน

1.5 การออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ของแต่ละแหล่ง ควรเอาจุดเด่นที่มีในแหล่งท่องเที่ยวมานำเสนอกิจกรรมให้มีความแตกต่างกัน ไม่ซ้ำซ้อนกัน

1.6 ควรจัดกิจกรรมของการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวเป็นนักท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชน 1 วัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้ท่องเที่ยวในชุมชนนั้น ๆ ได้ประสบการณ์เรียนรู้และความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว เพื่อให้กลับมาเที่ยวซ้ำอีก

1.7 การจัดกิจกรรมท่องเที่ยวที่เน้นประสบการณ์ท้องถิ่น ไม่ควรจัดสถานที่ท่องเที่ยวมาก ควรให้นักท่องเที่ยวได้มีเวลาซึมซับบรรยากาศในแหล่งท่องเที่ยวมากกว่านี้

2. ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว

2.1 แหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งมีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน ชุมชนวัดปรกเจริญมีวิถีเกษตรและมีจุดเด่นการทำผลิตภัณฑ์ OTOP ชุมชนวัดขนอนมีการแสดงหนังใหญ่ ตอกระดาศ ควรเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติทุกขั้นตอน ทำให้เกิดการเรียนรู้และประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้งมากขึ้น

2.2 กิจกรรมของการท่องเที่ยวของชุมชนควรให้มีหลายรูปแบบ เช่น เส้นทางเรือ เส้นทางรถ ให้นักท่องเที่ยวได้เลือกเพื่อสร้างความหลากหลาย มีเวลากับการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวมากขึ้น

2.3 แหล่งท่องเที่ยวบ้านวัดปรกเจริญ ควรปรับปรุงเรื่องการจัดกิจกรรมให้เป็นไปตามโปรแกรมที่กำหนด และควบคุมเวลา เพราะบางกิจกรรมใช้เวลามากเกินไป การใช้เพลงเพื่อการแสดงไม่เข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น เช่น การรำขานดาในชุมชนบ้านวัดปรกเจริญมีวัฒนธรรมไทยพื้นถิ่นภาคกลางแต่ใช้ดนตรีอีสาน ซึ่งเป็นวัฒนธรรมท้องถิ่นทำให้กิจกรรมการแสดงพื้นบ้านไม่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น

2.4 การจัดเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยที่เน้นประสบการณ์ท้องถิ่นที่ดีเส้นทางหนึ่ง เพราะทำให้แหล่งท่องเที่ยวแต่ละชุมชนได้เกิดการเชื่อมโยงกัน และทำให้ทราบว่าแหล่งท่องเที่ยวแห่งนี้จะไปยังแหล่งท่องเที่ยวไหนต่อ เช่น มาเที่ยวชมวัดคงคาราม เรียนรู้ดูงานจิตรกรรมแล้วไปชมศิลปะการแสดงหนังใหญ่ มาเที่ยวสัมผัสวิถีไทยมอญ เพราะนักท่องเที่ยวบางส่วนมาเที่ยววัดขนอนแล้วไม่ทราบว่าจะไปแหล่งท่องเที่ยวไหนต่อ ควรจัดทำเอกสารหรือมีผู้คำแนะนำไปยังแหล่งท่องเที่ยวใกล้เคียงจะทำให้มีทางเลือกและไปเที่ยวตามคำแนะนำ

2.5 การจัดเส้นทางให้เชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวรอบในพื้นที่ใกล้เคียงให้เกิดความหลากหลายยิ่งขึ้นในแต่ละเส้นทาง อาจจัดกิจกรรมประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวเพียง 1 แหล่งก็ได้ ที่สร้างประสบการณ์เที่ยว ชม ชิม ซื้อม

3. ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว

3.1 ในแต่ละสถานที่ของแหล่งท่องเที่ยวชุมชน ควรจัดเตรียมฐานของการท่องเที่ยว กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ให้บริการแต่ละฐานให้ชัดเจน

3.2 ควรเปิดโอกาสให้ผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการบริการหรือจัดกิจกรรมอย่างทั่วถึง

3.3 ควรเปิดโอกาสและเพิ่มเวลาให้ภูมิปัญญาท้องถิ่นได้อธิบายหรือสื่อความหมาย นำเสนอของเรื่องราวท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวให้มากขึ้น และให้นักท่องเที่ยวได้มีโอกาสซักถาม แลกเปลี่ยนความรู้ร่วมกัน

3.4 ควรมีผู้ประสานงานท่องเที่ยวหรือผู้ติดต่อข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน

4. ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก

4.1 การเดินทางท่องเที่ยวทางเรือและทางรถ ควรกำหนดเวลาให้ชัดเจนและตรงต่อเวลา

4.2 ผลกระทบของที่ระลึกควรใช้วัสดุในท้องถิ่น เพื่อรักษาสิ่งแวดล้อมและเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน

4.3 อาหารที่จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยวมีความซ้ำกัน ควรมีความหลากหลายของอาหาร ความสะอาดและปลอดภัย

4.4 ควรทำป้ายแนะนำข้อมูลฐานแหล่งท่องเที่ยว ป้ายเตือนความปลอดภัย ป้ายแนะนำต่าง ๆ ในการท่องเที่ยว เพราะบางแหล่งท่องเที่ยวยังขาดข้อมูลให้ความรู้ และรายละเอียดของการทำกิจกรรมในแหล่ง

4.2.3 ประเมินผลและปรับปรุงรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

จากการจัดกิจกรรมทดลองโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมและเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย คณะผู้วิจัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้ประชุมร่วมกัน ให้ข้อเสนอแนะในการประเมินผล ปรับปรุงรูปแบบการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นตามเส้นทางท่องเที่ยวและโปรแกรมการท่องเที่ยว แสดงตารางที่ 4.63 ดังนี้

ตารางที่ 4.63 สรุปประเด็นและปรับปรุงรายการกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น

ประเด็น	ปรับปรุง
1. การจัดกิจกรรมให้เหมาะสมกับเวลา	-ได้ปรับรายการกิจกรรมท่องเที่ยวและเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวเช่น เวลา 9.00 – 12.00 น -ชมวิถีริมคลองชาวสวนมะพร้าวและ -ชมการสาธิตการขึ้นตาลและร่วมกิจกรรมเคียวตาล
2. การจัดสถานที่ท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมการท่องเที่ยวที่คล้ายคลึงกันไม่ควรจัดในวันเดียวกัน	ได้ปรับเส้นทางท่องเที่ยวตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกหลักและตลาดน้ำเพลินเพลงเป็นอีก 1 เส้นทางแล้วเชื่อมต่อกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่ใกล้เคียงกันและมีกิจกรรมที่แตกต่างกัน
3. กิจกรรมที่จัดในแหล่งท่องเที่ยวมีมากไป ควรปรับลดลงและเพิ่มเวลา	ได้ปรับเส้นทางท่องเที่ยว 1 วัน เป็นท่องเที่ยวชุมชนและจัดกิจกรรมในแหล่งให้ลดลงและนักท่องเที่ยวได้มี

หรือควรจัดท่องเที่ยวชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์ท้องถิ่น เป็นเส้นทาง 1 วัน 1 ชุมชน	เวลาอยู่กับกิจกรรมนานขึ้น
--	---------------------------

4.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี

แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี ได้มาจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างการสนทนากลุ่ม การจัดกิจกรรมรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย โดยนำมาวิเคราะห์ใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดและแนวโน้มของการตลาดท่องเที่ยว 4.0 (Tourism Marketing 4.0) (สุประภาสมนึกพงษ์, 2560, หน้า 2055 - 2065) แล้วนำเสนอเป็นแนวทางเพื่อจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี มีรายละเอียดดังนี้

4.3.1 ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว (Product)

แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี มีผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเปรียบเสมือนสินค้าและบริการที่มีความโดดเด่นและแตกต่างไปจากสถานที่อื่น คือ 1) มีวัฒนธรรมชุมชนมีหลายด้านไม่ว่าจะเป็นภาษา การแต่งกาย อาหารการกิน ศิลปะการแสดง ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน วิถีชีวิต เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวรวมถึงความเข้มแข็งของชุมชนที่ร่วมมือกันจัดการท่องเที่ยววิถีไทยสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยว นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญในชุมชน ได้แก่ ตลาดน้ำเลาตักลัก วิหารหลวงพ่อด่าง โบราณสถานบ้านคูบัว ศูนย์ทอผ้าจากไทยยวน จิปาถะภัณฑ์สถาน พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง เป็นต้น ที่รวบรวมวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในชุมชนอีกด้วย และยังมีงานประเพณี เทศกาลของแต่ละชุมชนที่มีการส่งเสริมการท่องเที่ยวเป็นประจำ 2) มีการออกแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่เป็นกิจกรรมการท่องเที่ยวเน้นให้นักท่องเที่ยวได้เข้ามามีส่วนร่วมในการเรียนรู้วัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิตให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน 3) มีการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นโดยใช้คนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการบอกเล่าเรื่องราว ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของชุมชน เพื่อสร้างความน่าสนใจ ซึ่งทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความอยากรู้อยากติดตามเรื่องราวที่เป็นอัตลักษณ์ของพื้นที่ท่องเที่ยว เช่น การทำอาหารมอญ การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว การทำขนมไทย เป็นต้น กิจกรรมเหล่านี้ นับว่าเป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่มีความแตกต่างไปจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ อย่างไรก็ตามก็มีแนวทางพิจารณาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองและเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรีได้แก่

1. ชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ควรกำหนดตำแหน่งทางการตลาดหรือหาจุดเด่นที่แตกต่างไปจากแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยอื่น ๆ เพื่อกำหนดตำแหน่งทางการตลาดให้ชัดเจน เช่น ท่องเที่ยววิถีไทยวิถีวัฒนธรรม อาหารหารพื้นบ้านมอญ ท่องเที่ยววิถีไทยศิลปะหนังใหญ่ ท่องเที่ยววิถีไทย วิถีวัฒนธรรมผ้าจากไทยยวน ท่องเที่ยววิถีไทยวิถีริมคลองและเรือเลาะคลองดำเนินสะดวก ท่องเที่ยววิถีไทยวิถีเกษตรสวนมะพร้าวและผลิตภัณฑ์ OTOP

2. ชุมชนที่เป็นเจ้าของแหล่ง ควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยว เช่น กลุ่มศึกษาดูงานกลุ่มครอบครัว กลุ่มวัยรุ่นหนุ่มสาว กลุ่มผู้สูงอายุ เป็นต้น เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายและพัฒนาการปรับปรุงการบริการและกิจกรรมการท่องเที่ยวอยู่เสมอ

3. จัดการพัฒนาบุคลากรภายในชุมชนให้มีทัศนคติที่ดีต่อการท่องเที่ยววิถีไทย ตระหนักถึงคุณค่าและนำเสนออัตลักษณ์ของชุมชน รวมถึงอบรมให้มีทักษะการบริการนักท่องเที่ยวอย่างมืออาชีพและจัดการบริการท่องเที่ยวได้อย่างมีคุณภาพ

4. จัดผู้บริการนำเที่ยวที่เป็นคนในชุมชนเป็นมัคคุเทศน์น้อย เพื่อสร้างเสน่ห์และความประทับใจแก่นักท่องเที่ยว

5. จัดทำแผนการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมท่องเที่ยวที่หลากหลาย เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้เลือก และนำภูมิปัญญาท้องถิ่นมาจัดออกแบบกิจกรรมให้มีความน่าสนใจและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมเรียนรู้และฝึกปฏิบัติ

6. จัดทำป้ายบอกเส้นทางท่องเที่ยวภายในชุมชนและป้ายความรู้ของกิจกรรมหรือข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยว เพื่อบอกเล่าเรื่องราวให้ความรู้แก่นักท่องเที่ยวให้ชัดเจนและจุดต่าง ๆ ในแหล่งท่องเที่ยว

7. จัดทำมุมถ่ายภาพหรือมุมที่เป็นจุดเด่นของแหล่งท่องเที่ยวที่ดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวมาถ่ายภาพ

8. จัดทำศูนย์บริการนักท่องเที่ยวภายในแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน เพื่อให้ให้นักท่องเที่ยวได้มีจุดประสานติดต่อและให้ข้อมูลที่ชัดเจน

9. กิจกรรมการท่องเที่ยวที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่นจะต้องสร้างการเรียนรู้ให้กับนักท่องเที่ยวสร้างความประทับใจ อาจไม่ต้องเยอะแต่ต้องให้นักท่องเที่ยวได้มีเวลาเรียนรู้อย่างลึกซึ้งให้เกิดความประทับใจ เช่น มาเที่ยวชุมชนคูบัวได้เรียนรู้วิถีทอผ้าจากคูบัว ปฏิบัติการทอให้เข้าใจวิธีการจัก ฝึกทำดอกเข็ม เป็นผลงานฝีมือตนเอง จัดทำเป็นกิจกรรมเด่นของการท่องเที่ยว เป็นต้น

10. พัฒนาผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น พัฒนาผลิตภัณฑ์สินค้าของที่ระลึกที่เป็นผลิตภัณฑ์ชุมชนให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์วัฒนธรรมของชุมชน เป็นการเพิ่มคุณค่าและคุณภาพของประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว และยังเพิ่มรายได้ให้แก่คนในชุมชนอีกด้วย

4.3.2 ด้านการกำหนดราคาและบริการในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย (Price)

ราคาของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวมีความสำคัญมากที่จะช่วยสร้างรายได้ให้กับชุมชน โดยการตั้งราคาควรพิจารณาถึงความเป็นธรรม การลดต้นทุนและอื่น ๆ ที่ลูกค้าจะต้องรับภาระในการซื้อสินค้าและบริการ (Christopher & Wirtz, 2007, หน้า) ในปัจจุบันแหล่งท่องเที่ยวบางแห่งจะกำหนดราคาไว้อย่างชัดเจน เช่น การชมการแสดงหนังใหญ่ รอบละ 3,500 บาท เป็นหมู่คณะ (แจ้งล่วงหน้า หากชมในวันจันทร์ – ศุกร์) เสาร์ อาทิตย์ เวลา 10.30 – 11.00 น ชมฟรี บางแห่งกำหนดราคาไม่สูงขึ้นอยู่กับวัสดุและจำนวนผู้เข้าร่วมกิจกรรม เพราะกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นของแต่ละแห่งจะแตกต่างกันไปดังนั้นการกำหนดราคาจึงแตกต่างกัน แนวทางในการพิจารณาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองและเชื่อมโยงจังหวัดราชบุรี ควรคำนึงถึง

1. การสร้างจุดเด่น จุดขายเพิ่มมูลค่าทางการตลาด โดยใช้คุณค่าทางทางศิลปะและวัฒนธรรมวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่มีอัตลักษณ์มาร้อยเรียงเรื่องราว เรื่องเล่า โดยภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชน เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ชุมชนและศิลปวัฒนธรรม เกิดความพึงพอใจและประทับใจกับประสบการณ์ท้องถิ่นที่ได้รับ แล้วกลับมาเที่ยวซ้ำก็เกิดมูลค่าทางการท่องเที่ยวได้เช่นกัน

2. การกำหนดราคาของสินค้าและบริการในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีสินค้าทางวัฒนธรรม จะเป็นราคาที่มาจากคุณค่าทางศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนคุณภาพและประสบการณ์ท้องถิ่นที่จัดให้นักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวต้องเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว หากกิจกรรมที่จัดให้และบริการที่มีคุณภาพดี ได้รับประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวที่คุ้มค่า นักท่องเที่ยวก็พร้อมที่จะจ่ายในราคาที่สูง

3. การกำหนดราคา ควรวิเคราะห์โครงสร้างของต้นทุนหรือค่าใช้จ่ายในการดำเนินของแต่ละกิจกรรม และจำนวนคนที่เป็นผู้จัดกิจกรรม ทั้งนี้การกำหนดราคาผลิตภัณฑ์จะคิดค่าบริหารจัดการกลุ่ม เพราะแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนจะดำเนินงานในรูปแบบคณะกรรมการกลุ่ม ใช้แนวคิดการทำงานร่วมกันทำงานแบบมีส่วนร่วม การคิดราคาของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่ต่ำ ก็อาจทำให้ขาดแรงจูงใจในการทำงาน หากกำหนดราคาสูงเกินไปก็ส่งผลต่อการเข้ามาของนักท่องเที่ยวมีจำนวนน้อย แต่จะได้นักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพที่มีความสนใจต้องการมาเรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง

4.3.3 ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place)

ช่องทางการจัดจำหน่ายในที่นี้คือ สถานที่หรือช่องทางที่นำผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยววิถีไทยจากชุมชนไปเสนอขายยังนักท่องเที่ยว รวมถึงวิธีการที่จะทำให้นักท่องเที่ยวเข้ามายังแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกรวดเร็ว ดังนั้น แนวทางการพิจารณาเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองและเชื่อมโยงกัน ได้แก่

1. ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จะต้องคำนึงถึงการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยว เข้าถึงได้ค่อนข้างสะดวก สบาย ปลอดภัย ได้มาตรฐาน ทั้งนี้แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในพื้นที่ 5 ชุมชน มีถนนลาดยางไปถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ทันที มีป้ายบอกทางเข้าแหล่งชัดเจน

2. ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ส่วนใหญ่ไม่มีความชำนาญในการขาย ดังนั้น ชุมชนต้องมีตัวกลางในการจัดจำหน่ายที่มีความชำนาญในการเสนอขายผลิตภัณฑ์และบริการท่องเที่ยวให้กับนักท่องเที่ยวโดยตรง ควรมีเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานของรัฐและเครือข่ายท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว เช่น โรงแรม รีสอร์ท บริษัทนำเที่ยว เพื่อมีช่องทางในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่หลากหลาย เพิ่มโอกาสในการขายผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวมากขึ้น หรือทำความร่วมมือกับหน่วยงานการศึกษาให้นักเรียน นักศึกษา มาเรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่น

3. ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว เช่น แหล่งท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น เส้นทางท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ (Online) หลากรูปแบบ เช่น คลิปวิดีโอ Email, Website, Line, Facebook, YouTube จะช่วยประหยัดเวลาค่าใช้จ่าย สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่ายรวดเร็ว สร้างแพลตฟอร์มออนไลน์ให้นักท่องเที่ยวได้มาก่อนถูกใจ และช่องทางแสดงความคิดเห็นได้

4.3.4 ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion)

เป้าหมายสำคัญของการส่งเสริมการตลาดคือ การต้องการให้นักท่องเที่ยวได้รับรู้ข้อมูลของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและตัดสินใจมาท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยว ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง ได้หันมาให้ความสำคัญและเริ่มคิดวิธีการส่งเสริมการตลาดให้กับกลุ่มเป้าหมายมากขึ้น ทั้งนี้การส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยวในยุคปัจจุบันได้ใช้หลักการตลาด 4.0 ขณะเดียวกันการท่องเที่ยวควรมุ่งเน้นการสื่อสารการตลาดแบบบูรณาการ (Integrated marketing Communication - IMC) เป็นกระบวนการสื่อสารเพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวในระยะยาวและต่อเนื่อง ทำให้นักท่องเที่ยวมีความรู้ ความคุ้นเคยและความเข้าใจต่อทั้งคนและวัฒนธรรมท้องถิ่น ซึ่งจะมีอิทธิพลให้พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวไม่ขัดแย้งกับสังคมและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่น (นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย, 2554, หน้า 48) ดังนั้นแนวทางส่งเสริมการตลาดท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง ได้แก่

1. ชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ควรเข้าร่วมการส่งเสริมการขายในงานหรือกิจกรรมหรืองานเทศกาลที่หน่วยงานของภาครัฐหรือเอกชนจัดขึ้นประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในโอกาสต่าง ๆ หรือเดินสายโรดโชว์ในเทศกาลท่องเที่ยว เช่น สำนักงานท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีจัดโรดโชว์แหล่งท่องเที่ยวชุมชนในเทศกาลท่องเที่ยวไปยังจังหวัดต่าง ๆ

2. จัดการประชาสัมพันธ์แบบออฟไลน์ (Offline) โดยออกแบบป้ายแผ่นพับประชาสัมพันธ์ เผยแพร่ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวกิจกรรมท่องเที่ยว เพื่อเผยแพร่ภายนอกมากยิ่งขึ้น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสามารถเดินทางเที่ยวได้ และควรจัดทำสื่อต่าง เช่น ป้าย โปสเตอร์ แผ่นพับ ที่ให้ข้อมูลความรู้ภายในแหล่งท่องเที่ยวทั้งภาษาไทยและภาษาอังกฤษ

3. จัดการประชาสัมพันธ์แบบออนไลน์ (Online) โดยจัดทำช่องทางผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ เช่น Twitter, Instagram, การตั้งกลุ่ม Line การเขียน Block เรื่องราวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในราชบุรี เปิด Facebook Page โพสต์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน นำเสนอรูปภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน และเพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวหรือผู้สนใจได้มีการติดต่อสื่อสารกันได้ หากนักท่องเที่ยวที่ต้องการเข้ามาท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว ก็สามารถส่งจองรายการกิจกรรมท่องเที่ยวกับชุมชนเจ้าของแหล่งได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ตลอดเวลา เป็นต้น

4. จัดการสื่อสารภาพลักษณ์หรือบอกเรื่องราวของชุมชน (Story telling) เป็นการส่งเสริมการตลาดแบบเล่าเรื่องที่จะช่วยกระตุ้นยอดขายของการท่องเที่ยว โดยการสร้างสโลแกนของผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวแต่ละชุมชน สร้างเนื้อหาให้เป็นลักษณะ Long Form Content มีการเล่าเรื่องที่ชัดเจน เป็นประเด็นสำคัญ มีความสั้นกระชับ สื่อสารให้นักท่องเที่ยวเข้าใจง่าย หากมีผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวที่มีชื่อคล้ายกันหรือใกล้เคียงต้องสร้างความแตกต่างด้วยการเปลี่ยนชื่อผลิตภัณฑ์ (Rebranding) รูปแบบการนำเสนออาจใช้คนในชุมชนเป็นผู้ดำเนินการให้มีเรื่องราว น่าสนใจและน่าติดตาม หรือใช้นักท่องเที่ยวในการเล่าเรื่องเดินทางท่องเที่ยว แล้วพบเจอเหตุการณ์หรือกิจกรรมการท่องเที่ยว ใช้ภาษาเข้าใจง่าย หรือเล่าเรื่องราวผ่านบรรจุภัณฑ์ของผลิตภัณฑ์ชุมชน นำเสนอเรื่องราวเล่าเรื่องสั้นกระชับ (Short form content) (อภิญญพัทธ์ กุลยารังสิทธิ, 2559, หน้า 99 – 101) ดังนั้นชุมชนท่องเที่ยวต้องสื่อสารการตลาดแบบเล่าเรื่องพร้อมกับพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีทักษะการเล่าเรื่องราวไปพร้อมกันด้วย เช่น เรื่องเล่าคลองดำเนินสะดวก เป็นคลองเชื่อมระหว่างแม่น้ำท่า

จีนและแม่น้ำแม่กลอง ชุดขึ้นในสมัยรัชกาลที่ 4 เพื่อใช้ในการสัญจรไปมา คลองดำเนินสะดวกจึงเต็มไปด้วยเรือนานาชนิดที่พายเรือสัญจรไปมาและค้าขาย มีคลองเล็กน้อยย่อยอีกกว่า 200 สาย วิธีคลองในอดีตนั้นชาวสวนจะปลูกหอม พริก กระเทียม แล้วพายเรือบรรทุกพืชผักพริก หอม กระเทียม ผักกาดขาว ผักกาดเขียวมะระ และนานาชนิด ช่วงฤดูมะม่วงก็จะมือกร่อง ทองคำ หนึ่งกลางวันมาเป็นวิถีชาวสวนที่เปลี่ยนไปตามฤดูกาล ชุมชนคูบัว เล่าเรื่องราวความเป็นมาของไทรยวนที่มีการอพยพมาจากเมืองเชียงแสน 200 กว่าปี มาแล้วตั้งรกรากที่คูบัว มีวิถีชีวิตวัฒนธรรมประเพณีที่สืบทอดเป็นเอกลักษณ์ ศิลปหัตถกรรมที่มีชื่อคือ ผ้าจากไทรยวน หรือชุมชนบ้านสร้อยฟ้า เล่าเรื่องราวหนังใหญ่ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เป็นต้น

5. จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยวไทยนำเสนอโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อให้นักท่องเที่ยวสนใจและเพื่อสร้างจุดขายโปรแกรมท่องเที่ยว แล้วนำเสนอขายผ่านสื่อออนไลน์ โดยคำนึงถึงรายละเอียดดังนี้ 1) โปรแกรมท่องเที่ยวที่นำเสนอ 2) ความประทับใจที่ได้ไปท่องเที่ยว 3) ความเป็นเอกลักษณ์ของสถานที่นั้น 4) ราคา 5) การเตรียมเอกสารก่อนเดินทาง 6) พนักงานหรือบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยวและ 7) ทศณียภาพและสิ่งแวดล้อมของสถานที่ (สุชนนี เมธิโยธิน, 2556, หน้า 60) นอกจากนี้ในส่วนของปฏิทินกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยได้รวบรวมและจัดทำทั้ง 5 ชุมชน เพื่อเป็นข้อมูลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในการเผยแพร่ประชาสัมพันธ์แก่นักท่องเที่ยวได้ศึกษากิจกรรมต่าง ๆ ตามความสนใจเฉพาะ ได้จัดทำตารางที่ 4.64 ปฏิทินการท่องเที่ยวกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง

ตารางที่ 4.64 ปฏิทินกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยในแหล่งท่องเที่ยว 5 แหล่ง

แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมท่องเที่ยว	รายละเอียด/ติดต่อ
1. ตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก	ชมวิถีชีวิตตลาดน้ำ นั่งเรือชมสวน	นางสุภาวดี ฤตวิรุฬห์ โทร 099 - 2266146
2. ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ	- นั่งเรือชมธรรมชาติและวิถีชีวิตริมสองฝั่งคลองทองกลาง - เรียนรู้วิถีชุมชน เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน เช่น มะพร้าว กล้วย มะม่วง น้ำตาลมะพร้าว ขนมไทย ปุยอินทรี เป็นต้น - ไหว้หลวงพ่อดัง วัดปรกเจริญและให้อาหารปลาอุทยานมัจฉา	นายสุเทพ สุริยะพันธ์พงษ์ โทร 081 - 9426376 นายพันธ์ทิพย์ ธนานันต์ โทร 089 - 2026271
3. ชุมชนบ้านคูบัว	- ท่องเที่ยวตลาดวัฒนธรรมหรือกาตวิถีชุมชนคูบัว เปิดทุกวันศุกร์ เสาร์ อาทิตย์ เวลา 9.00 – 20.00 น จำหน่ายสินค้าพื้นเมือง อาหารเครื่องจักสานผ้าทอ และชมการแสดงพื้นเมืองชาวไทรยวน	นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง โทร 093 - 7098885

แหล่งท่องเที่ยว	กิจกรรมท่องเที่ยว	รายละเอียด/ติดต่อ
4. ชุมชนบ้านขนอน	-ชมแสดงหนังใหญ่ทุกวันเสาร์และอาทิตย์ เวลา 11.00 – 11.30 น เทศกาลหนังใหญ่นาชาติ จะจัดแสดงทุกวันที่ 13 - 14 เมษายนของทุกปี	พระครูพิทักษ์ศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดขนอน โทร 032 - 234834, 089 - 5554195, โทรสาร 032 - 354272
5. ชุมชนบ้านม่วง นครชุมน์ คุ้มพยอม	-เรียนรู้วิถีชีวิตไทยมอญที่พิพิธภัณฑ์ พื้นบ้านวัดม่วง - ร่วมกิจกรรมประเพณีร่วมทำบุญ ตามประเพณี 12 เดือน - รับประทานอาหารบ้านแบบมอญ - เรียนรู้วิธีการทำศิลปหัตถกรรม และชมการแสดงพื้นบ้านของชาว มอญ	นายคมสร จับจุ โทร 087 - 7065642

6. การนำบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลสำคัญมาร่วมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว เพื่อกระตุ้นให้สื่อมวลชนและนักท่องเที่ยวได้ให้ความสนใจในการท่องเที่ยววิถีไทยในเชิงพื้นที่

7. จัดกิจกรรมเสริมในการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย โดยใช้กิจกรรมที่หลากหลาย เช่น นักท่องเที่ยวมาเป็นกลุ่มอาจจัดกิจกรรมเสริม ตอกตัวหนังให้กับผู้มาชมการแสดงหนังใหญ่ และรับพวงกุญแจหนังใหญ่หรือลดราคาให้กับกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาเยี่ยมชมทำประสบการณ์ท้องถิ่น 10 คนขึ้นไป แต่ลดราคาพิเศษ เพื่อดึงดูดใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนมากขึ้น เป็นต้น

จากที่กล่าวมาข้างต้นแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองให้เชื่อมโยงกันได้นั้น จะเป็นแนวทางให้กับชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปประยุกต์ใช้ในการจัดการท่องเที่ยว กิจกรรมท่องเที่ยวทั้งนี้การจัดการกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นจะสำเร็จได้ต้องอาศัยความร่วมมือ (Participation) ของชุมชนร่วมกันทำงานมีแนวทางการดังนี้

1. ในแต่ละแหล่งท่องเที่ยว ควรจัดตั้งคณะกรรมการการท่องเที่ยวในชุมชนให้เป็นเจ้าภาพ โดยมีคณะกรรมการบริหารจัดการท่องเที่ยวโดยตรง และมีคณะกรรมการที่ปรึกษาทางการท่องเที่ยว ให้เป็นคณะกรรมการที่แยกให้ชัดเจนจากคณะกรรมการอื่น ๆ และกำหนดบทบาทหน้าที่การทำงานและบุคลากรที่ต้องรับผิดชอบให้รู้บทบาทหน้าที่ เช่น ชุมชนมอญนครชุมน์ บ้านม่วง คุ้มพยอม ร่วมกันจัดการท่องเที่ยวและจัดตั้งเป็นคณะกรรมการร่วมกัน 3 ตำบลให้ชัดเจน ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ชุมชนบ้านคูบัว

2. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเปิดโอกาสหรือชักชวนคนในชุมชนให้เข้ามามีส่วนร่วมในการทำงานให้มากขึ้นประกอบด้วยคนหลากหลายวัย กระจายผลประโยชน์ให้ทุกคนได้รับผลประโยชน์ร่วม และเป็นการสร้างคนรุ่นใหม่ให้มารับช่วงต่อเพื่อให้เกิดความเข้มแข็งและความยั่งยืน

3. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรกำหนดกติการ่วมกันภายในหรือแนวปฏิบัติในการทำงานในการบริหารจัดการจัดทรัพยากรการท่องเที่ยวและสร้างความเข้าใจ ความร่วมมือกันทุกฝ่ายในชุมชนควบคู่กับการทำการตลาดทุกระดับ เช่น การกระตุ้นใจกำหนดอัตลักษณ์ของชุมชน กำหนดกลุ่มนักท่องเที่ยวเป้าหมาย วางแผนการดำเนินงานร่วมกัน ร่วมกันทำงานและประเมินผลเพื่อปรับปรุงการทำงาน

4. การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ควรมีฝ่ายประเมินผลหรือติดตามผลการจัดการเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักท่องเที่ยวและผู้จัดการท่องเที่ยวภายในแหล่งของตนเอง เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดียิ่งขึ้น

5. จัดทำเครือข่ายการท่องเที่ยววิถีไทยในระดับชุมชนและประชาชนในพื้นที่ สร้างความร่วมมือกับภาคีเครือข่ายแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยของชุมชนอื่น ๆ แหล่งสนับสนุนการท่องเที่ยว เช่น หน่วยงานภาครัฐ เอกชน ผู้ประกอบการกิจการท่องเที่ยว เพื่อสร้างเครือข่ายในการจัดการท่องเที่ยว ส่งต่อนักท่องเที่ยวไปยังแต่ละแหล่ง จัดการประชาสัมพันธ์และร่วมกันจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

บทที่ 5

สรุป อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี 1) สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยในลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี 2) พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี 3) หาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods Research) ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยเน้นกระบวนการวิจัยแบบมีส่วนร่วม (Participation Action Research) ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้

5.1 สรุปผล

5.1.1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

5.1.1.1 ผลสำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นจากแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี พบว่า มีประสบการณ์ท้องถิ่นที่มีความโดดเด่น ได้แก่

ศิลปหัตถกรรมพื้นบ้าน เช่น ทอผ้าจากไทยยวน จักสาน ตอกกระดาดแบบมอญ ศิลปะการแสดงพื้นบ้าน เช่น การแสดงหนังใหญ่ การรำผีมอญ การรำขานาด การแสดงกลองยาว

ศิลปกรรม เช่น จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่ นครชุมน์ จิตรกรรมฝาผนังวัดโขลงสุวรรณคีรี จิตรกรรมฝาผนังวัดปรกเจริญ โบราณสถานหมายเลข 18 วัดโขลงสุวรรณคีรี

ประเพณีท้องถิ่น เช่น ประเพณีกินโตก ประเพณีไหว้พระทางน้ำ ประเพณีแข่งเรือยาว ประเพณีตักบาตรข้าวกระยาสาทร ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง เทศกาลหนังใหญ่

วิถีชีวิตการแต่งกายตามชาติพันธุ์ไทยมอญ ไทยยวน ไทยจีน

อาหารท้องถิ่น เช่น อาหารพื้นบ้านมอญ อาหารพื้นบ้านไทยยวน อาหารพื้นบ้านไทยจีน กิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น ได้แก่ การเรียนรู้วิถีชีวิตไทย เช่น การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว การล่องเรือชมวิถีริมคลอง นมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ศาลเจ้าตี่ลิ่วยี่ ศาลเจ้าแม่ทับทิมและไหว้พระหลวงพ่อดำวัดราชบุรณเจริณธรรม การแสดงหนังใหญ่ ฟ้อนไทยยวน รำกลองยาว รับประทานอาหารตำหรับมอญ เข้าร่วมเทศกาลหนังใหญ่นานาชาติ เที่ยวชมวิถีชีวิตในตลาดวัฒนธรรม เลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน

5.1.1.2 ผลความต้องการนักท่องเที่ยวที่มีต่อประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

1) ผลวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 20 – 29 ปี มีสถานภาพโสด การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพเป็นพนักงาน/ลูกจ้างบริษัท รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 20,000 บาท มีภูมิลำเนาอยู่ปริมณฑล

2) ผลวิเคราะห์พฤติกรรมของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยว 2 ครั้ง/เดือน ได้รับข้อมูลการท่องเที่ยวจากอินเทอร์เน็ต ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมมาเที่ยวจะมาชมกิจกรรมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาพักผ่อน/ท่องเที่ยว ลักษณะการเดินทางมากับครอบครัว ใช้รถยนต์ส่วนตัวเป็นยานพาหนะ ไม่พักค้างคืน หากพักค้างจะพักรีสอร์ท พัก 1 คืน มีค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวต่อคนต่อวัน ประมาณ 1,000 – 3,000 บาท และกิจกรรมการท่องเที่ยวกับพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวชายและหญิง ทุกช่วงอายุ สถานภาพ การศึกษารายได้ต่อเดือน ภูมิฐานะชอบชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม มากที่สุด และทุกอาชีพ ชอบชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม มากที่สุด ยกเว้นอาชีพเกษตรกร ชอบชมสวนเกษตรมากที่สุด

3) ผลความคิดเห็นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่น โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.21$) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.28$) ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น ($\bar{x} = 4.22$) ด้านการบริการนำเที่ยว ($\bar{x} = 4.21$) ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.19$) ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x} = 4.19$) และต่ำที่สุด คือ ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ ($\bar{x} = 4.17$) ข้อเสนอแนะต่อประสบการณ์ท้องถิ่นคือ ต้องการท่องเที่ยวสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตและวัฒนธรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น เช่น สัมผัสชุมชนวิถีชาวสวน เรียนรู้ภูมิปัญญาทอผ้าจากไทยยวน การสานของเล่นจากทางมะพร้าว การทำอาหารหรือขนมจากน้ำตาลมะพร้าว การมีส่วนร่วมกิจกรรมการแสดงหนังใหญ่ การเชิดหนังใหญ่ การแต่งบทพากย์ โดยเฉพาะการเรียนรู้กิจกรรมทำอาหารมอญ เช่น ข้าวแช่ อาหารคาวและอาหารหวาน การแต่งกายมอญ การเรียนรู้การปักผ้าสไบมอญ และงานหัตถกรรมอื่น ๆ เน้นการรักษาวิถีชุมชน กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวต้องไม่เกิน 1 - 2 ชั่วโมง แล้วแต่กิจกรรมให้น่าสนใจ ไม่น่าเบื่อ สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวแตกต่างไปจากวิถีชีวิตประจำวัน

5.1.1.3 แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
ลุ่มน้ำแม่กลอง ควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น เช่น วิถีชีวิตชาติพันธุ์ ศิลปะศิลปหัตถกรรม ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประเพณี ความเชื่อ การประกอบอาชีพทางการเกษตร เป็นต้น มีชุมชนเป็นผู้จัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น โดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการวางแผนงาน การจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น กำหนดรูปแบบและผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวด้วยการนำทุนเดิมของวัฒนธรรมชุมชนมาต่อยอด ออกแบบกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้มาเรียนรู้ สัมผัสประสบการณ์ในเชิงสร้างสรรค์ กิจกรรมประสบการณ์ ควรสอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย ให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้และลงมือสัมผัส ลงมือทำกำหนดรายการกิจกรรม ชิ้นงานหรือผลงานที่ได้จากการลงมือทำ ขั้นตอนการลงมือปฏิบัติ การประเมินผลหลังจากปฏิบัติกิจกรรมด้วยวิธีการต่าง ๆ และสร้างการมีส่วนร่วมด้วยการส่งเสริมผู้รู้ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ปราชญ์ท้องถิ่นได้มีส่วนร่วมในการท่องเที่ยว การถ่ายทอดเรื่องราว

5.1.2 พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม สำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

5.1.2.1 การพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมได้รูปแบบที่คณะผู้วิจัยใช้ชื่อว่า “C THAINESS Model” มีองค์ประกอบย่อย ได้แก่ C = Culture (วัฒนธรรม)

T = Tourism (การท่องเที่ยว) H = Happiness (มีความสุข) A = Activity (กิจกรรม) I = Identity (อัตลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว) N = Network (เครือข่าย) E = Experience (ประสบการณ์) S = Sage Villager (ปราชญ์ท้องถิ่น) S = Sharing (การร่วมมือกันของชุมชน) เป็นกรอบแนวคิดในการพัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม ได้ 2 รูปแบบ 1) โปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น 5 โปรแกรม คือ 1) ชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก “ฟังเรื่องเล่า..เก็บเรื่องราว...วิถีชุมชนคนริมคลองดำเนินสะดวก” 2) ชุมชนบ้านคูบัว “สัมผัสวิถีชุมชนคนเดินดิน กินโตกกินเที่ยววิถีไทย ใช้จ่ายวิถีพุทธ อิ่มทั้งกาย ได้ทั้งบุญ อดหนุนประชาชน” 3) ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ “ไหว้หลวงพ่อด่าง แห่ล่องวังมัจฉา พาเที่ยวชมสวน ชวนสัมผัสชุมชน คนตาหลวง” 4) ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า “ศิลปะการแสดงหนังใหญ่และตลาดด้านขนอน” 5) ชุมชนมอญบ้านม่วง – บ้านนครชุมน์ “ศิลปะพื้นบ้าน อาหารพื้นถิ่น วิถีไทยมอญ” นำโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นมาจัดทำ 2) เส้นทางท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อตอบสนองต่อความต้องการและพฤติกรรมท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวในจังหวัดราชบุรี สามารถจัดได้ 2 แบบ คือ 1) เส้นทางแบบ One Day Trip (ไป-กลับ-วันเดียว) จำนวน 5 เส้นทาง แสดงตารางที่ 5.1 2) เส้นทาง Two Day Trip (2 วัน 1 คืน) จำนวน 1 เส้นทาง แสดงตารางที่ 5.2

ตารางที่ 5.1 เส้นทางแบบ One Day Trip (ไป-กลับ-วันเดียว)

ที่	เส้นทาง	สถานที่
1	ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาดวิถีชุมชนคูบัว	หมู่บ้าน OTOP บ้านวัดปรกเจริญ ตลาดน้ำเก่าเหล่าตั๊กลัก ตลาดเพลินเพลง กาดวิถีชุมชนไทยยวน
2	เลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทยมอญ	วัดคงคาราม วัดขนอน ชุมชนไทยมอญบ้านม่วง นครชุมน์ คุ้งพะยอม
3	ภูมิปัญญางานศิลป์ถิ่นราชบุรี	ศาลเจ้าพ่อหลักเมือง พิพิธภัณฑ์สถานแห่งชาติ วัดมหาธาตุ เรื่องของโอง่ ตลาดนาหนอง วัดเขาช่องพราน
4	ชมงานศิลป์ ปั่นเหนียว กาดวิถีชุมชน	วัดคงคาราม วัดขนอนหนังใหญ่ เรื่องของโอง่ กาดวิถีชุมชนคูบัว
5	ศิลปะท้องถิ่นราชบุรี	พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง วัดขนอนหนังใหญ่ วัดคงคาราม – โรงงานเถ้าฮังไถ่ วัดมหาธาตุ

จากตารางที่ 5.1 และตารางที่ 5.2 แสดงเส้นทางที่จัดทำขึ้นทั้ง 5 เส้นทาง ผลจากการประชุม (Fogus Group) แบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางของการจัดทำเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนที่ได้เพียงตัวอย่างหรือแนวทางการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรีที่จะเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความเหมาะสม เพราะแหล่งท่องเที่ยวทุกแหล่งเดินทางได้สะดวก

ตารางที่ 5.2 เส้นทาง Two Day Trip (2 วัน 1 คืน)

วันที่	เส้นทาง	สถานที่
1	ตลาดน้ำวิถีชุมชนคนริมคลอง กาตวิถีไทยวน	หมู่บ้าน OTOP บ้านวัดปรกเจริญ ตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกเล็ก ตลาดเพลินเพลง กาตวิถีชุมชนไทยวน
2	เลิศล้ำงานศิลป์ วิถีชุมชนไทย มอญ	วัดคงคาราม วัดขนอน ชุมชนไทยมอญบ้านม่วง นครชุมน์ คุ้มพะยอม

ผลการเตรียมความพร้อมการทดลองการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม พบว่า ด้านกระบวนการขั้นตอนการจัดกิจกรรม ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.11$) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อที่มีความคิดเห็นสูงสุดคือ ประโยชน์ที่ได้จากการอบรม ($\bar{x} = 4.35$) การอำนวยความสะดวก/การต้อนรับ ($\bar{x} = 4.13$) ความเหมาะสมของสถานที่จัดอบรม ($\bar{x} = 4.12$) ข้อต่ำสุดคือ ความเหมาะสมของระยะเวลาในการจัดอบรม ($\bar{x} = 4.01$) ด้านหัวข้อ/เนื้อหา/ความรู้ที่ได้รับ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ มีคิดเห็นเห็นสูงสุดคือ เนื้อหาในการอบรมเป็นความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในการจัดการท่องเที่ยววิถีไทย ($\bar{x} = 4.14$) ผลของการอบรมสามารถนำไปปฏิบัติงานได้ ($\bar{x} = 4.12$) ข้อที่ต่ำสุดคือ ความรู้และความเข้าใจก่อนการเข้าร่วมอบรม ($\bar{x} = 3.49$) ข้อคิดเห็นอื่น ๆ ต่อการเตรียมความพร้อมให้ชุมชนทำให้ชุมชนเข้าใจกระบวนการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น ได้ฝึกการนำเสนอเรื่องราวของแหล่งท่องเที่ยว มั่นใจกล้าแสดงออก ได้แลกเปลี่ยนเรียนรู้กับบุคคลในชุมชนที่จัดการท่องเที่ยวมากขึ้น และนำความรู้ที่ได้รับไปใช้ประโยชน์ในแหล่งท่องเที่ยวทันที

5.1.2.2 ผลการจัดและประเมินโปรแกรมกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

1) ผลวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว ส่วนใหญ่เป็นหญิงมากกว่า ชาย มีอายุ 30 – 39 การศึกษาระดับปริญญาตรี ประกอบอาชีพอื่น ๆ มีรายได้ต่อเดือน 25,000 บาท ขึ้นไป

2) ผลการประเมินความพึงพอใจนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนของการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x} = 4.50$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย จำนวน 3 ลำดับ ดังนี้ ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.63$) ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.57$) ด้านให้บริการการท่องเที่ยว ($\bar{x} = 4.52$) ข้อเสนอแนะต่อรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ควรเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมแต่ละแหล่ง เน้นการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพียงอย่างเดียว เพื่อมิให้เป็นจุดเด่นของเส้นทางและสถานที่นั้น การจัดเส้นทางไม่ควรจัดแหล่งท่องเที่ยวที่มีกิจกรรมคล้ายคลึงกัน ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ควรจำแนกแหล่งท่องเที่ยวแต่ละที่ให้มีเอกลักษณ์ที่แตกต่างกัน เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดการเรียนรู้และประทับใจต่อแหล่งท่องเที่ยวอย่างลึกซึ้ง ควรจัดเส้นทางอย่างน้อย 1 เส้นทางที่มีแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจแล้วเชื่อมโยงไปยังแหล่ง

ท่องเที่ยวใกล้เคียงใกล้เคียง ด้านบริการการท่องเที่ยว ควรให้แต่ละแหล่งกำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้จัดกิจกรรมให้กับนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน และเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ซักถามแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน ควรมีผู้ประสานงานแหล่งท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน ด้านสิ่งอำนวยความสะดวกการเดินทางในแต่ละแหล่ง ควรกำหนดเวลาให้ชัดเจน และควรปรับปรุงป้ายให้ข้อมูลภูมิปัญญาท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยว

3) ผลการประเมินและปรับปรุงรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองได้ปรับปรุงรายการกิจกรรมท่องเที่ยวและเพิ่มเวลาในการทำกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยวให้ชัดเจน ปรับเส้นทางที่มีลักษณะกิจกรรมใกล้เคียงกันออกในเส้นทางท่องเที่ยวเน้นประสบการณ์ท่องเที่ยวอย่างน้อยหนึ่งแหล่ง แล้วเชื่อมโยงไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ เช่น ท่องเที่ยวไหว้พระทางน้ำ ทำน้ำตาลมะพร้าว ตักบาตรข้าวกระยาสารท ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญแล้วเชื่อมโยงไปต่อชุมชนบ้านคูบัว เพื่อเที่ยวชมกาตวิธชุมชนคูบัว เป็นต้น

5.1.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี

ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยแต่ละแหล่ง ควร 1) กำหนดตำแหน่งทางการตลาดที่มีจุดเด่นหรือจุดขายที่แตกต่างกัน เช่น ชุมชนบ้านสร้อยฟ้ามีจุดเด่นที่ศิลปะการแสดงหนังใหญ่ ชุมชนมอญบ้านม่วง - บ้านนครชุมน์ มีจุดเด่นที่วิถีชีวิตอาหารมอญ เป็นต้น กำหนดกลุ่มเป้าหมายนักท่องเที่ยวให้ชัดเจน เพื่อออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย 2) พัฒนาบุคลากรให้มีเจตคติและทักษะการบริการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพ 3) จัดทำแผนการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย สามารถให้นักท่องเที่ยวเลือกได้ 4) จัดทำป้ายให้ข้อมูลกิจกรรมประสบการณ์ 5) จัดทำศูนย์บริการท่องเที่ยวชุมชน 6) การจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นไม่ต้องมากแต่ให้ลึกซึ้ง และ 7) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนอื่น ๆ เป็นผลิตภัณฑ์ของที่ระลึกให้สอดคล้องกับอัตลักษณ์ท้องถิ่น

ด้านการกำหนดราคาและบริการในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ควรนำเรื่องราวประสบการณ์ท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนมาสร้างมูลค่าเพิ่มด้วยการร้อยเรียงเรื่องราว ออกแบบกิจกรรมท่องเที่ยวให้มีจุดเด่น จุดขาย เพราะหากนักท่องเที่ยวชื่นชอบและพึงพอใจในกิจกรรมและการบริการท่องเที่ยวก็พร้อมจะจ่ายในราคาที่สูงขึ้นและการกำหนดราคาจะต้องวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนค่าใช้จ่ายของการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยภาพรวม

ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มี 2 รูปแบบคือ การสร้างความร่วมมือกับเครือข่ายท่องเที่ยว หน่วยงานภาครัฐและเอกชน ผู้ประกอบธุรกิจท่องเที่ยว และการเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ (Online) ในรูปแบบ รูปแบบ คลิปวิดีโอ Email Line Facebook You tube ที่เข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย สะดวกและรวดเร็ว

ด้านการส่งเสริมการตลาด ควรทำการตลาดแบบบูรณาการ เพื่อจูงใจนักท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง เช่น การเข้าร่วมกิจกรรมส่งเสริมการขายในงานกิจกรรมการท่องเที่ยวของหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน จัดประชาสัมพันธ์แบบออฟไลน์ (Offline) จัดทำแผ่นพับประชาสัมพันธ์ แบบช่องทางออนไลน์ (Online) นำเสนอเล่าเรื่องราวกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น

(Story - telling) เพิ่มช่องทางให้นักท่องเที่ยวสื่อสารโต้ตอบกับเจ้าของแหล่งได้ จัดทำปฏิทินการท่องเที่ยววิถีไทยประสบการณ์ท้องถิ่นและจัดกิจกรรมเสริมในแหล่งท่องเที่ยว

5.2 อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี มีประเด็นที่น่าสนใจ นำมาสู่การอภิปรายดังนี้

5.2.1 สำรวจและวิเคราะห์สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นพื้นฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ในการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

5.2.1.1 ผลสำรวจสภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นจากแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี พบว่า มีงานศิลปะท้องถิ่น ได้แก่ การทอผ้าจากไทยยวน การจักสาน การตกกระต่ายแบบมอญ การแสดงหนังใหญ่ การรำผีมอญ จิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่ นครชุมน์ โบราณสถานหมายเลข 18 ประเพณีท้องถิ่น ได้แก่ ประเพณีกินโตก ประเพณีตักบาตรข้าวกระยาสาทร ประเพณีตักบาตรน้ำผึ้ง ประเพณีไหว้พระทางน้ำ เทศกาลหนังใหญ่ วิถีชีวิตการแต่งกายตามชาติพันธุ์ไทยมอญ ไทยยวน ไทยจีน อาหารท้องถิ่น ได้แก่ อาหารพื้นบ้านมอญ อาหารพื้นบ้านไทยยวน อาหารพื้นบ้านไทยจีน เป็นต้น นับว่าเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นที่ชุมชนได้สั่งสมมาแล้วถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นจนเป็นอัตลักษณ์ของท้องถิ่นที่สามารถนำมาใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย ด้วยการเพิ่มมูลค่าและคุณค่าทางการท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี อย่างไรก็ตามการนำอัตลักษณ์ของชุมชนไม่ควรดำเนินการเพียงเพื่อเพิ่มขีดความสามารถการท่องเที่ยวเพียงอย่างเดียว แต่ควรดำเนินการเพื่อรักษาลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นนั้นด้วยจิตสำนึกแห่งความภาคภูมิใจโดยการปลูกฝังความรู้ ความน่าชื่นชม น่าประทับใจเกี่ยวกับประวัติศาสตร์ในอัตลักษณ์ชุมชนในคนทุกกลุ่มในพื้นที่ (ศรีสุวรรณ์ นิลกรรณ, 2556 , หน้า 193)

5.2.1.2 จากผลพฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มีต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวพบว่า กิจกรรมที่นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ชอบมากที่สุด เรียงตามลำดับ ได้แก่ ชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม พักผ่อนรับประทานอาหารชมเทศกาล/ประเพณี ชมสวนเกษตร ท่องเที่ยวเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร ทำอาหารพื้นเมือง ชมการแสดงพื้นบ้านเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชน ซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน โดยเฉพาะกิจกรรมชมโบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม นักท่องเที่ยวทุกเพศวัยจะชอบมากที่สุด เนื่องจากจังหวัดราชบุรีมีจุดเด่นแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมที่มีทุนทางวัฒนธรรมเป็นประเพณีวิถีชีวิตที่สำคัญ เช่น วัดขนอนหนังใหญ่ที่มีชื่อเสียงการแสดงหนังใหญ่ การปั้นโอ่งมังกรเป็นภูมิปัญญาการปั้นโอ่งของชาวจีนที่สร้างรายได้ให้ชุมชนและสร้างชื่อเสียงให้กับจังหวัดราชบุรี มีจิตรกรรมวัดคงคาราม เป็นจิตรกรรมสมัยอยุธยา มีเรื่องพุทธศาสนา วัดมหาธาตุราชบุรี นอกจากนี้ยังมีแหล่งท่องเที่ยววิถีชีวิตที่มีชื่อเสียงไปทั่วโลกคือ ตลาดน้ำดำเนินสะดวก ประกอบกับจังหวัดราชบุรีมีการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวราชบุรี เมืองศิลปะ ชุมชนคนอารยราชบุรี ดังนั้นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จึงเดินทางมาชมงานศิลปะและวัฒนธรรม พักผ่อนในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติในอำเภอสวนผึ้ง เพราะการเดินทางสะดวกอยู่ใกล้กรุงเทพฯ จึงทำให้นักท่องเที่ยวชื่นชอบ โดยผลการศึกษาดังกล่าวมีความสอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมโดย บุญเลิศ จิตตั้งวัฒนา (2558, หน้า 170 - 171) พบว่า นักท่องเที่ยว

ที่ตัดสินใจมาท่องเที่ยวศิลปวัฒนธรรมมีลักษณะที่สำคัญของแหล่งท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม ประกอบด้วยสิ่งที่ดึงดูดใจ ได้แก่ สถานที่นั้น มีประวัติศาสตร์และร่องรอยทางประวัติศาสตร์ที่ยังปรากฏให้เห็น มีโบราณคดีและพิพิธภัณฑสถานต่าง ๆ มีงานสถาปัตยกรรมเก่าแก่ดั้งเดิมในท้องถิ่น และสิ่งปลูกสร้างผังเมือง รวมทั้งซากปรักหักพัง มีศิลปะ หัตถกรรม ประติมากรรม ภาพวาด รูปปั้น และงานแกะสลัก มีศาสนารวมถึงพิธีกรรมต่าง ๆ ทางศาสนา มีภาษาและ วรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง มีวิถีชีวิต เสื้อผ้าเครื่องแต่งกาย อาหาร ธรรมเนียมการทานอาหาร มีประเพณี วัฒนธรรมพื้นบ้าน ขนบธรรมเนียม และเทศกาลต่าง ๆ มีลักษณะงานหรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ที่นำเข้ามาใช้ในการประชาสัมพันธ์แนะนำเพื่อจูงใจ ที่นำมาใช้เฉพาะท้องถิ่น ผลการศึกษาดังกล่าวยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญยา พรหมบุรุษย์และ นฤมล กิมภากรณ์ (2558, หน้า บทคัดย่อ). ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพ ในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบน 1 ของประเทศไทย พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกมาท่องเที่ยวประสบการณ์การท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม คือ วัดมีความสวยงาม หมู่บ้านหัตถกรรม ศูนย์วัฒนธรรม พิพิธภัณฑสถานคนเดิน และมีแหล่งท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์ทางวัฒนธรรมได้มาเรียนรู้เกี่ยวกับความเป็นวัฒนธรรมล้านนา ถนนคนเดินที่น่าสนใจ และหาซื้อของฝากของที่ระลึกได้ในราคาไม่แพง มีการบริการและให้ข้อมูลที่ดี นักท่องเที่ยวมีความอบอุ่นรู้สึกปลอดภัยคนท้องถิ่น มีอัธยาศัยไมตรีดี

ส่วนผลความต้องการของนักท่องเที่ยวที่มีต่อความต้องการประสบการณ์ท้องถิ่นคือต้องการรูปแบบกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่น มากที่สุด โดยเฉพาะการสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม เช่น วิธีการเกษตร วิถีชุมชนวิถีชาติพันธุ์ และข้อเสนอแนะที่ต้องการคือท่องเที่ยวสัมผัสชุมชนวิถีชาวสวน เรียนรู้ภูมิปัญญาทอผ้าจากไทยวน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากแนวโน้มการท่องเที่ยวในปัจจุบันคือการท่องเที่ยวเที่ยวในชุมชนที่นักท่องเที่ยวเข้าไปเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวทาง วัฒนธรรม มีความต้องการประสบการณ์แปลกใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิม ไม่ต้องการชมเพียงอย่างเดียว แต่ค้นหาเรื่องราวใหม่ ๆ ในกิจกรรมท่องเที่ยวร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงรัตน์ ด่านไธยนา (2553, หน้า 79) พบว่า นักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการเลือกการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมเพื่อเรียนรู้วิถีชีวิตชุมชนเชิงประวัติศาสตร์ ใช้กิจกรรมการท่องเที่ยว ทั้งด้าน ศิลปะและวัฒนธรรมประเพณีของคนในชุมชน เกษตรกรรม วิถีชีวิตหลากหลาย สิ่งที่นักท่องเที่ยวต้องการมากที่สุดคือ การได้สัมผัสกับวัฒนธรรมที่แท้จริงของชุมชน (Sense of Place) ที่เกี่ยวกับสายน้ำวิถีชีวิตความเป็นอยู่ศาสนา และวัฒนธรรมที่หล่อหลอมให้เกิดเป็นมิตรภาพ ความมีน้ำใจของคนในชุมชน นับเป็นเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบางกอก

5.2.1.3 แนวทางการพัฒนาการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
ลุ่มน้ำแม่กลอง ควรเป็นแหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมที่มีความโดดเด่น มีชุมชนเป็นผู้จัดกิจกรรม ประสบการณ์ท้องถิ่น โดยสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของพิมพ์ชนก ยิ่งสกุล (2559, หน้า 57) พบว่า นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่มีความต้องการการท่องเที่ยววิถีไทยในด้านการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจะต้องรักษาคุณภาพและดูแลนักท่องเที่ยว จัดการประชาสัมพันธ์ เกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยวผ่านสื่อต่าง ๆ ให้นักท่องเที่ยวได้รับทราบ และเสนอแนะสิ่งที่ควรปรับปรุงต่อการท่องเที่ยววิถีไทยคือ การปรับปรุงสิ่งแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติ ตลอดจนวัฒนธรรมประเพณี ประวัติศาสตร์และความเป็นเอกลักษณ์ของวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น

5.2.2 พัฒนารูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมสำหรับนำไปใช้ส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

ผลการศึกษาจากสร้างรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองที่ได้จากการวิจัยครั้งนี้เรียกว่า “C THAINESS MODEL” ซึ่งเป็นรูปแบบที่ให้ความสำคัญกับการทำงานท่องเที่ยววิถีไทยแบบบูรณาการบนฐานวัฒนธรรมชุมชน มีองค์ประกอบที่สำคัญคือ “C THAINESS MODEL” จะต้องมีส่วนประกอบที่สำคัญในเรื่องต่อไปนี้ (Culture) วัฒนธรรม คือ ทุนวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ทักษะศิลป์ ศิลปหัตถกรรม ประเพณี วิถีชีวิต ศาสนา อาหาร การแต่งกาย การแสดง การละเล่นพื้นบ้าน เป็นต้น ที่เป็นแนวทางหรือการปฏิบัติถ่ายทอดกันมาตั้งแต่ อดีตจนปัจจุบันเป็นวิถีไทย (Thainess) ความรู้เรื่องการท่องเที่ยว (Tourism) ได้แก่ การท่องเที่ยววิถีไทย การท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์ การท่องเที่ยวชุมชน มีความสุข (Happiness) คือ ความสุขความประทับใจที่เกิดจากการท่องเที่ยววิถีไทยผ่านกิจกรรมท่องเที่ยว (Activity) เป็นกิจกรรมการเรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่น (Local Experience) อัตลักษณ์เด่นของแหล่งท่องเที่ยว (Identity) ด้านศิลปะและวัฒนธรรม เช่น หนังใหญ่ วิถีตลาดน้ำ ผ้าจากไทยยวน ถิ่นดินเครือข่ายการท่องเที่ยววิถีไทย (Network) การรวมกลุ่มของบุคคลกลุ่มบุคคลในชุมชนที่จัดกิจกรรมการท่องเที่ยว เช่น กลุ่มการแสดงหนังใหญ่ กลุ่มอนุรักษ์วัฒนธรรมมอญ กลุ่มท่องเที่ยววิถีไทยบ้านวัดปรกเจริญ กลุ่มท่องเที่ยวตลาดน้ำ เป็นต้น ตลอดจนรวมถึง ผู้เกี่ยวข้องการท่องเที่ยว ผู้นำชุมชน ภูมิปัญญาท้องถิ่น ประชาชนในพื้นที่ หน่วยงานภาครัฐ เอกชนและนักท่องเที่ยว ประสบการณ์ (Experience) เป็นประสบการณ์ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวได้เข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวที่มีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยว ประสบการณ์มี 4 ระดับ ได้แก่ การดู (Seeing) และการซื้อ (Buying) การเรียนรู้ (Learning) ลงมือปฏิบัติ และกิจกรรมที่ทดสอบหรือทดลองปฏิบัติ (Testing) ตามแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Richards, 2010b อ้างถึงในภักย์มณี แก้วสง่าและนิศาชล จำนงศรี, 2555, หน้า 97 - 103) ปราชญ์ท้องถิ่น (Sage Villager) ปราชญ์ท้องถิ่นหรือภูมิปัญญาท้องถิ่นในชุมชนร่วมกันเป็นผู้ให้ความรู้และแลกเปลี่ยนเรียนรู้ให้แก่ผู้มาเยือน การร่วมมือกันของชุมชน (Sharing) คือ การมีส่วนร่วมของชุมชน ในการจัดการท่องเที่ยวชุมชน โดยร่วมกันคิดวางแผนกิจกรรมลงมือปฏิบัติ ดำเนินกิจกรรม เช่น ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญร่วมกันจัดกิจกรรมปาดตาล เคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว ชุมชนบ้านสร้อยฟ้าร่วมกันจัดกิจกรรมหนังใหญ่ ชุมชนมอญบ้านม่วง บ้านนครชุมน์ร่วมกันจัดกิจกรรมทำอาหารมอญ และการแสดงพื้นบ้านมอญ เป็นต้น อาจกล่าวได้ว่าทุกบริบทของความเป็นไทยที่ได้รับการถ่ายทอดมารุ่นสู่รุ่น นับได้ว่าวิถีไทยเป็นทุนทรัพยากรของการท่องเที่ยวที่สร้างความดึงดูดใจให้คนมาท่องเที่ยวมากขึ้น

ดังนั้นรูปแบบการท่องเที่ยวที่จะนำไปใช้ให้เกิดประโยชน์ จะต้องมีความสัมพันธ์กันขององค์ประกอบ สามารถที่จะนำไปใช้กับกิจกรรมท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ ทั้งนี้เงื่อนไขการใช้ “C THAINESS MODEL” เป็นแบบแนวคิดที่แสดงความสัมพันธ์รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นที่จะต้องนำไปกำหนดรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่มีอยู่ในชุมชน สามารถจัดทำกิจกรรมท่องเที่ยวได้หลากหลายรูปแบบ และจัดเส้นทางท่องเที่ยวได้หลายเส้นทาง กล่าวคือไปกลับ จำนวน 5 เส้นทาง และแบบค้างคืน 1 เส้นทาง จากนั้นนำกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นมาจัดทำเส้นทางท่องเที่ยวตามแนวคิดของโรเจอร์สันและเมเยอร์ (Rogerson, C.M, 2004 และ Meyer, D,

2004) กล่าวว่า การสร้างเส้นทางท่องเที่ยวเกิดจากการนำตัวสินค้า คือ จุดเด่นและเอกลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวมาใช้ในการสร้างเส้นทางท่องเที่ยว โดยนำประสบการณ์ท้องถิ่นของแต่ละแหล่งท่องเที่ยวแต่ละแห่งที่มีจุดเด่นแตกต่างกันและความหลากหลายมาทำเส้นทาง เช่น เส้นทางที่ 2 “เลิศล้ำงานศิลป์หนังใหญ่ วิถีชุมชนมอญ” เริ่มต้นที่วัดคงคาราม วัดขนอนหนังใหญ่ พิพิธภัณฑ์บ้านวัดม่วงและวิถีชีวิตชาวมอญลุ่มน้ำแม่กลอง วัดใหญ่นครชุมน์ วัดเขาช่องพราน จุดเด่นของเส้นทาง คือ จิตรกรรมฝาผนังสมัยอยุธยาที่มีเรื่องราวพุทธประวัติ ชาดก วิถีชีวิตชาวมอญลุ่มน้ำแม่กลอง มีอายุของภาพวาดฝาผนัง ไม่ต่ำกว่า 200 ปี มาชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมที่มีชื่อเสียงในระดับชาติและนานาชาติเป็นศิลปะการแสดงชั้นสูงคือ หนังใหญ่ นักท่องเที่ยวสามารถชมการแสดงหนังใหญ่ ฟังบทพากย์เจรจา ดนตรี และร่วมกิจกรรมตอกหนังกับภูมิปัญญาท้องถิ่น มาเรียนรู้วิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรมวิถีมอญ ชุมชนศิลปหัตถกรรมพื้นบ้านมอญ ร่วมรับประทานอาหารมอญ พร้อมชมการแสดงพื้นบ้านรำมอญ สุดท้ายไปชมค้างคาวร้อยล้าน การจัดเส้นทางในลักษณะนี้เป็นไปตาม บอยด์ (Boy, S, 2002) อธิบายไว้คือ แหล่งท่องเที่ยวทางวัฒนธรรมนำเสนอคุณสมบัติของแหล่งท่องเที่ยวที่แตกต่างกันมาใช้เป็นเครื่องมือโน้มน้าวให้นักท่องเที่ยวเข้ามาท่องเที่ยว ผลการศึกษารูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นสอดคล้องกับงานวิจัยของทินกฤต รุ่งเรือง (2558, หน้า 138 – 158) ได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เพื่อส่งเสริมเครือข่ายกิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด ที่ได้พัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ในรูปแบบ “KRNS – NONGKHAO Model” ใช้หลักการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ ออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวหรือผู้ที่เข้ามาเยี่ยมชมเข้าร่วมกิจกรรมกับชุมชนใกล้เคียงชาวบ้านได้เรียนรู้วิถีชีวิต ความเป็นอยู่ของชุมชน โดยเน้นภูมิปัญญาที่สืบทอดกันมาจนถึงปัจจุบัน ได้กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น คือ 1) การทอผ้า 2) การทำข้าวซ้อมมือแบบโบราณ 3) การทำข้าวเกรียบว่าว 4) การทำขนมตาล 5) ความเชื่อเรื่องหม้อยา 6) ศาลพ่อแม่ 7) การเจียรไนนิล 8) การทำขวัญข้าว 9) พุงนา โดยกิจกรรมเหล่านี้จะนำชม โดยรถอีแต่น การจัดกิจกรรมเหล่านี้ทำให้ชาวบ้านมีรายได้และยังเป็นการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างผู้มาเยือนกับชุมชน

จากการทดลองใช้รูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง โดยการประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านเรียงตามลำดับ ได้แก่ ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก ที่เป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าชุมชนแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยมีสิ่งดึงดูดใจที่สำคัญคือ ทรัพยากรท่องเที่ยวทางศิลปะและวัฒนธรรมที่มีประสบการณ์ท้องถิ่น แตกต่างกันไป เช่น ชุมชนบ้านขนอนหนังใหญ่ที่เป็นศิลปะการแสดงที่มีชื่อเสียงในระดับชาติและนานาชาติ มีแหล่งเดียวในจังหวัดราชบุรี นับว่ามีความโดดเด่นทางศิลปะเป็นอย่างยิ่ง ชุมชนมอญ 3 ตำบล ได้ร่วมกันจัดกิจกรรมท่องเที่ยวโดยนำวัฒนธรรมประเพณี วิถีชีวิต ศิลปหัตถกรรม และศิลปกรรมในท้องถิ่น มีอัตลักษณ์ภาษา การแต่งกาย อาหาร ประเพณี วิถีความเชื่อที่แตกต่างไปจากชาติพันธุ์อื่น ๆ และนำวัฒนธรรมดังกล่าวมาจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทย ประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเรียนรู้กิจกรรมอย่างความหลากหลาย คือ 1) การทำอาหารมอญ 2) การแสดงพื้นบ้าน 3) ศิลปหัตถกรรมปักผ้าสไบมอญ พวงโมหิต ตอกกระดาศ

5) เล่าเรื่องชุมชน เป็นต้น ทั้งนี้การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวดังกล่าวสอดคล้องอยู่บนพื้นฐานเดิมของชุมชน ยึดหลักภูมิสังคม ผลประโยชน์ของชุมชน และความคุ้มค่ามากกว่าความคุ้มทุน (นรินทร์ สังข์รักษา, 2555, หน้า บทคัดย่อ) สอดคล้องกับงานวิจัย ชุตีรัตน์ เจริญสุขและคณะ (2558, หน้า 105) พบว่า โปรแกรมท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมชุมชนไทยทรงดำบ้านห้วยเขาลำเจียก อยู่ในระดับมากที่สุด และนักท่องเที่ยวมีข้อเสนอแนะต่อสิ่งดึงดูดความสนใจในเรื่อง ควรเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างกิจกรรมที่ให้ความสนุกสนาน เน้นความโดดเด่นงดงามด้านศิลปวัฒนธรรม สะท้อนภูมิปัญญาท้องถิ่น จัดทำแผนการนำเที่ยวและจัดกิจกรรมนำเที่ยวให้เป็นระบบ

ส่วนด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว มีความคิดเห็นโดยภาพรวมมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ เน้นประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมและกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น สามารถสร้างการเรียนรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน ที่เป็นเช่นนี้เพราะว่า การจัดกิจกรรมท่องเที่ยว ได้ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นหลายระดับตั้งแต่การชม (Seeing) การเลือกซื้อสินค้า (Buying) การทดลองปฏิบัติ (Learning) และร่วมเรียนรู้กิจกรรมร่วมกับชุมชน (Testing) เช่น การร่วมทำกิจกรรมเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าว หยอดน้ำตาลและซื้อผลิตภัณฑ์น้ำตาลมะพร้าว ฟังเรื่องเล่า วิถีคลองดำเนินสะดวก ร่วมกิจกรรมทำและชิมขนมเทียนที่มีส่วนผสมของหญ้าฉีกที่มีเพียงแห่งเดียวของชุมชนตลาดน้ำเหล่าตั๊กลัก ร่วมรับประทานอาหารพื้นบ้านไทยยวน ชมการแสดงทางวัฒนธรรมของชาวไทยยวน เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชนในกาตวิถีชุมชนคูบัว ชมการแสดงหนังใหญ่ และร่วมกิจกรรมตอกหนังใหญ่ เป็นต้น การจัดกิจกรรมดังกล่าวจึงทำให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้สัมผัสถึงเห็นคุณค่าและความสำคัญของศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับแนวคิดการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ที่ ตามที่ Richards (2010b, อ้างถึงในภักย์ณี แก้วสง่าและนิศาชล จำนงศรี, 2555, หน้า 97 - 103) กล่าวว่า การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มุ่งเน้นการเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมทำกิจกรรมและเรียนรู้ประสบการณ์ เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวที่มุ่งเน้นการอนุรักษ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่น เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมทำกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนและส่งเสริมการผลิตสินค้าท้องถิ่นป้อนสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยว ลักษณะของการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์มี 6 ประการ 1) เพิ่มทักษะให้กับนักท่องเที่ยว 2) ทักษะและประสบการณ์เกิดจากการเข้าร่วมกิจกรรมการท่องเที่ยว 3) เปลี่ยนทรัพยากรการท่องเที่ยวจำเป็นต้องได้เป็นทรัพยากรที่จับต้องไม่ได้ เรียก ประสบการณ์ 4) สินค้าวัฒนธรรมระดับสูงเป็นสินค้าที่เป็นวัฒนธรรมประจำวันให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ สัมผัสความเป็นท้องถิ่น สร้างความเข้าใจวัฒนธรรมท้องถิ่นได้ง่ายขึ้น เช่น ตลาดนัดท้องถิ่น อาหารพื้นบ้าน 5) เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้ทำกิจกรรมร่วมกับชุมชนท้องถิ่น 6) ทรัพยากรการท่องเที่ยวมีเอกลักษณ์สร้างความโดดเด่นและสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของภัทรพร พันธูรี (2558, หน้า 32-33) พบว่า การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารที่สามารถเสริมสร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยวมากที่สุด คือ การสร้างความประทับใจแบบต่าง ๆ ในกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหาร รองลงมาคือ การเสนอให้ชิม/รับประทานอาหาร การให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของคนในท้องถิ่น การให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อสินค้าของที่ระลึกเกี่ยวกับอาหาร การนำเสนอเรื่องราวความรู้เกี่ยวกับอาหาร การนำชมแหล่งท่องเที่ยวอาหาร และการทดลองทำอาหาร สอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา พรหมบุตร

และนฤมล กิมภากรณ์ (2558, หน้า 84 - 85) พบว่า การสร้างประสบการณ์ให้ประทับใจนักท่องเที่ยวคือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมกับนักท่องเที่ยวผ่านการเล่าเรื่องราว การให้ความรู้ การบริการขนส่งเดินทางมีความสะอาดปลอดภัย การบริการที่ดีของบุคลากรให้การบริการท่องเที่ยว การจัดสถานที่ในแต่ละแหล่งที่มีเอกลักษณ์ท้องถิ่น นำเสนอความสุนทรีย์ผ่านการมองเห็น การได้ยิน เสียง การได้สัมผัส การได้รสชาติ และการได้กลิ่น เป็นประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวจะได้รับมีหลายประสบการณ์ในเวลาเดียวกัน

สำหรับด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เรียงลำดับความคิดเห็นอยู่ลำดับสุดท้าย แต่มีคะแนนมาก และจากคำถามปลายเปิดนักท่องเที่ยวให้ข้อเสนอแนะว่า การเดินทางท่องเที่ยวทางเรือและทางรถ ควรกำหนดเวลาให้ชัดเจนและตรงต่อเวลา อาหารที่จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยว ควรสะอาดและปลอดภัย ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า การกำหนดเวลาในการจัดกิจกรรมท่องเที่ยววิถีไทยประสบการณ์ท้องถิ่นในแต่ละแหล่งท่องเที่ยวให้เวลาน้อย เนื่องจากกิจกรรมท่องเที่ยวที่นักท่องเที่ยวได้ลงมือปฏิบัติเกิดความเพลิดเพลิน สนุกสนาน ทำให้ใช้เวลาในแหล่งท่องเที่ยวนานเกินไป จึงเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ไม่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด ส่วนอาหารที่จำหน่ายในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยที่อยู่ในชุมชนมีน้อยไม่หลากหลาย ด้วยเหตุผลดังกล่าว จึงมีผลต่อความพึงพอใจในด้านนี้น้อย สอดคล้องกับงานวิจัยของชุตีรัตน์ เจริญสุขและคณะ (2558, หน้า 106) พบว่า ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวที่มีต่อสิ่งอำนวยความสะดวกมีความคิดเห็นน้อยที่สุด และมีข้อเสนอแนะสิ่งที่ควรปรับปรุงคือ ระบบการกำจัดของเสียขยะต่าง ๆ การจัดสิ่งอำนวยความสะดวกขั้นพื้นฐานให้เพียงพอ การดูแลรักษาสภาพแวดล้อมไม่ให้เสื่อมโทรมและการดูแลด้านอาหารโภชนาการให้นักท่องเที่ยวให้สะอาดปลอดภัย

5.2.3 แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี

ผลการศึกษาแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองให้เกิดการเชื่อมโยงกันในจังหวัดราชบุรี โดยใช้แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดและแนวโน้มของการตลาดท่องเที่ยว 4.0 (Tourism Marketing 4.0) ของสุประภา สมนักพงษ์ (2560 , หน้า 2055 - 2065) รวมทั้งข้อสรุปที่พบในการวิจัย เสนอเป็นแนวทางในการส่งเสริมการท่องเที่ยว 4 ด้าน คือ ด้านผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว ด้านการกำหนดราคาและบริการในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ด้านช่องทางการจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ซึ่งมีประเด็นที่น่าสนใจนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย พบว่า มีความแตกต่างและโดดเด่นไปจากแหล่งท่องเที่ยวอื่น กล่าวคือมีวัฒนธรรมชุมชนที่แสดงอัตลักษณ์ในเรื่องภาษา การแต่งกาย ประเพณี วิถีชีวิตที่เป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยว มีการออกแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมหรือสัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นนับว่าเป็นจุดเด่น อย่างไรก็ตามแนวทางเชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวในด้านผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยว แต่ละชุมชนเจ้าของแหล่งท่องเที่ยว ควรกำหนดตำแหน่งทางการตลาดหรือหาจุดเด่นของแหล่งให้แตกต่างกัน เป็นการกำหนดตำแหน่งทางการตลาดที่ชัดเจน เช่น ชุมชนบ้านสร้อยฟ้า มีจุดเด่นศิลปะการแสดงหนังใหญ่ ชุมชนคูบัวมีจุดเด่นศิลปะผ้าทอจก เป็นต้น มีการกำหนดกลุ่มเป้าหมายของนักท่องเที่ยวที่จะเข้าไปในแหล่งท่องเที่ยว มีการพัฒนาศักยภาพของชุมชนและบุคลากรผู้จัดการท่องเที่ยวในชุมชนให้มีทัศนคติต่อ

การท่องเที่ยวและการบริการการท่องเที่ยวให้มีคุณภาพอย่างมืออาชีพ จัดผู้บริการนำเที่ยวเป็นมัคคุเทศก์น้อย ทำแผนการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวที่หลากหลาย เน้นการสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้เกิดความประทับใจและกลับไปบอกต่อ จัดทำป้ายบอกเส้นทางหรือป้ายบอกความรู้ของกิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว ศูนย์บริการท่องเที่ยวในชุมชน สอดคล้องกับหน่วยบริการวิชาการวิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม (2557, หน้า 27) พบว่าแหล่งท่องเที่ยวเปรียบเสมือนสินค้าและบริการของอำเภอวังสมบูรณ์ มีความโดดเด่นในด้านแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติและแหล่งเรียนรู้วัฒนธรรมวิถีชีวิตของชุมชนสหกรณ์โคนมวังน้ำเย็น ดังนั้นผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จะต้องกำหนดตำแหน่งทางการตลาดหรือจุดเด่นที่แตกต่างกันไป และสร้างความแตกต่างในบุคลากรทางการบริการ ให้มีความชำนาญและบริหารอย่างมีระบบ จัดทำป้ายบอกเส้นทางในแหล่งท่องเที่ยว จัดสภาพภูมิทัศน์และสิ่งแวดล้อมให้สวยงาม (ชุดิรัตน์ เจริญสุขและคณะ, 2558, หน้า 103 – 104) ในขณะที่มนรัตน์ ใจเอื้อ และคณะ (2558, หน้า 20) ได้กล่าวเพิ่มเติมว่า ผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมจะต้องบอกเล่าและเชื่อมโยงเรื่องราวทางประวัติศาสตร์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น วิถีชีวิตของผู้คน สร้างความน่าสนใจ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความอยากรู้อยากเห็นและอยากติดตามค้นหาเรื่องราวอัตลักษณ์ของพื้นที่

ด้านการกำหนดราคาและบริการในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ในการกำหนดราคาของแหล่งท่องเที่ยวจะแตกต่างกันขึ้นอยู่กับกิจกรรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น พบว่า การกำหนดราคาควรสร้างจุดเด่น จุดขายเพิ่มมูลค่าทางการตลาดโดยนำคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่แตกต่างกันมาร้อยเรียงเรื่องราว แล้วใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นปราชญ์ท้องถิ่นที่มีอยู่ในชุมชนเป็นผู้เล่าเรื่อง ดังนั้นการกำหนดราคาสินค้าและบริการ ควรเป็นราคาที่มีคุณค่าศิลปะและวัฒนธรรมของแต่ละชุมชนที่จัดให้นักท่องเที่ยว เมื่อนักท่องเที่ยวพึงพอใจก็ยินดีจ่ายในราคาที่สูงขึ้น ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากในแหล่งท่องเที่ยวไม่มีมาตรฐานหรือเกณฑ์ในการกำหนดราคาในแต่ละกิจกรรม หากมีเกณฑ์หรือมาตรฐานในการกำหนดราคา ก็จะไม่เกิดการเปรียบเทียบระหว่างแหล่งท่องเที่ยว อันส่งผลความเชื่อมั่นของนักท่องเที่ยวที่มีต่อแหล่งท่องเที่ยว สอดคล้องกับมนรัตน์ ใจเอื้อ (2558, หน้า 19) ได้นำเสนอการกำหนดราคาและบริการในแหล่งท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมจะต้องเป็นราคาที่กำหนดคุณค่า คุณภาพและประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้รับ เนื่องจากนักท่องเที่ยวต้องการเรียนรู้และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว พร้อมที่จะจ่ายในราคาสูงขึ้น หากได้รับประสบการณ์ที่คุ้มค่า นอกจากนั้นการกำหนดราคายังมีผลต่อการคัดกรองนักท่องเที่ยวที่มีคุณภาพ สนใจเรียนรู้และซึมซับประสบการณ์ในแหล่งท่องเที่ยวอย่างแท้จริง และการกำหนดราคาที่สูงจะช่วยส่งเสริมให้เกิดการอนุรักษ์มรดกวัฒนธรรมในแหล่งท่องเที่ยว ซึ่งแตกต่างไปจากงานวิจัยของ นนนิภาศ เพียรโรจน์และคณะ (2558, หน้า 105 - 106) พบว่า การกำหนดราคาโปรแกรมการท่องเที่ยวขึ้นอยู่กับกำลังซื้อของกลุ่มนักท่องเที่ยวซึ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวในบางประเทศ สามารถจ่ายราคาในการท่องเที่ยวระดับสูงได้เพื่อคุณภาพที่ดีกว่า แต่นักท่องเที่ยวบางกลุ่มจะจ่ายในราคาต่ำสุด โดยคำนึงถึงค่าใช้จ่ายในการเดินทางเป็นหลัก

ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายแหล่งท่องเที่ยวในชุมชน ควรจัดหาช่องทาง 2 ลักษณะ คือ ชุมชนจะต้องมีตัวกลางเป็นผู้จัดจำหน่ายให้กับชุมชน โดยทำความร่วมมือกับหน่วยงานภาครัฐ เครือข่ายการท่องเที่ยว ผู้ประกอบการธุรกิจท่องเที่ยว นำโปรแกรมท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นไป

จัดจำหน่ายให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมายหรือสถาบันการศึกษาได้นำนักเรียนนักศึกษาเข้ามาเรียนรู้ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ชุมชนควรจัดทำข้อมูลผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว แหล่งท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว คลิปวิดีโอ Email Line Facebook Youtube ที่ปัจจุบันเป็นที่นิยมใช้สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว จากการศึกษาพบว่า แต่ละชุมชนท่องเที่ยวจะพบปัญหาในเรื่องของจัดจำหน่ายช่องทางออนไลน์ ดังนั้นจำเป็นต้องอย่างยิ่งที่พัฒนาทักษะทางเทคโนโลยีเพื่อการท่องเที่ยวชุมชนให้แต่ละชุมชน ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากชุมชนยังขาดความรู้ ความเข้าใจในการจัดการธุรกิจดิจิทัล หากชุมชนสามารถใช้ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านระบบดิจิทัลได้ จะสามารถเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนได้ สอดคล้องกับขุนสารภี รัตนวงศ์ชัย (2554, หน้า 48) พบว่า การจัดจำหน่ายเป็นการช่วยเสริมความเข้มแข็ง ด้านการตลาดให้กับชุมชน เพราะชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมโดยส่วนใหญ่ ไม่มีความชำนาญในการขาย ดังนั้นจำเป็นต้องมีตัวกลางที่มีความชำนาญช่วยนำเสนอและขายผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมให้นักท่องเที่ยวโดยตรง ดังนั้นชุมชนหรือแหล่งท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม จำเป็นต้องมีเครือข่ายความร่วมมือกับภาคเอกชน หรือมีช่องทางจัดจำหน่ายที่หลากหลายและเพิ่มโอกาสในการขายให้มากยิ่งขึ้น ส่วนสุประภา สมนึกพงษ์ (2560, หน้า 2056) ได้กล่าวว่า ช่องทางการจัดจำหน่ายของธุรกิจท่องเที่ยวในปัจจุบัน จะต้องปรับตัวเข้าสู่การตลาดท่องเที่ยว 4.0 ที่เปลี่ยนไปจากผู้ประกอบการขนาดย่อม (SMEs) กลายเป็นกลุ่มสตาร์ทอัพ (Startup) โดยอาศัยข้อมูลออนไลน์ (Big Data) และอุปกรณ์ทุกอย่างที่เชื่อมโยงอินเทอร์เน็ต (Internet of Think) ในการเข้าถึงข้อมูลระหว่างผู้ประกอบการด้านการท่องเที่ยวและผู้บริโภค แบบสื่อสารสองทาง โดยสามารถทำธุรกิจด้านการท่องเที่ยวที่เป็นระบบออนไลน์เท่านั้น ไม่มีร้านอยู่จริง และเป็นการเพิ่มกลยุทธ์ทางการตลาดคือ มีร้านอยู่จริงและขายออนไลน์ หลักการตลาดออนไลน์ที่สำคัญต้องทำให้ลูกค้าตระหนักถึงสินค้า จดจำได้ สอบถามข้อมูล ตัดสินใจซื้อ แล้วมีการบอกต่อจึงประสบความสำเร็จ ทั้งนี้เนื่องจากนักท่องเที่ยวส่วนใหญ่ต้องการประสบการณ์ที่หลากหลายผสมผสานทั้งกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ วัฒนธรรมและสุขภาพ หากมีข้อมูลในเว็บไซต์ นักท่องเที่ยวสามารถหาข้อมูลแล้วออกแบบการเดินทางได้เองจะทำนักท่องเที่ยวได้วางแผน เกิดความสนุกสนานสามารถควบคุมบริหารจัดการเวลาและสถานที่ในการท่องเที่ยวได้ (ธัญญา พรหมบุญมย์และณฤมล กิมภากรณ์, 2558, หน้า 85)

ด้านการส่งเสริมการตลาด ปัจจุบันชุมชนแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยได้เข้าร่วมกิจกรรมการส่งเสริมการขายจากหน่วยงานราชการที่ส่งเสริมการท่องเที่ยวไปประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยวในเทศกาลท่องเที่ยว แต่การส่งเสริมการตลาดยังมีน้อยอยู่ ดังนั้นควรจัดทำแผนพับ ป้ายโฆษณาประชาสัมพันธ์แหล่งท่องเที่ยว และทำการประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางออนไลน์ เช่น Twitter Instagram การตั้งกลุ่ม Line การเขียน Block เรื่องราวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในราชบุรี เปิด Facebook Page โพสต์เกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยวของชุมชน นำเสนอรูปภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่น เปิดช่องทางให้ชุมชนท่องเที่ยวและนักท่องเที่ยวติดต่อสื่อสารกันได้สะดวก รวดเร็วยิ่งขึ้น จากการศึกษาพบว่า ในชุมชนท่องเที่ยววิถีไทยจะพบปัญหาการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อออนไลน์ที่จัดทำโดยชุมชน เนื่องจากบุคลากรในชุมชนยังขาดทักษะการใช้เทคโนโลยี ดังนั้นชุมชนต้องเริ่มต้นการส่งเสริมการตลาดและช่องทางการจัดจำหน่าย พร้อมกับพัฒนาศักยภาพบุคลากรให้มีความรู้ ทักษะเทคโนโลยี ไปพร้อมกันกับการส่งเสริมการตลาดรูปแบบ

ดิจิทัล ในขณะเดียวกัน มนรัตน์ ใจเอื้อและคณะ (2558, หน้า 20) ได้ให้ความเห็นว่า การส่งเสริมการตลาดยังมีความสำคัญกับการโฆษณา ประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการตลาดด้วยการลดราคา สินค้าและบริการบางช่วงเวลา และให้บริการเพิ่มเติมในโอกาสพิเศษ จะช่วยกระตุ้นให้เกิดการเดินทางท่องเที่ยว และซื้อผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวเชิงมรดกทางวัฒนธรรมได้ การนำเสนอข้อมูลข่าวสารทางผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยวผ่านหน่วยงานภาครัฐ เอกชน ประชาชนท้องถิ่น จัดตั้งศูนย์บริการข้อมูลข่าวสารภายในแหล่งท่องเที่ยวเป็นศูนย์กลางประสานงานในแหล่ง ตลอดจนการบอกปากต่อปาก จะสร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยวและเกิดการบอกต่อไปยังนักท่องเที่ยวกลุ่มอื่น ๆ โดยเฉพาะสื่อออนไลน์ เช่น Facebook Twitter Instagram ซึ่งสื่อเหล่านี้มีอิทธิพลต่อนักท่องเที่ยวในปัจจุบัน สอดคล้องกับธัญยา พรหมบุรุษย์และนฤมล กิมภากรณ์ (2558, หน้า 86) ได้กล่าวว่า เมื่อนักท่องเที่ยวเดินทางกลับต้องสร้างความประทับใจ กระตุ้นให้เกิดการบอกต่อความประทับใจผ่านสื่อออนไลน์ต่าง ๆ มีการให้ข้อมูลข่าวสารอย่างต่อเนื่อง การประกวดภาพถ่าย หรือแจกรางวัลเพื่อจูงใจสำหรับนักท่องเที่ยวให้กลับมาเที่ยวซ้ำ ดังนั้นชุมชนควรประเมินความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาปรับปรุงผลิตภัณฑ์ท่องเที่ยว เพราะหากนักท่องเที่ยวเกิดความประทับใจ มีประสบการณ์ที่ดีก็จะเกิดการบอกต่อแล้วกลับมาเที่ยวซ้ำ

5.3 ข้อเสนอแนะ

จากเวทีการประชุม การสัมภาษณ์ การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวร่วมกับชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทย ได้ให้ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

5.3.1 ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

5.3.1.1 ชุมชนต้องจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้เหมาะสมกลุ่มเป้าหมายกลุ่มเยาวชน กลุ่มวัยทำงาน กลุ่มผู้สูงอายุ โดยคณะกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยแต่ละชุมชนต้องสำรวจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายแล้วออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวหรือโปรแกรมการท่องเที่ยวไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับวัย เช่น กลุ่มผู้สูงอายุ จัดกิจกรรมตกบาตรทางน้ำ ชมวิถีชาวสวน ชมอาหารพื้นบ้านและซื้อผลิตภัณฑ์ชุมชน และต้องจัดการบริการการท่องเที่ยวให้มีมาตรฐานตามเกณฑ์การท่องเที่ยวการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนของประเทศไทย โดยเฉพาะด้านคุณภาพการบริการการท่องเที่ยวในชุมชนที่เป็นสิ่งอำนวยความสะดวกและบริการ ความปลอดภัย เช่น มีการเดินทางที่สะดวกปลอดภัย มีจุดบริการบริการประสานงานนักท่องเที่ยว เป็นต้น ใช้ระยะเวลา 1 – 3 ปี

5.3.1.2 ชุมชนต้องจัดทำแผนการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยของชุมชนโดยคณะกรรมการการท่องเที่ยววิถีไทยของแต่ละชุมชนร่วมกับหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี เพื่อขอรับการสนับสนุนงบประมาณการจัดการท่องเที่ยวในเรื่องการเตรียมความพร้อม สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ป้ายข้อมูลของการท่องเที่ยว การจัดร้านค้าสินค้าชุมชนและเตรียมบุคลากรในชุมชนเป็นมัคคุเทศก์ท้องถิ่น เป็นนักเล่า

เรื่องชุมชน เป็นเจ้าบ้าน ที่ดีในการต้อนรับและให้คำแนะนำนักท่องเที่ยวในการร่วมประสบการณ์ ท้องถิ่น ภายในระยะเวลา 4 ปี

5.3.1.3 ชุมชนสามารถนำประสบการณ์ท้องถิ่นที่มีความน่าสนใจ เช่น เรื่องราว ประวัติศาสตร์ ตำนาน ความเชื่อ อาหาร มาพัฒนากิจกรรมท่องเที่ยวได้อีกและปรับลดหรือเพิ่ม เส้นทางท่องเที่ยวได้ตามความเหมาะสม เพื่อสร้างจุดเด่น จุดสนใจ มีความหลากหลายตอบสนองต่อ ความต้องการของนักท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น คณะกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยของแต่ละชุมชนนำเรื่องราวที่ ค้นพบในชุมชนมา เช่น อาหารพื้นบ้านคัดเลือกอาหารที่โดดเด่นเป็นที่รู้จัก จัดทำโปรแกรมกิจกรรม อาหารพื้นบ้านให้กับนักท่องเที่ยวได้ร่วมกิจกรรมทำอาหารพื้นบ้านและรับประทาน เมื่อนักท่องเที่ยว เข้ามาเที่ยวในชุมชน ทั้งนี้แต่ละชุมชนสามารถทำได้ทันที โดยร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการ ท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรี สำนักงานเกษตรจังหวัดราชบุรี

5.3.1.4 โปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่จัดทำครั้งนี้จัดกิจกรรมได้ครั้งวันหรือ 1 วัน หากชุมชนต้องการให้นักท่องเที่ยวเที่ยวในชุมชนนานขึ้นหรือจ่ายใช้สอย มีแนวทางวิธีการดังนี้

1) จัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในกิจกรรม ไปสัมผัสวิถีชีวิตของชุมชนเพิ่มขึ้น เช่น เรียนรู้กระบวนการปลูกมะพร้าว ปาดตาล เคี้ยวตาล เรียนรู้ การทำอาหารพื้นบ้านแล้วรับประทาน จัดกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้พักค้างคืน Home stay ใน ชุมชน เน้นการบริการให้ประทับใจ เป็นต้น

2) พัฒนาผลิตภัณฑ์ชุมชนให้มีอัตลักษณ์ท้องถิ่น เป็นสินค้าจำหน่ายให้ นักท่องเที่ยว หรือนำวิธีการทำผลิตภัณฑ์ชุมชนมาจัดทำเป็นกิจกรรมให้นักท่องเที่ยวได้ร่วมทำแล้วซื้อ สินค้าฝีมือของตนเอง

3) จัดทำเส้นทางเที่ยวเรียนรู้ตามฐานการเรียนรู้ในชุมชน ให้นักท่องเที่ยวลง มือปฏิบัติ แล้วเล่าเรื่องราว (Story Telling) ร้อยเรียงให้น่าสนใจ เพราะการจัดกิจกรรมใหม่ ๆ หรือผู้ ถ่ายทอดความรู้ ผู้นำชม ผู้สาธิต (ผู้ที่ทำกิจกรรมที่มีความน่าสนใจกิจกรรมในแต่ละครั้ง) จะให้ ประสบการณ์ท้องถิ่นในแต่ละครั้งที่แตกต่างกัน แม้ว่านักท่องเที่ยวจะต้องการบริการในแต่ละแหล่ง ท่องเที่ยวเสมอดัน เสมอปลาย แต่ก็ต้องการความหลากหลายในขณะที่เข้าทำกิจกรรมเกิดความ ประทับใจกลับมาเที่ยวซ้ำ เช่น ชุมชนมอญยังคงใช้ให้นำเสนอเรื่องราวอาหารมอญแต่จัดทำรายการแต่ ละสัปดาห์แตกต่างกันไป มีผู้ทำอาหารแตกต่างกัน นักท่องเที่ยวที่เข้าร่วมกิจกรรมก็จะแนะนำหรือ บอกต่อกันไป

4) จัดการให้ส่วนลดหรือบริการฟรีสำหรับการกลับมาใช้บริการซ้ำ ในชุมชน ท่องเที่ยวในช่วงเวลาที่กำหนด เช่น ชุมชนคูบัวให้ส่วนลดราคาผลิตภัณฑ์ชุมชนผ้าจากไทยยวนให้กับ นักท่องเที่ยวที่กลับมาเที่ยวภาควิถีชุมชนคูบัวแล้วซื้อสินค้าลดอีก 10 เปอร์เซ็นต์ เป็นต้น โดย คณะกรรมการท่องเที่ยวชุมชนร่วมกับองค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬา จังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัด ราชบุรี จัดการประชาสัมพันธ์ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับนักท่องเที่ยว

5.3.1.5 เส้นทางท่องเที่ยวที่ได้จากผลการวิจัยครั้งนี้ เป็นเส้นทาง 2 ลักษณะตาม พหุหนะการเดินทางเรือและรถยนต์ ในส่วนเส้นทางเรือจัดได้ 1 เส้นทาง เป็นการท่องเที่ยวทางเรือจาก

คลองดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรีที่สามารถเชื่อมโยงไปยังแม่น้ำแม่กลองใน จังหวัดสมุทรสงคราม ดังนั้นชุมชนท่องเที่ยวหรือผู้จัดการท่องเที่ยวที่จะนำเส้นทางท่องเที่ยวไปใช้ สามารถปรับเปลี่ยนเส้นทางเรือได้ เช่น

- 1) ตลาดน้ำเหล่าตักถ้ำ - ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ - ตลาดน้ำอัมพวา
- 2) ตลาดน้ำเหล่าตักถ้ำ - ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ - วัดบางกุ้ง - วัดบางแค
น้อย - ตลาดน้ำอัมพวา
- 3) วัดราษฎร์เจริญธรรม-ตลาดน้ำเหล่าตักถ้ำ-ตลาดน้ำดำเนิน-ชุมชนบ้าน
วัดปรกเจริญ
- 4) ตลาดน้ำเหล่าตักถ้ำ - ตลาดน้ำหลักห้า ชุมชนวัดประสาทสิทธิ์ - ตลาด
น้ำดำเนินสะดวก

ส่วนเส้นทางเรือลุ่มน้ำแม่กลองที่อยู่บริเวณอำเภอมือง อำเภอบ้านโป่ง อำเภोधาราม จากการลงภาคสนามสำรวจศักยภาพแหล่งเที่ยวและได้ประชุมแบบมีส่วนร่วม พบว่า ไม่มีเส้นทางเรือลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรีที่เชื่อมโยงแหล่งท่องเที่ยวชุมชน เนื่องจากสภาพแม่น้ำแม่กลองบริเวณอำเภอบ้านโป่ง อำเภोधาราม อำเภอมือง มีพื้นที่บางส่วนตื้นเขิน เป็นสันดอน เกาะแก่ง มีพื้นทรายโคลนกลางแม่น้ำ บางพื้นที่มีวัชพืชผักตบชวาขึ้นหนาแน่นขวางเส้นทางน้ำ อีกทั้งไม่มีการใช้เรือเป็นพาหนะในการเดินทางสัญจรทางน้ำ และไม่มีเส้นทางเดินเรือที่ใช้ท่องเที่ยวอยู่เดิม จึงไม่สามารถจัดเส้นทางเรือได้ จึงได้ปรับเปลี่ยนการเชื่อมโยงเส้นทางท่องเที่ยวของชุมชนโดยใช้รถยนต์เดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวชุมชนที่มีแม่น้ำแม่กลองไหลผ่านแทน ซึ่งเดินทางไปยังแหล่งท่องเที่ยวได้สะดวกและปลอดภัยกว่า และไม่เสียเวลาเดินทางทำให้นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวของชุมชนได้ตามเวลาที่กำหนด สามารถเชื่อมโยงเส้นทางเรือของแหล่งท่องเที่ยวคลองดำเนินสะดวกมายังแหล่งท่องเที่ยวริมแม่น้ำแม่กลองกับเส้นทางรถยนต์ เช่น 1) ตลาดน้ำเหล่าตักถ้ำ-ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ-ชุมชนคูบัว 2) ตลาดน้ำเหล่าตักถ้ำ-วัดคงคาราม-ชุมชนวัดขนอน 3) ตลาดน้ำเหล่าตักถ้ำ-วัดคงคาราม-ชุมชนสร้อยฟ้า (วัดขนอนหนึ่งใหญ่)-ชุมชนมอญนครชุมน์

5.3.1.6 แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง ส่วนใหญ่จะเน้นไปที่การเปิดตลาดชุมชนหรือตลาดประชารัฐ เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้ามาเที่ยวในชุมชนแล้วซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ข้อสังเกตจะเห็นได้ว่าเปิดตลาดได้ระยะเวลาสั้น ๆ แล้วการท่องเที่ยวก็เริ่มซบเซา เพราะไม่มีความแตกต่างจากตลาดทั่วไป ดังนั้นชุมชนสามารถใช้ตลาดชุมชนเป็นศูนย์กลางของการท่องเที่ยวชุมชน ประชาสัมพันธ์ให้กับนักท่องเที่ยวได้รับทราบ แหล่งท่องเที่ยวในชุมชน คิดหากิจกรรมท่องเที่ยวที่ให้นักท่องเที่ยวเข้ามามีส่วนร่วมประสบการณ์ท้องถิ่นในชุมชน สัมผัส เรียนรู้วิถีชุมชนอย่างแท้จริง ก็จะเป็นวิธีการหนึ่งที่จะทำให้ท่องเที่ยววิถีไทยในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเกิดความต่อเนื่องและยั่งยืน

5.3.1.7 หน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) ภาคเอกชนและชุมชนแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย จะต้องประชาสัมพันธ์เชิงรุกแหล่งท่องเที่ยว นำเสนอภาพแหล่งท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยวผ่าน Website ที่มีการ Update และประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชุมชนแหล่งท่องเที่ยว

ต้องเตรียมบุคลากรที่มีทักษะด้านคอมพิวเตอร์ทำหน้าที่คอย Update ข้อมูลแหล่งท่องเที่ยว ติดต่อประสานและตอบโต้กับนักท่องเที่ยวผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อให้เกิดการประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่อง สะดวกรวดเร็วและถึงกลุ่มเป้าหมายได้ทันที

5.3.1.8 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการท่องเที่ยว ได้แก่ สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี สำนักงานการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย จังหวัดราชบุรี องค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) สามารถนำรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม “C - THAINESS Model” นำไปใช้ขยายผลยังชุมชนท่องเที่ยวอื่น ๆ ได้ เพราะจังหวัดราชบุรีมีชุมชนท่องเที่ยวหลายแห่งที่มีความสนใจและมีความพร้อมที่พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย เพื่อให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสเรียนรู้วิถีชุมชน ทั้งทางด้านอาหาร ประเพณี อาชีพเกษตรกรรม เช่น ชุมชนวัดประสาธสิทธิ์ ชุมชนบ้านฆ้อง ชุมชนบ้านโพหัก เป็นต้น เนื่องจากมีทรัพยากรการท่องเที่ยวที่พร้อมสามารถนำมาสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยวได้ ในระยะเวลา 4 ปี

5.3.2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

5.3.2.1 ศึกษาวิจัย“ประสบการณ์ท้องถิ่น” เชิงบูรณาการในมิติที่หลากหลาย โดยเฉพาะการนำศิลปะและวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี มาสร้างกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์แบบมีส่วนร่วมของชุมชน แล้วเชื่อมโยงกับการท่องเที่ยววิถีไทย

5.3.2.2 ศึกษาการขยายผลรูปแบบกิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยกับเครือข่ายการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชุมชนอื่น ๆ ในจังหวัดราชบุรีและภูมิภาคตะวันตก

5.3.2.3 ศึกษาวิจัยการจัดการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยของแต่ละชุมชนให้ครอบคลุมตามเกณฑ์มาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชนแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

5.3.2.4 ศึกษาวิจัยการเพิ่มคุณค่าและมูลค่าพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ชุมชนบนอัตลักษณ์ของท้องถิ่นร่วมกับการสร้างประสบการณ์ท้องถิ่น ในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยแบบมีส่วนร่วมของชุมชน

บรรณานุกรม

- กรมศิลปากร. (2554). **วัฒนธรรม พัฒนาการทางประวัติศาสตร์เอกลักษณ์และภูมิปัญญา จังหวัดราชบุรี**. กรุงเทพฯ : คณะกรรมการอำนวยการจัดงานเฉลิมพระเกียรติ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว.
- กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2558). **แผนปฏิบัติการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวที่มีศักยภาพของประเทศไทย พ.ศ. 2558–2560**. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2562, จาก <http://www.dot.go.th>.
- การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2558). **การท่องเที่ยววิถีไทย**. นิตยสาร อ.ส.ท. ฉบับเดือนธันวาคม 2557. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://atcloud.com/stories/67589>.
- _____. (2560). **ตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2558**. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.google.com/search?q=ตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย+2558&rlz>.
- _____. (2561). **ตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย 2561**. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.google.com/search?q=ตราสัญลักษณ์ปีท่องเที่ยววิถีไทย+2561&rlz>.
- จังหวัดราชบุรี. (2560). **แผนพัฒนาจังหวัดราชบุรี พ.ศ. 2561–2564 (ฉบับทบทวนปีพ.ศ 2562)**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.rachaburi.go.th>.
- จินตนา ลิ้นโพธิ์ศาล. (2557). คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการนำมาประยุกต์เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่นเพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงศิลปวัฒนธรรม กรณีศึกษากลุ่มทอผ้าพื้นเมืองจังหวัดสกลนคร. **Journal of Science and Technology**, 5(9), 1-16, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index>.
- จิรพล สินธุนาวา. (2560). **ท่องเที่ยววิถีไทยด้านภัยโรคร้อน**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.greenleafthai.org/upload/mag/greenleaf006.pdf?>.
- ชมพูนุช หุ่นนา. (2558). การศึกษาความเชื่อมโยงกับแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสมุทรสงคราม. **วารสารวไลยลงกรณ์ปริทัศน์**. 5 (2), 113-12. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก http://acad.vru.ac.th/Journal/Journal%205-2/09_5_2.pdf.
- ชุตีรัตน์ เจริญสุข และคณะ. (2557). **รายงานวิจัยการวิจัยปฏิบัติการเพื่อหาแนวทางการพัฒนาการจัดการด้านการตลาดการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมไทยทรงดำบ้านห้วยเขาเงินอำเภอปากท่อ จังหวัดราชบุรี**. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- ณัฐสิมา โทจันทร์. (2014). **เรามาทำความรู้จัก“ปีท่องเที่ยววิถีไทย2558 (2015 Discover Thainess)”**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.damainmarket.com/buynow/>.
- ดลฤทัย ไกรวรรณกุล. (2558). **ท่องเที่ยววิถีไทย 2558 (2015 Discover Thainess)**. **Mice & Tourism Isaan Bizweek**. มีนาคม, 2, สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.esanbiz.com/837/>.
- ดวงรัตน์ ด่านไธยนา. (2553). พฤติกรรมในการเลือกและความต้องการของนักท่องเที่ยวต่อคู่มือการท่องเที่ยวด้วยตนเอง (กรณีศึกษาชุมชนบางนกแขวก จังหวัดสมุทรสงคราม). **วารสารวิจัยและพัฒนาฉบับมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์**. 2(1), 79–89, สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 256, จาก <http://www.rdi.ssru.ac.th/irdjournal/index.php/ISSN2229>.

- ทรงคุณ จันทจร และคณะ. (2555). คุณค่าอัตลักษณ์ศิลปวัฒนธรรมท้องถิ่นกับการศึกษาประยุกต์ เป็นผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น เพื่อเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมภาค ตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้และแนวทางการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจ. สืบค้นเมื่อวันที่ 30 มีนาคม 2562, จาก https://www.kmutt.ac.th/jif/public_html.
- ทรบ เทียรราชบุรี. (2560). กาดวิถีชุมชนคูบัว. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.เทียรราชบุรี>.
- _____. (2560). พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.google.com/search?q=พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง&rlz>.
- _____. (2560). วัดใหญ่นครชุมน์. (2560). สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.เทียรราชบุรี.com>
- ทินกฤต รุ่งเมือง. (2558). การพัฒนารูปแบบการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมเครือข่าย กิจกรรมการท่องเที่ยวของกลุ่มทวารวดี 4 จังหวัด. วารสารร่วมพฤษภาคมมหาวิทยาลัยเกริก. 33(1), 138-158. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/>.
- ท่องเที่ยวไทย.com . (2560). คูบัว เมืองโบราณ แหล่งหัตถกรรมผ้าตีนจกของดีแห่งเมืองราชบุรี. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.ท่องเที่ยวไทย.com>คูบัวผ้าตีนจก-ราชบุรี.
- _____. (2560). คูบัวเมืองโบราณ. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <https://www.ท่องเที่ยวไทย.com>.
- ธนรัตน์ ทับทิมไทย. (2561) การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism). สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2561, จาก <http://suphanburicampus.dusit.ac.th/report/230757.pdf>.
- ธัญยา พรหมบุรุษย์ และนฤมล กิมภากรณ์. (2558). ปัจจัยที่มีผลต่อประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวเชิง นิเวศ วัฒนธรรม และสุขภาพในกลุ่มจังหวัดภาคเหนือตอนบนของประเทศไทย : เชียงใหม่ ลำพูน ลำปาง แม่ฮ่องสอน. วารสารการบริการและการท่องเที่ยวไทย. 10(1), 71-87, สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index>.
- นงลักษณ์ จันทภาณุและนรินทร์ สังข์รักษา. (2556). ศักยภาพในการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของ ชุมชนบ้านหัวเขาจีน. วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์. 24(2), 143. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://journal.oas.psu.ac.th>.
- นนทิกัด เพียรโรจน์ และคณะ. (2558). การเชื่อมโยงเส้นทางและการส่งเสริมการตลาดโปรแกรมการ ท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมของกลุ่ม 4 จังหวัดในภาคใต้ของประเทศไทย. วารสารวิทยาการจัดการ. 32(2), 89-107. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/jms_psu/article/view/61647.
- นรินทร์ สังข์รักษา. (2555). รายงานวิจัยเรื่อง การพัฒนาและยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม สู่วัฒนกิจสร้างสรรค์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืนใน จังหวัดราชบุรี. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2557). รายงานการวิจัยเรื่องการยกระดับการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมสู่วัฒนกิจ สร้างสรรค์ผ่านกระบวนการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่ายอย่างยั่งยืนในจังหวัดราชบุรี. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- _____. (2558). ศักยภาพและความต้องการในการพัฒนาจังหวัดราชบุรีให้เป็นเมืองศิลปะและ การพักผ่อน. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.

- _____. (2559). รายงานการวิจัยเรื่องการพัฒนาเมืองต้นแบบแบบเศรษฐกิจสร้างสรรค์ “เมืองโอ่ง ดินสูก ตึกตา “ เพื่อพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันการเข้าสู่ประชาคมอาเซียนและสนับสนุนการท่องเที่ยวเมืองศิลปะและการพักผ่อนของจังหวัดราชบุรี. นครปฐม : มหาวิทยาลัยศิลปากร.
- นิตยสารอ.ส.ท. (2557). การท่องเที่ยววิถีไทย. สืบค้น 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.magazinedee.com>
- นุชนารถ รัตนสุวงศ์ชัย. (2554). กลยุทธ์การพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม. ในรายงานประชุมวิชาการระดับชาติ “มนุษยศาสตร์ในทศวรรษใหม่” พลวัตแห่งองค์ความรู้กับพหุลักษณะทางวัฒนธรรม วันที่ 18-19 สิงหาคม 2554. กรุงเทพฯ ฯ : มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.
- บ้านวัดปรกเจริญ. (2560). แผนพัฒนาการท่องเที่ยววิถีไทย / การท่องเที่ยวชุมชนจังหวัดราชบุรี ปี (2561-2564). เอกสารอัดสำเนา.
- _____. (2560). บ้านวัดปรกเจริญ. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก www.facebook.com/baanwatprokcharoen
- เบญจา จันทรและคณะ. (2547). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการบริหารจัดการด้านการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ในพื้นที่ลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2560, จาก <https://dric.nrct.go.th/index>.
- ประกอบศิริ รักดีพินิจและคณะ. (2560). คู่มือการจัดการท่องเที่ยวเชิงประสบการณ์สำหรับชุมชน. คณะวิทยาการจัดการและสารสนเทศศาสตร์ พะเยา : มหาวิทยาลัยพะเยา.
- ประวัติคลองดำเนินสะดวก. (2562). สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2562, จาก <http://www.tonghengtua.com>.
- ปราณี เอี่ยมลออภักดี. (2548). การตลาดประสบการณ์ : ประสบการณ์ของลูกค้า. วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย. 25(2), 19–28. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2562, จาก <https://opac.psu.ac.th/>.
- ผู้จัดการออนไลน์. (2558). ปี 2558 ท่องเที่ยวไทย เก๋ไก๋ไม่เหมือนใคร. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://mgronline.com/local/detail/9590000111367>.
- พรหมเมธ นาถมทอง. (2015) วิถีไทยในกระแส. TAT Review Magazine. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.etatjournal.com/mobile/menu-read-tat/menu>.
- พิพัฒน์ รุ่งกานต์วิวัฒน์. (2558). ชุมชนและสายน้ำคลองดำเนินสะดวก. นครปฐม : สถาบันสิทธิมนุษยชนและสันติศึกษา.
- พิมพ์ชนก ยิ่งสกุล. (2559). ทศนคติที่มีต่อกระแสการท่องเที่ยววิถีไทยของนักท่องเที่ยวไทยในเขตกรุงเทพมหานคร. ปรินญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม. กรุงเทพฯ.
- ภัทรพร ทิมแดง วินัย ปัญจจรศักดิ์. (2554). โมเดลการตลาดเชิงประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวชาวต่างชาติ. วารสารสมาคมวิจัย. 16(3), 91 - 101. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก http://www.ar.or.th/ImageData/Magazine/29/DL_171.pdf.

- ภัทรพร พันธุ์. (2558). การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงอาหารโดยผ่านประสบการณ์ของนักท่องเที่ยวในประเทศไทย. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้*. 8(2), 27–37, สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก https://www.tci-thaijo.org/index.php/journal_sct/article/view/82467.
- ภัณณิ แก้วสง่าและนิศาชล จำนงศรี. (2558). การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ : ทางเลือกใหม่ของการท่องเที่ยวไทย. *Suranaree. J.Soc.* 6(1), 91–109. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/sjss/article/view/23437>.
- มนรัตน์ ใจเอื้อ และคณะ. (2558). รูปแบบการตลาดเพื่อพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงมรดกวัฒนธรรมชุมชนเขาหลวง ตำบลเขาหลวง อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม. *วารสารวิชาการศรีปทุมชลบุรี*. 12-23. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/>.
- รัฐนันท์ พงศ์วิริทธิ์ธร ภาควิชา ภาควิชา และเบญญาภา กันทะวงศ์วาร. (2016). พฤติกรรมและส่วนประสมทางการตลาดที่มีต่อการท่องเที่ยววิถีไทยของนักท่องเที่ยวต่างประเทศเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือของประเทศไทย. *Journal of Community Development Research (Humanities and Social Sciences)*. 9(3), 127–139. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.journal.nu.ac.th/>.
- รุ่งนภา ดวงทอง. (2554). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมของตลาดเก่า 119 ปี เจ็ดเสมียน ตำบลเจ็ดเสมียน อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี. ปรินญาณินพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร : กรุงเทพฯ.
- วิกิพีเดีย สารานุกรมเสรี (2560). *ความหมายของศิลปะ*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://th.wikipedia.org/wiki/>.
- วิไลลักษณ์ เสรีตระกูล. (2555). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความสนใจสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวต่างประเทศ : กรณีศึกษาในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริการและการท่องเที่ยว*. 7(1), 58-66. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/tourismtaat/article/view/1637>.
- ศาลเจ้าแห่งงตั่ว. (2562). *ประวัติคลองดำเนินสะดวก*. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.tonghengtua.com>.
- ศรีศุภกร นิลกรรณ์. (2556). *การจัดการท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์เพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืนของอัตลักษณ์ชุมชนลำปาง*. กรุงเทพฯ : สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.
- สัจจา ไกรสรรัตน์. (2558). *รายงานวิจัยเรื่องการศึกษาประเพณีสงกรานต์ของชาวไทยพลัดถิ่นจังหวัดราชบุรีเพื่อยกระดับสู่การท่องเที่ยวอย่างสร้างสรรค์*. ราชบุรี : มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.
- สายันต์ ไพรัชญจิตร. (2550). *การจัดการทรัพยากรทางโบราณคดีในงานพัฒนาชุมชน*. กรุงเทพฯ : โครงการโบราณคดีชุมชน.
- สำนักข่าวกรมประชาสัมพันธ์. (2560). *รัฐบาลกำหนดนโยบายท่องเที่ยวแห่งชาติมีมติให้ปี 2561 เป็น "ปีท่องเที่ยววิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืนและให้การท่องเที่ยวสามารถเติบโตควบคู่ไปกับการตามรอยพระบาทด้านสังคมและสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เกิดความสมดุล*. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2562, จาก http://www.asean-thainet/mobile_detail.php?cid=4&nid=7757.

- สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. (2553). **โครงการวิจัยระดับมหาดบัณฑิตชุดโครงการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์**. สืบค้นเมื่อ 21 พฤษภาคม 2555, จาก <http://www.ttresearch.org>.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย. (2559). **ศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยในประเทศไทย**. กรุงเทพฯ : รุ่งศิลป์การพิมพ์.
- สำนักวิทยบริการฝ่ายข้อมูลท้องถิ่น. (2555). **ผ้าจก เป็นมรดกทางภูมิปัญญาของไทย**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://arit.mcru.ac.th/echayaratchaphuri/>.
- สุนัน เมธิโยธิน. (2556). การตลาดสำหรับธุรกิจโปรแกรมท่องเที่ยวต่างประเทศสำเร็จรูป. **วารสารวิทยาการจัดการ**, 30(3), 51–70. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.kmutt.ac.th>.
- สุประภา สมนึกพงษ์. (2560). แนวโน้มและการตลาดท่องเที่ยว 4.0 ประเทศไทย. **Veridain E - Journal, Silpakorn University**. 10 (3), 2055 - 2065. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://www.tu-thaijo.org/index.php/VeridanJournal/article/view/110248/86489>
- หน่วยบริการวิชาการ วิทยาลัยนวัตกรรมการสื่อสารสังคม. (2557). **แนวทางการสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม อำเภอวังสมบูรณ์ จังหวัดสระแก้ว**. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://th.airbnb.com>.
- องค์การบริหารส่วนตำบลคูบัว. (2560). **เมืองโบราณคูบัว.สท.ชวนไปเที่ยว**. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก : <http://info.dla.go.th/public/travel.do>.
- อภิษฎีพัทธ์ กุสิยารังสีหิ. (2560). การเล่าเรื่องในการสื่อสารการตลาดสินค้าโอท็อปกุสุมา. **วารสารประชากร**. 5(1), 85–105. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2562, จาก http://www.thai-explore.net/search_detail/result/6919.
- อาภรณ์ รัชไช. (2560). **ภูมิปัญญาชาวบ้านกับความหลากหลายทางชีวภาพ**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.scimath.org/>.
- อุดม สมพร. (2540). **ผ้าจกไท-ยวนราชบุรี**. กรุงเทพฯ : ภาพพิมพ์.
- Airbnb. (2018). **เปิดตัวบริการ “ประสบการณ์การท่องเที่ยวในเชียงใหม่และทั่วเมืองไทย”** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://press.airbnb.com>.
- Best, J. & Kahn, J.V. (1998). **Research in education**. 6th New Jersey : Prentice-Hall.
- Boyd, S. (2002). “Cultural and heritage tourism in Canada : Opportunities, principles and challenges”., **Tourism and Hospitality Research**, 3 (February) : 211 - 233.
- Christopher, H. Lovelock, & Wirtz, Jochenl. (2007). **Service marketing : people, technology strategy**. Boston, MA : prentice Hall.
- Jasminta. (2015). **ททท. เผยโครงการ ปี 59 ต่อยอดการท่องเที่ยวให้ดียิ่งขึ้น**. สืบค้นเมื่อวันที่ 20 พฤษภาคม 2562, จาก <https://travel.mthai.com/news/125326.html>.
- Jasminta. (2016). **ผู้ว่าททท. เปิดตัวยุทธศาสตร์แผนการตลาดท่องเที่ยวปี 2560 พร้อมชวนเที่ยวท้องถิ่นไทย**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2562, จาก <https://travel.mthai.com>.
- Kotler. (2000). **Marketing Management**. New Jersey : Prentic – Hall.

- Kotler. (2017). **Marketing 4.0 Moving from Traditional to Digital**. USA : John wiley & Sons,Inc, Hobken New Jersey.
- Krejcie R.V.and morgan.D.W. (1970). “Determining Sample size for research activities.” **Education and Psychological Measurement** 30. pp 607-610.
- MGR Online. (2556). **ท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ สัมผัสวิถีชุมชนในธรรมชาติที่ไร่คุณมน**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://blog.unseentourthailand.com/raikhunmon>.
- Namsai Supavong. (2017). **เที่ยวไทยทำไมต้องลงลึก**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <https://thematter.co/rave/tat-thai-travel/20825>
- Richard S, G. (2010b). **Creative Tourism and Cultural Events**. [On-line] Available : <http://www.docstoc.com/docs/68264727/>.
- Richard, G and Wilson, J. (2006) **Developing Creativity in tourist experiences : A Solution to the serial reproduction of culture** *Tourism management*. 27: 1209–1223.
- Richard, G and Wilson, J. (2010). **Creative Tourism and Local Development In Wurzbarger,R.CEdl. Creative Tourism A Global Conversation how to provide unique creative experiences for travelers worldwide : at present at the 2008 Santa Fe & UNESCO International Conference on Creative Tourism in Santa Fe** (pp.78–90) New Mexico USA.
- Rogerson, C.M. (2004). **Tourism and uneven local economic development : The experience of rote tourism in South Africa**, in Rogerson, C. M. and Visser, G. (Eeds.). **Tourism and development issues in contemporary South Africa**. Pretora: Africa institute of South Africa, 399 – 419.
- thailandexhibition.com. (2560). **วัดชนอน และพิพิธภัณฑ์หนังใหญ่ ราชบุรี**. สืบค้นเมื่อ 30 ตุลาคม 2560, จาก <http://www.thailandexhibition.com/Eat-Travel/616>.
- Tourist go home. (2558). **2015 Discover THAINESS / ท่องเที่ยววิถีไทย ๒๕๕๘ การคัดเลือกสินค้าและบริการทางการท่องเที่ยวที่สอดคล้องกับคุณค่า (Value Proposition)** สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560, จาก <http://www.etatjournal.com>.
- TRAVEL. (JUL 20,2018). **จากการสัักยันต์คราฟต์เปียร์ ฯลฯ วิธีมองประสบการณ์ การท่องเที่ยวแบบ Airbnb**. สืบค้นเมื่อ 30 มีนาคม 2561, จาก <https://themomentum.co/tag/>.
- Trip Travelgang. (2018). **กิจกรรมการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์กับ 13 สถานที่น่าเรียนรู้สวย ๆ ในเมืองไทย**. สืบค้นเมื่อ 20 พฤษภาคม 2560ม จาก <https://www.triptravelgang.com>.

ภาคผนวก ก
เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสัมภาษณ์

แบบสอบถามความต้องการของนักท่องเที่ยว

แบบสอบถามความพึงพอใจการอบรม

แบบสอบถามความพึงพอใจรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น

แบบสนทนากลุ่มแนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย

แบบสัมภาษณ์

เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี”

ประเด็นการสัมภาษณ์

1. สภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนของท่านและจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างไร
 - 1.1 ข้อมูลหรือภาพรวมหรือสภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างไร
 - 1.2 นโยบายหรือแผนงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการท่องเที่ยววิถีไทย มีอะไรบ้างเป็นอย่างไร
 - 1.3 ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนที่ดึงดูดต่อการท่องเที่ยววิถีไทยมีหรือไม่ อย่างไร
 - 1.4 จุดอ่อน จุดแข็ง การท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างไร
2. ประสบการณ์ท้องถิ่นศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนในท้องถิ่น มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
3. กิจกรรมท่องเที่ยวเกี่ยวกับประสบการณ์ท้องถิ่นโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
4. วิธีการหรือขั้นตอนหรือกระบวนการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนเป็นอย่างไร
5. ความต้องการพัฒนารูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เป็นอย่างไร
6. แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง เป็นอย่างไร
7. การเชื่อมโยงการท่องเที่ยววิถีไทยกับแหล่งท่องเที่ยวอื่น ๆ ในลุ่มน้ำแม่กลอง ควรเป็นอย่างไร
8. ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะอื่น ๆ ต่อการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นที่ใช้ศิลปะและวัฒนธรรมมีหรือไม่ อย่างไร

ขอขอบคุณที่ให้ความร่วมมือในการตอบแบบสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์ (นักท่องเที่ยว)

เรื่อง “รูปแบบการพัฒนาการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี”

ชื่อสถานที่ท่องเที่ยว.....
 ที่อยู่.....
 วันที่สัมภาษณ์.....เวลา.....น.
 ชื่อผู้สัมภาษณ์.....อายุ.....
 ที่อยู่.....

ส่วนที่ 1 ประสบการณ์ท้องถิ่นกับการท่องเที่ยววิถีไทย

1. ท่านเคยมาเที่ยวที่นี่ (วัดขนอน วัดโฆลง กาดวิถีไทยยวน วัดม่วงนครชุมน์) หรือไม่....หากเคยมามาก็ครั้ง มาเพราะอะไร อะไรคือสิ่งดึงดูดใจ
2. ท่านมาเที่ยวราชบุรีมีจุดประสงค์ของการท่องเที่ยวที่ (วัดขนอน วัดโฆลง กาดวิถีไทยยวน วัดม่วงนครชุมน์) คืออะไร เพราะอะไร
3. ท่านมาเที่ยวราชบุรีต้องการทำกิจกรรมอะไรบ้าง
4. ประสบการณ์ท่องเที่ยวที่ท่านได้รับจากแหล่งท่องเที่ยว (วัดขนอน วัดโฆลง กาดวิถีไทยยวน วัดม่วงนครชุมน์) มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
5. กิจกรรมที่ท่านได้ทำ มาเที่ยวชม ในแหล่งท่องเที่ยวนี้ คืออะไร
6. รายละเอียด กิจกรรมในแหล่งท่องเที่ยว

ตอนที่ 2 ความต้องการรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

1. กิจกรรมท่องเที่ยวที่ท่านมาเที่ยวแหล่งท่องเที่ยวนี้ (วัดขนอน วัดโฆลง กาดวิถีไทยยวน วัดม่วงนครชุมน์)คืออะไร (ระบุ)
2. การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวให้ท่านเข้าร่วมกิจกรรมมีอะไรบ้าง
3. ความประทับใจของท่านที่มีต่อการเข้าร่วมกิจกรรมท่องเที่ยวที่นี่ คือ อะไร
4. การบริการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวนี้ มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร
5. ท่านมีความต้องการพัฒนาการท่องเที่ยวในรูปแบบกิจกรรมต่าง ๆ ของแหล่งท่องเที่ยว(วัดขนอน วัดโฆลง กาดวิถีไทยยวน วัดม่วงนครชุมน์) คือ อะไร

กิจกรรม/แหล่งท่องเที่ยว		การพัฒนาที่ต้องการ

6. ท่านต้องการให้ปรับปรุง สิ่งสนับสนุนและส่งเสริมแหล่งท่องเที่ยว และอำนวยความสะดวกในแหล่งท่องเที่ยว เช่น (ร้านอาหารอร่อย , ผลิตภัณฑ์สินค้าพื้นเมือง, กิจกรรมท่องเที่ยว เส้นทางท่องเที่ยว การขายของที่ระลึก, สิ่งแวดล้อม, การประชาสัมพันธ์ อื่น ๆ) มีอะไรบ้าง

☐ 1. ปรับปรุงกิจกรรมท่องเที่ยว (ระบุ)

.....

☐ ปรับปรุงการจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ให้นักท่องเที่ยว (ระบุ)

.....

☐ 2. ปรับปรุงการบริการการท่องเที่ยว (ระบุ)

.....

☐ 3. ปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวก (ระบุ)

.....

☐ 4. ปรับปรุงข้อมูลข่าวสาร (ระบุ)

.....

☐ 5. อื่น ๆ (ระบุ)

.....

7. กิจกรรมหรือการจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์ท่องเที่ยวให้กับท่านที่ท่านต้องการให้เกิดขึ้นในแหล่งท่องเที่ยวนี้คืออะไร

.....

8. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ ที่ต้องการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี

.....

แบบสอบถามสำหรับนักท่องเที่ยว
เรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

คำชี้แจง

1. แบบสอบถามฉบับนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อรวบรวมข้อมูลความต้องการรูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี และจะนำเสนอผลในภาพรวม ดังนั้นข้อมูลในการตอบแบบสอบถามจะไม่มีผลเสียต่อท่าน
2. แบบสอบถามฉบับนี้แบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ
 - ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว
 - ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยววิถีไทย
 - ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความต้องการรูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย
 - ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
3. ผลที่ได้รับจากการตอบแบบสอบถาม จะนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวิจัยสามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อการพัฒนาการท่องเที่ยววิถีไทย จึงขอความกรุณาจากท่านได้โปรดตอบแบบสอบถามทุกข้อ ให้ตรงกับสภาพความเป็นจริง เพื่อนำผลที่ได้ไปดำเนินการในขั้นต่อไป

ขอขอบพระคุณมา ณ โอกาสนี้สำหรับความร่วมมือในการตอบแบบสอบถาม

แบบสอบถาม

เรื่อง

รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี

ตอนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของนักท่องเที่ยว

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายลงในช่อง ☒ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

1. เพศ

☐ ชาย☐ หญิง

2. อายุ

☐ 17 – 24 ปี☐ 25 - 34 ปี☐ 35 – 44 ปี☐ 45 – 54 ปี☐ 55 – 64 ปี☐ 65 ปี ขึ้นไป

3. สถานภาพ

☐ โสด☐ สมรส☐ หม้าย☐ หย่าร้าง☐ แยกกันอยู่

4. การศึกษา

☐ ประถมศึกษา☐ มัธยมศึกษาตอนต้น☐ มัธยมศึกษาตอนปลาย/ป.ว.ช☐ อนุปริญญา/ป.ว.ส☐ ปริญญาตรี☐ ปริญญาโท☐ ปริญญาเอก☐ อื่น ๆ.....

5. อาชีพ

☐ เกษตร☐ รับจ้าง☐ รับราชการ☐ ตัวแทนขายสินค้า☐ แม่บ้าน/พ่อบ้าน☐ ธุรกิจส่วนตัว☐ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท☐ อื่น ๆ.....

6. รายได้ต่อเดือน

☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท☐ 5,001 – 10,000 บาท☐ 10,001 บาท –

15,000 บาท

☐ 15,001 – 20,000 บาท☐ 20,001 – 25,000 บาท☐ 25,000 บาท ขึ้นไป

7. ภูมิลำเนา

☐ กรุงเทพฯ☐ ปริมณฑล☐ ภาคเหนือ☐ ภาคกลาง☐ ภาคใต้☐ ภาคตะวันออก☐ ภาคตะวันตก☐ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ

ตอนที่ 2 พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยววิถีไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายลงในช่อง ☒ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

- ความถี่ของการเดินทางท่องเที่ยวของท่านมีลักษณะอยู่ในข้อใด
☐ 1 ครั้ง/เดือน ☐ 2 ครั้ง/เดือน ☐ 3 ครั้ง/เดือน
☐ อื่นๆ.....
- ท่านหาข้อมูลท่องเที่ยวจากแหล่งใด (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ หนังสือพิมพ์ ☐ อินเทอร์เน็ต ☐ วารสาร/นิตยสาร/คู่มือเดินทาง
☐ วิทยุ/โทรทัศน์ ☐ เพื่อน / ญาติ ☐ ศูนย์ข้อมูลท่องเที่ยว/ททท.
☐ สมาคมท่องเที่ยว ☐ บริษัททัวร์ ☐ เอกสารแผ่นพับ/โบรชัวร์
- ประเภทของแหล่งท่องเที่ยวและกิจกรรมที่ท่านสนใจ (เลือกได้มากกว่า 1 ข้อ)
☐ ศึกษารัชมชาติเดินป่า ☐ เทียน้ำตก ☐ พักผ่อน
 รับประทานอาหาร
☐ เทียนทะเล/เกาะ/ดำน้ำ ☐ ดูดาว/ดูนก/ส่องสัตว์ ☐ พักแรมด้วยเต็นท์
☐ โบราณสถาน/ศิลปวัฒนธรรม ☐ เทียนสวนเกษตร ☐ เทศกาล/
 ประเพณี
☐ ท่องเทียนเชิงสุขภาพ/นวดสมุนไพร ☐ พายเรือ ☐ ซื้อสินค้าพื้นเมือง
☐ วิถีชีวิตชุมชนและบ้านพักชนบท ☐ ปีนเขา/ไต่เขา
☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ).....
- ท่านเคยเดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรีมาก่อนหรือไม่
☐ เคย ☐ ไม่เคย
- วัตถุประสงค์ในการเดินทางมาจังหวัดราชบุรีในครั้งนี้คือ
☐ พักผ่อน/ท่องเที่ยว ☐ เยี่ยมญาติ/เพื่อน ☐ ทัศนศึกษา/แสวงหาความรู้ ☐ พักฟื้น
☐ ประชุม/สัมมนา ☐ ปฏิบัติราชการ ☐ ธุรกิจ ☐ อื่น ๆ (โปรดระบุ)
- ลักษณะการเดินทาง
☐ คนเดียว ☐ ครอบครัว ☐ กลุ่มเพื่อน ☐ บริษัททัวร์
☐ มาเทียนด้วยกันเป็นกลุ่มใหญ่ ☐ อื่นๆ(โปรดระบุ).....
- ยานพาหนะในการเดินทาง
☐ รถยนต์ส่วนตัว ☐ รถโดยสารประจำทาง ☐ รถเช่า/รถตู้
☐ เรือ ☐ รถยนต์บริษัทนำเทียน ☐ รถจักรยานยนต์
☐ รถไฟ ☐ เครื่องบิน
- ท่านพักค้างคืนในการเดินทางครั้งนี้หรือไม่
☐ พักค้างคืน ☐ ไม่พักค้างคืน (ข้ามไปตอบข้อ 11)

9. ถ้าพักค้างคืน ประเภทของที่พักที่ท่านพัก

- ☐ โรงแรม ☐ รีสอร์ท ☐ บังกะโล
☐ กางเต็นท์ ☐ บ้านญาติ/เพื่อน ☐ บ้านพักรับรอง
☐ วัด/โรงเรียน ☐ อื่นๆ (โปรดระบุ).....

10. ระยะเวลาการพักผ่อน

- ☐ 1 คืน ☐ 2 คืน ☐ 3 คืน ☐ มากกว่า 3 คืน

11. ค่าใช้จ่ายในการท่องเที่ยวครั้งนี้เฉลี่ยต่อคนต่อวัน

- ☐ ต่ำกว่า 1,000 บาท ☐ 1,001 – 3,000 บาท ☐ 3,001 – 5,000 บาท
☐ มากกว่า 5,000 บาท

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นต่อความต้องการรูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย

คำชี้แจง โปรดทำเครื่องหมายลงในช่อง ☒ ที่ตรงกับความเป็นจริงมากที่สุด

ความต้องการรูปแบบ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต ศิลปะ ที่สามารถนำมาสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว					
1.1 จังหวัดราชบุรีมีสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ระบบนิเวศ และสภาพเศรษฐกิจ สังคมที่เหมาะสมกับแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย					
1.2 จังหวัดราชบุรีมีสถานที่ท่องเที่ยวทั้งวัฒนธรรมและศิลปกรรม วิถีชีวิตที่โดดเด่นสามารถพัฒนาให้เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย					
1.3 จังหวัดราชบุรีมีศิลปะและวัฒนธรรมที่เหมาะสมกับการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย					
1.4 จังหวัดราชบุรีมีศิลปะ เช่น โองม้งกร หนังใหญ่ ผ้าทอไทยวน ตึกตาบ้านสิงห์ สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและจัดประสบการณ์ท้องถิ่นได้					
1.5 จังหวัดราชบุรีมีวัฒนธรรม 8 ชชาติพันธุ์ วิถีชีวิตตามลุ่มน้ำแม่กลองที่โดดเด่น สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยและจัดประสบการณ์ท้องถิ่นได้					

ความต้องการรูปแบบ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
1. ด้านบริบทแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี คือ แหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวข้องกับวัฒนธรรมประเพณีวิถีชีวิต ศิลปะ ที่สามารถนำมาสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยว					
1.6 จังหวัดราชบุรีมีศักยภาพชุมชนที่สามารถพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย					
1.7 จังหวัดราชบุรีสิ่งดีๆ ในการสร้างประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับนักท่องเที่ยววิถีไทย					
2. ด้านรูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น คือ กิจกรรมท่องเที่ยวตามวิถีไทยเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้ สัมผัสประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง					
2.1 การสัมผัสและเรียนรู้วิถีชีวิตวัฒนธรรม เช่น วิถีการเกษตร วิถีชุมชน วิถีชาติพันธุ์					
2.2 การร่วมทำอาหารและรับประทานอาหารไทย อาหารพื้นถิ่น					
2.3 การเข้ากิจกรรมประเพณีไทย งานประเพณีท้องถิ่น เช่น สงกรานต์ชาวมอญ กินข้าวห่อกะเหรี่ยง					
2.4 เข้าร่วมกิจกรรมทางศาสนาและความเชื่อ เช่น ทำบุญตักบาตร ปฏิบัติธรรม ไหว้พระเสริมสิริมงคล					
2.5 เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการงานศิลปหัตถกรรม เช่น ทอผ้า จักสาน ปั่นดินเหนียว ตอกกระดาศ					
2.6 มีส่วนร่วมชมดนตรีและการแสดง เช่น เพลงพื้นบ้าน รำไทย ต่อยมวย รำดาบ หนังใหญ่					
2.5 เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการงานศิลปหัตถกรรม เช่น ทอผ้า จักสาน ปั่นดินเหนียว ตอกกระดาศ					
2.6 มีส่วนร่วมชมดนตรีและการแสดง เช่น เพลงพื้นบ้าน รำไทย ต่อยมวย รำดาบ หนังใหญ่					
2.7 เรียนรู้การรักษาสุขภาพแบบไทย เช่น นวดไทย สปาไทย สมุนไพรไทย					
2.8 เรียนรู้ภูมิปัญญาไทยและร่วมลงมือปฏิบัติกับปราชญ์ชุมชนคนในท้องถิ่นเช่น การทำผลิตภัณฑ์ท้องถิ่น					
3. ด้านลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น คือ คุณสมบัติเฉพาะของการจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้กับ นักท่องเที่ยวแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย					
3.1 จัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้นักท่องเที่ยวคำนึงถึงวัฒนธรรม ภูมิปัญญา ประเพณีวิถีชีวิตและสภาพบริบทชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง					
3.2 เปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีส่วนร่วมร่วมกับคนในชุมชน					
3.3 ถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นให้แก่					

ความต้องการรูปแบบ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
นักท่องเที่ยวได้รู้ที่มาที่ไป เกิดความซาบซึ้ง					
3.4 จัดเวลาให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น					
3.5 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น การเข้าร่วมวิถีชีวิต การทำอาหารไทยต้องให้และสร้างความรู้เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจ					
3.6 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น เช่น การทอผ้า การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้าน ต้องมีความสนุกสนาน ผ่อนคลาย มีความแตกต่างจากชีวิตประจำวัน					
3.7 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นควรให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัส ลงมือทำ และเกิดความประทับใจในการท่องเที่ยว					
3.8 กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นสร้างรายได้ทางตรงและทางอ้อมให้กับคนในชุมชน					
4. ด้านการบริการการท่องเที่ยว คือ การบริการเพื่อให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายจากการท่องเที่ยววิถีไทย					
4.1 มีเส้นทางการเดินทางที่สะดวกเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวได้ง่าย					
4.2 มีผู้ให้ข้อมูลในการท่องเที่ยวที่ชัดเจนเข้าใจง่าย					
4.3 มีผู้ให้บริการการท่องเที่ยวที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญในการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยว					
4.4 มีผู้ให้บริการที่เอาใจใส่ดูแลนักท่องเที่ยวและมีความเป็นเจ้าบ้านที่ดี					
4.5 มีการบริการการท่องเที่ยวที่ปลอดภัยและได้มาตรฐาน					
4.6 มีการบริการนำเที่ยวที่ไม่เกิดผลกระทบกับสิ่งแวดล้อม ประเพณีวิถีชีวิต ภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชน					
4.7 มีการบริการท่องเที่ยวที่พร้อมจัดการนำเที่ยวที่ส่งเสริมเศรษฐกิจชุมชน					
5 . ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก คือ การรองรับและบริการให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายในระหว่างการเดินทางท่องเที่ยววิถีไทย					
5.1 มีความสะดวก และปลอดภัยในการเดินทางมาท่องเที่ยว					
5.2 มีป้ายบอกทางมายังสถานที่ท่องเที่ยว					
5.3 มีสถานที่จอดรถเพียงพอและสะดวก					
5.4 มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าท้องถิ่นที่หลากหลาย					
5.5 มีร้านอาหาร เครื่องดื่มที่สะอาดและมีคุณภาพ					
5.6 มีที่นั่งพักผ่อนและสถานที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว					
5.7 มีห้องสุขาจำนวนเพียงพอและสะอาด					
5.8 มีที่พักที่สะอาดและปลอดภัย					

ความต้องการรูปแบบ	ระดับความต้องการ				
	5	4	3	2	1
	มากที่สุด	มาก	ปานกลาง	น้อย	น้อยที่สุด
6. ด้านข้อมูลข่าวสารและการประชาสัมพันธ์ คือ การให้ข้อมูลข่าวสารให้กับนักท่องเที่ยว					
6.1 มีการให้ข้อมูลแนะนำแหล่งท่องเที่ยวกฎกติกาต่างๆ ในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยอย่างชัดเจน					
6.2 มีสื่อหลายรูปแบบ เช่น เว็บไซต์ แผ่นพับ เอกสาร คู่มือการท่องเที่ยว นำเสนอข้อมูลการจัดกิจกรรมเพื่อให้บริการแก่นักท่องเที่ยว					
6.3 เผยแพร่ข่าวสารการท่องเที่ยวกับนักท่องเที่ยววิถีไทย					
6.4 มีการประชาสัมพันธ์การจัดกิจกรรมการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง					
6.5 มีผู้ให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย					
6.6 มีศูนย์บริการให้ข้อมูลการท่องเที่ยววิถีไทย และมีปฏิทินการจัดกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยระบุไว้ในปฏิทินกิจกรรมของการท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย					

ตอนที่ 4 ปัญหา อุปสรรคและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับรูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณที่ท่านกรุณาตอบคำถาม

แบบสอบถามความพึงพอใจการท่องเที่ยววิถีไทย
เส้นทางประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล

1. เพศ ☐ ชาย ☐ หญิง
2. อายุ ☐ 17 – 24 ปี ☐ 25 - 34 ปี ☐ 35 – 44 ปี ☐ 45 – 54 ปี
- ☐ 55 – 64 ปี ☐ 65 ปี ขึ้นไป
3. การศึกษา ☐ ต่ำกว่าปริญญาตรี ☐ ปริญญาตรี ☐ สูงกว่าปริญญาตรี
4. อาชีพ ☐ ข้าราชการ รัฐวิสาหกิจ พนักงานราชการ ☐ พนักงาน/ลูกจ้างบริษัท
- ☐ นักธุรกิจ ธุรกิจส่วนตัว ☐ อื่น ๆ.....
5. รายได้ ☐ ต่ำกว่า 5,000 บาท ☐ 5,001 – 10,000 บาท
- ☐ 10,001 บาท – 15,000 บาท ☐ 15,001 – 20,000 บาท
- ☐ 20,001 –25,000 บาท ☐ 25,000 บาท ขึ้นไป
7. ที่อยู่จังหวัด.....

ส่วนที่ 2 ระดับความพึงพอใจการท่องเที่ยววิถีไทยเส้นทางประสบการณ์ท้องถิ่น

คำชี้แจง ทำเครื่องหมาย / ลงในช่องว่าง ให้ตรงกับความเป็นจริงของท่าน

5 พึงพอใจมากที่สุด 4 พึงพอใจมาก 3 พึงพอใจปานกลาง 2 พึงพอใจน้อย 1 พึงพอใจน้อยที่สุด

ความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
ด้านกิจกรรมการท่องเที่ยว						
1	กิจกรรมที่จัดให้นักท่องเที่ยวมีความน่าสนใจ เน้นประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน					
2	กิจกรรมท่องเที่ยวให้ความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่างจากชีวิตประจำวัน เช่น การทำน้ำตาลมะพร้าว ทอผ้าไทยวน การแสดงหนังใหญ่ การทำอาหารพื้นบ้านชาวมอญ					
3	กิจกรรมการท่องเที่ยวสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ สนุกสนาน และประทับใจ					
4	กิจกรรมการท่องเที่ยวในท้องถิ่นจัดได้เหมาะสมกับเวลา					
5	การมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆที่จัดขึ้นโดยชุมชน					
6	การเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสหรือมีส่วนร่วมกิจกรรมต่างๆกับคนในชุมชน					

ความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
7	การถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความรู้ในวัฒนธรรมของชุมชน					
8	การถ่ายทอดเรื่องราวที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมให้นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดความซาบซึ้งในวัฒนธรรมของชุมชน					
9	กิจกรรมในแต่ละชุมชนสามารถสร้างการรับรู้ถึงคุณค่าทางวัฒนธรรมของแต่ละชุมชน					
ด้านสิ่งดึงดูดใจการท่องเที่ยว						
1	ศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนมีเอกลักษณ์ โดดเด่น					
2	ชุมชนมีความหลากหลายของกิจกรรมท่องเที่ยว					
3	แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความสวยงาม					
4	กิจกรรมที่จัดขึ้นภายในชุมชนมีความโดดเด่น แตกต่างจากชุมชนอื่นๆ					
5	แหล่งท่องเที่ยวภายในชุมชนมีความเป็นเอกลักษณ์					
ด้านการให้บริการการท่องเที่ยว						
1	เจ้าหน้าที่บริการด้วยความสุขและเป็นมิตร					
2	เจ้าหน้าที่ให้ข้อมูลกิจกรรมการท่องเที่ยวในแหล่งท่องเที่ยวชัดเจนเข้าใจง่าย					
3	เจ้าหน้าที่เอาใจใส่นักท่องเที่ยวอย่างดี เต็มใจบริการ มีความกระตือรือร้นในการให้บริการ					
4	เจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำหรือตอบข้อคำถามอย่างชัดเจน					
5	เจ้าหน้าที่มีความเป็นกันเอง					
6	เจ้าหน้าที่มีความเข้าใจที่ชัดเจนในแหล่งท่องเที่ยวนั้น					
7	เจ้าหน้าที่มีความสุภาพให้เกียรตินักท่องเที่ยว					
8	เจ้าหน้าที่มีความพร้อมและเต็มใจบริการนักท่องเที่ยว					
ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก						
1	การเดินทางมีความสะดวกปลอดภัย มีป้ายสัญลักษณ์บอกทางชัดเจน					
2	สถานที่จอดรถเพียงพอ เหมาะสม สะดวกปลอดภัย					
3	ร้านอาหารและเครื่องดื่ม มีจำนวนเพียงพอ ราคาเหมาะสม สะอาดและมีคุณภาพ					
4	มีห้องน้ำ ห้องสุขาสะอาดเพียงพอ สะดวกต่อการใช้งาน					
5	มีป้ายเตือนความปลอดภัยและป้ายคำแนะนำต่างๆในการท่องเที่ยว					
6	มีที่นั่งพักผ่อนและสถานที่ทำกิจกรรมการท่องเที่ยว					
7	มีร้านจำหน่ายของที่ระลึกและสินค้าท้องถิ่นที่หลากหลาย					
8	มีที่พักที่สะอาดและปลอดภัย					
9	ความเป็นระเบียบในการจัดการร้านอาหาร					

ความพึงพอใจ		ระดับความพึงพอใจ				
		5	4	3	2	1
10	ระยะทางเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยว มีความเหมาะสม					
11	มีถึงขยะเพียงพอแหล่งท่องเที่ยว					
12	มีป้ายและสัญลักษณ์การให้ข้อมูลในแหล่งท่องเที่ยวในรูปแบบสื่อต่าง ๆ					

ส่วนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

1. ในฐานะท่านเป็นนักท่องเที่ยวต้องการให้ปรับปรุงเส้นทางท่องเที่ยวและกิจกรรมการท่องเที่ยวประสบการณ์ท้องถิ่นในเรื่องใดบ้าง

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

.....

ขอขอบคุณทุกท่านที่กรุณาตอบแบบสอบถาม

แนวทางการสนทนากลุ่ม
เรื่อง รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย กลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

1. การเปิดการสนทนาสร้างความคุ้นเคย

เริ่มต้นการสนทนา

- แนะนำตัว Moderator และสมาชิกที่เข้าร่วมประชุม และบอกวัตถุประสงค์ของการสนทนา

2. ประเด็นของการสนทนา

2.1 ข้อมูลพื้นฐานโดยภาพรวม

- ข้อมูลเกี่ยวกับภาพรวมหรือหรือสภาพการณ์ของการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรีเป็นอย่างไร

- สภาพการณ์ประสบการณ์ท้องถิ่นในแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยจังหวัดราชบุรี เป็นอย่างไร

- จุดเด่นและจุดอ่อนของการท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี คืออะไร

- ปัจจัยที่ทำให้เกิดความสำเร็จและความล้มเหลวของการท่องเที่ยววิถีไทย คืออะไร

- ปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชน เป็นอย่างไร

2.2 ศิลปะและวัฒนธรรม

- ศิลปะและวัฒนธรรมที่โดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ของการท่องเที่ยววิถีไทย มีอะไรบ้าง เป็นอย่างไร

- กิจกรรมศิลปะและวัฒนธรรมที่สร้างประสบการณ์ท้องถิ่น เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย มีอะไรบ้าง ควรเป็นอย่างไร

2.3 การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรม

- แหล่งท่องเที่ยววิถีไทยมีการจัดกิจกรรมที่สร้างประสบการณ์เรียนรู้ท้องถิ่นโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรมหรือไม่ อย่างไร

- หากมีการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรม (ภาครัฐ ททท.ท่องเที่ยวจังหวัด ผู้ประกอบการแหล่งท่องเที่ยว มัคคุเทศก์ และองค์กรท้องถิ่นและอื่น ๆ) ควรเป็นอย่างไร

- รูปแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรม ควรเป็นอย่างไร (ประเพณี อาหารไทย วิถีไทย รักษาสุขภาพแบบไทย ศิลปะไทย ภูมิปัญญาไทย ศิลปะการแสดงไทย)

- ลักษณะการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรม ควรเป็น
อย่างไร (เช่น กิจกรรมที่อยู่บนฐานวัฒนธรรมเดิม กิจกรรมแบบมีส่วนร่วม มีเรื่องราว
กิจกรรมให้ความรู้ เป็นต้น)

- แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยตามหลักการ
ควรเป็นอย่างไร

ภาคผนวก ข

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบเครื่องมืองานวิจัย
รายชื่อผู้ให้ข้อมูลและผู้เข้าร่วมกิจกรรมโครงการวิจัย

รายชื่อผู้เชี่ยวชาญตรวจเครื่องมืองานวิจัย

ที่	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
1	นางสาวพัฒน์ยา หงษ์ทอง	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี
2	นางผ่องศรี ชัยชนะ	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
3	รศ.ดร.เนื่ออ่อน ขว้ทองเขียว	มหาวิทยาลัยสวนดุสิต
4	ดร.ทัศนีย์ นาคเสนีย์	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
5	อาจารย์รัฐทิติยา หิรัณยหาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี

รายชื่อผู้ประเมินรูปแบบประสบการณ์ท้องถิ่น

ที่	ชื่อ-สกุล	หน่วยงาน
1	นางสาวพัฒิยา หงษ์ทอง	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี
2	นางผ่องศรี ชัยชนะ	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
3	นายธนิศร ศรีกกะเจริญ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี
4	อาจารย์รัฐทิติยา หิรัณยหาด	มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี
5	นายวศิน เงินอน	บริษัทประชารัฐสามัคคีจังหวัดราชบุรี

รายชื่อผู้ให้ข้อมูลสัมภาษณ์

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่
1	พระครูใบฎีกาสุพจน์	วัดโฆลง ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
2	พระครูพิทักษ์ศิลปาคม	วัดขนอน ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
3	นางสาวงค์ พรหมอินทร์	พิพิธภัณฑสถานบ้านวัดม่วง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
4	นายคมสัน จับจุ	25 หมู่ 4 ตำบลนครชุม อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี
5	นายสุเทพ สุริยพงศ์	113 หมู่ 6 ตำบลคลองตาหลวง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
6	นายสุรพล ศรีจำรัส	217 หมู่ 6 ตำบลคลองตาหลวง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี
7	นายอนันัฐพงษ์ วิหคเหิร	หัวหน้าพัฒนาชุมชนสำนักงานพัฒนาชุมชน จังหวัดราชบุรี
8	นางธิดา กองเมี่ยง	83/1 หมู่ 4 ตำบลบ้านเลือก อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี
9	นางประนอม คลังทอง	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
10	นางผ่องศรี ชัยชนะ	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
11	นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง	119 หมู่ 6 ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
12	นางนลพรพร ขันปิ่นเกลียว	80/1 หมู่ 13 ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี
13	นางสาวแสงจันทร์ แก้วปทุมรัศมี	หัวหน้าสำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี ถนนสมบุญณกุล อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

**รายชื่อผู้เข้าประชุมโครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี
ณ ห้องประชุมเอื้องผึ้ง ศูนย์การเรียนรู้ในเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง**

ที่	ชื่อ-สกุล	ที่อยู่/เบอร์โทร
1	นางพิสมัย วัชรญาณวิสุทธิ	34 หมู่ 3 ตำบลนครชุมน์ โทร. 092 9804 698
2	นางอังคณา วังขมุก	12 หมู่ 2 ตำบลนครชุมน์ โทร. 092 275 2063
3	นางสาวภาณุมาศ ไหวทรี	24/2 หมู่ 1 ตำบลบ้านม่วง โทร. 09 2930 5548
4	นายคมสธร จับจุ	25 หมู่ 4 ตำบลนครชุม โทร. 0877 085 642
5	นางนันทิกา ยินดี	3 หมู่ 4 ตำบลนครชุม
6	นางพจมาน เมฆเรือ	48/3 หมู่ 7 ตำบลนครชุม โทร. 092 857 4314
7	นางรัชฎา เสปสุวรรณ	14/2 หมู่ 2 ตำบลนครชุม โทร. 087 169 4719
8	นางกาญจนา จัดเครือ	48 หมู่ 9 ตำบลคิ่งพะยอม โทร. 081 734 9007
9	นางอุดมรักษ์ สองศรี	29 หมู่ 9 ตำบลคิ่งพะยอม โทร. 086 160 5701
10	นางวิไล ประชากุ	41 หมู่ 9 ตำบลคิ่งพะยอม โทร. 081 0117879
11	นางรำพึง เลี้ยวเครือ	80/2 หมู่ 8 ตำบลคิ่งพะยอม โทร. 085 1925 840
12	นางสุนิตา โสมโสรัส	57/1 หมู่ 5 ตำบลนครชุมน์ โทร. 06 164 53097
13	นางวิไลย์ แท่นเครือ	63/2 หมู่ 8 ตำบลบ้านม่วง โทร. 086 8013 324
14	นางสมนึก ยินดี	8/2 ตำบลนครชุมน์ โทร. 08 775 86517
15	นายสุเทพ สุริยะพงศ์	113 หมู่ 6 ตำบลคลองตาหลวง
16	นายสุรพล ศรีจำรัส	217 หมู่ 6 ตำบลคลองตาหลวง
17	นายรุ่งเพชร ศิริทรโร	หมู่ 2 ตำบลคลองตาหลวง
18	นางพริ้มเพรา คลองน้อย	หมู่ 5 ตำบลคลองตาหลวง
19	นางกนกพร อักษรภูษิตพงศ์	134 หมู่ 6 ตำบลคลองตาหลวง
20	นางลัดดา ทิพยเนตร	1 หมู่ 6 ตำบลคลองตาหลวง
21	นางฉะอ้อน ปันทอง	53 หมู่ 6 ตำบลคลองตาหลวง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม

โครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี
ณ ห้องประชุมเอื้องผึ้ง ศูนย์การเรียนรู้ในเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	นายธนิตร์ ศรีก๊กเจริญ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี
2	นางผ่องศรี ชัยชนะ	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
3	นางพัชรภา มนัสปัญญากุล	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
4	นางสาวพัณิยา หงษ์ทอง	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี
5	นางสุภาวดี ฤตวิรุฬห์	ประธานชมรมท่องเที่ยวดำเนินสะดวก
6	นางธิดา กวงเมื้อะ	ประธานบริษัทประชารัฐสามัคคี
7	นายวศิน เงินนอก	บริษัทประชารัฐสามัคคีจังหวัดราชบุรี
8	ผศ.ปริยาพร ทองผุด	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
9	ผศ.สุนิสา โพธิ์พรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
10	อาจารย์ปัญจรัศมี สามนเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
11	อาจารย์ชลธิชา พันธุ์สว่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
12	อาจารย์รัชนิดา รอดอ้าว	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
13	นายสุรพล ศรีจำรัส	บ้านวัดปรกเจริญ
14	นายสุเทพ สุริยพันธ์พงษ์	บ้านวัดปรกเจริญ
15	นางอนงค์ สุริยพันธ์พงษ์	บ้านวัดปรกเจริญ
16	นายพันธ์ทิพย์ธนานันต์	บ้านวัดปรกเจริญ
17	นายรุ่งเพชร ศิริรินทร์	บ้านวัดปรกเจริญ
18	นางรัชฎา เลขสุวรรณ	บ้านนครชุมน์
19	นางพิสมัย วัชรญาณวิสุทธ์	บ้านนครชุมน์
20	นางอังคณา วั่งกะฮาด	บ้านนครชุมน์
21	นายคมสร จับจุ	บ้านนครชุมน์
22	นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง	บ้านคูบัว
23	นางสุนันท์ ห่วงทอง	บ้านคูบัว

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกิจกรรมการเตรียมความพร้อมการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น
 ในโครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี
 วันที่ 9-10 มิถุนายน 2561 ณ วัดโขลงสุวรรณคีรี ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	ด.ญ. อมรรัตน์ จันทร์พิภพ	โรงเรียนแคทรายวิทยา
2	ด.ญ. นัชชา วัชกำจร	โรงเรียนนารีวิทยา
3	ด.ญ. พรปวีณ์องค์เชษฐ์	โรงเรียนนารีวิทยา
4	ด.ญ. อัมพูนี ศรีจันทร์เพ็ญ	โรงเรียนวัดแคทราย (บุญประชาสรรค์)
5	ด.ญ. ปิยวรรณ พระแก้ว	โรงเรียนวัดแคทราย (บุญประชาสรรค์)
6	ด.ญ. ศิวพร พุทธอร่าม	โรงเรียนวัดแคทราย (บุญประชาสรรค์)
7	ด.ญ. โชติกา สำราญราช	โรงเรียนเทศบาล 3 (เทศบาลสงเคราะห์)
8	ด.ช. สุรพัฒน์ เปล่งภู	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว
9	ด.ช. ลภิศทัต เปรมปรี	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว
10	ด.ญ. อรุณา ดวงจันทร์	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว
11	ด.ญ. กมลลักษณ์ ทัดสุวรรณ	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว
12	ด.ญ. มินตรา หนูนา	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว
13	ด.ญ. สุนีย์ ก้อนทอง	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว
14	ด.ญ. เขมิกา ศิริธรรม	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว
15	ด.ญ. นนทรี โจกรัมย์	โรงเรียนชุมชนวัดคูบัว

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุมกิจกรรมการเตรียมความพร้อมการจัดประสบการณ์ท้องถิ่น
 ในโครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
 เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี
 วันที่ 11 มิถุนายน 2561 ณ ดิแอนทิคริสตอรัล ตำบลนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	นางนันทิกา ยินดี	3 หมู่ 4 นครชุมน์
2	นางพะยอม เสลาคุณ	55 หมู่ 5 นครชุมน์
3	นางสายบัว ง่วนหอม	55 หมู่ 5 นครชุมน์
4	นางสาวเผื่อง บุญนพ	67 หมู่ 4 นครชุมน์
5	นางลัดดา คำดี	412 หมู่ 4 นครชุมน์
6	นางสุธี สิ้นเสี่ยม	79/1 หมู่ 4 นครชุมน์
7	นางนัม เสลานนท์	15 หมู่ 6 นครชุมน์
8	นางวิณา บุญนพ	60 หมู่ 3 นครชุมน์
9	นางกาญจนา จัดเครือ	48 หมู่ 9 นครชุมน์
10	นายอำนาจ กรมศิลป์	53 หมู่ 9 นครชุมน์
11	นางขวัญใจ ไยหลอน	24 หมู่ 1 นครชุมน์
12	นางบุญธรรม วิเชียรทอง	13 หมู่ 1 นครชุมน์
13	นางสมัย เก่งการค้า	18 หมู่ 2 นครชุมน์
14	นางอังคณา วังคะฮาด	12 หมู่ 2 นครชุมน์
15	นางสมนึก ยินดี	18 หมู่ 2 นครชุมน์
16	นายชาญณรงค์ อุดมสุขดำเนิน	439 หมู่ 2 นครชุมน์
17	นางละเอียด ดีดพันธ์	68 หมู่ 3 นครชุมน์
18	นางวิชุดา เกานุช	25 หมู่ 2 นครชุมน์
19	นายวิทยา เสลาคุณ	31/2 หมู่ 6 นครชุมน์
20	นายคมสร จับจุ	25 หมู่ 4 นครชุมน์

รายชื่อผู้เข้าร่วมทดลองการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี
วันที่ 23 มิถุนายน 2561
เส้นทางที่ 1 ตลาดน้ำ กาดวิถีชุมชน(วัดปรกเจริญ – บ้านวัดปรกเจริญ – ตลาดน้ำดำเนินสะดวก-
ตลาดน้ำ 3 อำเภอ - กาดวิถีไทยยวน)

ที่	ชื่อ – สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
1	นางสุภาวดี ฤตวิรุณ	ประธานชมรม	ชมรมท่องเที่ยวดำเนินสะดวก
2	นางธิดา กวงเมื้อยะ	ประธาน	บริษัทประชารัฐ
3	นายวศิน เงินนอก	รองประธาน	บริษัทประชารัฐ
4	น.ส. อัมพิกา มังคละ	กรรมการ	บริษัทประชารัฐ
5	น.ส.ศิริวิมล พรหมวิจิตร	กรรมการ	บริษัทประชารัฐ
6	นายสายันต์ ศรีสมุทรนาค	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวท้องถิ่น
7	น.ส. สุนิสา พุทพา	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวเสรีนิวส์
8	นายศุภัช จิรภัทร	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวเสรีนิวส์
9	นายคมสร จับจุ	รองประธาน	สภาวัฒนธรรมตำบลนครชุมน์
10	นางอังคณา วังคะฮาด	กรรมการ	บ้านนครชุมน์
11	นายอำนาจ กมศิลป์	กรรมการ	บ้านนครชุมน์
12	นางสมนึก ยินดี	กรรมการ	บ้านนครชุมน์
13	นางบงกชมาศ คฤหบดี	กรรมการ	บ้านคูบัว
14	นางกัญฐณัฏฐ์ จันทรเพ็ญ	กรรมการ	บ้านคูบัว
15	นางสุนันท์ ห่วงทอง	กรรมการ	บ้านคูบัว
16	นางจินดา แจ่มรุ่งฟ้า	กรรมการ	บ้านคูบัว
17	นางพูนศรี ทองจำรัส	กรรมการ	บ้านคูบัว
18	น.ส. นันทพร เพ็งบุญ	มัคคุเทศก์	-
19	นางภาชีตา เดชอนันต์	มัคคุเทศก์	-
20	นายวิวัฒน์ ดาปาน	ผู้สื่อข่าว	RCTV ราชบุรี
21	นายคมกฤษ พงษ์สุวรรณ	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวเสรีนิวส์
22	นายคะนอง ทรัพย์ประเสริฐ	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
23	นายวรภัทร ชัยเลิศ	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
24	นายวศิน แจ่มจิรา	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
25	นายอนุชา เพชรน้อย	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
26	นายธนวัฒน์ อนงค์ทอง	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
27	อาจารย์รัชนิดา รอดอ้าว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
28	อาจารย์ปัญจรัศมี สามนแสน	นักวิจัย	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง
29	อาจารย์ชลธิชา พันธุ์สว่าง	นักวิจัย	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง
30	ผศ.ปรียาพร ทองผูก	นักวิจัย	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง

รายชื่อผู้เข้าร่วมทดลองการจัดโปรแกรมประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี
วันที่ 24 มิถุนายน 2561
เส้นทางที่ 2 วัดคงคาราม-วัดขนอน-พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ชุมชนมอญบ้านม่วง-นครชุมน์

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
1	นางสุภาวดี ฤตวิรุณ	ประธานชมรม	ชมรมท่องเที่ยวดำเนินสะดวก
2	นางธิดา กวงเมียะ	ประธาน	บริษัทประชารัฐ
3	นายวศิน เงินอเนก	รองประธาน	บริษัทประชารัฐ
4	น.ส. อัมพิกา มังคละ	กรรมการ	บริษัทประชารัฐ
5	น.ส.สิริวิมล พรหมวิจิตร	กรรมการ	บริษัทประชารัฐ
6	นายสายันต์ ศรีสมุทรนาค	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวท้องถิ่น
7	น.ส. สุนิสา พุทชา	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวเสรีนิวส์
8	นายศุภัช จิรภัทร	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวเสรีนิวส์
9	นางบงกชมาศ คฤหัสบดี	กรรมการ	บ้านคูบัว
10	นางกัญฐณัฏฐ์ จันทรเพ็ญ	กรรมการ	บ้านคูบัว
11	นางสุนันท์ ห่วงทอง	กรรมการ	บ้านคูบัว
12	นางจินดา แจ่มรุ่งฟ้า	กรรมการ	บ้านคูบัว
13	นางพูนศรี ทองจำรัส	กรรมการ	บ้านคูบัว
14	น.ส. นันทพร เพ็งบุญ	มัคคุเทศก์	-
15	นางภาชีดา เดชอนันต์	มัคคุเทศก์	-
16	นายวิวัฒน์ ดาปาน	ผู้สื่อข่าว	RCTV ราชบุรี
17	นายคมกฤษ พงษ์สุวรรณ	ผู้สื่อข่าว	ผู้สื่อข่าวเสรีนิวส์
18	นางณิภาพร เขียวมีส่วน	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว
19	นายรุ่งโรจน์ เขียวมีส่วน	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว
20	นายวศิน แจ้งจิรา	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว
21	นายอนุชา เพชรน้อย	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว
22	นายธนวัฒน์ อนงค์ทอง	นักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยว

ที่	ชื่อ - สกุล	ตำแหน่ง	หน่วยงาน
23	นายคะนอง ทรัพย์ประเสริฐ	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
24	นายวรภัทร ชัยเลิศ	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว	นักท่องเที่ยวนักท่องเที่ยว
25	นายสุรพล ศรีจำรัส	กรรมการ	บ้านวัดปรกเจริญ
26	อาจารย์รัชนิดา รอดอ้าว	อาจารย์	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง
27	ผศ.สุนิสา โพธิ์พรม	อาจารย์	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง
28	อาจารย์ปัญจรัศมี สามนเสน	นักวิจัย	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง
29	อาจารย์ชลธิชา พันธุ์สว่าง	นักวิจัย	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง
30	ผศ.ปรียาพร ทองผูก	นักวิจัย	มรภ.หมู่บ้านจอมบึง

รายชื่อผู้เข้าร่วมประชุม
โครงการวิจัยรูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี
ณ ห้องประชุมเอื้องผึ้ง ศูนย์การเรียนรู้ในเมือง มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
1	นายวิศรุต อินแหยม	สำนักงานท่องเที่ยวแห่งประเทศไทยจังหวัดกาญจนบุรี
2	นายธนิต ศรีกกะเจริญ	สำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี
3	นางผ่องศรี ชัยชนะ	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
4	นางพัชราภา มนัสปัญญากุล	สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี
5	นางสาวพัฒน์ยา หงษ์ทอง	สำนักงานท่องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี
6	นางสุภาวดี ฤตวิรุฬห์	ประธานชมรมท่องเที่ยวดำเนินสะดวก
7	นางธิดา กวงเมื้อะ	ประธานบริษัทประชารัฐสามัคคี
8	นายวศิน เงินนอก	บริษัทประชารัฐสามัคคีจังหวัดราชบุรี
9	นายคมสร จับจุ	บ้านนครชุมน์
10	นายอำนาจ กมลศิลป์	บ้านนครชุมน์
11	นางสาวชญานุช ชินภาณุวัฒน์	โรงงานเรืองศิลป์ 3 เรืองของโอ่ง
12	นายศิริพงษ์ ทิพย์เนตร	บ้านวัดปรกเจริญ
13	นางลัดดา ทิพย์เนตร	บ้านวัดปรกเจริญ
14	นางสาวโชติวรรณ ทิพย์เนตร	บ้านวัดปรกเจริญ
15	นายสุรพล ศรีจำรัส	บ้านวัดปรกเจริญ
16	นายสุเทพ สุริยพันธ์พงษ์	บ้านวัดปรกเจริญ
17	นางอนงค์ สุริยพันธ์พงษ์	บ้านวัดปรกเจริญ
18	นายพันธ์ทิพย์ ธนानันต์	บ้านวัดปรกเจริญ
19	นายรุ่งเพชร ศิริทโร	บ้านวัดปรกเจริญ
20	นางรัชฎา เลขสุวรรณ	บ้านนครชุมน์
21	นางพิสมัย วัชรญาณวิสุทธ์	บ้านนครชุมน์
22	นางอังคณา วังคะฮาด	บ้านนครชุมน์
23	นางญาณิศา บุญอินทร์	บ้านคูบัว

ที่	ชื่อ - สกุล	ที่อยู่
24	นางอุทัยวรรณ ใจกว้าง	บ้านคูบัว
25	นายวีระโชติ วิเชียรโชติ	ตลาดน้ำ 3 อำเภอ อำเภอวัดเพลง
26	นางพิมพ์ วิเชียรโชติ	ตลาดน้ำ 3 อำเภอ อำเภอวัดเพลง
27	อาจารย์รัชนิดา รอดอ้าว	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
28	ผศ.สุนิสา โพธิ์พรม	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
29	อาจารย์ปัญจรัตน์ สามนเสน	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
30	อาจารย์ชลธิชา พันธุ์สว่าง	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
31	ผศ.ปรียาพร ทองผูก	มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ภาคผนวก ค

หนังสือขอเชิญร่วมกิจกรรม
หนังสือราชการ

ที่ศธ. 001/2560 พิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๕๐

๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐

เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมเป็นสักขีพยานบันทึกความร่วมมือ

เรียน ผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. ร่างบันทึกความร่วมมือโครงการวิจัย

ด้วยข้าพเจ้าผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด อาจารย์ประจำมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากเครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย แผนงานวิจัยเรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชน ลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี” ประกอบด้วยโครงการวิจัยย่อยที่ ๑ “รูปแบบการพัฒนาและการจัดการ เครือข่ายการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี” โครงการวิจัยย่อยที่ ๒ “รูปแบบการพัฒนาประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทย ลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี” โดยมีเป้าหมายเพื่อจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนจังหวัด ราชบุรี ในงานวิจัยครั้งนี้ได้สอดคล้องกับแผนการขับเคลื่อนนโยบายประสานพลังประชารัฐจังหวัดราชบุรี ที่ใช้ การท่องเที่ยวโดยชุมชนกระตุ้นเศรษฐกิจฐานราก ดังนั้นมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง สำนักงานพัฒนา ชุมชนจังหวัดราชบุรี และบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด จึงมีความประสงค์ที่จะลงนาม ความร่วมมือในการทำงานวิจัยที่ร่วมมือทางวิชาการในการดำเนินงานวิจัยและสนับสนุนงานวิจัยการท่องเที่ยว โดยชุมชน อันจะนำไปสู่การใช้ประโยชน์จากผลงานวิจัยอย่างเป็นรูปธรรม

จึงขอเรียนเชิญผู้อำนวยการสำนักประสานงานโครงการวิจัยอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวและบริการ หรือตัวแทนเข้าร่วมรับทราบเป็นสักขีพยานในการลงนามบันทึกความร่วมมือ ในการทำแผนงานวิจัยดังกล่าว ในวันอังคารที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๐ เวลา ๑๕.๐๐ น ณ ห้องประชุมหลวงยกกระบัตร ชั้น ๓ ศาลากลาง จังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด)
หัวหน้าแผนงานวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
โทร ๐๓๒ - ๒๖๑๗๙๐ - ๙ ต่อ ๓๒๐๒
โทรศัพท์มือถือ ๐๘๑ - ๔๘๔๙๘๖๒

ที่ศธ. ๐๐ / ๒๕๖๑ พิเศษ

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อำเภอจอมบึง จังหวัดราชบุรี ๗๐๑๕๐

๙ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ เรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี”

เรียน พระครูพิทักษ์ศิลปาคม

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. แบบสัมภาษณ์

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด และคณะได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากเครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย กำลังดำเนินการแผนงานวิจัยเรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี” ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีและบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) ศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนด้วยเครือข่ายการท่องเที่ยว ๒) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี ๓) การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนและเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวลุ่มน้ำแม่กลอง

ในการนี้คณะผู้วิจัยเห็นว่าท่านและชุมชนเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสียและเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการท่องเที่ยววิถีไทยในราชบุรีนี้ จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันที่ ๑๑ มกราคม ๒๕๖๑ หรือตามวันเวลาที่ท่านสะดวก ณ วัดขนอน ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี ตามแนวทางการสัมภาษณ์ที่ส่งมานี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์ด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด)

หัวหน้าแผนงานวิจัย

มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

โทร ๐๓๒-๒๖๑๗๙๐ - ๙ ต่อ ๓๒๐๒

โทรศัพท์มือถือ ๐๘๑ - ๕๔๔๗๖๖๒

ที่ ศธ ๐๕๕๖.๐๓/๐๐๔

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ๗๐๑๕๐

๑๕ มกราคม ๒๕๖๑

เรื่อง ขอสัมภาษณ์ เรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรม
ชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี”

เรียน พัฒนาการจังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย แบบสัมภาษณ์

ด้วยคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยผู้ช่วยศาสตราจารย์
ปรียาพร ทองผุด และคณะได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากเครือข่ายองค์กรบริหารงานวิจัยแห่งชาติ โดยสำนักงาน
กองทุนสนับสนุนการวิจัย กำลังดำเนินการแผนงานวิจัยเรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการ
ท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี” ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัด
ราชบุรีและบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ ๑.ศึกษาสภาพการจัด
ประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนด้วยเครือข่ายการท่องเที่ยว ๒.พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์
ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี ๓.การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐาน
วัฒนธรรมชุมชนและเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวลุ่มน้ำแม่กลอง

ในการนี้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์พิจารณาแล้วว่าหน่วยงานของท่านเป็นผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย
และเกี่ยวข้องโดยตรงกับโครงการท่องเที่ยววิถีไทยในราชบุรี จึงขอสัมภาษณ์ท่านในวันที่ ๑๕ มกราคม ๒๕๖๑
หรือตามวันเวลาที่ท่านสะดวก ณ สำนักงานพัฒนาการจังหวัดราชบุรี อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ตามแนวทาง
การสัมภาษณ์ที่ส่งมานี้

จึงเรียนมาเพื่อโปรดทราบและขอความอนุเคราะห์การสัมภาษณ์ด้วยจักเป็นพระคุณยิ่ง

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ชดาทิพ ชูจิตร)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๒๒๖-๑๗๔๐ ต่อ ๓๒๐๒

โทรสาร ๐-๓๒๒๖-๑๗๔๐ ต่อ ๓๒๐๑

ที่ ศธ ๐๕๕๖.๐๓/๑๒๙

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ๗๐๑๕๐

๑๙ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน ท้องเที่ยวและกีฬาจังหวัดราชบุรี

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารประเมินแหล่งท่องเที่ยว

๒. แบบสอบถาม

ตามที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และคณะได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากเครือข่ายองค์การบริหารงานวิจัยแห่งชาติ โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้ดำเนินการแผนงานวิจัยเรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี” ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีและบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) ศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนด้วยเครือข่ายการท่องเที่ยว ๒) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี ๓) การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนและเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวลุ่มน้ำแม่กลอง

ในการนี้เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักการและระเบียบวิธีวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ชดาทิพ ชูจิตร์)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๒๒๖-๑๓/๙๐ ต่อ ๓๒๐๒

โทรสาร ๐-๓๒๒๖-๑๐๓/๘

ที่ ศธ ๐๕๕๖.๐๓/๑๑๓

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ๗๐๑๕๐

๑๑ เมษายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขอบความอนุเคราะห์เป็นผู้เชี่ยวชาญ

เรียน รองศาสตราจารย์ ดร.เนืออ่อน ขวทองเขียว

สิ่งที่ส่งมาด้วย ๑. เอกสารประเมินแหล่งท่องเที่ยว

๒. แบบสอบถาม

ตามที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองผุด อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง และคณะได้รับทุนสนับสนุนวิจัยจากเครือข่ายองค์การบริหารงานวิจัยแห่งชาติ โดยสำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย ได้ดำเนินการแผนงานวิจัยเรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี” ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรีและบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) ศึกษาสภาพการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนด้วยเครือข่ายการท่องเที่ยว ๒) พัฒนารูปแบบการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลองจังหวัดราชบุรี ๓) การส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรมชุมชนและเชื่อมโยงเครือข่ายการท่องเที่ยวลุ่มน้ำแม่กลอง

ในการนี้เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปด้วยความเรียบร้อยถูกต้องตามหลักการและระเบียบวิธีวิจัย คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ พิจารณาแล้วเห็นว่าท่านเป็นผู้มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับงานวิจัยศิลปะและวัฒนธรรม จึงใคร่ขอความอนุเคราะห์ท่านเป็นผู้เชี่ยวชาญประเมินศักยภาพของแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง

จึงเรียนมาเพื่อขอความอนุเคราะห์ และขอพระคุณมา ณ โอกาสนี้

ขอแสดงความนับถือ

(อาจารย์ชดาทิพ ชูจิตร)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๒๒๖-๑๓๙๐ ต่อ ๓๒๐๒

โทรสาร ๐-๓๒๒๖-๑๐๓๔

ที่ ศธ ๐๕๕๖.๐๓/๓๒๖

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์
มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
อ.จอมบึง จ.ราชบุรี ๗๐๑๕๐

๒๐ มิถุนายน ๒๕๖๑

เรื่อง ขออนุญาตศึกษาดูงาน

นมัสการ เจ้าอาวาสวัดคงคาราม

สิ่งที่ส่งมาด้วย กำหนดการ จำนวน ๑ ฉบับ

ตามที่ผู้ช่วยศาสตราจารย์ปรียาพร ทองมุติ อาจารย์ประจำคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี และบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด ได้ดำเนินการแผนวิจัยเรื่อง “การจัดประสบการณ์ท้องถิ่นเพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยบนรากฐานวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี” โดยมีวัตถุประสงค์ ๑) เพื่อศึกษาสภาพการณ์การท่องเที่ยววิถีไทยในจังหวัดราชบุรี ๒) เพื่อออกแบบการจัดกิจกรรมประสบการณ์การท่องเที่ยวโดยใช้ศิลปะและวัฒนธรรมลุ่มน้ำแม่กลอง ๓) เพื่อหาแนวทางส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยตามแนวคิดเศรษฐกิจสร้างสรรค์

ในการนี้คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้พิจารณาเห็นว่า วัดคงคาราม อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี เป็นแหล่งท่องเที่ยววิถีไทย ด้านศิลปะและวัฒนธรรมของชุมชนมอญ เป็นอย่างดี จึงใคร่ขออนุญาตให้ทางผู้ทรงคุณวุฒิ นักท่องเที่ยวผู้ประกอบการท่องเที่ยว และนักวิจัย จำนวน ๒๕ คน ได้เข้าศึกษางานศิลปกรรม ได้แก่ จิตรกรรมสมัยอยุธยาภายในพระอุโบสถและพิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดคงคาราม ในวันเสาร์ที่ ๒๓ มิถุนายน ๒๕๖๑ เวลา ๐๘.๓๐-๑๐.๐๐ น. รายละเอียดตามกำหนดการแนบ

คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง หวังเป็นอย่างยิ่งว่าจะได้รับความอนุเคราะห์จากท่านเป็นอย่างดี และขอขอบคุณล่วงหน้ามา ณ โอกาสนี้

นมัสการด้วยความเคารพ

(อาจารย์ชดาทิพ ชูจิต)

คณบดีคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

สำนักงานคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์

โทรศัพท์ ๐-๓๒๒๖-๑๗๙๐ ต่อ ๓๒๐๒

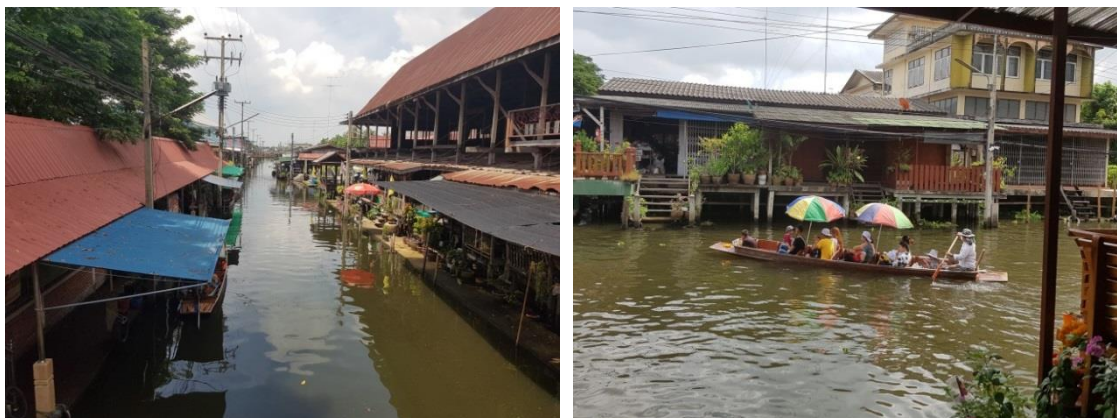
โทรสาร ๐-๓๒๒๖-๑๐๓๔

ภาคผนวก ง
ภาพกิจกรรมการดำเนินงานวิจัย
การลงภาคสนาม การสัมภาษณ์และการประชุมกลุ่ม

กิจกรรมเก็บข้อมูลภาคสนามชุมชนตลาดน้ำเหล่าตึกถัก ตำบลดำเนินสะดวก
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ลงพื้นที่เก็บข้อมูลแหล่งท่องเที่ยวพิพิธภัณฑ์ตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกถัก

สภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านตลาดน้ำดำเนินใช้การสัญจรทางเรือพายเรือไปทำสวน และไปค้าขาย

พิพิธภัณฑ์ตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกถักเป็นสถานที่เรียนรู้เรื่องราววิถีชีวิตคนริมคลองดำเนินสะดวก
และความเป็นมาของตลาดน้ำแห่งแรกของไทย

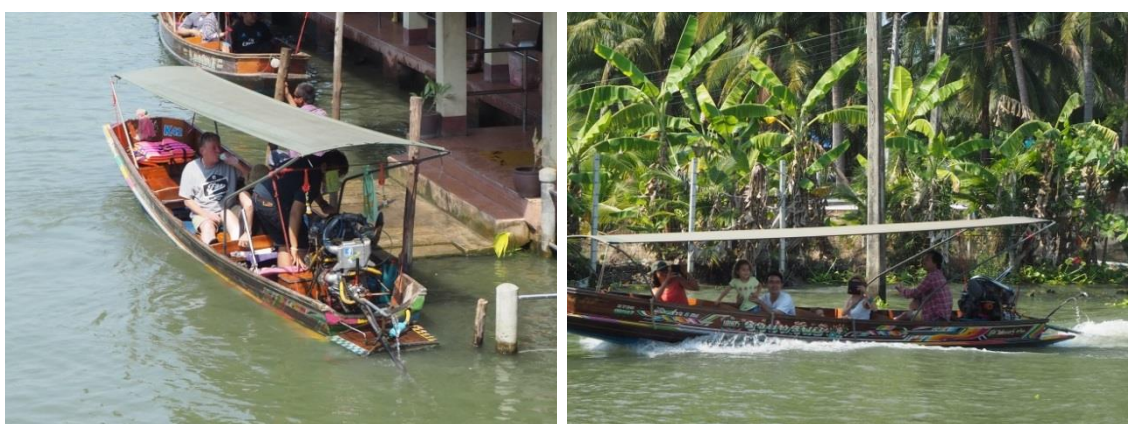
กิจกรรมเก็บข้อมูลท่องเที่ยวชุมชนบ้านวัดปรก ตำบลคลองตาหลวง
อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

สัมภาษณ์นายสุเทพ สุริยะพงษ์ กำนันตำบลตาหลวงและนายสุรพงษ์ ศรีจำรัส
ผู้ใหญ่บ้านวัดปรกเจริญเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยววิถีไทยของชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ

สภาพวิถีชีวิตของชาวบ้านวัดปรกเจริญใช้การสัญจรทางเรือพายเรือไปทำสวนและไปค้าขาย

นักท่องเที่ยวนั่งเรือชมบรรยากาศสวน และไหว้พระหลวงพ่อดงวิหารวัดปรกเจริญ
ให้อาหารปลาหน้าวัดปรกเจริญ

กิจกรรมเก็บข้อมูลท่องเที่ยวชุมชนมอญในงานประเพณีกินอยู่ตุ้มมอญ 3 ตำบล
(นครชุมน์ บ้านม่วง คู้งพะยอม) ณ บ้านนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ชาวมอญมาไหว้พระที่วิหารปากี

ชาวมอญเตรียมอาหารมอญให้กับผู้มาร่วมงาน

ชาวบ้านสาธิตการตำข้าวแดกงาอาหารพื้นบ้าน

สาธิตการทำอาหารมอญทอดมันหัวปลี

ขบวนแห่ลูกหลานเจ้าเมืองมอญในงานประเพณีกินอยู่ตุ้มมอญ สืบสานประเพณีวิถีมอญ

กิจกรรมเก็บข้อมูลภาควิธีชุมชนคุบัว ตำบลคุบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

สัมภาษณ์นักท่องเที่ยวที่เข้ามาเที่ยวภาควิธีชุมชนและพระครูใบฎีกาสุพจน์ เจ้าอาวาสวัดโขลงคุบัว

บริเวณทางเข้าภาควิธีไทยนบริเวณวัดโขลงสุวรรณคีรี

นักท่องเที่ยวรับประทานขันโตกอาหารพื้นเมือง

กิจกรรมการแสดงพื้นบ้านของชาวไทยวน

เก็บข้อมูลประสบการณ์ท้องถิ่นภูมิปัญญาการทอผ้าจากไทยยวน
วันที่ 10 พฤษภาคม 2561
ณ ศูนย์ผ้าจากไทยยวน ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

ภูมิปัญญาผ้าทอจากไทยยวน และการทำพวงดอกเข็ม

นักศึกษาร่วมเก็บข้อมูลกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นทำพวงดอกเข็มภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยยวน

ภูมิปัญญาท้องถิ่นการทอผ้าจากไทยยวนของชาวไทยยวนบ้านคูบัว

กิจกรรมเตรียมความพร้อมการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรม
วันที่ 10 มิถุนายน 2561
ณ วัดโขลงสุวรรณคีรีตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

เยาวชนบ้านคูบัวช่วยกันเขียนแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยในบ้านคูบัว

มัคคุเทศก์น้อยเตรียมข้อมูลท่องเที่ยวภาคชุมชนคูบัวและพร้อมต้อนรับนักท่องเที่ยว

มัคคุเทศก์น้อยเตรียมต้อนรับนักท่องเที่ยวที่เข้าเที่ยวชมสัมผัสวิถีไทยวนรับประทานอาหารพื้นบ้าน
ชมการสดงพื้นเมือง และเลือกซื้อสินค้าในกาตวิถีชุมชนคูบัว

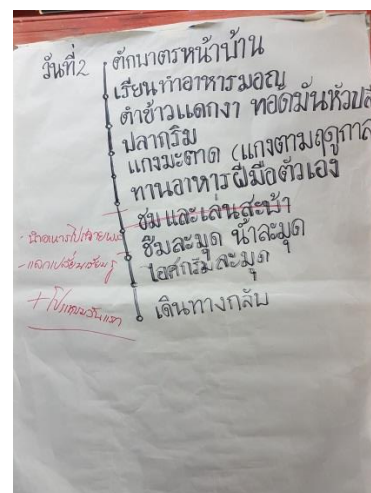
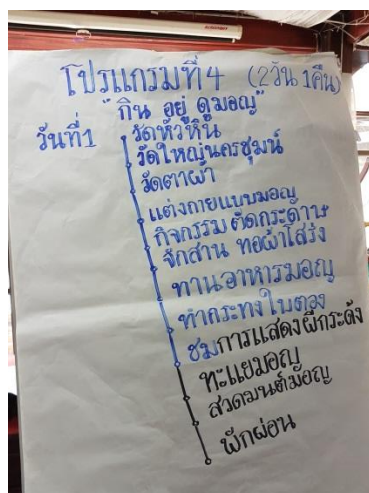
กิจกรรมการประชุมกลุ่มกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นและเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยชุมชนมอญ 3 ตำบล
วันที่ 11 พฤษภาคม 2561 ณ ดิแอนทีคริสตอร์ต ตำบลนครชุมน์ อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ตัวแทนชุมชนมอญ 3 ตำบลร่วมกันประชุมหารือการออกแบบกิจกรรมการท่องเที่ยววิถีไทยใน
ชุมชนมอญโดยใช้กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น

ตัวแทนชุมชนมอญ 3 ตำบลร่วมกันระดมสมองจัดกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่น
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยในชุมชนมอญ

ตัวอย่างการออกแบบกิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นและเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยมอญ

กิจกรรมสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้มีส่วนเกี่ยวข้องผู้จัดการแหล่งท่องเที่ยววิถีไทยบนฐานวัฒนธรรม
ชุมชนลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

สัมภาษณ์พระครูพิทักษ์ศิลปาคม เจ้าอาวาสวัดขนอน หนึ่งใหญ่

สัมภาษณ์ ดร.อุดม สมพร
ภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยวน บ้านคูบัว

สัมภาษณ์ คุณผ่องศรี ชัยชนะ
ตัวแทนสำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดราชบุรี

สัมภาษณ์ คุณอรรถพงษ์ หงษ์เหิร
หัวหน้าพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี

สัมภาษณ์ คุณธิดา กวงเมื้อยะ
ประธานบริษัทประชารัฐราชบุรี
ประธานชมรมท่องเที่ยวจังหวัดราชบุรี

ภาคผนวก จ
ภาพกิจกรรมการท่องเที่ยวยวประสบการณ์ท้องถิ่น
ระหว่างวันที่ 23 -24 มิถุนายน 2561

กำหนดการจัดรูปแบบประสบการณ์ท่องเที่ยวถิ่นบนฐานศิลปะและวัฒนธรรมชุมชนลุ่มน้ำ
เพื่อส่งเสริมการท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง จังหวัดราชบุรี

ระหว่างวันที่ 23 – 24 มิถุนายน 2561

โดย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ร่วมกับสำนักงานพัฒนาชุมชนจังหวัดราชบุรี
และบริษัทประชารัฐรักสามัคคี (วิสาหกิจเพื่อสังคม) จำกัด

วันที่ 23 มิถุนายน 2561

เส้นทางที่ 1 วัดปรกเจริญ - บ้านวัดปรกเจริญ – ตลาดน้ำดำเนินสะดวก – ตลาดน้ำ 3 อำเภอ –
กาตวิถีไทยวน

- 07.00 น. ออกเดินทางจากศาลากลางจังหวัดราชบุรีไปอำเภอดำเนินสะดวก
- 08.00 น. นั่งเรือที่หน้าวัดโชติการาม ชมวิถีริมคลองสองฝั่งน้ำ ไปยังวัดปรกเจริญ
รับฟังเรื่องเล่าของชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ
นมัสการหลวงพ่อดังพระ วิหารวัดปรกเจริญ
ชมการแสดงตีกลองยาว (จองล่วงหน้าก่อนมาเที่ยว)
ชมการขึ้นมะพร้าว เก็บน้ำตาลมะพร้าว จากจั่นมะพร้าวหรือวงตาล
ร่วมกิจกรรมเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าวและชิมน้ำตาลฝีมือตนเองที่ฐานการเรียนรู้ชุมชน
เตาตาลบ้านพริ้มเพรา
เลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน ผลิตภัณฑ์โอท็อป 5 ดาว เช่น ข้าวทอดกระต๊อทอดทอง
น้ำมันงาหอมมะนาวโห่ ขนมไทยพื้นบ้าน น้ำตาลมะพร้าว
- 12.00 น. นั่งเรือไปตลาดน้ำดำเนินสะดวกชม “อาหารพื้นถิ่น” นานาชนิด เช่น ก๋วยเตี๋ยวแห้งคน
ดำเนินข้าวแห้ง ไส้กรอกกะทิ ไข่เต่าก้วย
ฟังเรื่องเล่าคนตลาดริมคลองและเรื่องราวของเรือพาย ณ พิพิธภัณฑ์เรือ ก่อนเดินชม
สัมผัสวิถีคนคลองและสถาปัตยกรรมเรือนแถวไม้ริมน้ำของชุมชนคนจีนยุคชุดคลอง
ดำเนิน สมัยรัชกาลที่ 4 ถึงรัชกาลที่ 5 จากตลาดเก่าเหล่าตักกลับไปเรือนตลาดกลาง
คลองลัดพลี (วัดสุนทร)
ไหว้หลวงพ่อดำวัดราษฎร์เจริญธรรม ศาลเจ้าติลลีย์ และศาลเจ้าแม่ทับทิม
ร่วมกิจกรรม “วิถีขนมไทย ทำขนมห่อใบกล้วย” เลือกซื้อสินค้าและผลไม้ นานาชนิด
ของชาวดำเนินสะดวก
- 15.00 น. ตลาดถนนเพลินเพลง หรือ ตลาดน้ำสามอำเภอ
นมัสการเจ้าพ่อหลักหิน อายุเก่าแก่กว่าพันปี
เดินชมวิถีชีวิตริมฝั่งคลอง 3 อำเภอ 2 จังหวัด ราชบุรี-สมุทรสงคราม โดยมีคลอง
แควอ้อมและคลองวัดประดู่ เป็นสายน้ำเชื่อมความสัมพันธ์ ชมเรือนแถวไม้สมัยยุค
รัตนโกสินทร์ตอนกลาง และเดินไปเที่ยวโบสถ์คริสต์ วัดพระคริสตทฤทัย ซึ่งเป็น
โบสถ์ที่มีอายุกว่า 100 ปี และช้อปปิ้ง อาหารไทยโบราณหาทานยาก

16.00 น เดินทางมาถึง กาดวิถีชุมชนบ้านคูบัว

รับฟังเรื่องราวความเป็นมา วิถีชีวิตวัฒนธรรมชาวไทยวนบ้านคูบัว ณ จิปาถะสถาน
 ไหว้พระวิหารหลวงพ่อสิริสุวรรณภูมิและชมจิตรกรรมไทยร่วมสมัย ภายใน
 อุโบสถวัดโฆลงสุวรรณคีรี ชมโบราณสถานหมายเลข 18 สถาปัตยกรรมสมัยทวารวดี
 ชมการทอผ้าจากไทยวนและร่วมกิจกรรมทำโคมบายดอกเข็มฝีมือตนเอง
 เดินชมและเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชนคูบัวที่มีชื่อเสียง “ผ้าจากไทยวน”
 ข้าวอินทรีย์
 เครื่องจักสาน พืชผักพื้นบ้าน
 รับประทานขันโตกอาหารพื้นบ้าน พร้อมชมการแสดงศิลปวัฒนธรรมของชุมชน

18.00 น เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

วันที่ 24 มิถุนายน 2561

เส้นทางที่ 2 วัดคงคาราม - วัดขนอนหนังใหญ่ - พิพิธภัณฑ์วัดม่วง - วิถีชุมชนไทยมอญบ้านม่วง

- 7.30 น. เดินทางจากศาลากลางจังหวัดราชบุรี
- 8.00 น. ชมจิตรกรรมไทยสมัยอยุธยาที่มีอายุกว่า 200 ปี เรื่องพุทธประวัติและวิถีชุมชนริมน้ำ
 แม่กลอง ณ วัดคงคาราม ชมสถาปัตยกรรมไทยเรือนไทยภูมิไผ่ 9 ห้อง
 และชมงานศิลปะที่มีชื่อเสียงของชาวมอญ
- 10.00 น. ชม การแสดงหนังใหญ่เรื่องรามเกียรติ์
 เรียนรู้ความเป็นมาของหนังใหญ่และชมหนังใหญ่กว่า 200 ตัวที่ได้รับการอนุรักษ์เป็น
 มรดกวัฒนธรรมของโลก ณ พิพิธภัณฑ์หนังใหญ่
 ร่วมกิจกรรมตอกหนังใหญ่ลวดลายต่าง ๆ และ
 เลือกซื้อสินค้าที่ระลึกจากหนังใหญ่และผลิตภัณฑ์ชุมชนที่ตลาดวิถีไทยย้อนยุค
- ด่านเก็บภาษีสมัยรัชกาลที่ 5**
- 12.00 น. รับประทานอาหารพื้นบ้านมอญ
- 13.00 น. เดินทางมาวัดม่วง เรียนรู้ “วิถีชีวิต ศิลปหัตถกรรมของไทยมอญ”
 ณ พิพิธภัณฑ์วัดม่วง
 ชมการทอผ้าขาวม้ามอญ
 ข้ามฟากมาฝั่งแม่น้ำแม่กลอง มาที่นครชุมน์ เรียนรู้วิถีมอญ การแต่งกายไทยมอญ
 กิจกรรมเรียนรู้ชุมชนและ “ร่วมทำอาหารมอญ” และ “งานศิลปะปักผ้าสไบมอญ”
 ไหว้พระวิหารปากี่ ชมจิตรกรรมฝาผนังวัดใหญ่นครชุมน์
 ชมการแสดงพื้นบ้านฝึกระดัง
- 15.00 น. เดินทางกลับโดยสวัสดิภาพ

กิจกรรมการจัดประสบการณ์ท้องถิ่นตามเส้นทางท่องเที่ยววิถีไทยลุ่มน้ำแม่กลอง
วันที่ 23 มิถุนายน 2561
ชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ ตำบลตาหลวง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

ชมการแสดงพื้นบ้านรำกระຈาดโดยกลุ่มชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ

น้ำตาลมะพร้าว เป็นวัตถุดิบที่ใช้ทำข้าวทอดกระถางทอง ผลิตภัณฑ์โอท็อปที่มีชื่อเสียงของตำบลตาหลวง

นักท่องเที่ยวชมและร่วมกิจกรรมทดลองทำข้าวทอดกระถางทอง

กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นภูมิปัญญาการเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าวชุมชนบ้านวัดปรกเจริญ
วันที่ 23 มิถุนายน 2561
ณ ศูนย์การเรียนรู้จันทน์พร้าว ตำบลตาหลวง อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

นักท่องเที่ยวชมการสาธิตการขึ้นต้นมะพร้าวปาดจันทน์มะพร้าวแล้วนำกระบอกรองน้ำตาลมะพร้าว

นักท่องเที่ยวทดลองเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าวที่ฐานการเรียนรู้จันทน์พร้าว เป็นแหล่งเรียนรู้ภูมิปัญญาท้องถิ่น
การเคี้ยวน้ำตาลมะพร้าวที่ยังคงอนุรักษ์วิธีการทำแบบดั้งเดิม

นำน้ำตาลมะพร้าวที่เคี้ยวเสร็จแล้วมาหยอดเป็นน้ำตาลปึก

กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นการทำขนมจากกล้วยภูมิปัญญาท้องถิ่นคนริมคลอง
วันที่ 23 มิถุนายน 2561
ชุมชนตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกเล็ก ตำบลดำเนินสะดวก อำเภอดำเนินสะดวก จังหวัดราชบุรี

หย้าชีวักก็ใช้ผสมแป้งทำให้ให้แบ่งเหนียวนุ่ม

อุปกรณ์ทำขนมเทียน

ร่วมกิจกรรมห่อขนมเทียน ที่บ้านแม่สุภา ตลาดน้ำเก่าเหล่าตึกเล็ก

นักท่องเที่ยวเข้าร่วมกิจกรรมห่อขนมเทียน แล้วร่วมรับประทานขนมฝีมือตนเอง

กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นต้อนรับประเพณีอาหารพื้นเมืองชมการแสดงพื้นบ้าน “กาตวิถีชุมชนคูบัว”
วันที่ 23 มิถุนายน 2561
ณ ชุมชนบ้านคูบัว ตำบลคูบัว อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี

นักท่องเที่ยวร่วมรับประทานอาหารพื้นเมืองไทยวนที่กาตวิถีคูบัว

นักท่องเที่ยวเลือกซื้อสินค้าผลิตภัณฑ์ชุมชน อาหารผ้าทอพื้นบ้านของชุมชนไทยวน กาตวิถีชุมชนคูบัว

กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นศิลปะงานจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม
วันที่ 24 มิถุนายน 2561
ณ ชุมชนบ้านคลองตาต ตำบลคลองตาต อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

พระครูอนวัตรศีลโร ภูมิปัญญาท้องถิ่นเล่าเรื่องราวจิตรกรรมวัดคงคาราม

นักท่องเที่ยวชมและรับฟังเรื่องราวจิตรกรรมฝาผนังวัดคงคาราม

พระครูอนวัตรศีลโร ให้ความรู้เรื่องศิลปกรรม และวิถีชีวิตวิถีถิ่นมอญลุ่มน้ำแม่กลองแก่นักท่องเที่ยว

กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นศิลปะการแสดงหนังใหญ่
วันที่ 24 มิถุนายน 2561
ณ ชุมชนบ้านขนอน ตำบลสร้อยฟ้า อำเภอโพธาราม จังหวัดราชบุรี

ภูมิปัญญาท้องถิ่นสาธิตการตอกหนังใหญ่และให้ความรู้กับนักท่องเที่ยวที่เข้าชมการแสดงหนังใหญ่

นักท่องเที่ยวร่วมชมการแสดงหนังใหญ่ เรื่องรามเกียรติ์ แสดงโดยเยาวชนในชุมชนบ้านขนอนและนักเรียนโรงเรียนวัดขนอน

กิจกรรมประสบการณ์ท้องถิ่นที่ชุมชนมอญ 3 ตำบล บ้านม่วง นครชุมน์ คຸ່ງพะยอม
วันที่ 24 มิถุนายน 2561
ณ พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง ตำบลบ้านม่วง อำเภอบ้านโป่ง จังหวัดราชบุรี

ปราชญ์ให้ความรู้ ประวัติความเป็นมาวิถีชีวิต วัฒนธรรมมอญลุ่มน้ำแม่กลองพื้นที่ 3 ตำบลที่
พิพิธภัณฑ์พื้นบ้านวัดม่วง

ชมงานจิตรกรรมไทยร่วมสมัยเรื่องราวพุทธศาสนาและเรื่องราววิถีชีวิตชุมชนมอญนครชุมน์
ที่พระอุโบสถวัดใหญ่ นครชุมน์ ตำบลนครชุมน์

ชาวบ้านในชุมชนนครชุมน์และชุมชนคิ่งพยอมร่วมกันสาธิตการปักผ้าสไบและการถักผ้าสไบมอญ

ชาวบ้านคอยให้คำแนะนำรักท่องเที่ยวทำกิจกรรมอาหารมอญ ขนมพื้นบ้านตำข้าวแดกงา

ข้าวแดกงาขนมพื้นบ้านมอญมีส่วนผสมของงาดำตำกับข้าวเหนียวใส่เกลือให้มีรสเค็มพอประมาณ

นักท่องเที่ยวนักแสดงรำฟีกะดังการแสดงพื้นบ้านของชุมชนมอญคังพะยอม

ปราชญ์ชุมชนเล่าเรื่องความเป็นมาและศิลปหัตถกรรมของชาวมอญ ณ วัดใหญ่ นครชุมน์

ชุมชนมอญนครชุมน์ คังพะยอม ถ่ายภาพร่วมกับนักท่องเที่ยวนักแสดงรำฟีกะดัง

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล ที่อยู่ปัจจุบัน	นางปรียาพร ทองผุด 46 หมู่ 3 ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150
ตำแหน่งหน้าที่ สถานที่ทำงานปัจจุบัน	ผู้ช่วยศาสตราจารย์ คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โทรศัพท์มือถือ 081 - 4949862
ประวัติการศึกษา	2535 ค.บ. ศิลปศึกษา (เกียรตินิยมอันดับ 2) วิทยาลัยครูเลย 2538 ค.ม. ศิลปศึกษา จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ประวัติการทำงาน	2539 - 2541 โปรแกรมวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2541 - 2547 โปรแกรมวิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ สถาบันราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2547 - 2553 สาขาวิชาศิลปกรรม คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง 2553 - 261 สาขาวิชาศิลปศึกษา คณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
ความเชี่ยวชาญพิเศษ	การวิจัยทางศิลปะประยุกต์ การวิจัยทางศิลปะและวัฒนธรรม การวิจัยทางการสอนศิลปศึกษา

ประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิจัย

หัวหน้าโครงการวิจัย :

1. การศึกษาพัฒนาการรูปแบบและลวดลายโอ่งมังกรจังหวัดราชบุรี ได้รับทุนการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงปี พ.ศ. 2547
2. ปัจจัยที่สัมพันธ์กับการรับรู้สุนทรียภาพทางทัศนศิลป์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ได้รับทุนอุดหนุนงบประมาณ จากสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงปี พ.ศ. 2550
3. ฝ่าโน้ตชีวิตของกลุ่มชาติพันธุ์ในจังหวัดราชบุรี ได้รับทุนการสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวัฒนธรรมแห่งชาติปี พ.ศ. 2550
4. แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าทอกระเหรี่ยงจังหวัดราชบุรี ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2552

5.แนวทางการฟื้นฟูภูมิปัญญาการย้อมสีของผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดราชบุรีได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาแห่งชาติปี พ.ศ. 2554

6. การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง บ้านบึงเหนือ ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2555

7. การรวบรวมและจัดเก็บข้อมูลเรื่องผ้าทอกะเหรี่ยงในจังหวัดราชบุรีและเพชรบุรี ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากกรมส่งเสริมวัฒนธรรม กระทรวงวัฒนธรรม ปี พ.ศ. 2555

8. การพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูศิลปศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากสำนักงานคณะกรรมการการวิจัยแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2556

9. ผลการใช้คู่มือการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะ เพื่อพัฒนาศักยภาพครูศิลปศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้รับทุนสนับสนุนงบประมาณจากคณะมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ ปี พ.ศ. 2559

การเผยแพร่งานวิจัย

1. “แนวทางการอนุรักษ์และฟื้นฟูภูมิปัญญาผ้าทอกะเหรี่ยง” ในการประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชภัฏเพชรบุรีวิจัย ครั้งที่ 2 เพื่อแผ่นดินไทยยั่งยืน “พัฒนาท้องถิ่นด้วยภูมิปัญญาสู่อาเซียน” ณห้องประชุมวิทยากริมย์ 1อาคารวิทยากริมย์ มหาลัยราชภัฏเพชรบุรี วันที่ 26-27 พฤษภาคม 2555

2. “แนวทางการฟื้นฟูภูมิปัญญาการย้อมสีของผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดราชบุรี” ในการประชุมวิชาการโครงการส่งเสริมการวิจัยในระดับอุดมศึกษา ครั้งที่ 1โดยความร่วมมือของ 7โดยความร่วมมือของ 70มหาวิทยาลัย ณศูนย์วัฒนธรรมภาคเหนือตอนล่าง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลย์สงคราม วันที่ 21-23มกราคม 2556

3.“ภูมิปัญญากระบวนการทอและลวดลายผ้าทอกะเหรี่ยง” ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 1“สร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาสู่อาเซียน” ณอาคารศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาลัยราชหมู่บ้านจอมบึง วันที่ 28กุมภาพันธ์ 2556

4. “แนวทางการฟื้นฟูภูมิปัญญาการย้อมสีของผ้าทอกะเหรี่ยงจังหวัดราชบุรี” ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 1“สร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาสู่อาเซียน” ณอาคารศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาลัยราชหมู่บ้านจอมบึง วันที่ 28กุมภาพันธ์ 2556

5. “การออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์ผ้าทอกะเหรี่ยง บ้านบึงเหนือ ตำบลบ้านคา อำเภอบ้านคา จังหวัดราชบุรี” ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2“สร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาสู่อาเซียน” ณอาคารศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ มหาลัยราชหมู่บ้านจอมบึง วันที่ 1มีนาคม2557

6. “ปัญหาและความต้องการหลักสูตรการฝึกอบรมการสอนศิลปศึกษาบนฐานภูมิปัญญาท้องถิ่นด้านศิลปะของครูศิลปศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดราชบุรี” ในรายงานสืบเนื่องจากการ

ประชุมวิชาการระดับชาติ “ราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงวิจัย ครั้งที่ 2” “สร้างสรรค์ภูมิปัญญา เพื่อพัฒนาสู่อาเซียน” ณ อาคารศูนย์ภาษาและคอมพิวเตอร์ วิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง วันที่ 1 มีนาคม 2557

7. “ผ้าทอกะเหรี่ยงกับการนำไปใช้ประโยชน์” ในการจัดนิทรรศการผลงานวิจัยประชุมวิชาการ และนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ราชภัฏวิจัย ครั้งที่ 3 “สหวิทยาการ งานวิจัยและนวัตกรรมของอุดมศึกษาเพื่อการพัฒนาท้องถิ่นไทย ก้าวไกลสู่อาเซียน” ณ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช จังหวัดนครศรีธรรมราช วันที่ 20 -22 พฤษภาคม 2558

ประวัติผู้วิจัย

ชื่อ-นามสกุล	นางสาวปัญจรัศมี สามนเสน
ที่อยู่ปัจจุบัน	46 หมู่ 3 ตำบลจอมบึง อำเภोजอมบึง จังหวัดราชบุรี 70150
ตำแหน่งหน้าที่	พนักงานมหาวิทยาลัย
สถานที่ทำงานปัจจุบัน	สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โทรศัพท์มือถือ 081 – 4949862